

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Навчальний наочний посібник

*Рекомендовано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського
як навчальний посібник для здобувачів ступеня бакалавра,
за освітньою програмою «Менеджмент і бізнес-адміністрування»
спеціальності 073 «Менеджмент»*

Київ
КПІ ім. Ігоря Сікорського
2021

Міжнародні економічні відносини: навчальний наочний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент і бізнес-адміністрування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: В.В. Дергачова, К.О. Кузнєцова, І.М. Манаєнко, В.А. Мельникова, О.С. Ченуша – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 340 с.

Гриф надано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського (протокол №7 від 13.05.2021 р.) за поданням Вченої ради факультету менеджменту та маркетингу (протокол №8 від 29.03.2021 р.)

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

навчальний наочний посібник

Укладачі: *Дергачова Вікторія Вікторівна*, д-р екон. наук, проф.; *Кузнєцова Катерина Олександрівна*, канд. екон. наук, доц.; *Манаєнко Ірина Миколаївна*, канд. екон. наук; *Мельникова Валерія Андріївна*, канд. екон. наук; *Ченуша Олександр Сергійович*, канд. екон. наук.

Відповідальний редактор: Кравченко М.О., д-р екон. наук, доц.

Рецензент: Кириченко С.О., канд. екон. наук., доц., доцент кафедри економіки і підприємництва КПІ ім. Ігоря Сікорського

Технічний редактор: Ласинський Ю.В.

Навчальний наочний посібник з дисципліни «Міжнародні економічні відносини» складено відповідно до освітньої програми «Менеджмент і бізнес-адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування». Навчальна дисципліна відноситься до нормативних дисциплін циклу загальної підготовки обсягом 5,5 кредитів. В перелік дисциплін, які забезпечують її вивчення входять дисципліни загальної підготовки, зокрема, «Фінанси, гроші та кредит», «Основи економічної теорії», «Макроекономіка», в перелік дисциплін, які вона забезпечує, такі дисципліни освітньо-професійної програми, як «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства», «Проектний менеджмент». Розраховано на студентів економічних та управлінських спеціальностей закладів вищої освіти.

© В.В. Дергачова, К.О. Кузнєцова, І.М. Манаєнко, В.А. Мельникова, О.С., Ченуша, 2021
© КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ	5
Тема 1. Сутність, форми та передумови виникнення міжнародних економічних відносин	5
Тема 2. Еволюція розвитку міжнародних економічних відносин	32
Тема 3. Особливості розвитку України та її місце в системі міжнародних економічних відносин	67
Тема 4. Показники економічного розвитку: система національних рахунків та платіжний баланс	98
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	124
Тема 5. Структура світової економіки	124
Тема 6. Характеристика та особливості функціонування розвинутих країн світу	139
Тема 7. Характеристика та особливості функціонування країн, що розвиваються	155

ЗМІСТ

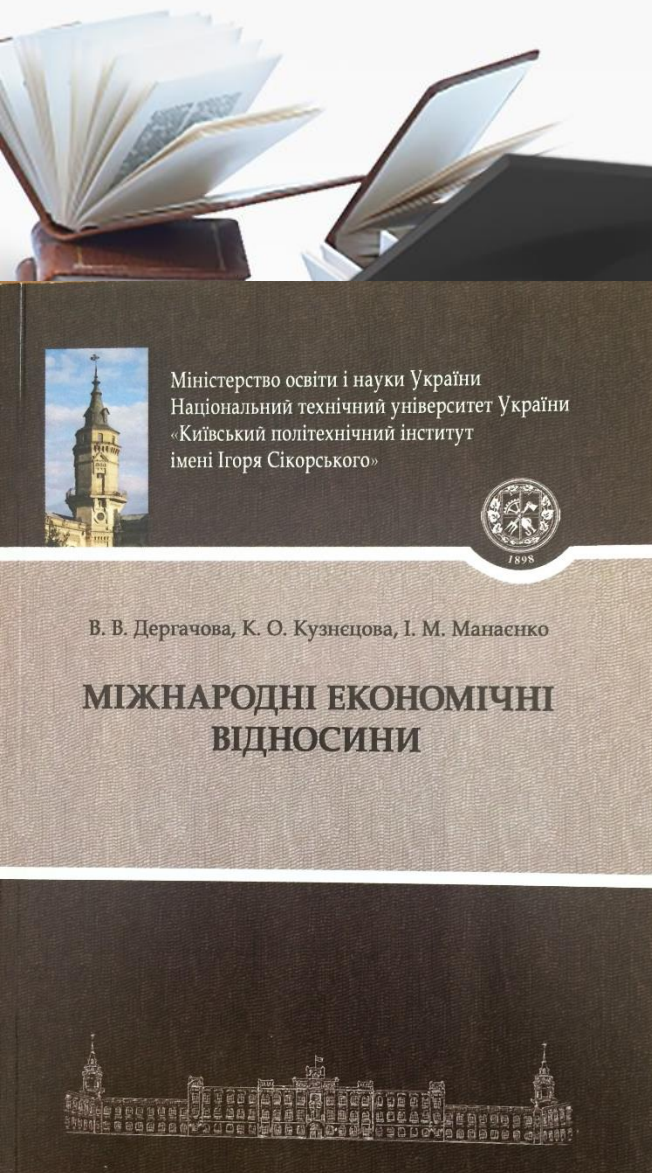
РОЗДІЛ 3. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ	186
Тема 8. Сутність, передумови, цілі та форми міжнародної економічної інтеграції	186
Тема 9. Інтеграційні процеси в Західній Європі	196
Тема 10. Інтеграційні процеси на американському континенті	205
Тема 11. Інтеграційні процеси в Азійсько-Тихоокеанському регіоні	235
Тема 12. Інтеграційні процеси країн з перехідною економікою	252
РОЗДІЛ 4. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ	271
Тема 13. Сутність та види міжнародних організацій	271
Тема 14. Міжнародні організації глобального спектру діяльності	271
Тема 15. Міжнародні фінансово-кредитні організації	298

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

РОЗДІЛ 1 СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Тема 1. Сутність, форми та передумови для виникнення міжнародних економічних відносин

1. Сутність поняття «міжнародні економічні відносини»
2. Міжнародний поділ праці – основа міжнародних економічних відносин
3. Суб'єкти міжнародних економічних відносин
4. Форми міжнародних економічних відносин

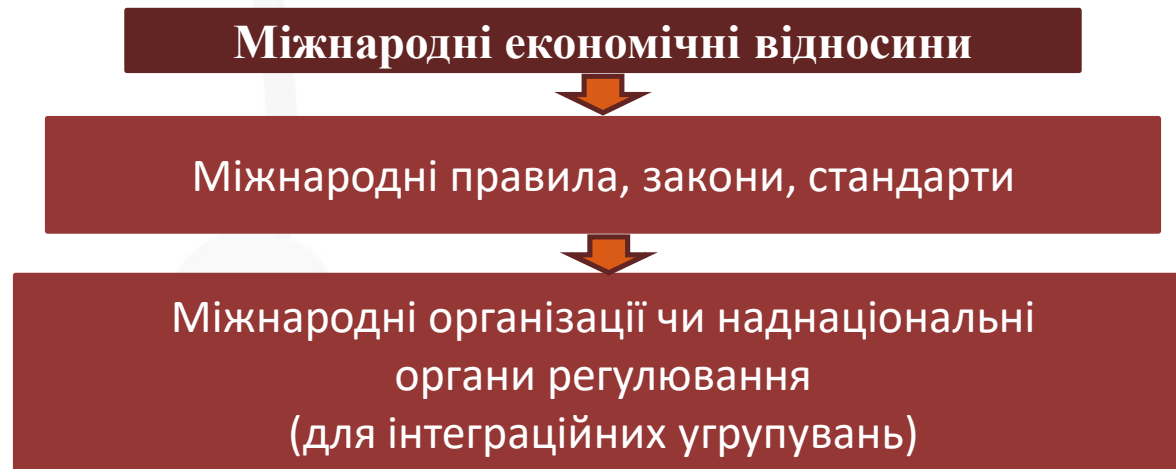

Класифікація економіки за масштабами охоплення ринку

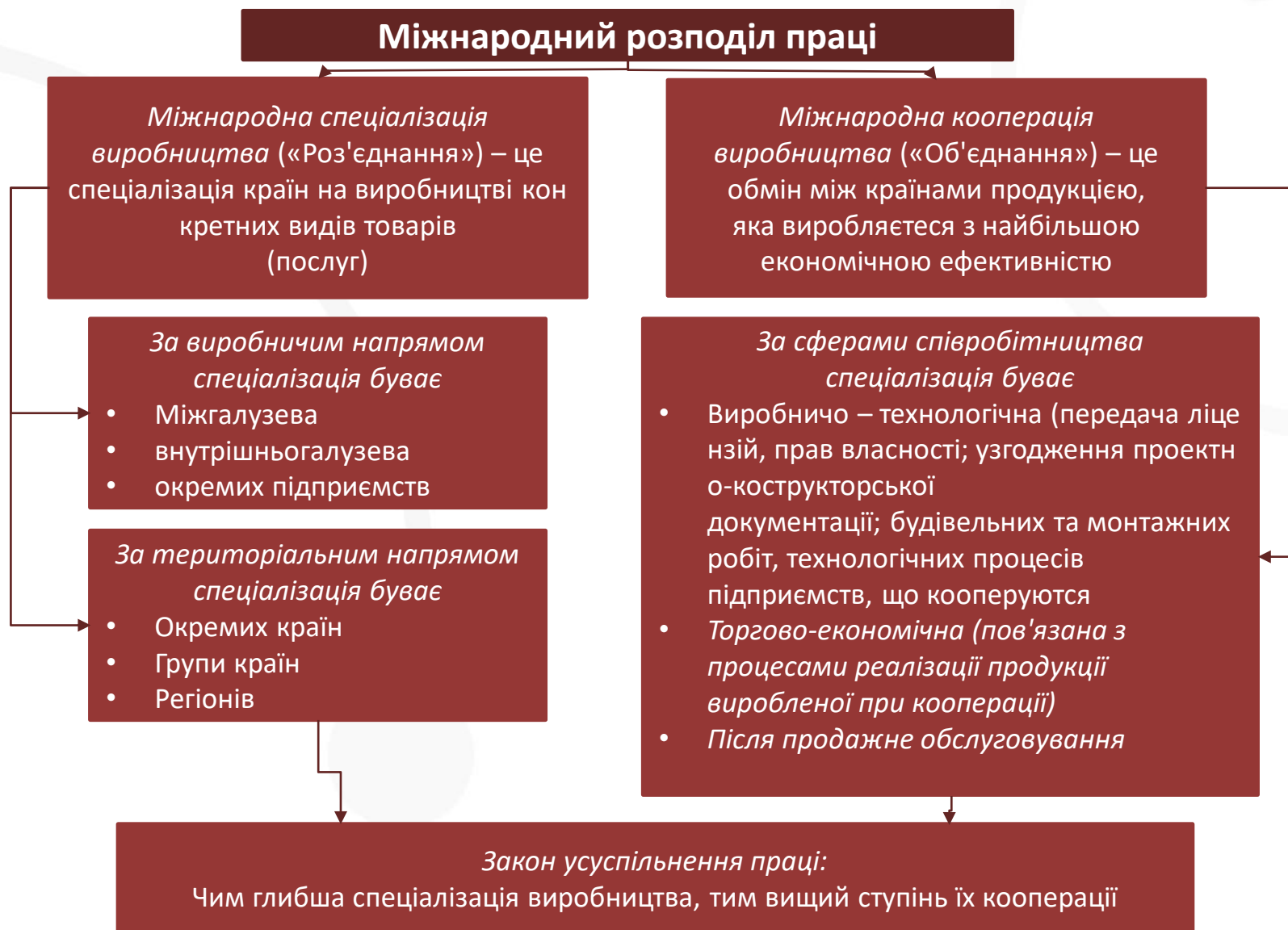

Терміни	Визначення
Внутрішній ринок (domestic market)	виробництво окремої країни з використанням лише внутрішніх ресурсів
Внутрішня економіка (domestic economy)	економіка окремої країни орієнтована на збут виготовленої продукції лише всередині країни
Національний ринок (national market)	внутрішній ринок, частина якого орієнтується на іноземних покупців
Національна економіка (national economy)	сукупність усіх галузей та регіонів країни, об'єднаних в єдине ціле різноманітними економічними зв'язками
Світовий ринок (world market)	частина національних ринків, безпосередньо пов'язана із зарубіжними ринками
Світова економіка (world Economics)	історично сформована сукупність взаємозв'язаних національних господарств, в основі якої лежать міжнародний поділ праці, економічні, політичні та інші відносини
Світове господарство (world economy)	сукупність національних господарств усіх країн, пов'язаних між собою мобільними факторами виробництва.
Міжнародні економічні відносини (international economic relations)	сукупність зв'язків, які встановлюються між країнами світу та пов'язані з рухом факторів виробництва в умовах глобалізації, а також з особливостями формування й розвитку міжнародної економічної політики держав

Сутність міжнародних економічних відносин та їх місце у міжнародній економіці

Сутність і види міжнародного поділу праці

Причини появи і розвитку міжнародних економічних відносин між країнами

Суб'єкти міжнародних економічних відносин

Суб'єкти міжнародних економічних відносин

Національні економіки

- 195 офіційно визнаних країн світу (ООН)
- Топ-5 країн за **площею**: РФ, Канада, Китай, США, Бразилія
 - Топ-5 країн за **населенням**: Китай, Індія, США, Індонезія, Бразилія.
 - Топ-5 країн за **ВВП**: Китай, США, Індія, Японія, Німеччина.

Транснаціональні корпорації

До 40% вартості 100 найбільших ТНК перебуває за межами їх країни базування
ТНК контролюють понад 50% промислового виробництва в світі, 67% світової торгівлі, більш 80% патентів та ліцензій на технології та ноу-хау, майже 90% ПІІ.

Інтеграційні об'єднання

ЄС, ЕАСТ, НАФТА, МЕРКОСУР, АСЕАН, ЄАВТ, АТЕС

Міжнародні організації

ООН, МВФ, МБРР, ЄБРР, СОТ, БАГІ, Світовий банк, МАР, МФК.

Роль національних економік у міжнародних економічних відносинах, 2018 р.

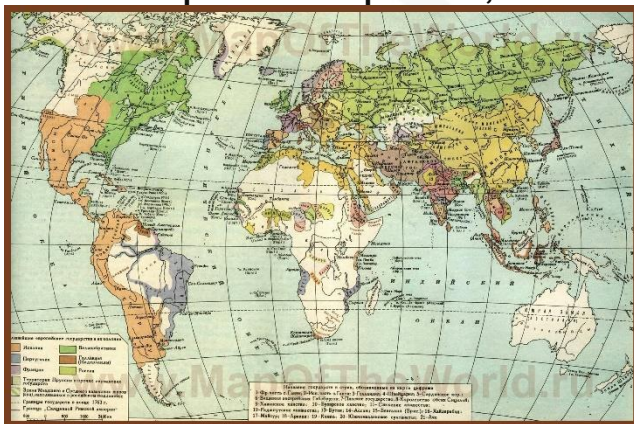
Країна	Територія, кв. км.	ВВП, млрд. дол.	Населення, млн. чол.	ВВП на душу населення, дол.
Росія	17 098 242	1657,6	142,1	27147
Канада	9 984 670	1712,5	35,9	47871
США	9 826 675	20494,1	329,3	62641
КНР	9 596 961	13608,2	1384,7	18210
Бразилія	8 514 877	1868,6	208,9	16068
Австралія	7 741 220	1432,2	23,5	51545
ЄС	4 479 782	18749	512,4	46881
Індія	3 287 263	2726,3	1296,8	7762
Аргентина	2 780 400	518,5	44,7	20567
Казахстан	2 724 900	170,5	18,7	27831
Україна	603 628	130,8	43,9	9233

Виокремлення національних економік

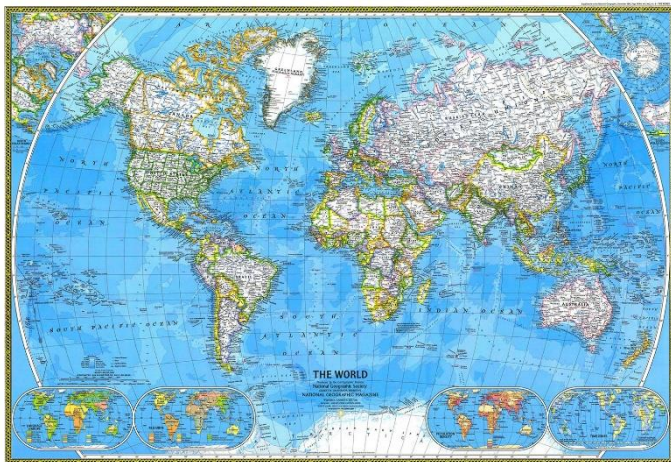

Країни в світовій економіці:

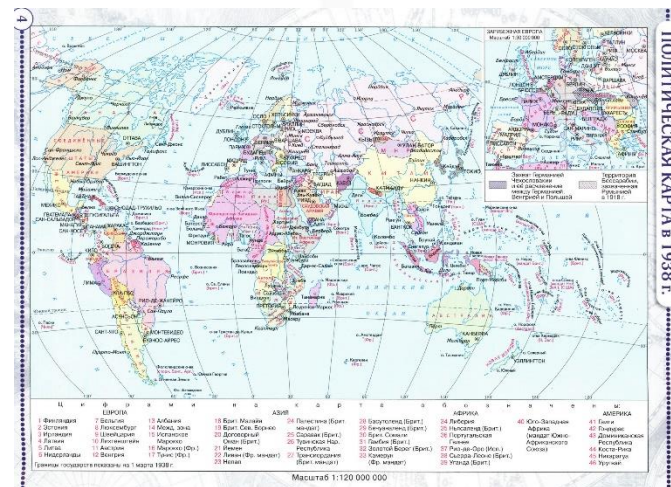
- 1850 р. – 44 країни;

- 1975 р. – 151 країна:

- 1938 р – 60 країн;

- 2007р. – 207 країн

Розподіл колоніальних володінь світу (1850р)

Розподіл колоніальних володінь (% від світу):

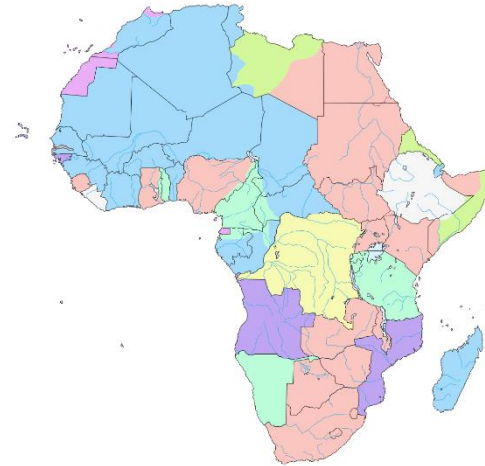
- Великобританія – 24,6%;
- Франція – 8,3%;
- Німеччина – 2%;
- Бельгія – 1,8%;
- Португалія – 1,6%;
- США – 1,5%;
- Нідерланди – 1,5%

Австралія – 100%

Америка – 27,2%;

Африка – 90,4%

Азія – 56,6%;

Результати діяльності найбільших ТНК світу, 2006/2018 рр.

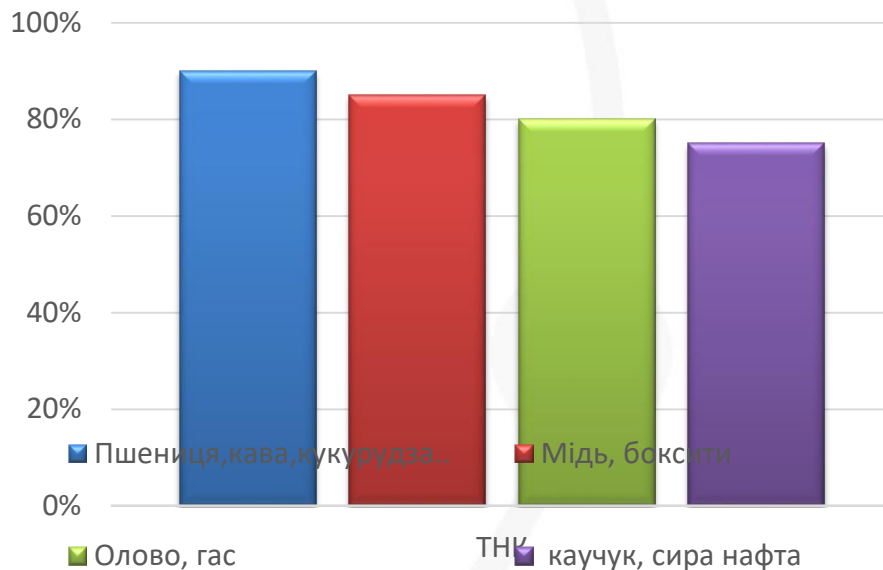
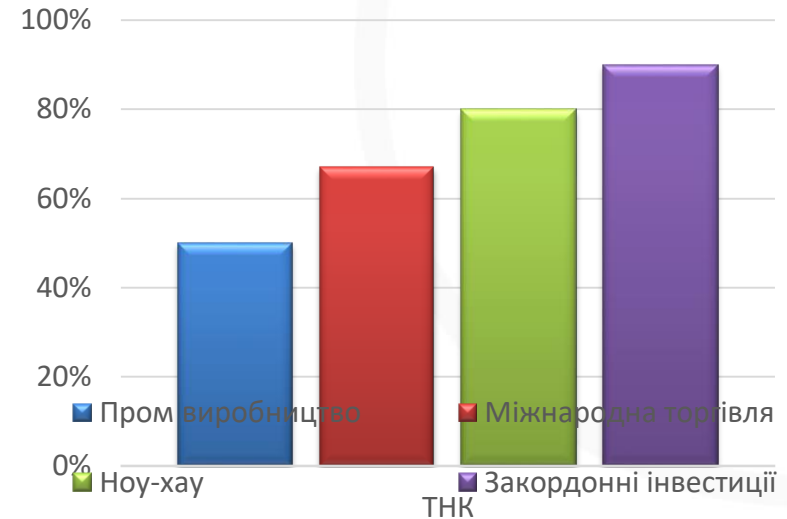
Рік	Місце	Назва ТНК, країна походження	Сфера діяльності	Дохід, млрд. дол	Прибуток, млрд. дол
2006	1	Walmart (США)	Торгівля	485,651	16,363
	2	SinopecGroup (Китай)	Нафтова промисловість	446,811	5,177
	3	RoyalDutchShell (Нідерланди)		431,344	14,874
	4	China National Petroleum (Китай)		428,620	16,359
	5	Exxon Mobil (США)		382,597	32,520
2018	1	Walmart (США)	Retail	500,343	9,862
	2	Exxon Mobil (США)	Нафтова промисловість	244,363	19,710
	3	Berkshire Hathaway (США)	Фінанси	242,137	44,94
	4	Apple (США)	ІТ сектор	229,234	48,35
	5	UnitedHealth Group	Медицина	201,159	10,56

Роль ТНК на сучасному етапі розвитку МЕН

ТНК контролюють:

- понад 50 % світового промислового виробництва;
- 67 % міжнародної торгівлі;
- більш як 80 % патентів і ліцензій на нову техніку, технологій та ноу-хау;
- майже 90 % прямих зарубіжних інвестицій.

Торгівля сировиною на світових ринках, що контролюють ТНК:

- 90 % світової торгівлі пшеницею, кавою, кукурудзою, лісоматеріалами, тютюном, залізною рудою;
- 85 % - міддю, бокситами;
- 80 % - оловом, газом;
- 75 % - натуральним каучуком, сирою нафтою.

Розвиток інтеграційних процесів

Міжнародна економічна інтеграція -

це процес господарсько-політичного об'єднання країн на основі розвитку глибоких стійких взаємозв'язків та поділу праці між національними господарствами, взаємодія їх відтворювальних структур на різних рівнях і в різних формах.

1948 р.

за рішенням урядів Бельгії, Голландії та Люксембургу було створено митний союз (відомий під назвою Бенілюкс)

1945 р.

утворилася Ліга арабських держав (ЛАД), яка охопила 20 країн

1948 р.

Організація американських держав (ОАД), до якої ввійшли 31 латиноамериканська держава, США і Канада

1958 р.

створення Європейського Економічного Співтовариства (ЄЕС)
– Франція, ФРН, Італія та країни Бенілюксу

1967 р.

заснування Європейського Союзу на основі злиття трьох самостійних регіональних організацій: Європейського об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС), Європейського Економічного Співтовариства (ЄЕС) та Євроатома

Розвиток інтеграційних процесів

Міжнародна економічна інтеграція -

це процес господарсько-політичного об'єднання країн на основі розвитку глибоких стійких взаємозв'язків та поділу праці між національними господарствами, взаємодія їх відтворювальних структур на різних рівнях і в різних формах.

1967 р.

утворення Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН)

1973 р.

заснування Карибського співтовариства і
Карибського загального ринку (КАРИКОМ)

1989 р.

утворення організації Азіатсько-Тихоокеанського економічного
співробітництва (АТЕС)

1992 р.

створення Співдружності незалежних держав (СНД)

1994 р.

заснування Північноамериканської зони вільної торгівлі (НАФТА)

Порівняльна характеристика основних регіональних блоків світу, 2018 р.

Регіональний блок (Інтеграційне угруповання)	Країни	Площа, тис. кв. км	Населення, млн. чол.	ВВП, млрд. дол.	ВВП на душу населення, дол
ЄС-28 Європейський Союз	-	4479	512,4	18749	46881
ЄАВТ-4 Європейська асоціація вільної торгівлі	Ісландія	103,0	0,3	25,9	57597
	Норвегія	323,8	5,4	434,8	63756
	Швейцарія	41,3	8,3	705,5	68943
	Ліхтенштейн	0,16	0,04	6,2	165028
	Всього	468,26	14,04	1172,4	88831
НАФТА-3 Північноамериканська угода про вільну торгівлю	США	9518,9	329,3	20494,1	62641
	Канада	9976,1	35,9	1712,5	47871
	Мексика	1964,4	126,0	1223,8	19960
	Всього	21459,4	491,2	23430,4	43490
АСЕАН-10 Асоціація країн Південно- Східної Азії	-	4488,8	647,4	3574,9	26460
АТЕС-21 Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво	-	3545,8	2940,0	50481	33038
МЕРКОСУР-5 Південноамериканський спільний ринок	Аргентина	2780,4	44,7	518,5	20567
	Бразилія	8514,9	208,9	1868,6	16068
	Уругвай	176,2	3,7	59,6	23531
	Парагвай	406,8	7,1	40,8	13571
	Венесуела	912,1	31,3	482,4	3411
	Всього	12790,4	295,7	2969,9	15429

Характеристика головних міжнародних організацій світу

Рік створення	Назва організації	Статус	Кількість країн
24 жовтня 1945 р.	Організація Об'єднаних Націй (ООН, UN)	глобальна міжнародна організація	193
16 листопада 1945 р.	ЮНЕСКО (UNESCO)	спеціалізована установа ООН	193
27 грудня 1945 р.	Міжнародний валютний фонд (МВФ, IMF)	спеціалізована установа ООН	188
27 грудня 1945 р.	Світовий банк (World Bank)	міжнародна організація	188
1948 р.	Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР, OECD)	міжнародна економічна організація	34
4 квітня 1949 р.	Організація Північноатлантичного договору НАТО, NATO)	регіональний військово-політичний блок	26
1957 р.	Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ, IAEA)	спеціалізована установа ООН	167
10–14 вересня 1960 р.	Організація країн–експортерів нафти (ОПЕК, OPEC)	міжнародна міжурядова організація	12
1 серпня 1975 р.	Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ, OSCE)	регіональна організація з питань безпеки	57
15–17 листопада 1975 р.	Велика Вісімка (G8)	неформальний міжнародний клуб	8
8 грудня 1991 р.	Співдружність незалежних держав (СНД, CIS)	регіональна організація	11
1995 р. (1947 р.)	Світова організація торгівлі (СОТ, WTO)	глобальна організація	162
15–16 грудня 1999 р.	Велика Двадцятка (G20)	постійний міжнародний форум	20

Форми міжнародних економічних відносин за сферами реалізації

Експортна складова міжнародної торгівлі, 1990–2018 рр.

<https://unctad.org/>

Регіон, країна чи територія	Експорт, млрд. дол.					
	1990	2000	2005	2010	2015	2018
Світ	3 495,675	6 452,318	10 502,488	15 302,138	16 551,591	19 453,000
Країни, що розвиваються	843,068	2 059,532	9 807,957	6 438,434	7 411,099	8 657,000
Країни, що розвиваються: Африка	104,877	147,905	311,127	521,435	395,962	484,000
Країни, що розвиваються: Америка	145,622	367,998	586,481	891,598	930,446	1 086,000
Країни, що розвиваються: Азія	589,790	1 538,457	2 903,639	5 016,322	6 072,792	7 087,000
Країни, що розвиваються: Океанія	2,778	5,172	6,710	9,078	11,899	
Країни з перехідною економікою	118,378	149,573	353,871	609,145	525,951	674,000
Розвинені країни	2 534,230	4 243,212	6 340,660	8 254,560	8 614,541	10 122,000
Розвинені країни: Америка	521,759	1 058,865	1 262,015	1 666,377	1 913,893	-
Розвинені країни: Азія	299,660	510,700	637,711	828,187	689,001	-
Розвинені країни: Європа	1 663,665	2 596,480	4 313,106	5 515,966	5 788,843	-
Розвинені країни: Океанія	49,146	77,168	127,827	244,031	222,804	-

Імпортна складова міжнародної торгівлі, 1990–2018 рр.

<https://unctad.org/>

Регіон, країна чи територія	Імпорт, млрд. дол.					
	1990	2000	2005	2010	2015	2018
Світ	3 609,255	6 654,569	10 777,642	15 420,513	16 607,237	19 794,000
Країни, що розвиваються	799,639	1 917,995	3 424,277	6 020,123	6 971,729	8 322,000
Країни, що розвиваються: Африка	94,444	129,914	256,561	479,039	555,268	576,000
Країни, що розвиваються: Америка	124,886	388,886	537,829	895,898	1 028,193	1 123,000
Країни, що розвиваються: Азія	575,213	1 392,999	2 619,780	4 631,138	5 375,274	6 623,000
Країни, що розвиваються: Океанія	5,096	6,196	10,107	14,047	12,994	
Країни з перехідною економікою	140,131	91,837	240,161	453,466	381,593	492,000
Розвинені країни	2 669,485	4 644,736	7 113,203	8 946,924	9 253,915	10 980,000
Розвинені країни: Америка	641,357	1 505,232	2 056,779	2 373,753	2 745,990	-
Розвинені країни: Азія	252,162	417,196	563,008	755,268	713,484	-
Розвинені країни: Європа	1 724,480	2 636,875	4 341,916	5 585,647	5 549,460	-
Розвинені країни: Океанія	51,486	85,433	151,500	232,256	244,982	-

Еволюція міжнародної валютно-фінансової системи

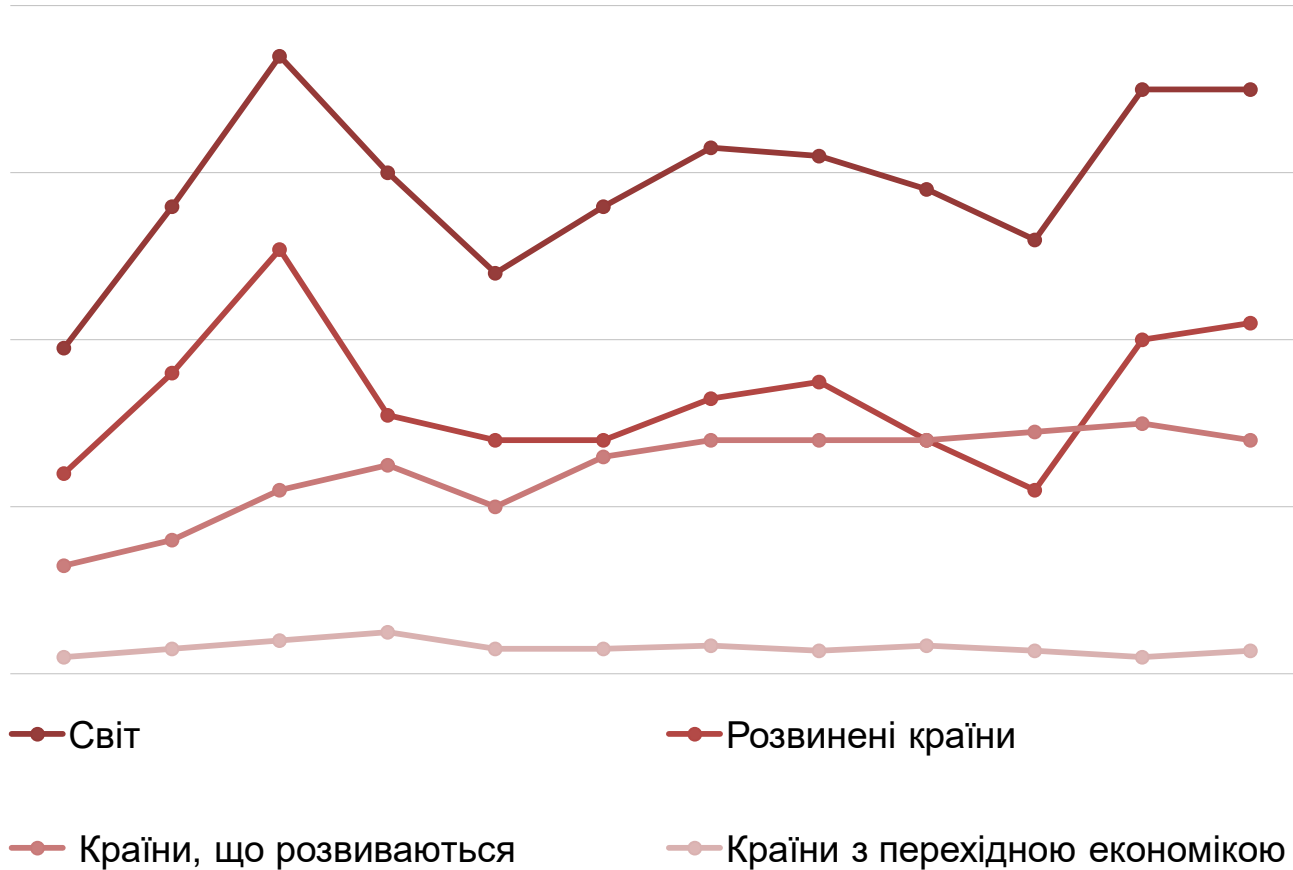

Критерії	Паризька валютна система з 1867 р.	Генуезька валютна система з 1922 р.	Бреттон-Вудська валютна система з 1944 р.	Ямайська валютна система з 1976–1978 рр.	Європейська валютна система (регіональна) з 1979 р.
База	Золотий стандарт	Золотодевізний стандарт	Золотовалютний стандарт	Стандарт СДР	Стандарт ЕКЮ
Використання золота як світових грошей	Золоті паритети Золото як резервно-платіжний засіб Конвертованість валют у золото		Конвертованість долара США у золото за офіційною ціною	Офіційна демонетизація золота	Об'єднання 20% офіційних золото-валютних резервів. Використання золота для часткового забезпечення емісії ЕКЮ. Переоцінка золотих резервів за ринковою ціною.
Режим валютного курсу	Вільні курси, що коливаються у межах золотих точок	Вільні курси, що коливаються без золотих точок (з 1930-х років)	Фіксовані паритети і валютні курси ($\pm 0,75\%$; $\pm 1\%$)	Вільний вибір режиму валютного курсу	Вільно плаваючий курс у межах $\pm 2,25\%$; $\pm 15\%$ із серпня 1993 р. («Європейська валютна зона»).
Інституціональна структура	Конференція	Конференція, наради	МВФ – орган міждержавного валютного регулювання	МВФ, наради у «верхах»	Європейський фонд валютного співробітництва (з 1994 р. – Європейський валютний інститут)

ПІ у світовому масштабі та по групах економік, 2005–2018 рр. (млрд.дол)

млрд. дол.

ПІІ по групах економік і регіонів, 2014–2018 рр. (млрд. дол., %)

Група економік, регіон	2014	2015	2016	2018
Світ	1 324	1 774	1 746	1297
Розвинені країни	563	984	1032	557
Європа	272	566	533	-
Північна Америка	231	390	425	147
Економіки, що розвиваються	704	752	646	706
Африка	71	61	59	46
Азія	460	524	443	513
Латинська Америка і Карибські острови	170	165	142	-
Перехідні економіки	57	38	68	34
Річні темпи приросту, %				
Світ	- 8	34	- 2	-
Розвинені країни	- 18	75	5	-
Європа	- 20	108	- 6	-
Північна Америка	-15	69	9	-
Економіки, що розвиваються	4	7	- 14	-
Африка	- 4	- 14	- 3	-
Азія	9	14	- 15	-
Латинська Америка і Карибські острови	- 3	- 3	- 14	-
Перехідні економіки	- 33	-34	81	-

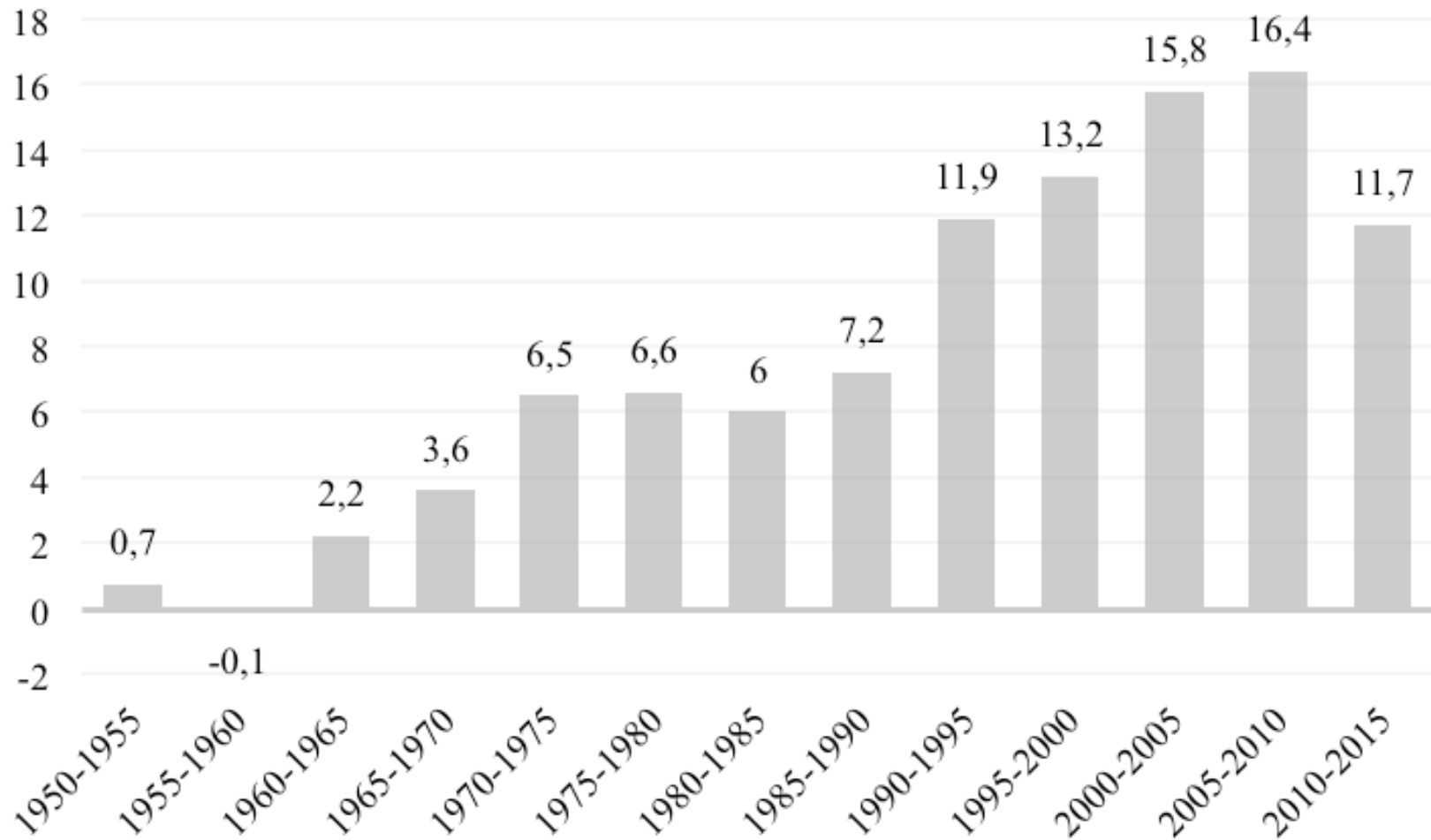
Демографічна карта світу, 1990–2018 рр.

<https://unctad.org/>

Регіон, країна чи територія	Загальна кількість населення, тис. чол.				Кількість міського населення, % від загальної кількості			
	1990	2000	2010	2018	1990	2000	2010	2018
Світ	5 309 668	6 126 622	6 929 725	7 631 000	43,0	46,6	51,5	4 220 000
Країни, що розвиваються	1 088 122	4 854 025	5 603 433	6 260 000	34,6	39,7	45,8	3 165 000
Країни, що розвиваються: Африка	630 909	813 176	1 043 068	1 275 000	31,1	34,2	37,8	543 000
Країни, що розвиваються: Америка	442 403	522 003	594 922	638 000	70,0	75,0	77,8	514 000
Країни, що розвиваються: Азія	3 008 333	3 510 743	3 955 564	5 072 000	30,1	35,8	43,2	2 108 000
Країни, що розвиваються: Океанія	6 476	8 102	9 879		24,4	23,7	23,1	
Країни з перехідною економікою	314 808	299 359	299 315	310 000	64,2	63,8	63,6	203 000
Розвинуті країни	906 738	973 238	1 026 978	1 102 000	73,9	75,8	79,2	852 000
Розвинуті країни: Америка	284 254	317 630	347 945	-	76,1	79,7	81,5	-
Розвинуті країни: Азія	126 748	131 728	134 740	-	77,8	79,2	90,6	-
Розвинуті країни: Європа	475 241	500 915	517 760	-	71,0	71,8	74,2	-
Розвинуті країни: Океанія	20 494	2 2965	26 532	-	85,3	87,5	89,1	-

Чиста міграція з «Півдня» на «Північ», 1950–2015 рр. (млн. осіб)

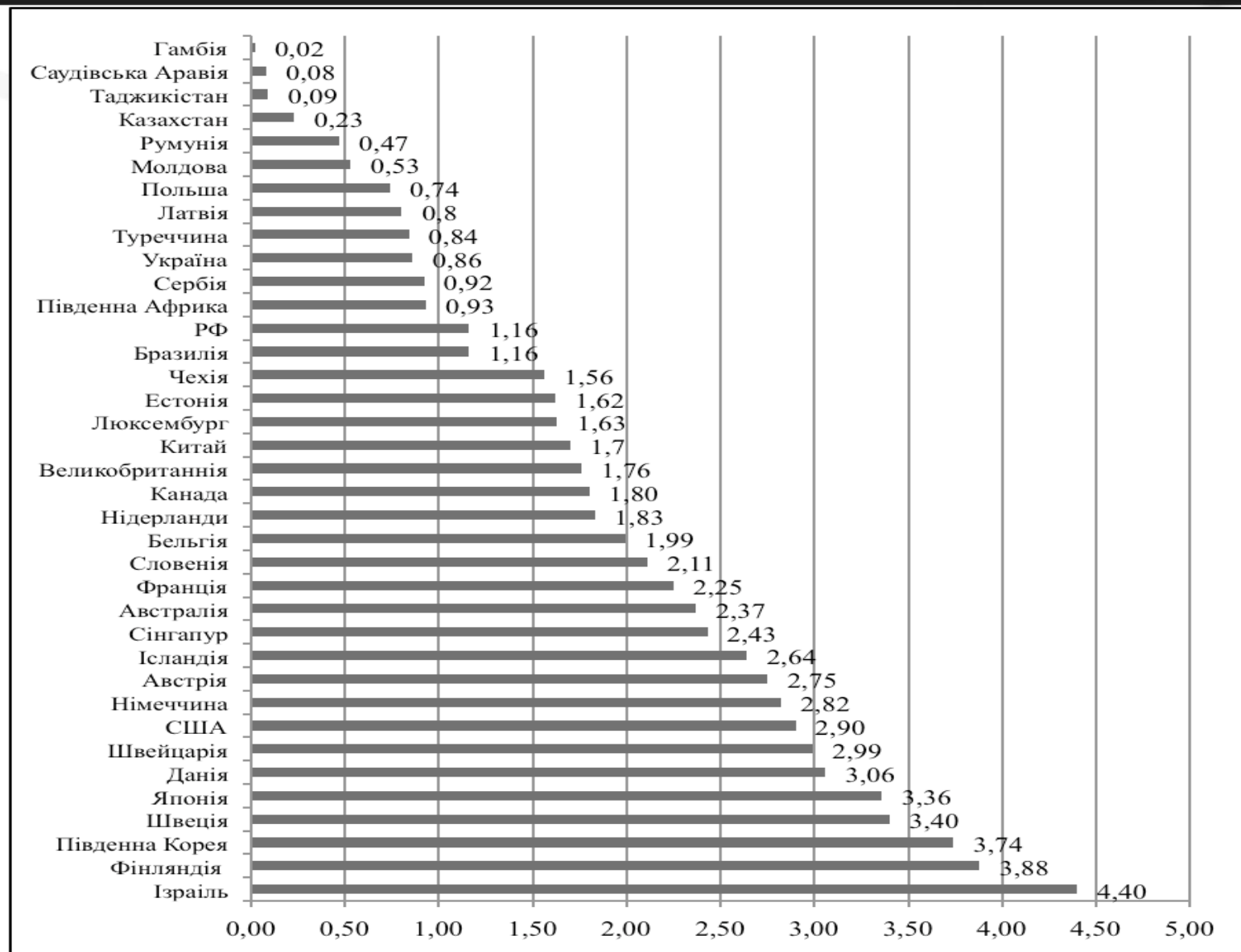

Рейтинг найбільш інноваційно розвинутих країн світу, 2016 р.

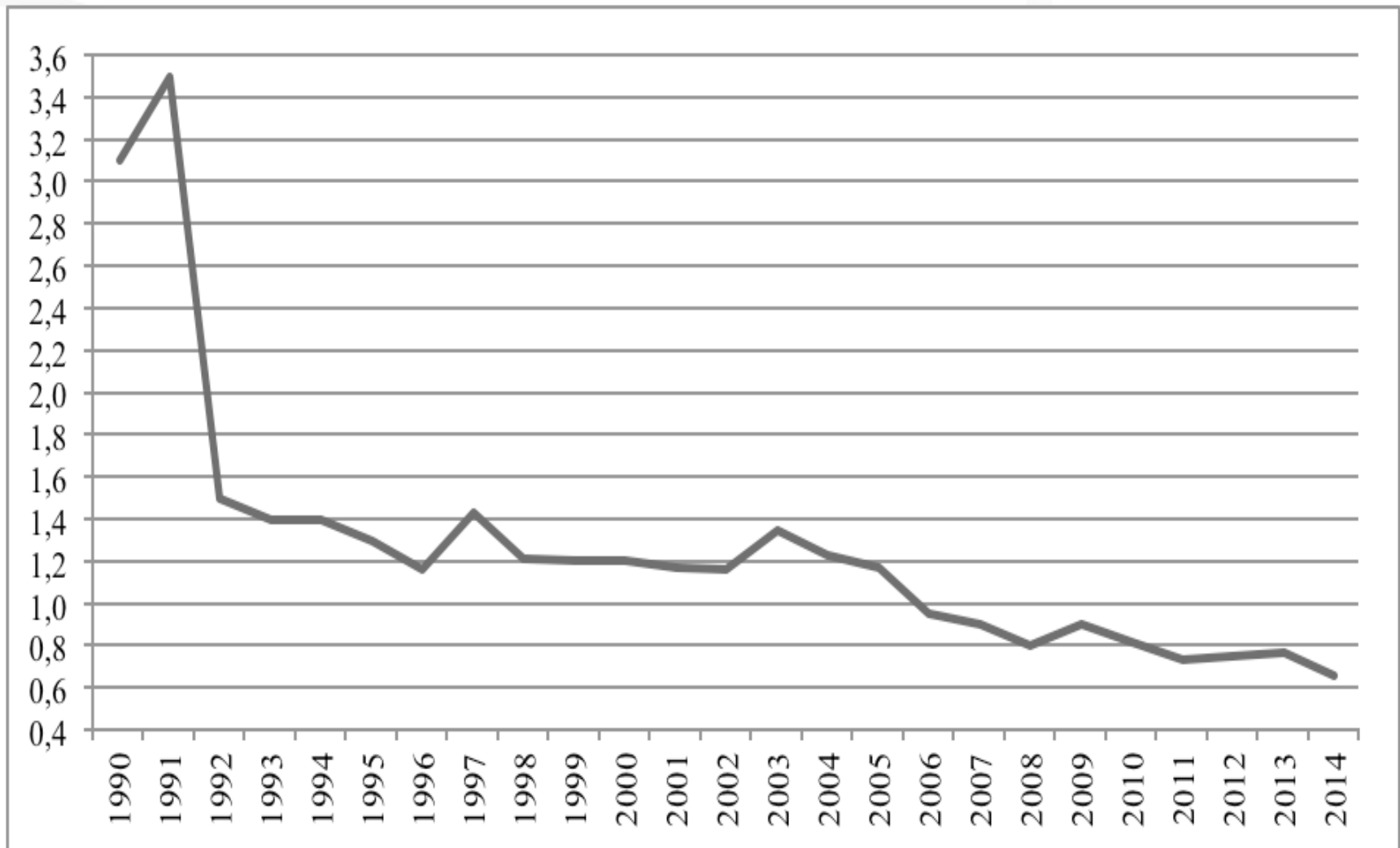

Місце	Країни	Оцінка
1	Швейцарія	66,28
2	Швеція	63,57
3	Великобританія	61,93
4	США	61,4
5	Фінляндія	59,90
6	Сінгапур	59,16
7	Ірландія	59,03
8	Данія	58,45
9	Нідерланди	58,29
10	Німеччина	57,94
55	Монголія	35,74
56	Україна	35,72
57	Бахрейн	35,48
127	Гвінея	17,24
128	Ємен	14,55

Частка витрат на розробку технологій у ВВП, 2012 р. (%)

Динаміка витрат на НДДКР у ВВП України, 1990–2014 рр. (%)

Структура економіки України за технологічними укладами (%)

Показники	Технологічні уклади			
	3-й	4-й	5-й	6-й
Обсяг виробництва продукції	57,9	38	4	0,1
Фінансування наукових розробок	6	69,7	23	0,3
Витрати на інновації	30	60	8,6	0,4
Інвестиції	75	20	4,5	0,5
Вкладення капіталу на технічне переозброєння і модернізацію	83	10	6,1	0,9

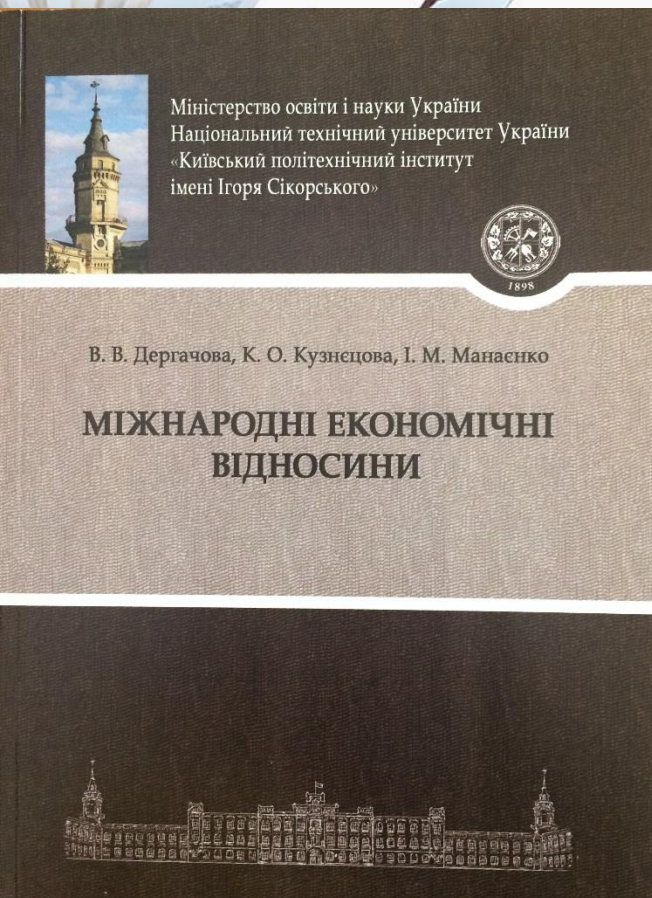
МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

РОЗДІЛ 1

СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Тема 2. Еволюція розвитку системи міжнародних економічних відносин: етапи становлення і зміна лідерів світової економіки

1. Особливості міждержавних відносин держав Стародавнього світу.
2. Міжнародні економічні відносини епохи феодалізму (Середньовіччя).
3. Колоніальний період формування міжнародних економічних відносин.
4. Новий (неоколоніальний) період розвитку світогосподарських зв'язків.
5. Уклади та глобальне лідерство у міжнародних економічних відносинах

Література для додаткового вивчення

Юваль Ной Харари

АВТОР БЕСТСЕЛЛЕРА SAPIENS

BIG IDEAS

Homo Deus

КРАТКАЯ
ИСТОРИЯ
БУДУЩЕГО

Предупреждение о беспрецедентных вызовах, стоящих перед человечеством. Эта книга — еще более захватывающая, еще более важная, чем великолепная Sapiens.

Кадзуо Исигуро

Эта книга — вызов всему, что мы знаем.
The Telegraph

Юваль Ной Харари

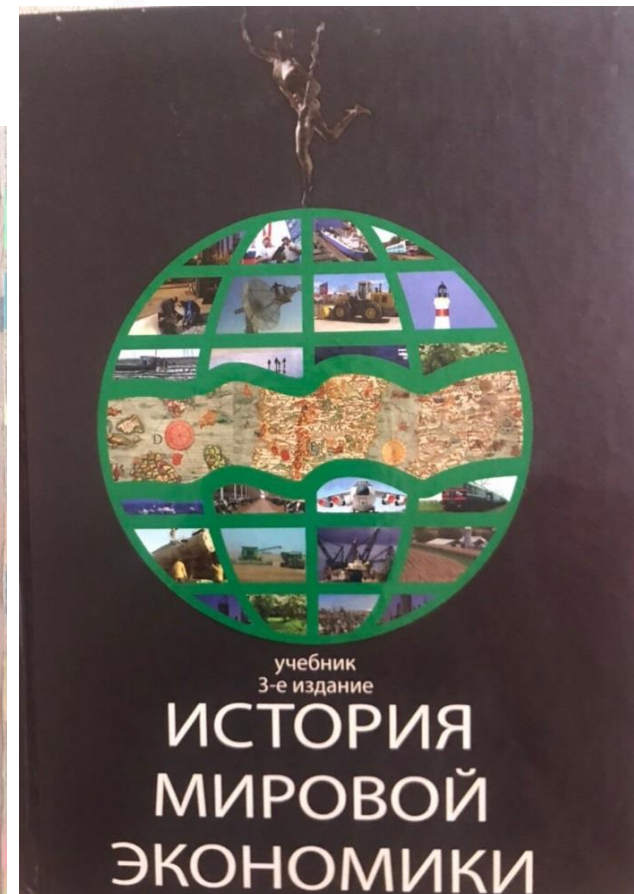
BIG IDEAS

Sapiens

КРАТКАЯ
ИСТОРИЯ
ЧЕЛОВЕЧЕСТВА

Одна из десяти книг, которые я взял бы с собой на необитаемый остров.

Билл Гейтс

2.1. Особливості міждержавних відносин держав Стародавнього світу

Епоха Стародавнього світу охоплює період від середини **4 тис. до н. е. до 5 ст. н. е.** і завершується падінням Римської імперії.

В історії виокремлюють **два типи** цивілізацій цього періоду:

- ✓ **східні** (Протоіндійська, Давньокитайська, Шумерська та Єгипетська);
- ✓ **античні** (Стародавня Греція, Стародавній Рим).

2.1. Особливості міждержавних відносин держав Стародавнього світу

У східних цивілізаціях поступово сформувалися
два типи міждержавної торгівлі:

- ✓ *експортно-імпортна* – експорт заради ввезення товарів, які не виготовляються всередині держави (зародився у Вавілонії – 3–1 тис. до н. е., але зберігся і до наших днів; Вавілонія була експортером тканин та імпортувала металеві вироби, ліс і вироби з деревини);
- ✓ *транзитна торгівля* – одержання додаткових прибутків (торгівля заради подальшої торгівлі). Цей тип мав два підтипи: купець, який транзитом віз власний товар до далекої країни, частково продає його всередині своєї країни (дорогою); купівля заради перепродажу з метою отримання прибутку – перші ознаки міжнародного бізнесу).

2.1. Особливості міждержавних відносин держав Стародавнього світу

Для міжнародних економічних відносин цього періоду, крім міжнародної торгівлі, була притаманна також **міграція робочої сили:**

– насильне переселення кваліфікованих ремісників, що володіли технологією виготовлення товарів, які користувалися попитом, але не вироблялись у даній країні.

2.2. Міжнародні економічні відносини епохи феодалізму (Середньовіччя)

Відомі три форми ренти

(як основного засобу розподільчих відносин епохи):

- ✓ **вiдробiткова** (панщина) – найменш ефективна, в основі якої лежить перерозподіл живої праці і яка передбачає сильну особисту залежність селянина від власника землі;
- ✓ **продуктова** (оброк) – ґрунтується на перерозподілі натурального продукту;
- ✓ **грошова** – найбільш прогресивна, в основі якої лежить перерозподіл доходу і яка допускає відносно слабку особисту залежність.

2.2. Міжнародні економічні відносини епохи феодалізму (Середньовіччя)

Райони спеціалізації у Середньовічній Європі:

- ✓ північно-західний ремісничий (Великобританія, Нідерланди);
- ✓ центральний – продаж промислової сировини і дорогоцінних металів (Середземномор'я, Іспанія, Скандинавія);
- ✓ східний сільськогосподарський і промисловий (Балтика, Угорщина, Польща, Росія).

Київська Русь. Торговий шлях «з варяг у греки» мав загальноєвропейське значення. З IX ст. роль Києва як центру посередницької торгівлі між Сходом і Заходом істотно зросло. Перше місце серед експортних товарів займали хутра, раби, віск, мед, льон, полотна, срібні вироби, шкіра, керамічні вироби. Імпортом були предмети розкоші, дорогоцінне каміння, прянощі, фарби, тканини, благородні та кольорові метали. Розвиток торгівлі спричинив появу грошей. Першими грошима на Русі були худоба і дорогі хутра (а першою грошовою одиницею – «куна», тобто куниця). Використовувалися також візантійські та арабські золоті монети, срібні західноєвропейські монети. З кінця X ст. на Русі почала обертатися гривня – срібний зливочок вагою 200 г.

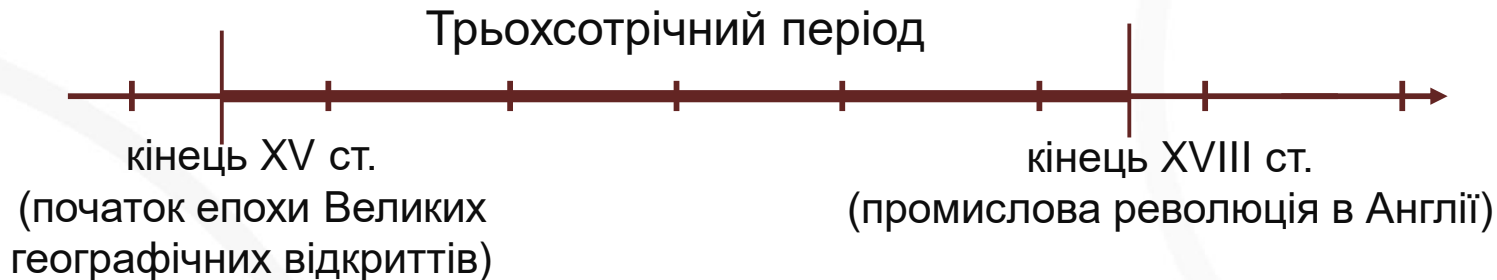
2.2. Міжнародні економічні відносини епохи феодалізму (Середньовіччя)

Характерні риси господарства епохи Середньовіччя:

- *Типова форма феодальної торгівлі – ярмарок, куди звозилися товари з різних міст і країн. На ярмарках торгівля не регламентувалась, а створювався певний пільговий режим.*
- *Торгові потоки між Європою та Східною Азією.*
- *Формування гільдій – об'єднання купців з метою захисту корпоративних інтересів.*
- *Остаточне відокремлення ремесла від сільського господарства.*
- *Утвердження грошей як основного засобу обігу.*
- *Підвищення ролі торгового капіталу, що стало основою для первісного нагромадження капіталу.*

2.3. Колоніальний період формування міжнародних економічних відносин

Наслідки Великих географічних відкриттів

виникнення економічних зв'язків між найвіддаленішими областями, землями і народами різної матеріальної культури

переміщення торгових шляхів з країн Середземного моря на океани: Атлантичний, Індійський, Тихий

досягнення зовнішньої торгівлі у XVI-XVIII ст. розмірів **світової**, залучення до обігу нових товарів, до того не відомих в Європі: спеції, тютюн, кава, какао, чай

початок формування **світового ринку** як складової частини індустріальної економіки. Центри світової торгівлі - Лісабон, Севілья, з середини XVI ст. – Антверпен, у XVII - Амстердам, у XVIII ст. - Лондон.

Внаслідок Великих географічних відкриттів почала складатися колоніальна система

Колоніальна система

прискорила виникнення в Західній Європі **капіталістичного виробництва**

сприяла нагромадженню в буржуазії значних **грошових сум**, необхідних для організації **великих підприємств**

Іспанія

Португалія

Піднесення як колоніальних держав було відносно недовгим. Отримані від експлуатації колоній багатства феодали використовували непродуктивно

Нідерланди

Англія

Франція

Заохочувався розвиток промисловості й торгівлі. Позиції **Англії**, **Франції** та **Нідерландів** на колоніальних ринках зміцнювалися. Вони змогли більш ефективно використати географічні відкриття для **розвитку ринкової економіки** і створення власних колоніальних імперій.

Виокремлення національних економік

Країни в світовій економіці

1850 р. → 44 країни

1938 р. → 60 країн

1975 р. → 151 країна

2007 р. → 207 країни

Колоніальні володіння (1990 р.)

Азія → 56,6%

Африка → 90,4%

Америка → 27,2%

Австралія → 100%

Розподілення колоніальних володінь (до загальної площі світу)

Великобританія → 24,6%

Франція → 8,3%

Німеччина → 2%

Бельгія → 1,8%

Португалія → 1,6%

США → 1,5%

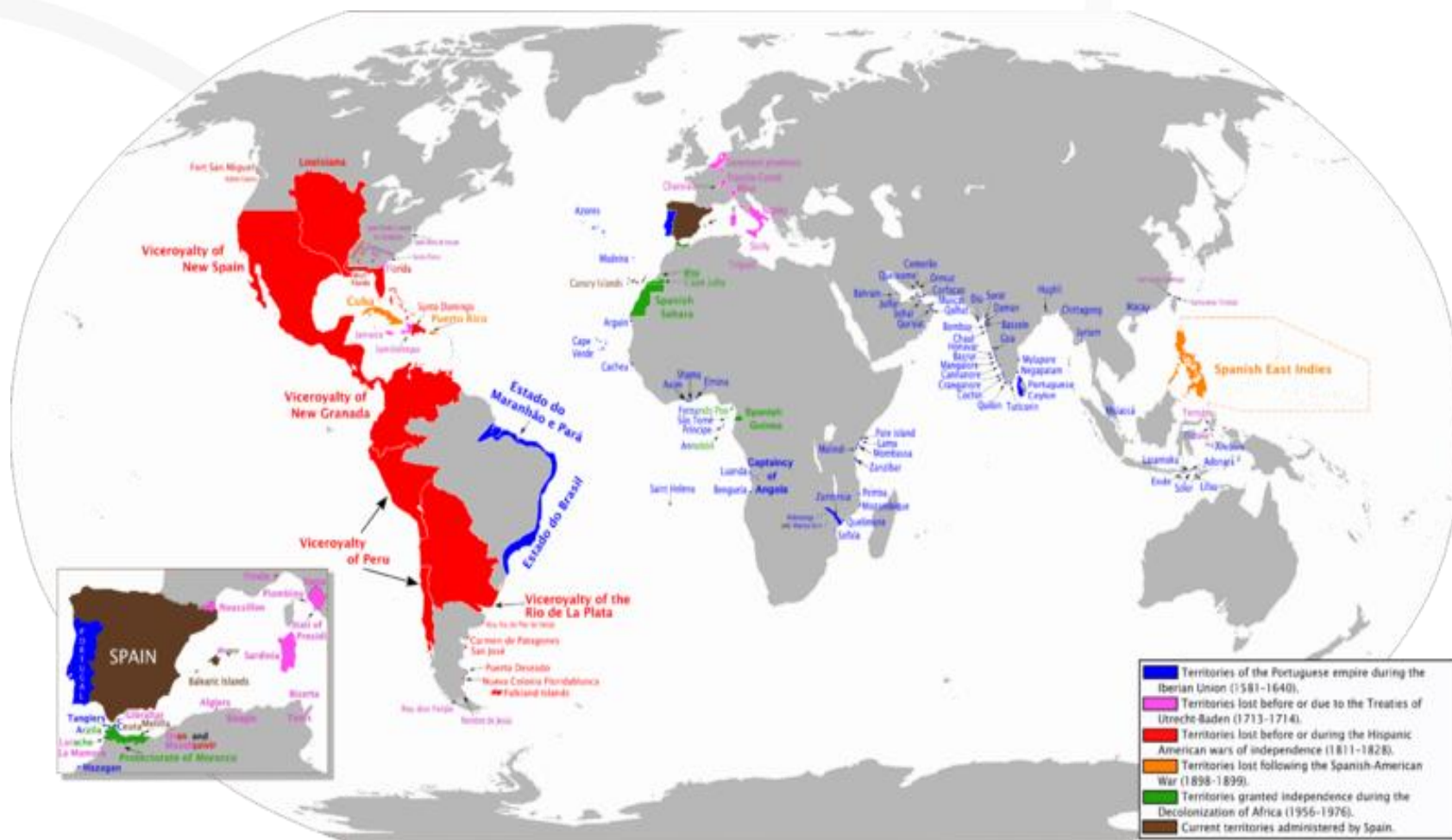
Нідерланди → 1,5%

Італія → 0,4%

Данія → 0,1%

Іспанія → 0,1%

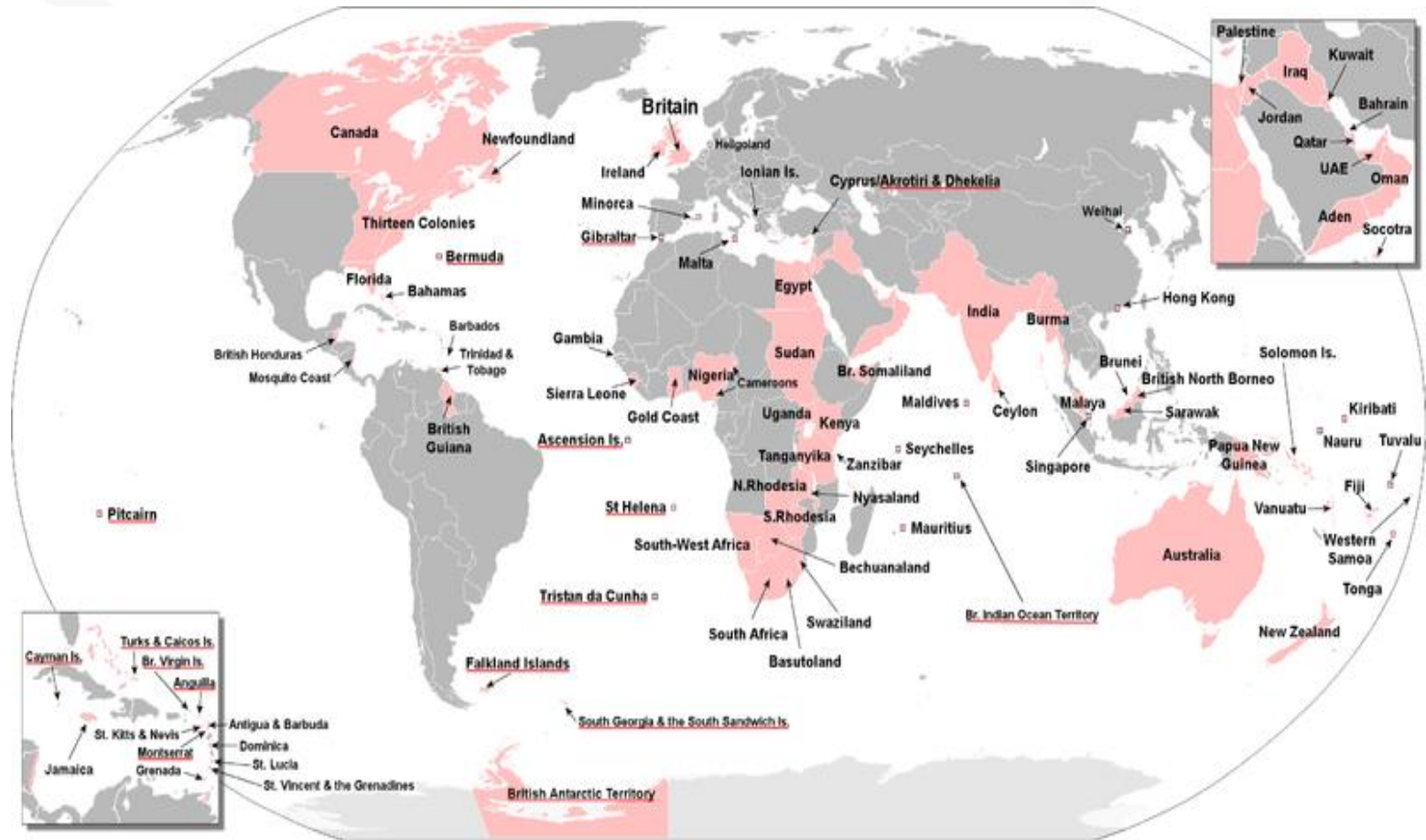
Іспанська імперія (загальне зростання)

Португальська імперія (загальне зростання)

Британська імперія (загальне зростання)

НІДЕРЛАНДИ

1566-1609

перша буржуазна революція в історії, яка звільнила буржуазне суспільство від феодальних умов економічного та політичного життя

1602-1798

Ост-Індська компанія, **перша акціонерна компанія**.
Факторії в Персії (Іран), Малайзії, Тайвані, Таїланду.
Компанія випустила перші акції, тобто відбувся розподіл відповідальності за долю кораблів між акціонерами

1697

Петро I проходив **навчання** під вигаданим ім'ям саме в Ост-Індській компанії

1609

Генрі Гудзон відкрив в Північній Америці річку та залив, на березі якого виникло місто **Нью-Амстердам**, згодом Нью-Йорк

1621-1791

Вест-Індська компанія. Факторії в північній Америці (Нью-Амстердам), Бразилії, Суринамсі, Антильських островах

1780-1784

війна Голландії з Англією, поразка Голландії

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ

1640-1650

буржуазна революція, перехід від абсолютної монархії до конституційної

18-те століття

(передумови промислового перевороту)

найбільший флот

розвиток капіталістичного
фермерства на основі с/г машин

накопичення вільного капіталу для
наукових досліджень

велика конкуренція на світовому
ринку (Франція, Німеччина, Росія)

великі колоніальні володіння

скасування кріпацтва

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ

2-га половина 18-го століття – 1-ша четверть 19-го століття

промисловий переворот (Перша НТР) – перехід від мануфактури з ручним поділом праці до фабрично-заводського виробництва (текстильна, вугільна, металургійна промисловість, машинобудування)

1774

паровий двигун - Джеймс Уатт

1774

перший металообробний станок - Г. Модслі

1814

1-й паровоз - Джордж Стефенсон

1825

1-ша залізнична дорога

2.4. Новий (неоколоніальний) період розвитку світогосподарських зв'язків

Формуються нові типи ринків

Світовий ринок товарів та послуг

Ринок капіталів (внаслідок розвитку банківської справи, нагромадження капіталів, розвитку комунікацій)

Світовий ринок робочої сили

Основна передумова формування світового ринку - міжнародний поділ праці

Великобританія

“майстерня світу” (виробництво устаткування, машин, шкіряна промисловість та чорні метали, текстиль)

Німеччина

залізничне устаткування, парові котли, вироби хімічної промисловості

Франція

тканини, текстильні машини, парфуми

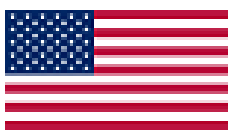
Бельгія

зброя

Австро-Угорщина

метали, цукор, хміль

За колоніальними і залежними державами закріплюється **статус експортерів сировинних матеріалів**
цей статус зберігається і сьогодні для значної частини країн, що розвиваються

США (Сполучні Штати Америки)

1861 р.

1865 р.

Громадянська війна, скасування рабовласницької системи, масовий продаж землі всім резидентам і імігрантам

потужна сировинна база

розвиток банківської системи

**Передумови лідерства
у світовій економіці**

демографічний фактор

розвиток промисловості

До 1913 р. США виходять в лідери світової економіки

у виплавці **чавуну** і **сталі**: близько 35% всього світового обсягу

у видобутку **кам'яного вугілля**:

У США було видобуто 629,5 млн. т. вугілля, у Великобританії - 292 млн.т., в Німеччині - 278,6 млн.т., у Франції - 40,8 млн.т., а в Росії - лише 36,3 млн.т.

в автомобілебудуванні - в квітні 1913 р. Генрі Форд вводить в експлуатацію стрічковий конвеєр, а в серпні з нього кожні 2 години 38 хвилин сходять готовий автомобіль

До 1913 р. США виходять в лідери в нафтодобуванні та нафтопереробці

1859 р.

перша скважина в Пенсильванії, США (Е. Дрейк)

1869

перша компанія по переробці нафти Standard Oil

1872 р

Д.Рокфеллер контролює 25% потужностей американського нафтодобування

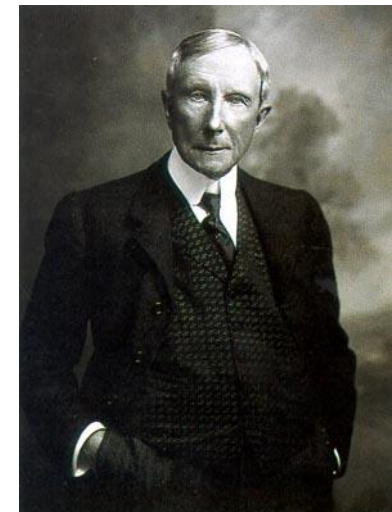
1879 р

Д. Рокфеллер контролює 95% потужностей американської нафтопереробки

Едвін Дрейк

Джон Рокфеллер

Лідери світової економіки

XVIII ст.

Нідерланди

XIX ст.

Великобританія

Кінець XIX –
початок XX ст.

США

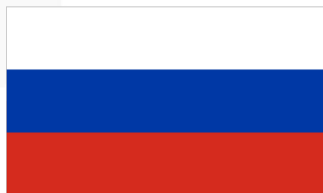

Хто наступний?

Китай?

Росія?

ЄС?

Фактори, що стали причинами виходу національних економік в лідери світової економіки

Нідерланди

Енергоносіє: енергія вітру

Технологія: технології ВДЕ (парусний флот, вітряки тощо)

Світове значення національної валюти: перші фондові біржі в Амстердамі

Великобританія

Енергоносіє: вугілля

Технологія: перша і друга промислові революції (формування третього і четвертого технологічних укладів)

Світове значення національної валюти: перша валюта, визнана світовою (неофіційно, а через велике покриття територій колоніального володіння)

США

Енергоносіє: нафта, атомна енергія

Технологія: технології енергозбереження, ІТ, біо- та нанотехнології та ін. (формування п'ятого і шостого технологічних укладів)

Світове значення національної валюти: перша валюта, визнана світовою офіційно (Бреттон-Вудська конференція)

2.5. Технологічний уклад (устрій)

Сукупність зв'язаних виробництв, що мають єдиний технічний рівень і розвиваються синхронно.

Зміна домінуючих в економіці технологічних устроїв зумовлює нерівномірний хід науково-технічного прогресу

I	Початок Першої промислової революції	1772 рік	Створення Річардом Аркрайтом прядильної машини "Water frame" і будівництво їм текстильної фабрики в Кромфорді.
II	Епоха пари	1825 рік	Паровоз Locomotion № 1, будівництво залізниці Стоктон - Дарлінгтон.
III	Епоха сталі (Друга промислова революція)	1875 рік	Винахід бессемерівського процесу, створення на базі конвертера Бесемера заводу Edgar Thomson Steel Works у Пітсбурзі.
IV	Епоха нафти	1908 рік	Впровадження на підприємствах Форда стрічкового конвеєра, початок випуску автомобіля Ford Model T.
V	Епоха комп'ютерів і телекомунікацій (Науково-технічна революція)	1971 рік	Перше вживання назви "Кремнієва долина", поява першого мікропроцесора Intel 4004.
VI	Нанотехнології	2004 рік	Графен - моношар атомів вуглецю, отриманий в жовтні 2004 року у Манчестерському університеті.
VII	Епоха когнітивних (пізнавальних) технологій (?)	2060 рік (?)	?

Перший технологічний уклад (1770р.)

Основний ресурс

- Енергія води

Ключовий фактор

- Прядильні машини

Ядро укладу

- Текстильна промисловість

Особливість укладу

- Механізація праці, створення потокового виробництва

Країни-лідери

- Великобританія, Франція, Бельгія

Другий технологічний уклад (1830р.)

Основний ресурс

- Енергія пару, вугілля

Ключовий фактор

- Парова машина

Ядро укладу

- Парове судноплавство, вуглевидобуток, залізні дороги

Досягнення укладу

- Зростання масштабів виробництва, розвиток транспорту

Країни-лідери

- Великобританія, Франція, Бельгія, Німеччина, США

Гуманітарна перевага

- Поступове звільнення людини від важкої ручної праці

Третій технологічний уклад (1890р.)

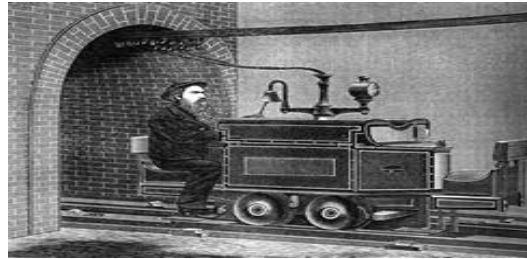

Основний ресурс

- Електрична енергія, неорганічна хімія (конвертер, динаміт)

Ключовий фактор

- Електродвигун

Головна галузь

- Важке машинобудування, електротехнічна промисловість, чорна металургія, залізниця, суднобудування, виробництво вибухових речовин

Досягнення укладу

- Концентрація банківського і фінансового капіталу; поява радіозв'язку, телеграфу

Країни-лідери

- Німеччина, США, Великобританія, Франція, Бельгія, Швейцарія, Нідерланди

Гуманітарна перевага

- Підвищення якості життя

Четвертий технологічний уклад (1930р.)

Основний ресурс

- Енергія вуглеводнів, початок ядерної енергетики

Країни-лідери

- США, Західна Європа, СРСР

Ключовий фактор

- Двигун внутрішнього згорання, нафтохімія, реактивний і турбо реактивний двигуни, ракети, атомне паливо, комп'ютер, лазер, конвеєрне виробництво, радіозв'язок

Головна галузь

- Автомобілебудування, кольорова металургія, нафтопереробка, синтетичні полімерні матеріали

Гуманітарна перевага

- Розвиток зв'язку, транснаціональних відносин, зростання виробництва товарів народного споживання

П'ятий технологічний уклад (1960р.)

Спирається на

- Досягнення в галузі мікроелектроніки, інформатики, біотехнології, генної інженерії, нових видів енергії, матеріалів, освоєння космічного простору, супутникового зв'язку

Ключовий фактор

- Мікроелектронні компоненти

Відбувається перехід від розрізнених фірм до єдиної мережі великих і дрібних компаній, з'єднаних електронною мережею на основі Інтернету, які здійснюють тісну взаємодію в області технологій, контролю якості продукції, планування інновацій

Перевага укладу, в порівнянні з попереднім

- Індивідуалізація виробництва і споживання, підвищення гнучкості виробництва

Гуманітарна перевага

- Глобалізація, швидкість зв'язку і переміщення

Шостий технологічний уклад (2010р.)

Основні галузі

- Нано- та біотехнології, наноенергетика, молекулярна, клітинна і ядерна технології, нанобіотехнології, біоміметика, нанобіоніка, нанотроніка, а також інші нанорозмірні виробництва; нові медицина, побутова техніка, види транспорту і комунікацій; використання стовбурових клітин, інженерія живих тканин і органів, відновлення хірургія і медицина

Перевага укладу, в порівнянні з попереднім

- За прогнозом буде складатися в різкому зниженні енергоємності та матеріаломісткості виробництва, в конструюванні матеріалів і організмів з наперед заданими властивостями

Гуманітарна перевага

- Істотне збільшення тривалості життя людини і тварин. Підвищення роботизації виробництва, різке підвищення потреби суспільства у висококваліфікованих працівниках, поява нових типів професій

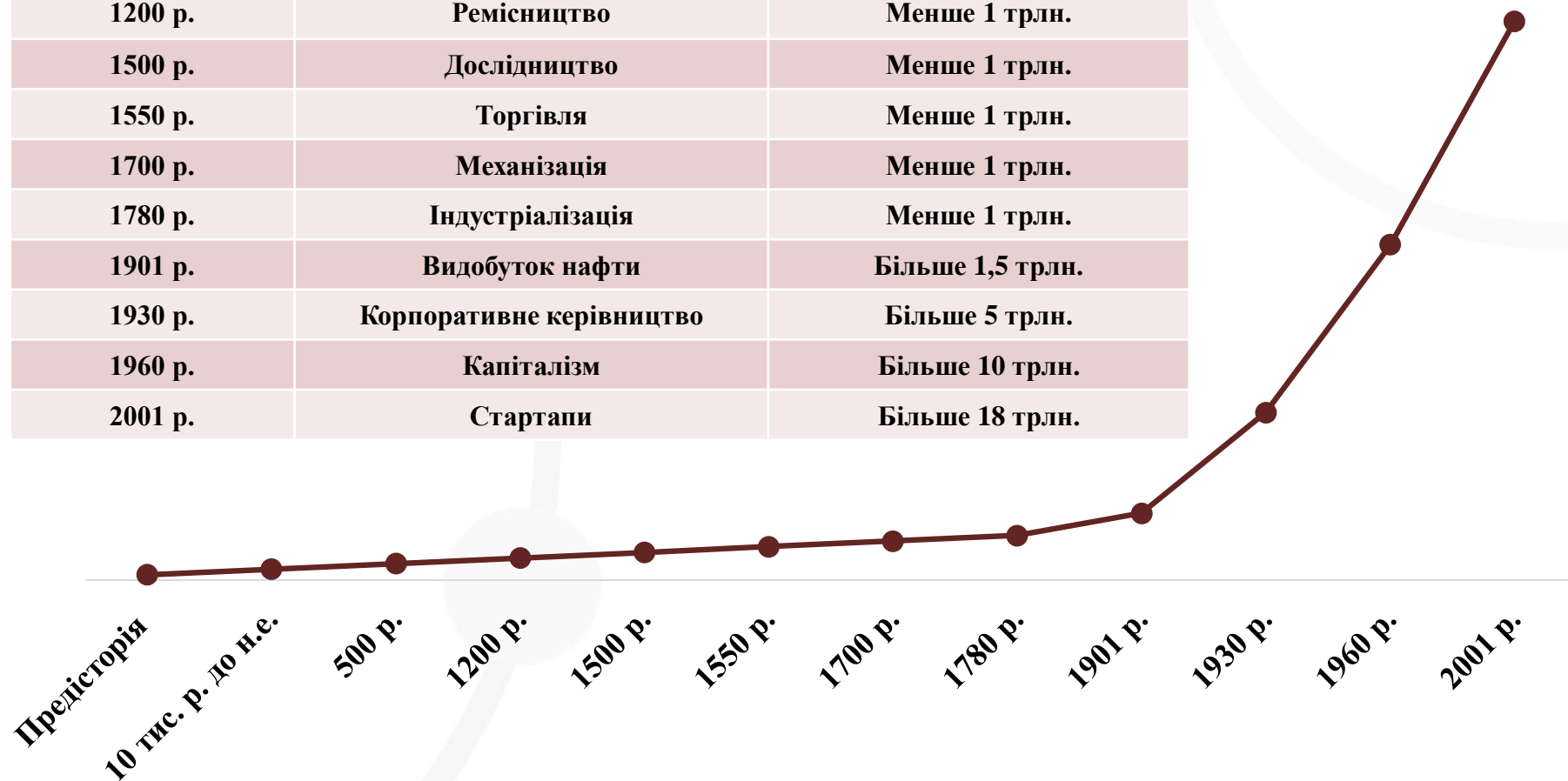
На 2016 рік частка продуктивних сил п'ятого технологічного укладу в найбільш розвинених країнах склала приблизно 70%, четвертого - 20%, а шостого - близько 10%

Еволюція розвитку світової економіки

Період	Мисливство /збиральництво	Валовий Сукупний Продукт, дол. США
Предісторія	Мисливство /збиральництво	Менше 1 трлн.
10 тис. р. до н.е.	Садівництво	Менше 1 трлн.
500 р.	Період воєн	Менше 1 трлн.
1200 р.	Ремісництво	Менше 1 трлн.
1500 р.	Дослідництво	Менше 1 трлн.
1550 р.	Торгівля	Менше 1 трлн.
1700 р.	Механізація	Менше 1 трлн.
1780 р.	Індустріалізація	Менше 1 трлн.
1901 р.	Видобуток нафти	Більше 1,5 трлн.
1930 р.	Корпоративне керівництво	Більше 5 трлн.
1960 р.	Капіталізм	Більше 10 трлн.
2001 р.	Стартапи	Більше 18 трлн.

Еволюція розвитку світової економіки

Предісторія

ВСП < 1 трлн. дол. США

- Мисливство /збиральництво

10 тис. р. до н.е.

ВСП < 1 трлн. дол. США

- Садівництво (виращування більш стабільне, ніж мисливство/збиральництво)

500 р.

ВСП < 1 трлн. дол. США

- Період воєн (можна завоювати продукти харчування)

1200 р.

ВСП < 1 трлн. дол. США

- Ремісництво (якщо виробляти речі і заснувати міста, нас на пограбують)

1500 р.

ВСП < 1 трлн. дол. США

- Дослідництво (давайте грабувати далекі землі)

1550 р.

ВСП < 1 трлн. дол. США

- Торгівля (привезення речей з-за кордону і їх продаж)

Еволюція розвитку світової економіки

1700 р.

ВСП < 1 трлн. дол. США

- Механізація (машини виконують завдання швидше)

1780 р.

ВСП < 1 трлн. дол. США

- Індустріалізація (електричне обладнання виконує завдання ще швидше)

1901 р.

ВСП > 1,5 трлн. дол. США

- Видобуток нафти (індустріалізація потребує палива)

1930 р.

ВСП > 5 трлн. дол. США

- Корпоративне керівництво (машини перетворили великі заводи в корпорації)

1960 р.

ВСП > 10 трлн. дол. США

- Капіталізм (купівля-продаж корпорацій)

2001 р.

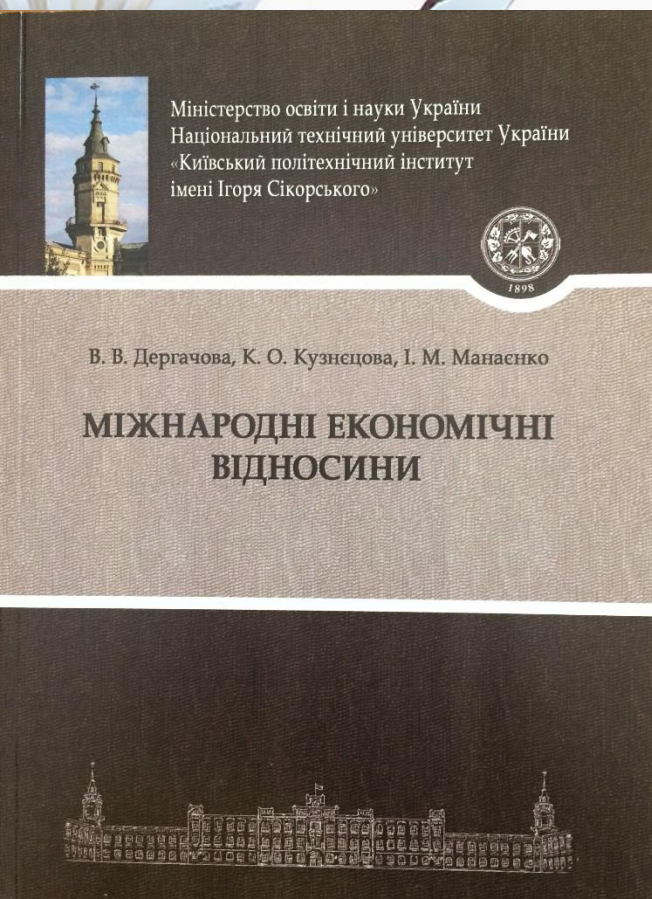
ВСП > 18 трлн. дол. США

- Стартапи (виробництво нового швидше ніж великими корпораціями)

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

РОЗДІЛ 1 СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Тема 3 Особливості розвитку України та її місце в системі міжнародних економічних відносин

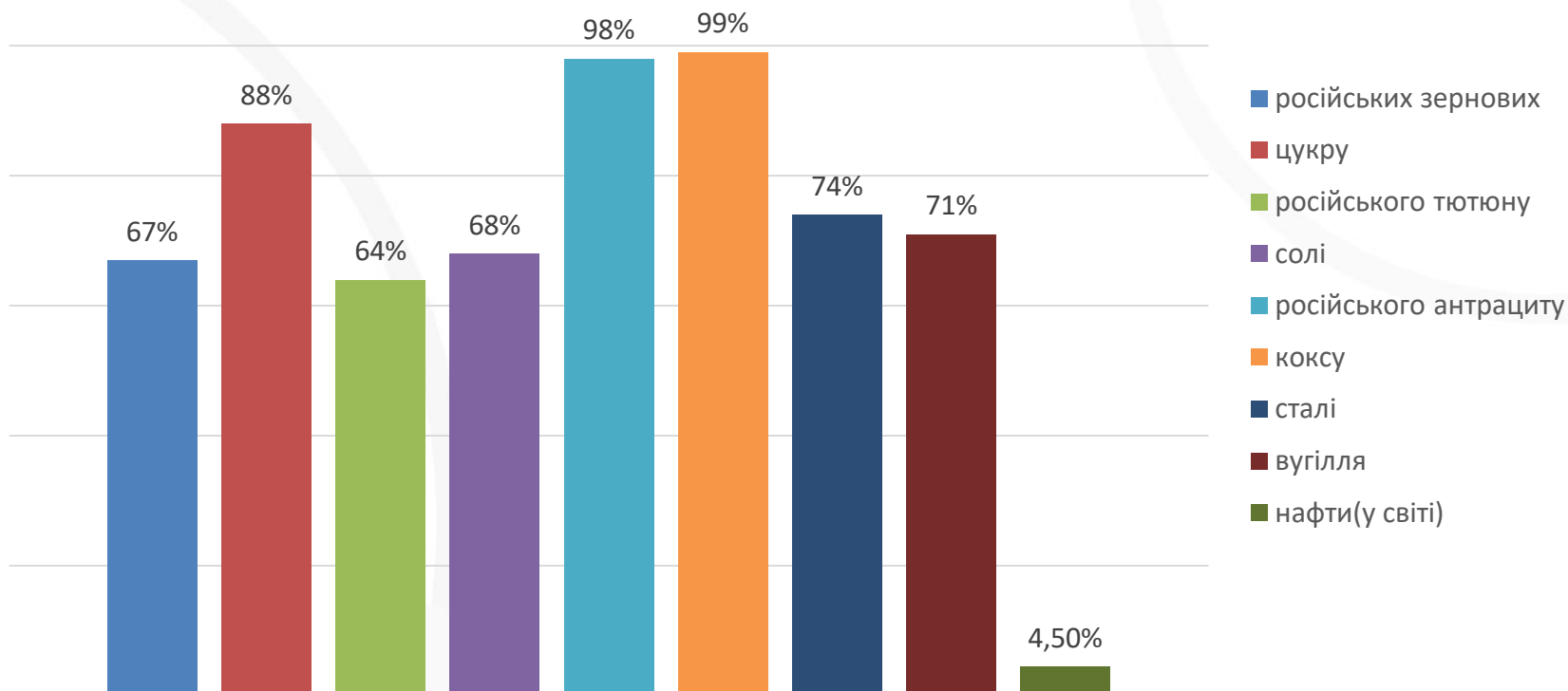
КПІ в світових рейтингах

Рік	Назва рейтингу	Місце КПІ
2018	Cybermetrics (рейтинг відкритості університетів, враховується цитованість)	№1649 (1 в Україні)
2019	Топ-200 Україна 2019	№2
2020	Webometrics	№2
2020	QS World University Rankings	№701-750
2020	uniRank University TM	№1 з 3-х українських ЗВО у рейтингу

100 років тому Україна в складі Російської імперії вирощувала і виробляла

Російська імперія (1914р.)

Политическая карта Российской империи 1914 года. А. Коссов. Восточная Сибирь.

СРСР (1946г.)

1950–1960-ті роки.

Основні здобутки 1950–1960-х років у СРСР

1953 р. 1954 р. 1955 р. 1960 р. 1961 р. 1964 р.

початок промислової експлуатації першої АЕС – у Калузькій області

будівництво космодрому та міжнародного космічного порту – Байконура у Казахстані

уперше випробувано водородну бомбу, розроблену радянським академіком А.Д. Сахаровим. Його винахід перетворив СРСР на супердержаву, створивши найнебезпечнішу зброю

запуск у космос корабля-супутника з двома тваринами на борту – собаками Білкою і Стрілкою. Ця подія стала важливим кроком в освоєнні космічного простору не тільки СРСР, але й для усього людства

грошова реформа в СРСР – деномінація: 10 старих рублів обмінювалися на 1 новий

введення в експлуатацію нафтопроводу «Дружба», що простягався від ФРН (Німеччина) через Польщу, Білорусію, Україну та ін

12 квітня 1961 р. – Ю.О. Гагарін здійснив перший у світі орбітальний космічний політ на космічному кораблі «Восток»

6 листопада – введення в експлуатацію Київського метрополітену

1970-1980-ті рр.

За своїм потенціалом Україна становила один з найрозвинутіших регіонів СРСР.
Україна складала

30% видобутку вугілля

менше 3% території СРСР

50% видобутку залізної руди

40% атомних енергоблоків

25% всього промислового союзного потенціалу

Нераціональність економічної системи зумовили виникнення комплексних проблем

екологічних

територія України у 10 разів більше забруднювалася відходами

соціальних

53% працюючих було зайнято у галузях із шкідливими для здоров'я умовами праці; понад 4,5 млн. селян виїхали до міст, із карти України зникло більше 1,5 тис. «неперспективних» сіл

економічних

відставання галузей легкої, харчової промисловості та сфери обслуговування призводило до дефіциту споживчих товарів та послуг, а також постійної залежності України від імпортних поставок

1970-1980-ті рр.

Основні здобутки 1970–1980-х років у СРСР

1960–1980рр. в СРСР були одним з найбільш складних і суперечливих періодів в історії України та СРСР і дістали назву «застій».

Він характеризувався надмірною ідеологізацією суспільства і погіршенням показників економічного розвитку

під керівництвом академіка Б.О. Патона уперше було проведено зварювання, різання і напilenня металів у відкритому космосі

1961 р.

1968 р.

1978 р.

1984 р.

будівництво першого енергоблока
Чорнобильської АЕС

А.А. Горохов запатентував у СРСР персональний комп'ютер
(на 8 років раніше, ніж «Apple»).

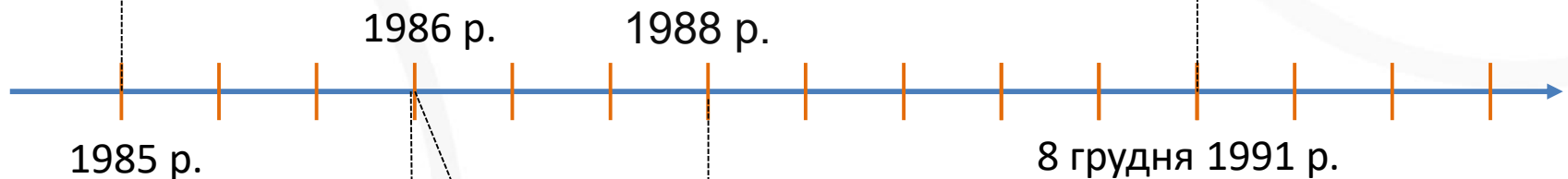
Л.І. Купріянович створює другий зразок мобільного телефону
(вага – 70 г, віддаленість зв'язку – 80 км). Перший його зразок було розроблено ним же у 1957 р. і мав значно більші параметри (вага – 3 кг, радіус дії – 20–30 км). Він отримав авторське свідоцтво на винахід
«Радіофон»

«Перебудова» – 1990-ті рр.

почався новий етап в історії СРСР, який отримав назву «перебудова». Він характеризувався масштабними змінами в ідеології, економічному та політичному житті СРСР у бік демократизації суспільного та економічного життя після кризових явищ періоду «застою»

Білорезька угода – лідери Білорусії, Російської Федерації та України – С. Шушкевич, Б. Єльцин та Л. Кравчук – підписали угоду про припинення існування СРСР як субекта міжнародного права та утворення Союзу Незалежних Держав (СНД)

25 травня – перший політ найбільшого літаку – Ан-225 «Мрія»

26 квітня 1986 р. - катастрофа на Чорнобильській АЕС, що стала екологічним лихом всієї Європи

прийняття Закону про індивідуальну трудову діяльність –
початок підприємництва в СРСР

«Перебудова» – 1990-ті рр.

Економіка України на той час мала потужні показники, що виводило її на перші місця загальносоюзних рейтингів та міжнародних співставлень

Основні економіко-географічні показники України

Показники	Значення
Територія	603,7 тис. кв. км (2-ге місце в Європі, 40-ве місце у світі)
Населення	51,84 млн. осіб (1990 р.) 42,76 млн. осіб (2016 р.)
Ресурсний потенціал	20000 родовищ (9143 освоєно), 113 видів корисних копалин
Земельний фонд	60534,8 тис. га (72% сільськогосподарських угідь, 44% чорноземних ґрунтів)
Забезпеченість прісною водою	1 тис. куб. м на особу

СНД (1992г.)

У новітній історії національної економіки виокремлюють такі періоди розвитку

1991-1994 рр.

- період системної кризи

1995-1999 рр.

- період трансформаційної рецесії

2000-2008 рр

- період макроекономічної стабілізації

2008-2013 рр.

- період світової кризи, стагнації та рецесії

2013-сучасний період

- період кризи та військовий конфлікт («гібридна війна»)

1991-1994 рр. – період системної кризи

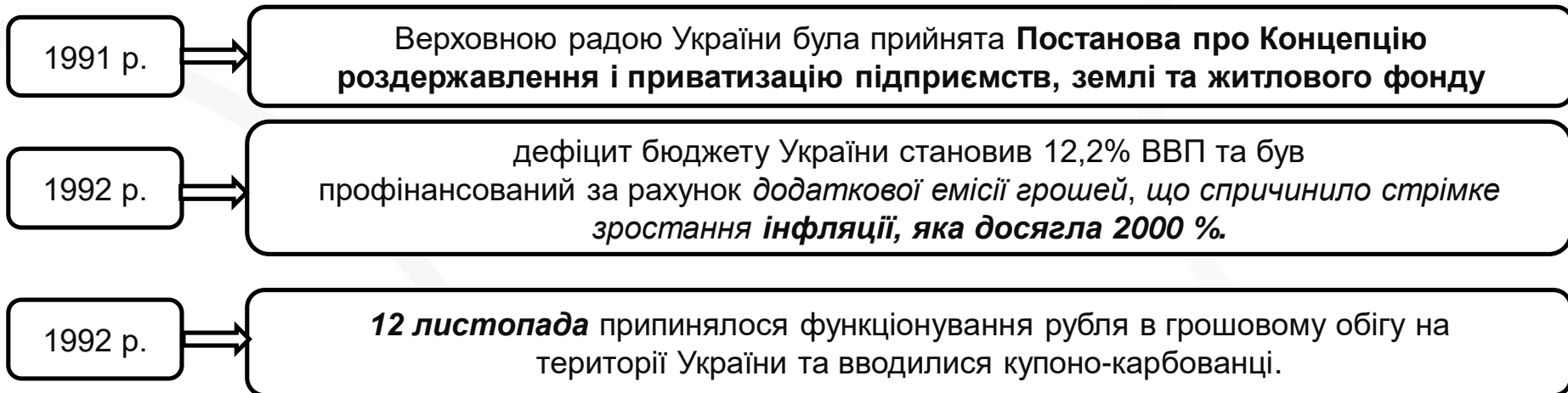
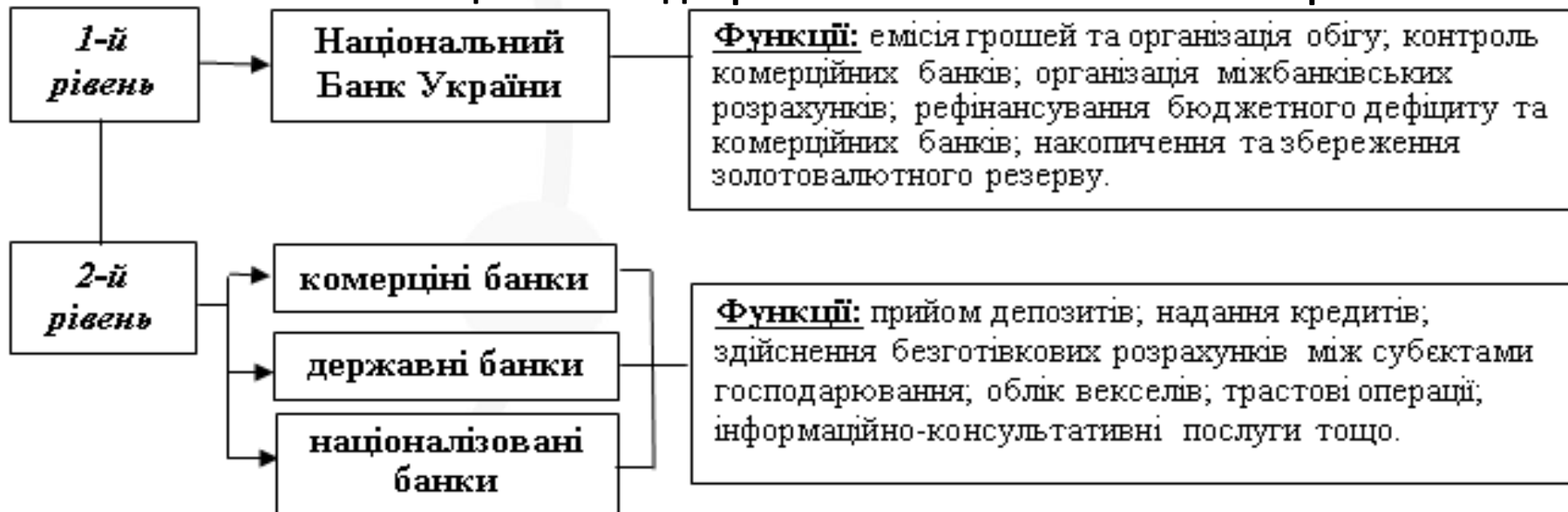

Схема національної дворівневої банківської системи України

1995-1999 рр. – період трансформаційної рецесії

Проголошена президентом Л. Кучмою Нова економічна програма «Шляхом радикальних економічних реформ» передбачала

стабілізацію фінансово-грошової системи

здійснення радикальних інституціональних змін (пришвидшення приватизаційного процесу, утвердження приватної власності, сучасного фондового ринку; реформування державного управління)

створення високотехнологічного потенціалу галузей економіки, упорядкування енергетичного сектора

легалізація тіньової економіки, активізація інвестиційного процесу

Основні показники розвитку економіки України (1996-2000 рр.)

Показники	1996	1997	1998	1999	2000
ВВП, млрд. грн	815,19	933,65	102,59	130,44	170,07
ПІІ в Україну, млрд. грн	2,6175	3,8383	6,8582	13,553	20,7191
Дефіцит державного бюджету, % ВВП	-4,6	-7,1	-2,1	-1,4	2,4
Індекс інфляції, % до попереднього року	39,7	10,1	20	19,2	25,8

1995-1999 рр. – період трансформаційної рецесії

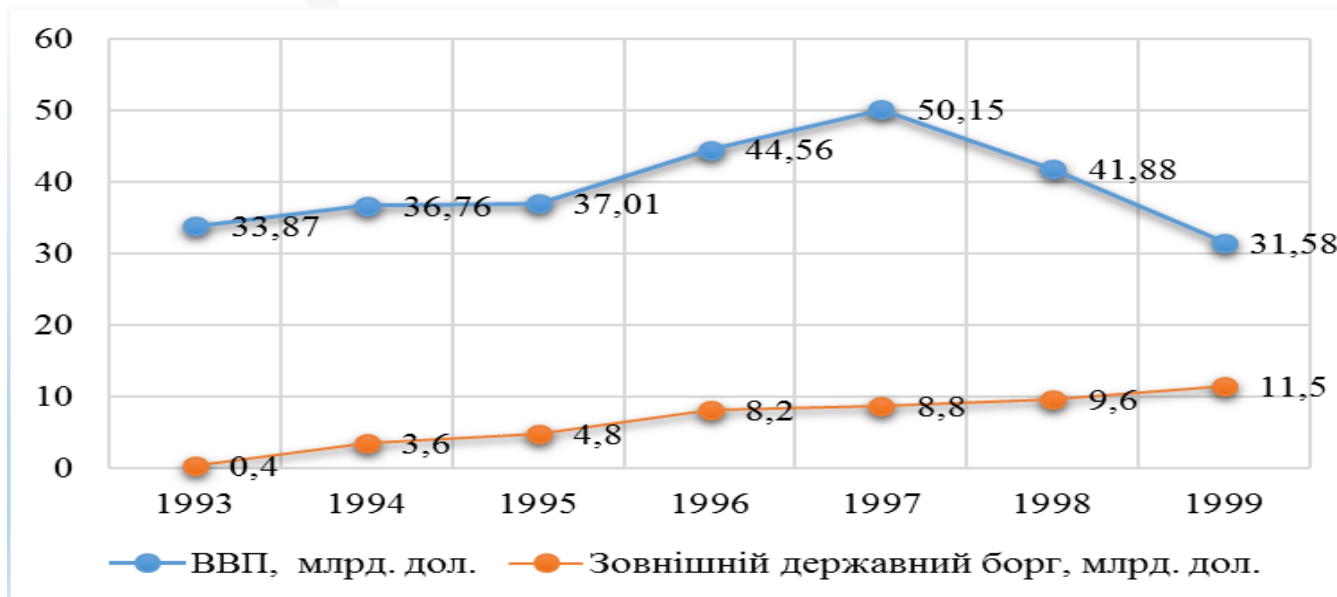

1999 р. був переломним у розвитку української економіки.

Започатковано зростання макроекономічних показників, проте загалом програму соціально-економічного розвитку не виконано

Загрозу для господарства України становила «тіньова» економіка. Втрати держбюджету від «тінізації» економіки дорівнювали 60% ВВП.

ВВП України та її зовнішній державний борг (1993–1999 рр.)

2000-2007 рр. – період макроекономічної стабілізації

Стратегія «Реформи заради добробуту». Дві фази реалізації

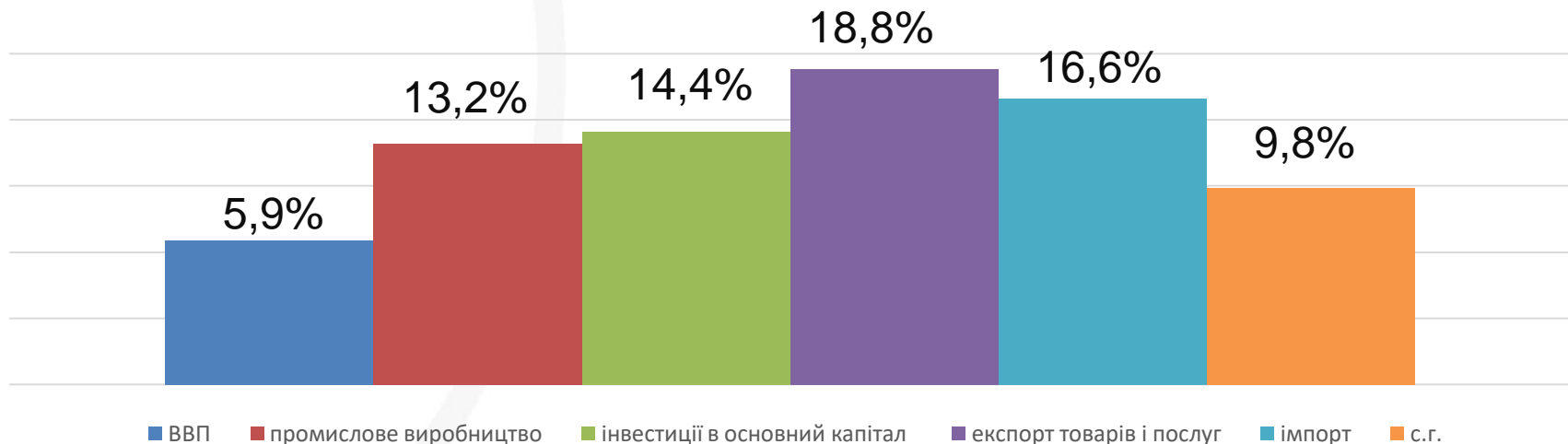
2000-2002 рр.

забезпечити зростання ВВП на 1-4%, сформувати критичну масу ринкових відносин

2003-2004 рр.

щорічне зростання ВВП мало становити в середньому 6,5%, економічне зростання повинно відбуватися на власній відтворувальній (інвестиційній) базі

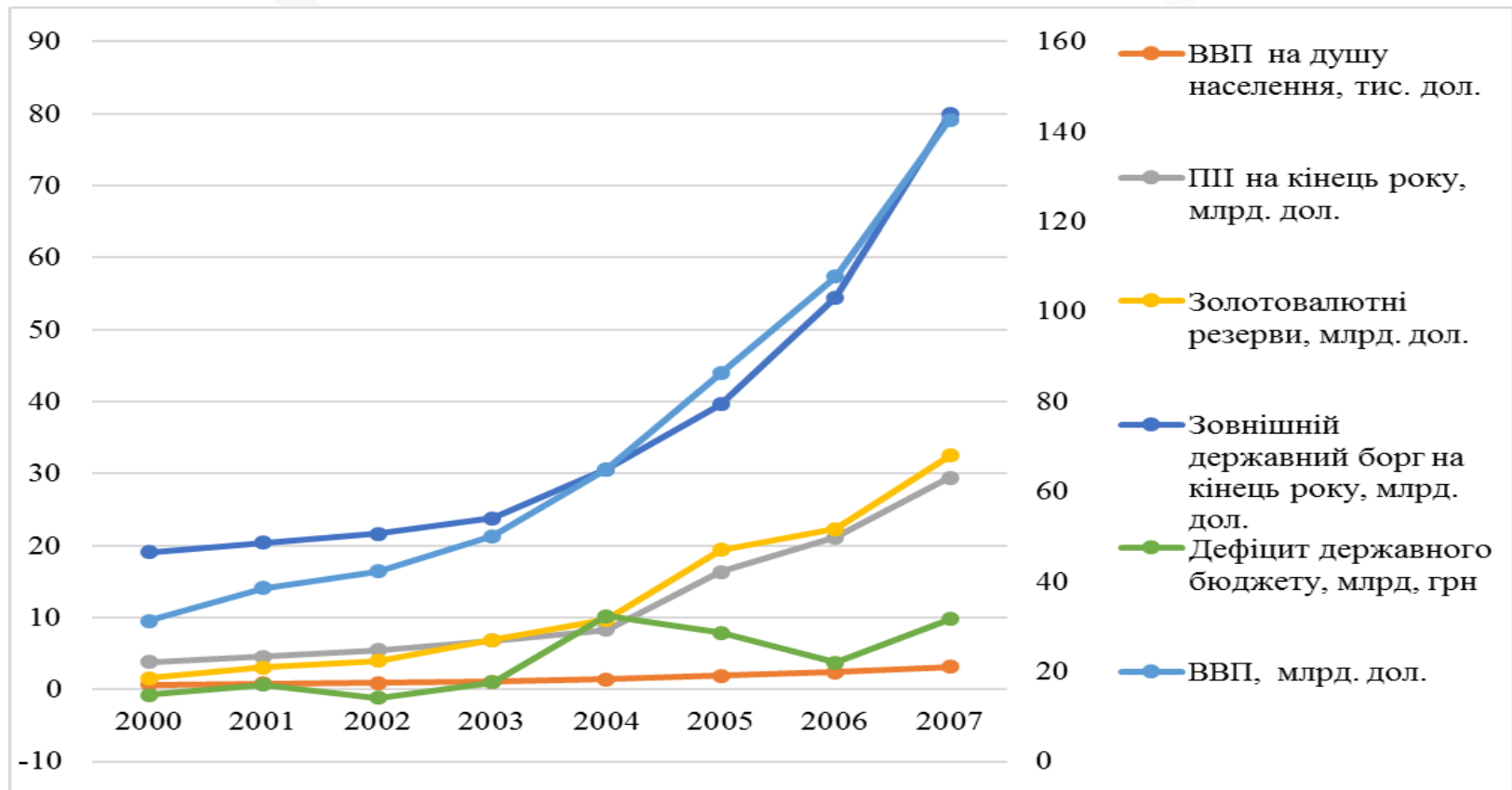
У 2000 р. Зросли показники

2000-2007 рр. – період макроекономічної стабілізації

Динаміка основних економічних показників розвитку України (2000–2007 рр.)

Енергоємність ВВП країн світу (1990–2007 рр.) (т н.е. / тис. дол.)

Країни	1990	1995	2000	2005	2006	2007
Канада	0,28	0,28	0,26	0,24	0,23	0,23
Чехія	0,29	0,26	0,23	0,21	0,20	0,20
Франція	0,16	0,16	0,15	0,14	0,14	0,13
Німеччина	0,18	0,15	0,14	0,13	0,13	0,12
Японія	0,13	0,14	0,14	0,13	0,13	0,12
Норвегія	0,17	0,15	0,14	0,14	0,14	0,12
Польща	0,33	0,28	0,20	0,18	0,17	0,16
Великобританія	0,15	0,15	0,13	0,12	0,11	0,11
США	0,24	0,23	0,20	0,19	0,18	0,18
Білорусь	0,62	0,52	0,38	0,29	0,28	0,25
Китай	0,42	0,28	0,20	0,19	0,19	0,18
Росія	0,51	0,59	0,53	0,42	0,40	0,37
Україна	0,59	0,80	0,66	0,45	0,40	0,36

Наукоємність ВВП (1999 і 2009 рр.) (%)

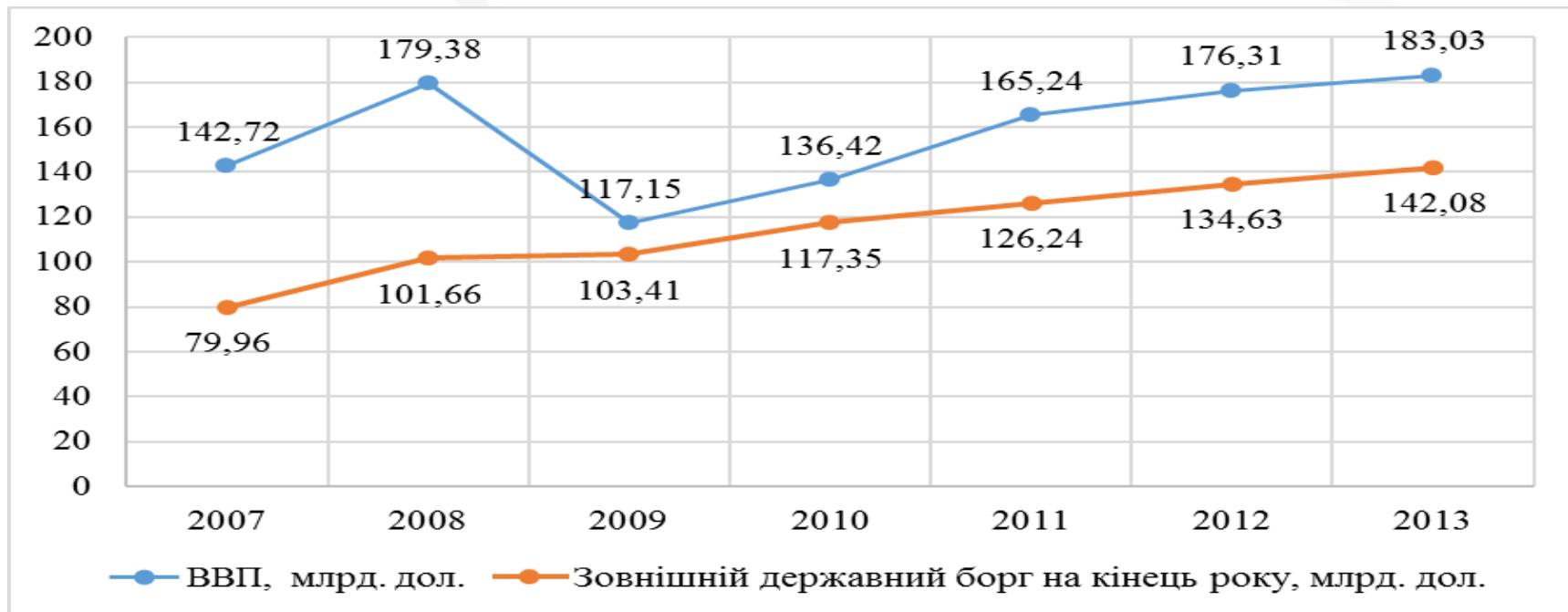
Роки / Країни	Україна	США	Китай	Японія	Німеччина	Франція	Канада
1999	1,2	2,64	0,76	3,02	2,40	2,16	1,80
2009	0,86	2,79	1,70	3,33	2,78	2,21	1,92

2008 - 2013 р. – період світової кризи, стагнації та рецесії

- Період **2008-2010 р.** - кризовий у розвитку національної економіки.
- У **2009 р.** на 15% зменшився ВВП, на 22% впало промислове виробництво, на 20% скоротився внутрішній товарообіг, у 2,5 раз порівняно з **2008 р.** зменшився обсяг інвестицій.

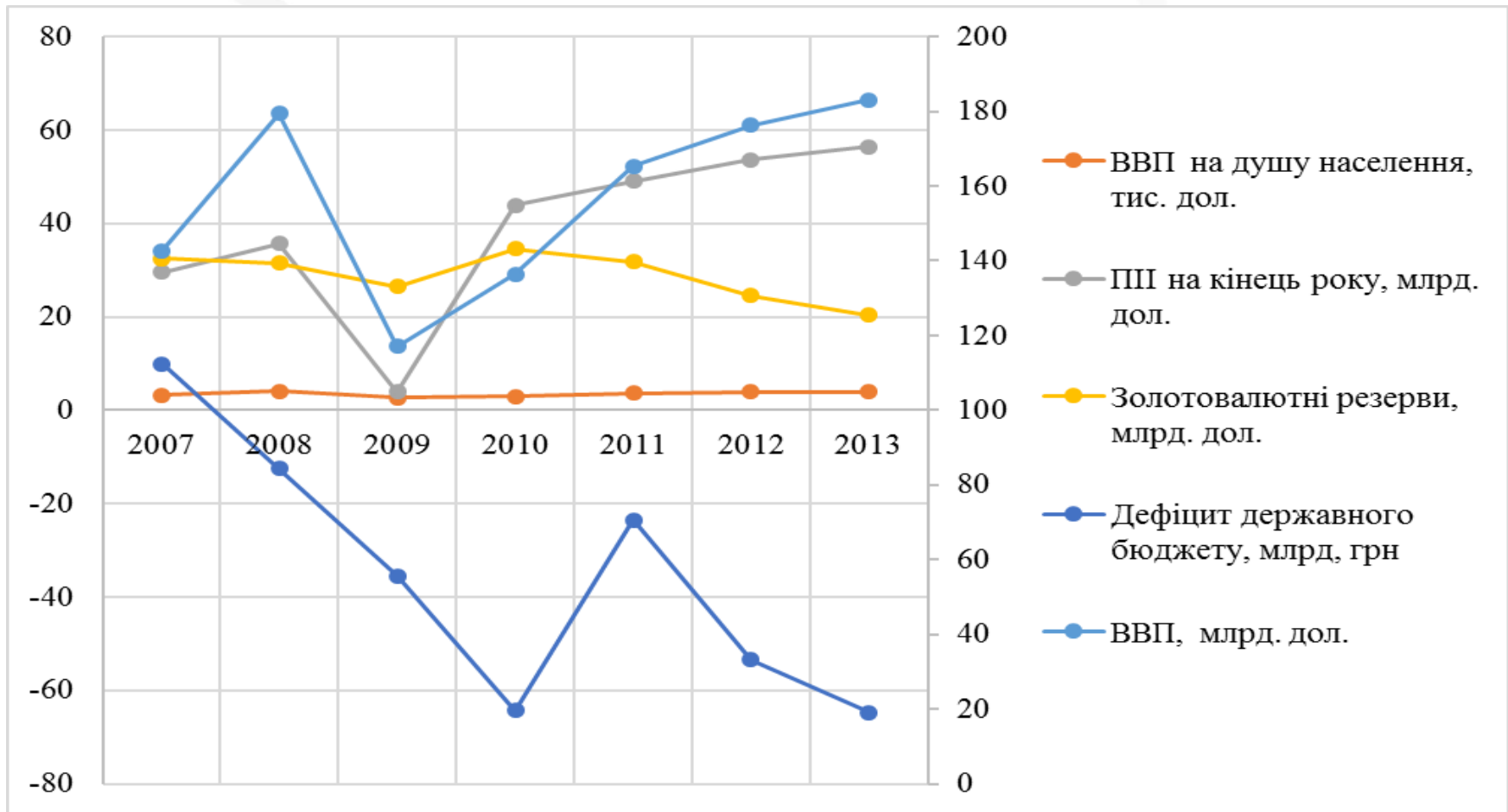
ВВП України та її зовнішній державний борг (2007–2013 рр.)

2008 - 2013 р. – період світової кризи, стагнації та рецесії

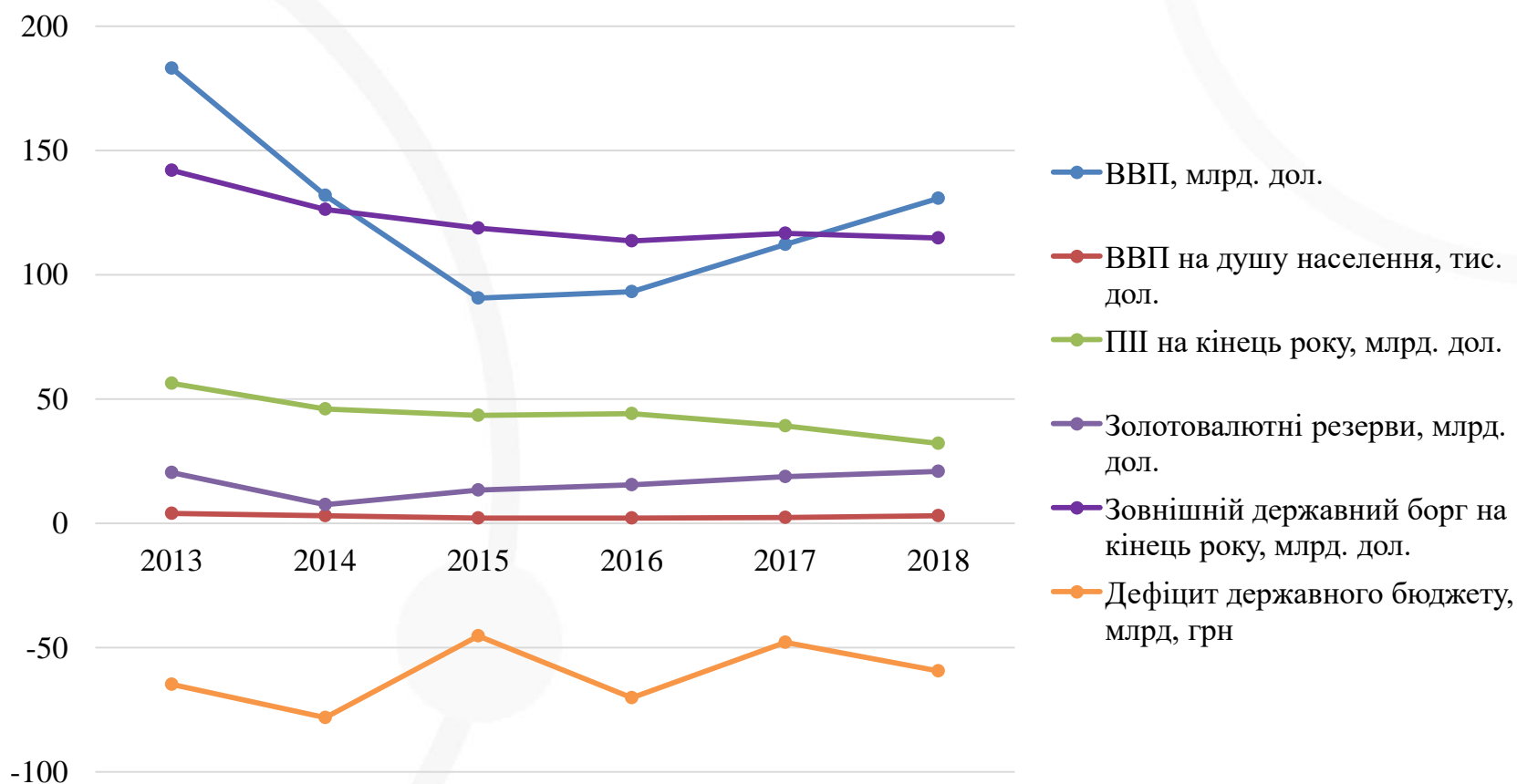
Основні економічні показники розвитку України (2007–2013 рр.)

2013 р. – сучасний період – період кризи та військовий конфлікт, «гібридна війна»

Динаміка основних макроекономічних показників розвитку України (2013–2018 рр.)

2013 р. – сучасний період – період кризи та військовий конфлікт

Структура економіки України за технологічними укладами (%)

Показники	Технологічні уклади			
	третій	четвертий	п'ятий	шостий
Обсяг виробництва продукції	57,9	38,0	4,0	0,1
Фінансування наукових розробок	6,0	69,7	23,0	0,3
Витрати на інновації	30,0	60,0	8,6	0,4
Інвестиції	75,0	20,0	4,5	0,5
Вкладення капіталу на технічне переозброєння і модернізацію	83,0	10,0	6,1	0,9

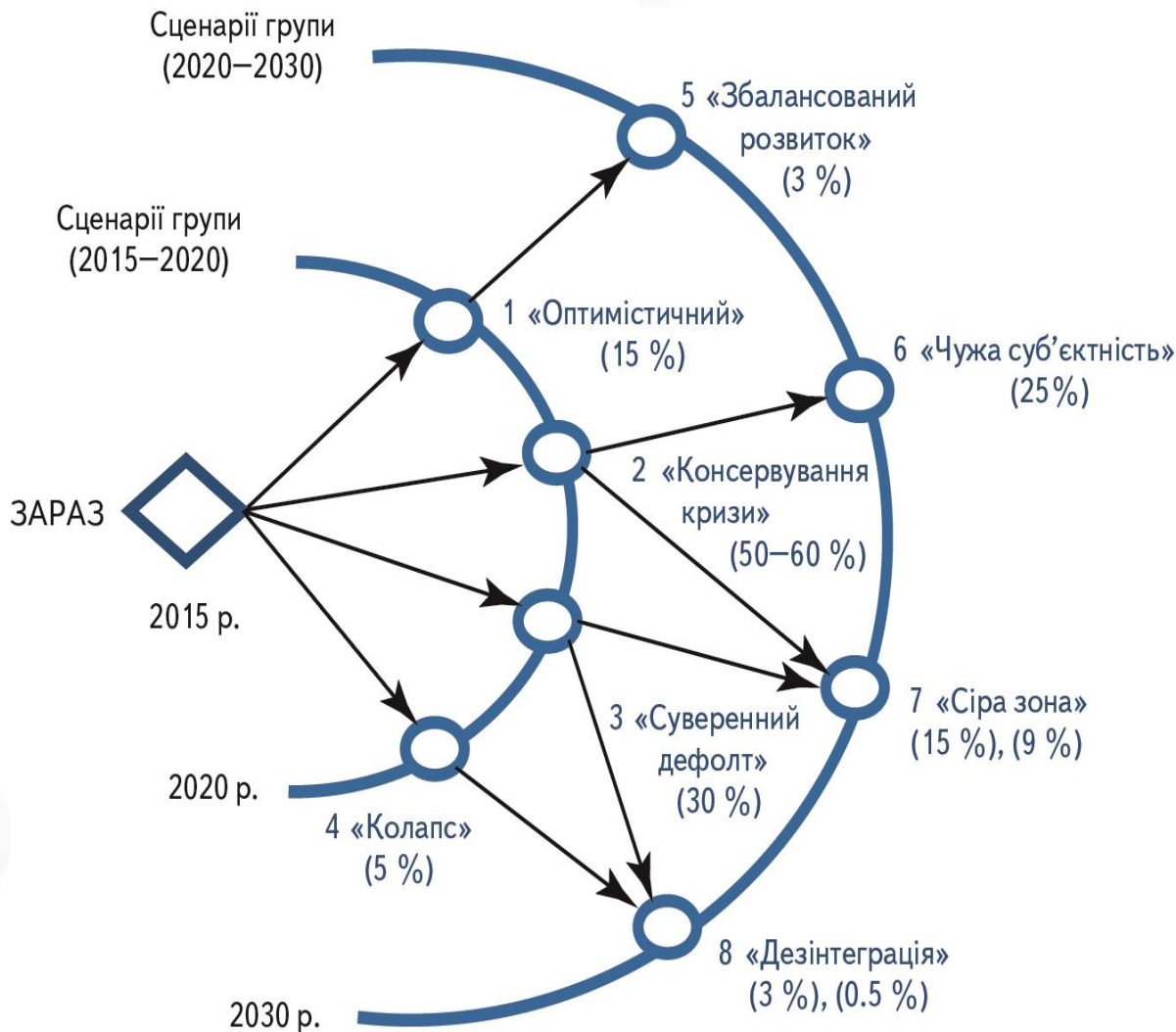
Втрати економіки України в період 2013-2017 рр

№	Загальна втрата	Масштаб (розмір) втрати
TL1	Падіння економіки	Біля 30%
TL2	Втрата території	41.8 тис кв. км, (6.9%)
TL3	Втрата населення	Біля 5 млн. чол., (12%-13%)

Форсайт України – 2016 рік

<http://wdc.org.ua/sites/default/files/WDC-IASA-FORESIGHT-2016.pdf>

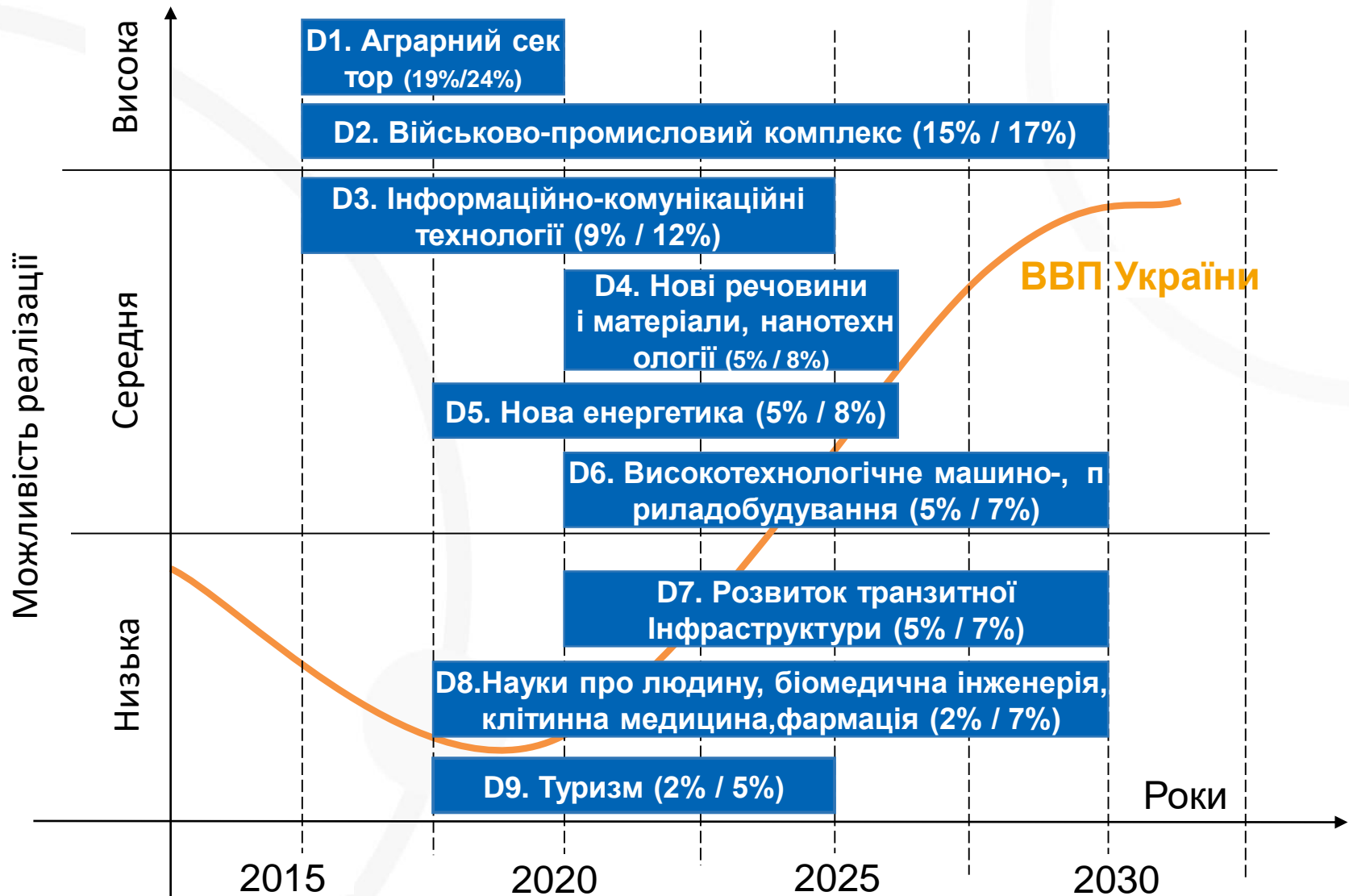
1. 50 дій влади (стратегія)
2. Аналіз людського капіталу
3. Он-лайн платформа

ТОП 5 критичних чинників, що гальмують економіку України (за даними Форсайту)

№	Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2030
1	Частка тіньової економіки (%)	50	50	52	47	40	34	30	25	15
2	Масштаб корупції, контрабанда (% від ВВП)	13.2	13.9	14.0	13.1	11.0	9.2	7.4	6.6	4.0
3	Пенсійне навантаження на бюджет (% від ВВП)	4.2	3.9	4.0	7.5	6.9	5.2	4.0	3.8	2.1
4	Обслуговування державного боргу (% від ВВП)	7.6	4.19	8.69	7.4	6.2	4.7	3.1	2.9	3.0
5	Енергомісткість ВВП України (кг.н.е./дол. США)	0.36	0.34	0.338	0.328	0.318	0.309	0.299	0.28	0.18

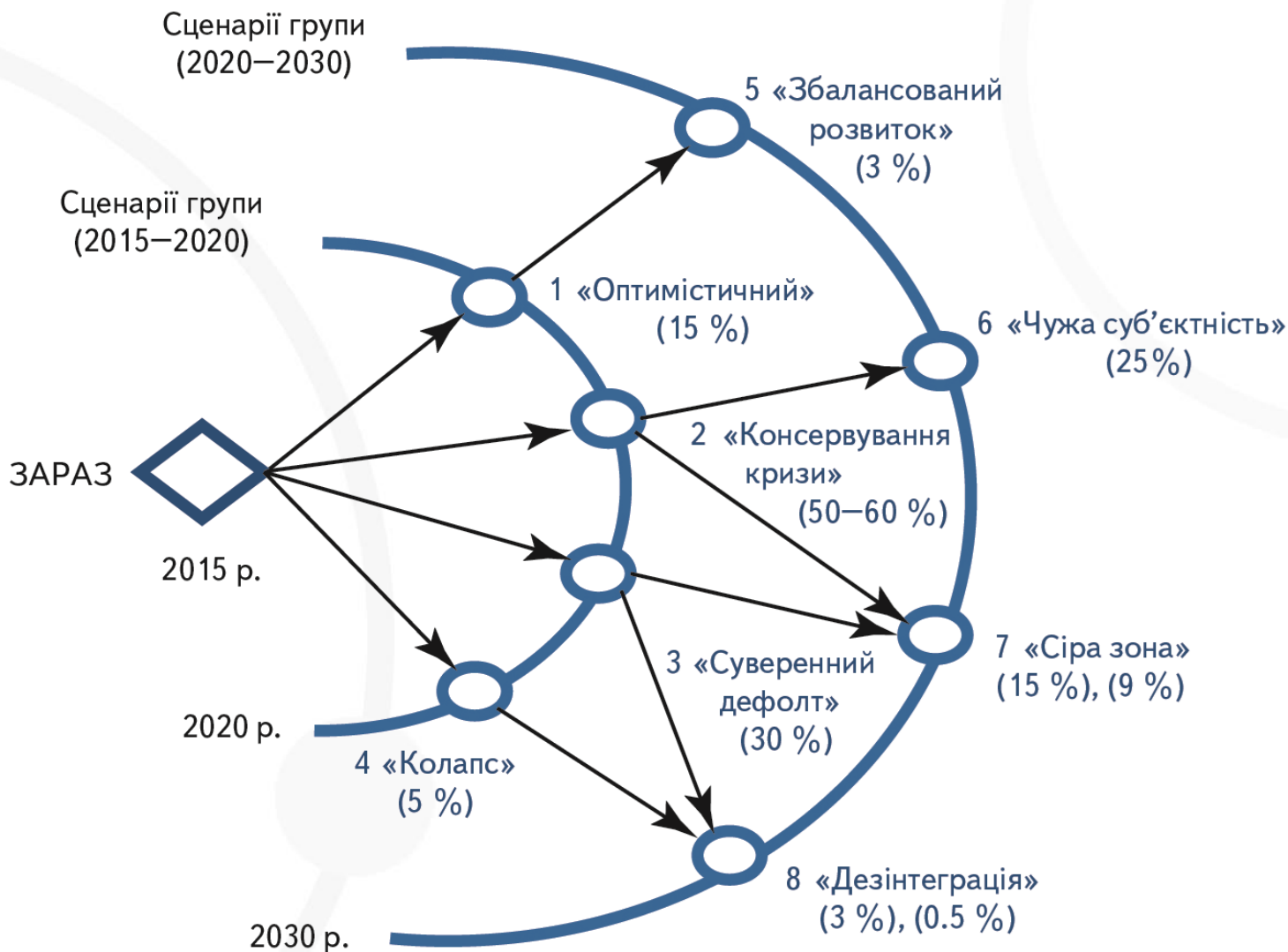
Головні драйвери (кластери) розвитку економіки України

Подолання економічної кризи в Україні

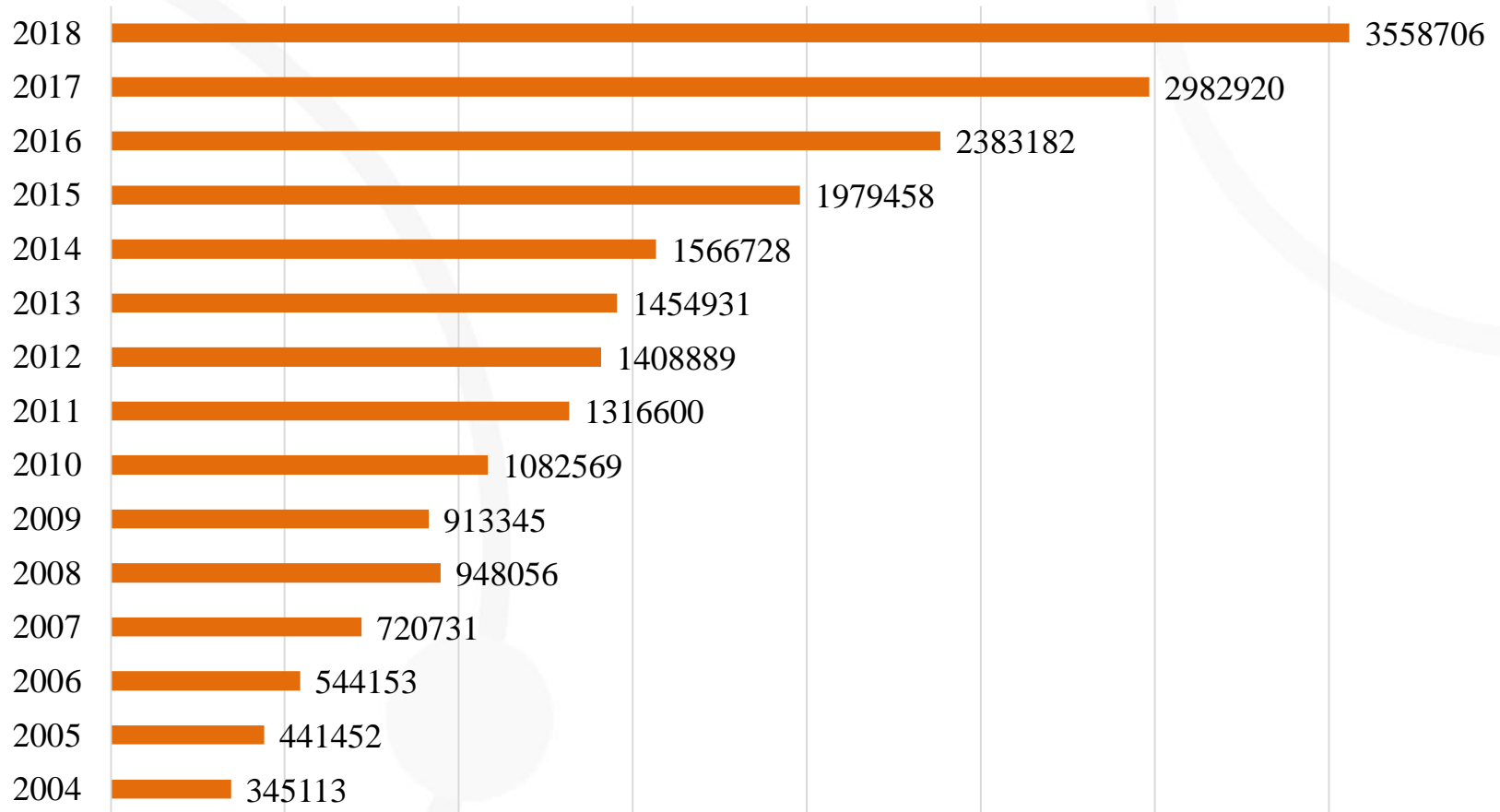
Сценарії розвитку України для 2016-2020рр і 2020-2030рр

Динаміка номінального ВВП України, млн. грн

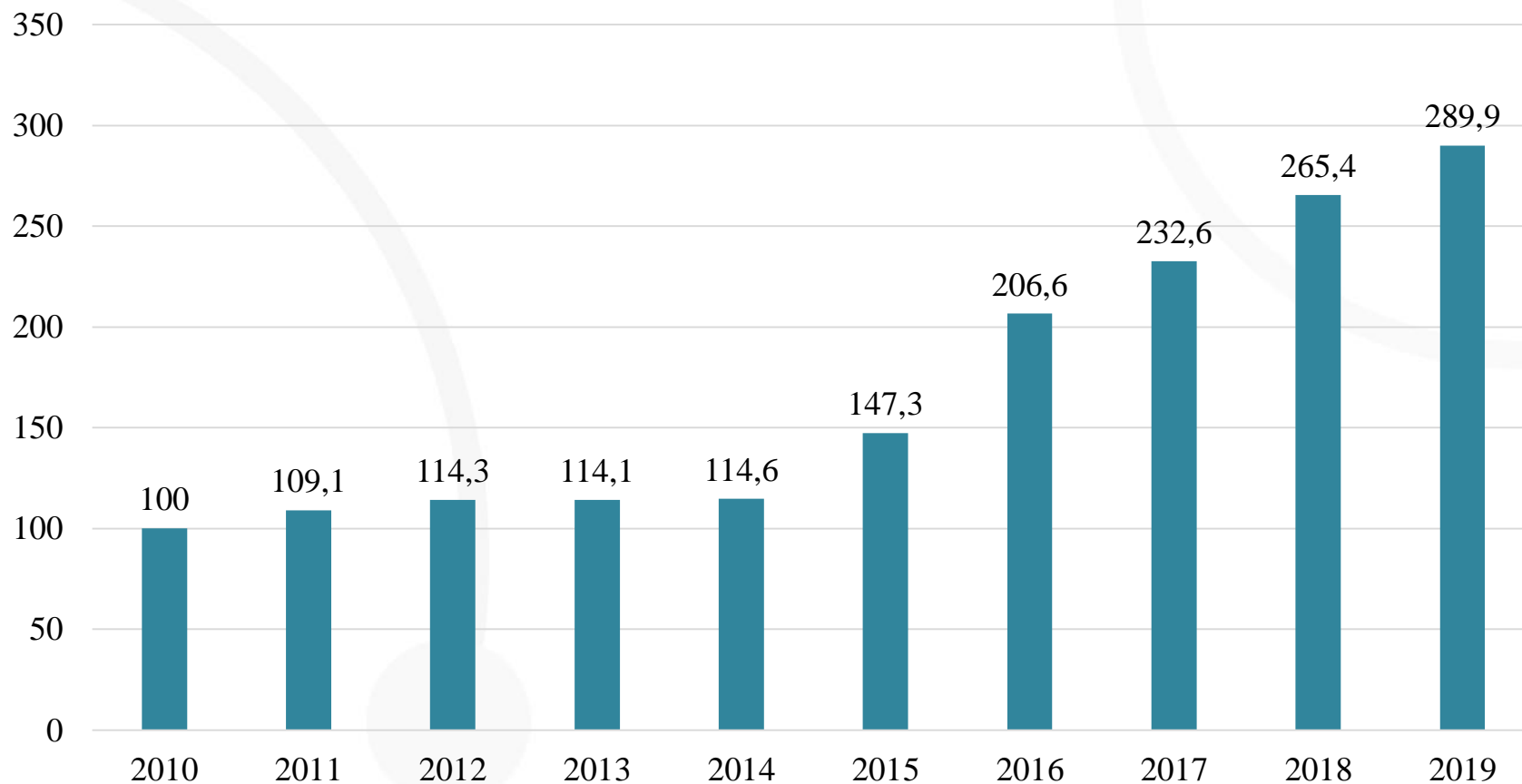
Номінальний ВВП України, млн. грн

Показники інфляції в Україні, 2000-2017 рр.

Індекс інфляції на початок року, %

Населення України, млн. осіб

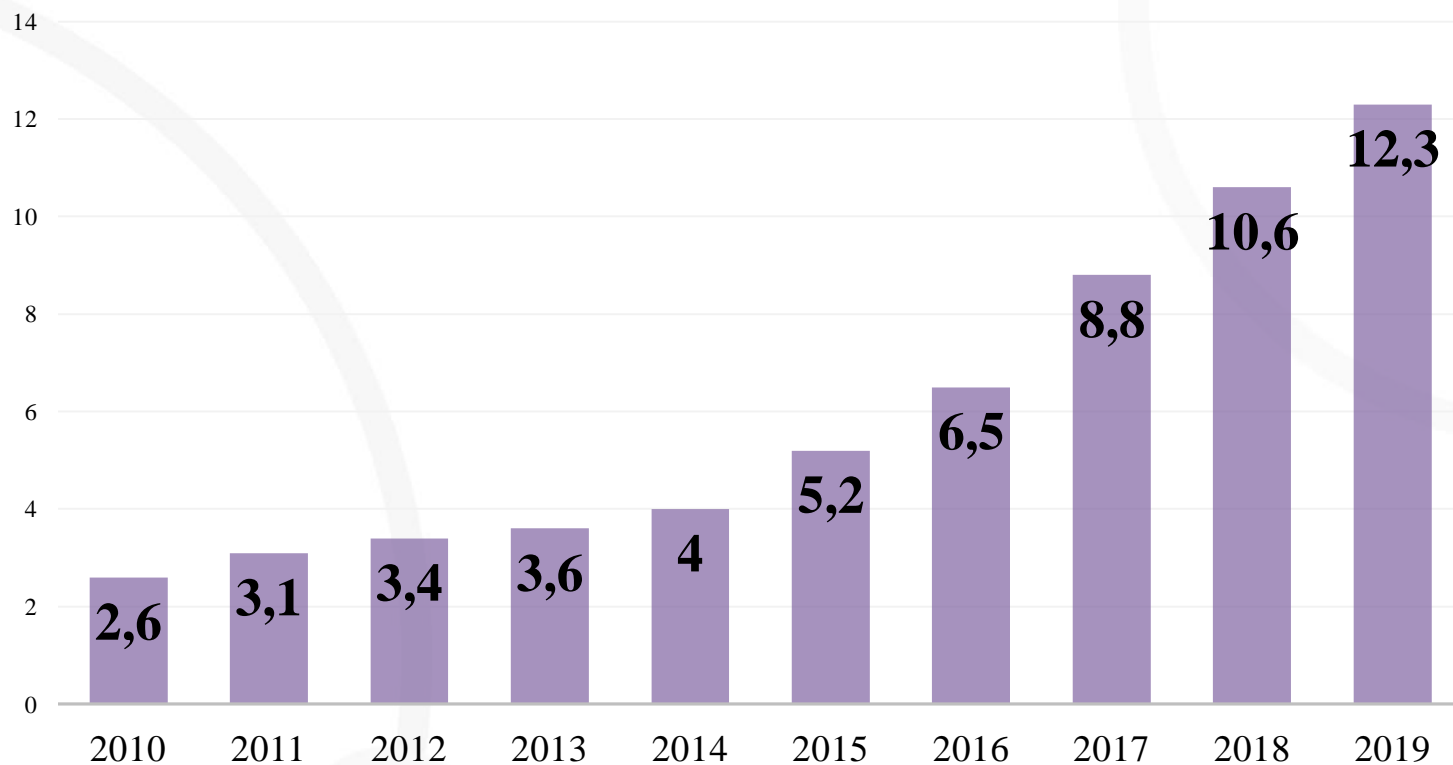

Рік	Всього	Міське населення	Сільське населення
1990	51,838	34,869	16,969
1995	51,728	35,199	16,609
2000	49,430	33,339	16,091
2005	47,280	32,009	15,271
2010	45,963	31,525	14,438
2015	42,929	29,673	13,256
2016	42,760	29,585	13,175
2017	42,584	29,479	13,105
2018	42,386	29,313	12,956
2019	42,153	29,256	12896

Середньомісячна зарплата в Україні 2010 – 2019 рр.

Середньомісячна зарплата в Україні на кінець року, тис. грн

Середній розмір пенсії, грн / міс.:

2010 р. – 1032,60 грн

2019 р. – 3082,98 грн

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

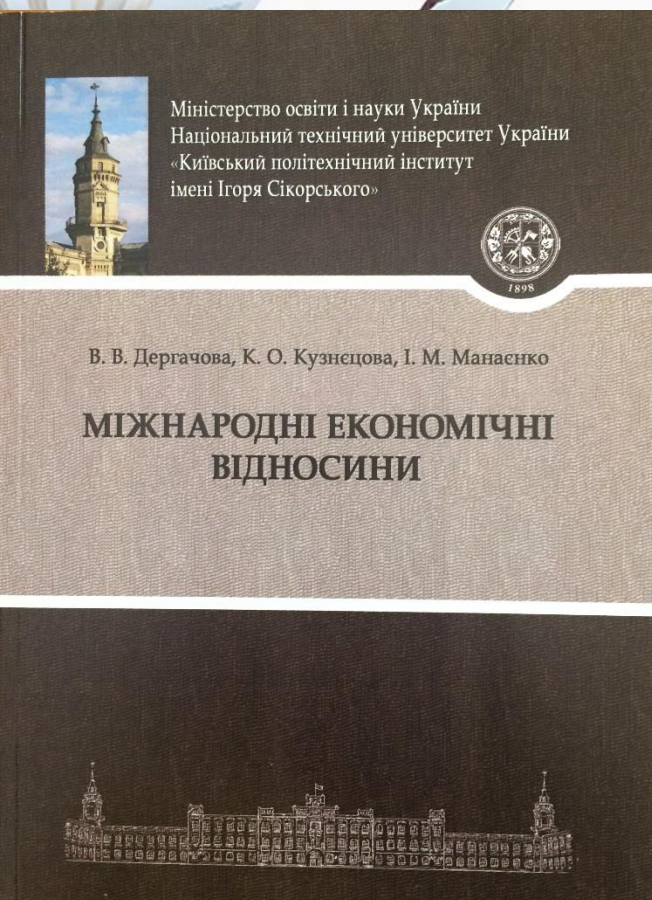
РОЗДІЛ 1

СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Тема 4.

Показники економічного розвитку: система національних рахунків та платіжний баланс

- 4.1. Система національних рахунків
- 4.2. Система вимірювання показників за методикою СНС
- 4.3. Паритет купівельної спроможності
- 4.4. Рейтинг країн світу по ВВП
- 4.5. Сутність і структура платіжного балансу
- 4.6. Рівновага платіжного балансу

4.1 Система національних рахунків

сукупність міжнародно визнаних правил обліку економічної діяльності, що відображають всі основні макроекономічні зв'язки, включаючи взаємодію національної та міжнародної економіки. СНС для переважної більшості країн світу є засобом для складання макроекономічної звітності, аналізу поточної економічної ситуації в країні і розробки прогнозів економічного розвитку

система взаємопов'язаних економічних показників та класифікацій, які відображають аспекти економічного розвитку країни, пов'язані з виробництвом і споживанням продуктів та послуг, розподілом і перерозподілом доходів, формуванням національного багатства

обліково-статистичний стандарт, що дає змогу на основі взаємопов'язаних показників і класифікацій здійснювати макроекономічний облік, розрахунки макроекономічних показників і їх аналіз

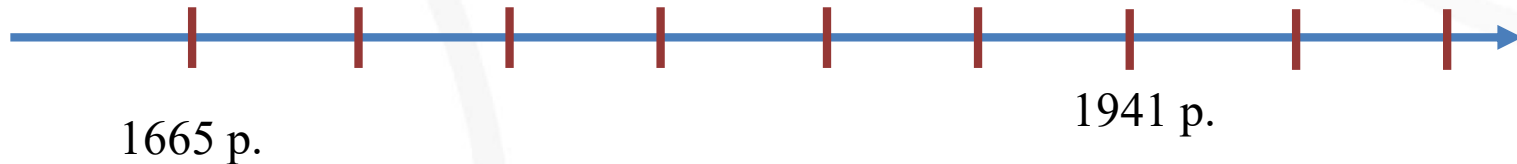
Головним макроекономічним показником в СНР є валовий внутрішній продукт (ВВП).

Історична хронологія СНР

Колін Кларк, британський вчений, стежив за національним доходом і витратами і вперше розраховував їх не з річною, а щоквартальною періодичністю, і також підвищив точність і ретельність вимірювань.

1920-1930-ті рр.

1665 p.

1941 p.

Вільям Петті, британський вчений і державний діяч, зробив оцінку доходів і витрат, населення, розміру території і інших активів Англії і Уельсу з метою з'ясувати, наскільки країна здатна вести війну і фінансувати її за рахунок податків. Досягненням В. Петті було застосування методу подвійного запису для ведення статистики всієї нації в цілому.

Річард Стоун і Джеймс Мід, розробили власну СНР як наслідок глибокого вивчення національного доходу Англії. Цю роботу обидва винахідники вели в міністерстві фінансів з самого початку війни з ініціативи і за консультації Кейнса.

Історична хронологія СНР

під керівництвом **П.І.Попова** у Радянському Союзі розроблений Баланс народного господарства, який було визнано одним із перших у світі офіційних розрахунків макроекономічних показників.

1923-1924 рр.

1960-1970-ті рр.

1953 р.

Саймон Кузнець взявся за поліпшення методів Кларка і став їх застосовувати до економіки США

Перше видання **ООН** по СНР, обов'язкове для всіх країн.

4.2. Система вимірювання показників за методикою СНС

Визначення об'ємів виробництва

4.2. Система вимірювання показників за методикою СНС

Національний дохід

сукупний дохід в економіці, отриманий резидентами від використання факторів виробництва (праці, капіталу, робочої сили, технології).

$$\text{НД} = \text{Відсоток на капітал} + \text{Рента на землю} + \text{Доход працівників}$$
$$\text{НД} = \text{ДО\%} + \text{РД} + \text{ДР}$$

Чистий внутрішній дохід

За допомогою Чистого внутрішнього доходу вимірюється загальний річний обсяг виробництва товарів і послуг, що країна виробила і спожила у всіх секторах свого національного господарства, тобто національний дохід, збільшений на суму непрямих податків.

$$\text{ЧВП} = \text{НД} + \text{Непрямі податки (ПДВ, акциз, мито)}$$
$$\text{ЧВП} = \text{НД} + \text{Нп}$$

4.2. Система вимірювання показників за методикою СНС

ВВП

це головний статистичний показник СНР, вагомий всіх інших (інфляції, безробіття, валютних курсів, цін на нерухомість). ВВП країни - це її сукупний дохід, що дає уявлення про потужність і здоров'я економіки держави.

ВВП за доходами

це сума доходів, отриманих в країні від виробництва продукції даного року (сума доходів від економічних ресурсів, використаних в процесі виробництва суспільного продукту протягом певного часу).

ВВП за видатками

це сума всіх витрат на покупку загального обсягу виробленої в даному році продукції

ВВП = попит (споживання) + інвестиції + витрати держави + торгівельне сальдо

4.2. Система вимірювання показників за методикою СНС

Попит (споживання)

це всі ті гроші, які домогосподарства витрачають на товари та послуги (на протязі останніх десятиліть це найбільший сегмент ВВП в розвинених країнах, в 2005 році споживання становило 70% всіх витрат в США і приблизно стільки ж у Великобританії)

Інвестиції

це кошти, вкладені в бізнес на порівняно довгий термін, наприклад, для того, щоб побудувати нові заводи або споруди. Тут же враховуються кошти, які сім'ї вкладають в купівлю нових будинків в (інвестиції складають 16,9% від ВВП США і 16,7% від ВВП Великобританії)

Витрати держави

включають в себе суми, які держава та муніципальні установи витрачають на товари та послуги (в США це 18,9% від ВВП, однак в більшій частині європейських країн, де охорона здоров'я фінансується державою, ця величина значно більше: в Великобританії в 1990-х і 2000-х роках вона становила близько 40%)

Торгівельне сальдо

різниця між величиною експорту та імпорту

4.2. Система вимірювання показників за методикою СНС

Валовий національний продукт (ВНП) –
другий за значимістю в системі показників СНР

ВНП - це сукупна вартість всього обсягу продукції і послуг в національній економіці, незалежно від місцезнаходження національних підприємств даної країни.

$$\text{ВНП} = \text{ВВП} + \text{Чистий факторний дохід}$$

$$\text{ВНП} = \text{ВВП} + \text{ДЧ.Ф},$$

або

$$\text{ВНП} = (\text{П} + \text{Інв}) + (\text{Екс} - \text{Ім}) + \text{ДЧ.Ф} = \text{А} + \text{ТС} + \text{Дч.ф}$$

Абсорбція (А) – це витрати резидентів, включаючи уряд, на вітчизняні та іноземні товари і послуги.

4.2. Система вимірювання показників за методикою СНС

Головна вимога при підрахунку ВВП / ВВП полягає в запобіганні повторного рахунку, тобто щоб враховувалася *тільки кінцева продукція*

Кінцева продукція

це товари і послуги, які купуються споживачами для кінцевого користування

Проміжна продукція

це товари і послуги, які проходять подальшу переробку або перепродаються кілька разів, перш ніж потрапити до споживача.

Для виключення повторного рахунку ВВП / ВВП повинні виступати як вартість кінцевих товарів і послуг і *включати тільки вартість, що додається на кожній стадії обробки*

Додана вартість

це вартість створена в процесі виробництва на даному підприємстві і яка охоплює реальний внесок підприємства в створення вартості конкретного продукту, тобто зарплату, прибуток і амортизацію конкретного підприємства

4.2. Система вимірювання показників за методикою СНС

$$\text{Дч.ф.} = (\text{Іотр}-\text{Івип}) + (\text{Потрр} - \text{Пвипр}) + (\text{Ротр}-\text{Рвип})$$

Чистий факторний дохід

різниця доходів від використання факторів виробництва, що перебувають за кордоном, які є власністю резидентів даної країни, і виплат нерезидентам за використання належних їм факторів виробництва в даній країні.

різниця доходів від інвестиційної діяльності (одержаний з-за кордону прибуток на прямі і портфельні інвестиції та відсотки на депозит у закордонних банках) і витрат на виплату прибутку нерезидентам на вкладений в даній країні іноземний капітал і відсотків за вкладами нерезидентів в місцевих банках

різниця переказів у країну та з країни робітників-мігрантів, які вважаються резидентами своєї, а не зарубіжної країни

різниця сум ренти, отриманої за здану в оренду нерухомість за кордоном, що належить резидентам даної країни і ренти, виплаченої нерезидентам за нерухомість, що належить нерезидентам, але знаходиться в даній країні

4.2. Система вимірювання показників за методикою СНС

Валовий національний дохід

ВНД – використовуваний на накопичення і споживання ВВП, що включає чисті трансферти з-за кордону

ВНД = ВВП + Чистий трансферт

ВНД = ВВП + ТЧ, або

ВНД = (П + І_{нв}) + (Екс – Ім) + (ДЧ.Ф + ТЧ) = А + ТС + Дф

Чисті трансферти

ТЧ – різниця між переказами робітників-мігрантів, які вважаються резидентами, з даної країни і в дану країну

ТЧ = Пот_{нр} – П_{ви}п_р

4.2. Система вимірювання показників за методикою СНС

Дохід факторний

Дф – це дохід чистий факторний, що враховує перекази робітників мігрантів як резидентів, так і не резидентів країни, в якій вони працюють

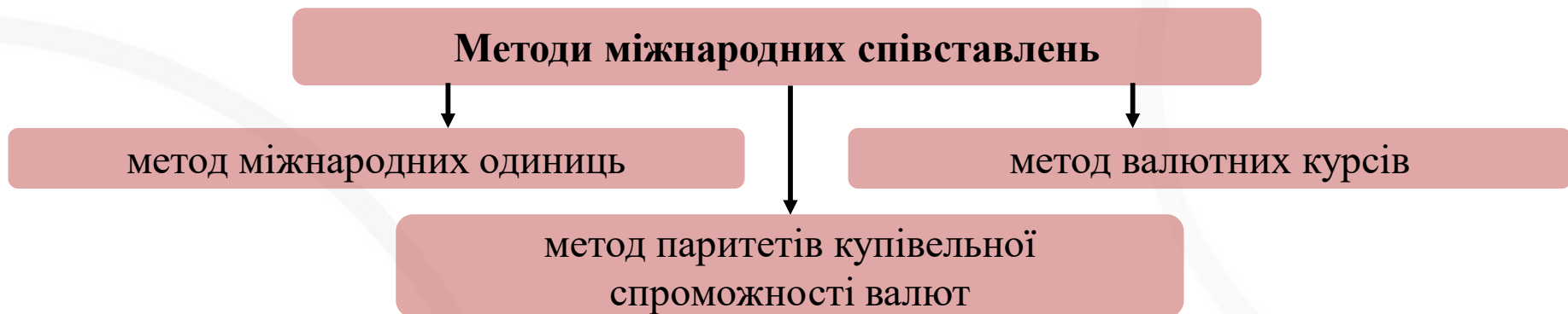
$$\text{Дф} = \text{ДЧ.Ф} + \text{ТЧ}$$

Сальдо поточних операцій платіжного балансу

СAB - сума показників торгового балансу, чистого факторного доходу і чистих трансфертів

$$\text{СAB} = \text{Екс} - \text{Ім} + \text{ДЧ.Ф} + \text{ТЧ} = \text{ТС} + \text{ДФ}$$

4.3. Паритет купівельної спроможності

Паритет купівельної спроможності (ПКС)

еквівалент купівельної сили валют, що показує кількість грошових одиниць країни А, необхідних для покупки якогось стандартного набору товарів і послуг, який можна купити за одну грошову одиницю базової країни Б (або умовної валюти групи країн)

4.4. Рейтинг країн світу по ВВП

млрд. дол.

Місце	2006 рік		2018 рік	
1	ЄС	13080,0	Китай	25362
2	США	13060,0	ЄС	22734
3	Китай	10210,0	США	20494
4	Японія	4218,0	Індія	10498
5	Індія	4164,0	Японія	5485
6	Німеччина	2632,0	Німеччина	4505
7	Великобританія	1928,0	Росія	3986
8	Франція	1902,0	Бразилія	3366
9	Італія	1756,0	Великобританія	3074
10	Росія	1746,0	Франція	3073
...	Україна (31 місце)	364,3	Україна (49 місце)	390

4.4. Рейтинг країн світу по ВВП

міжнародні порівняння
рівнів цін

аналіз кон'юнктури ри
нків

Цілі складання рейтингів

вивчення міжнародної екон
омічної інтеграції; - розроб
ка економічних моделей ро
звитку

аналіз фінансових можл
ивостей країн

розробка політики і обсяг
ів допомоги розвинених
країн, що розвиваються

оцінка рівнів економічного
розвитку, добробуту націй

виявлення і порівняння еф
ективності національних е
кономік

Місце України в світових економічних рейтингах

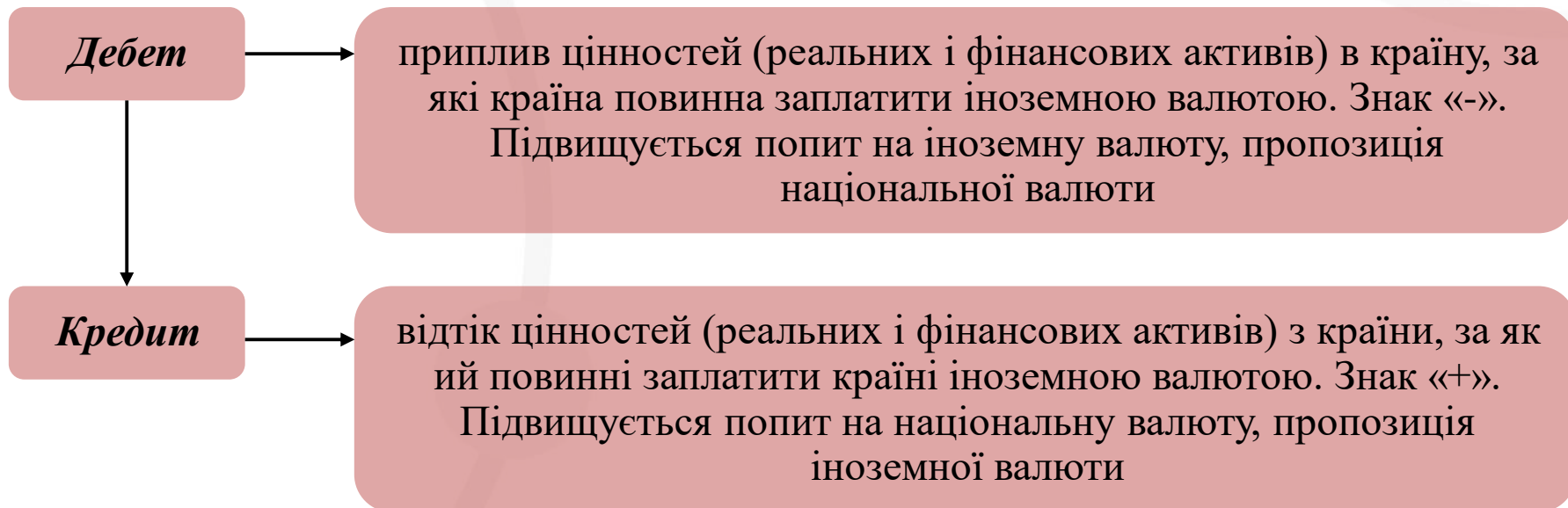
Назва індексу	Кол-во стран	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2016	2019
Index of Economic Freedom \ Індекс економічної свободи	155	98	112	135	133	152	162	164	162 (з 178)	147
The Human Development Index (HDI) \ Індекс людського розвитку	177	76	84	76	85	85	85	76	84 (з 188)	88
Economic Freedom of the World Index \ Світовий індекс економічної свободи	141	122	124	128	-	152	162	164	-	134
Corruption Perceptions Index \ Індекс корупції	159	113	104	122	137	152	134	152	131 (з 186)	120 (2018)
The Global Competitiveness Index \ Глобальний індекс конкурентоспроможності	117	84	78	73	72	82	89	82	85 (з 138)	83 (2018)
The World Competitiveness Scoreboard \ Світовий рейтинг конкурентоспроможності	-	-	-	46	54	56	57	57	-	54
Ease of Doing Business Index \ Індекс легкості ведення бізнесу	-	-	124	128	139	146	142	137	83 (з 189)	71

4.5. Сутність і структура платіжного балансу

Платіжний баланс - статистична запис всіх економічних угод або зобов'язань, здійснюваних протягом певного часу між резидентами даної країни і резидентами інших країн світу.

Принцип подвійного запису

4.5. Сутність і структура платіжного балансу

Бухгалтерська термінологія

Активні рахунки

збільшення дебета

збільшення майна

збільшення кредита

зменшення майна

Пасивні рахунки

збільшення дебета

зменшення власних коштів
організації (джерела)

збільшення кредита

збільшення власних коштів
ів організації (джерела)

Аналітична структура платіжного балансу

Кредит «+»	Дебет «-»
I. Рахунок поточних операцій	
1. Експорт товарів	2. Імпорт товарів
<i>Сальдо торгового балансу</i>	
3. Експорт послуг	4. Імпорт послуг
5. Чисті доходи (факторні)	6. Чисті виплати (факторні)
7. Чисті поточні трансферти з-за кордону	8. Чисті поточні трансферти за кордон
<i>Сальдо балансу по поточним операціям</i>	
II. Рахунок капіталу та фінансових операцій	
9. Капітальні трансферти з-за кордону	10. Капітальні трансферти за кордон
11. Прямі і портфельні інвестиції з-за кордону	12. Прямі і портфельні інвестиції за кордон
13. Отримання довгострокових і короткострокових кредитів	14. Надання довгострокових і короткострокових кредитів
<i>Сальдо рахунки руху капіталу</i>	
<i>Сальдо балансу офіційних розрахунків</i>	
III. Рахунок офіційних резервів	
15. Монетарне золото і валюта (+/-)	
16. СПЗ +/-	
БАЛАНС	

Рахунок поточних операцій

Рахунок поточних операцій

відображає суму всіх операцій даної країни з іншими країнами, пов'язані з торгівлею товарами, послугами і перекладами

експорт та імпорт товарів

Експорт відображається зі знаком «+», тобто кредит (оскільки він збільшує запаси іноземної валюти), імпорт - зі знаком «-», тобто дебет (зменшує запаси іноземної валюти)

експорт та імпорт послуг

Туризм, страхування, транспорт. Цей розділ виключає кредитні послуги

чисті факторні доходи і виплати

Різниця між переказами робітників-резидентів країни, рентними платежами і відсотками та дивідендами, отриманими громадянами країни від зарубіжних інвестицій, і відсотками та дивідендами, отриманими іноземцями від інвестицій в даній країні

чисті трансферти

крім переказів робітників-нерезидентів своєї країни включають іноземну допомогу, пенсії, дарунки, гранти

Рахунок руху капіталу

Рахунок руху капіталу

відображає всі міжнародні угоди з активами - притоки і відтоки капіталів за довгостроковими і короткостроковими операціями

продаж і купівля цінних паперів, репатріація прибутків, покупка нерухомості, прямі інвестиції, поточні рахунки іноземців в даній країні, позики іноземців і у іноземців, казначейські векселі та ін.

За економічним змістом це: **міжнародний рух підприємницького і позичкового капіталу**

Рахунок офіційних резервів

Рахунок офіційних резервів

включає запаси іноземної валюти, золота і міжнародних розрахункових засобів (наприклад, СПЗ)

У разі **дефіциту** платіжного балансу країна може взяти резерви з рахунку в МВФ, а при **профіциті** - збільшити свої резерви в МВФ

4.6. Рівновага платіжного балансу

Рівновага платіжного балансу

У довгостроковому плані: країна протягом значного часу здатна платити за імпорти і товари і послуги за рахунок експортних надходжень

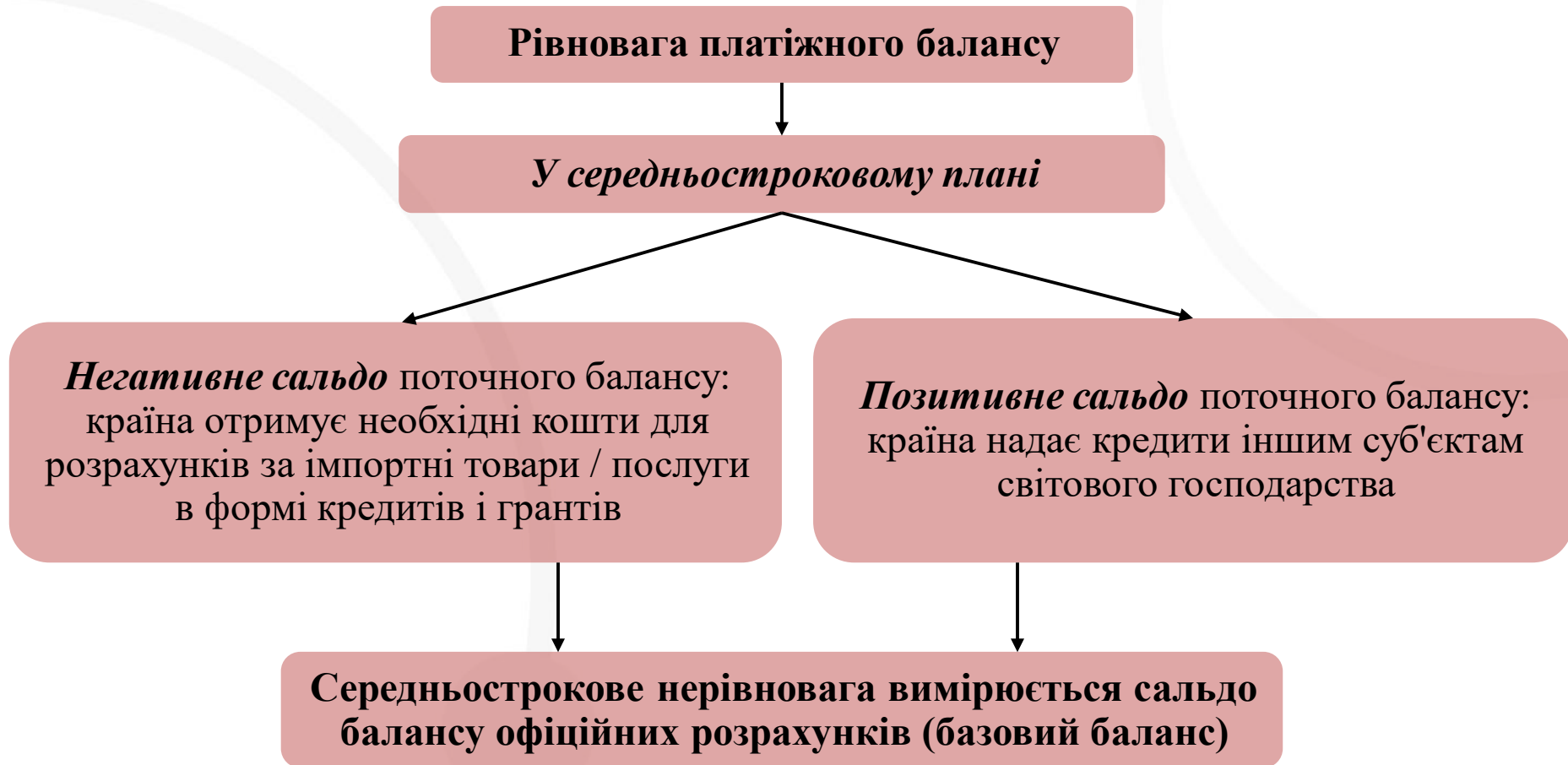
Якщо сальдо поточного балансу
негативне: витрати країни
перевищують надходження

Якщо сальдо поточного балансу
позитивне: країна отримує від
міжнародних операцій більше, ніж
витрачає на світовому ринку

Наявність сальдо означає нерівновагу балансу
по поточних операціях

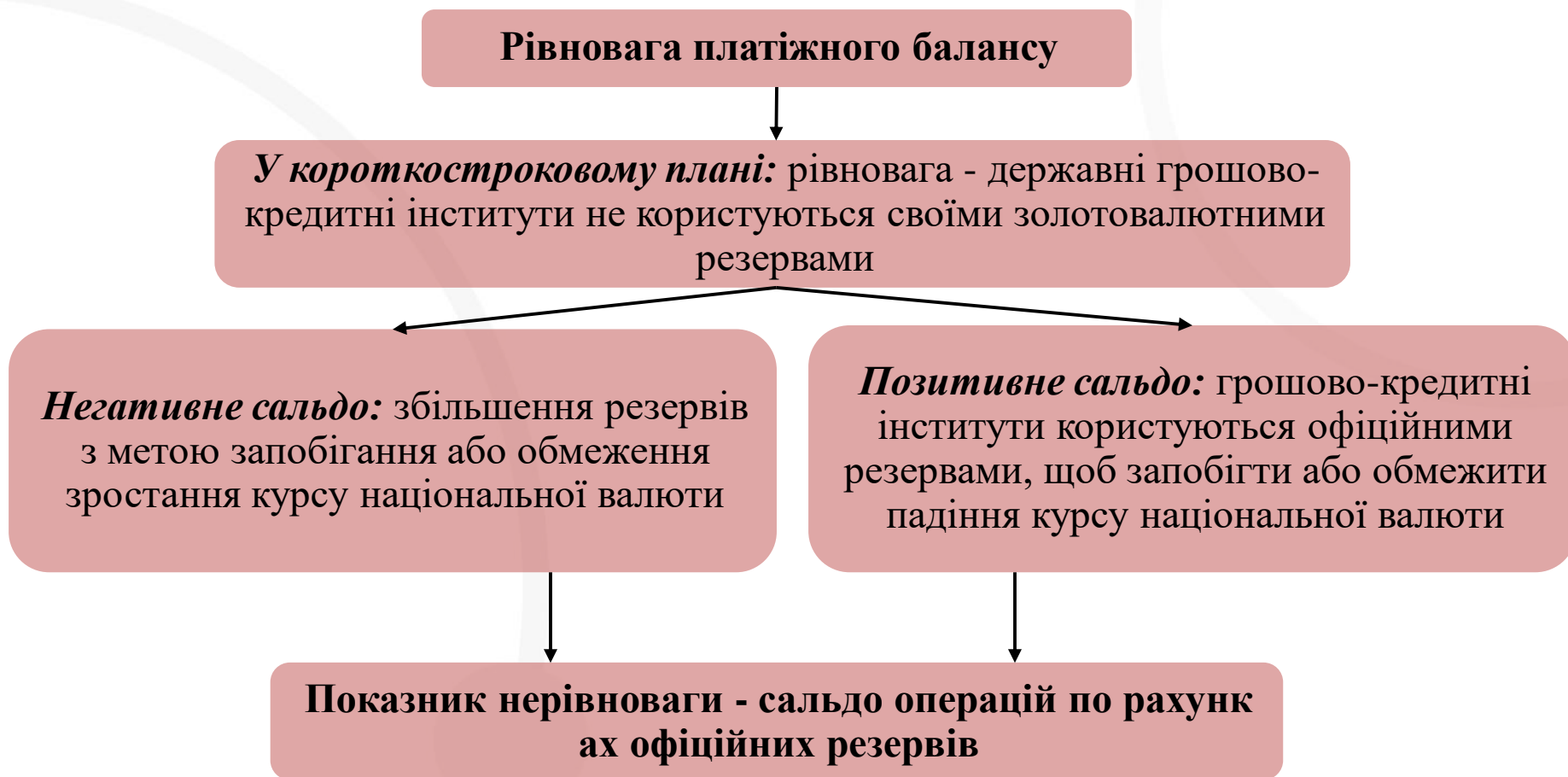

4.6. Рівновага платіжного балансу

4.6. Рівновага платіжного балансу

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

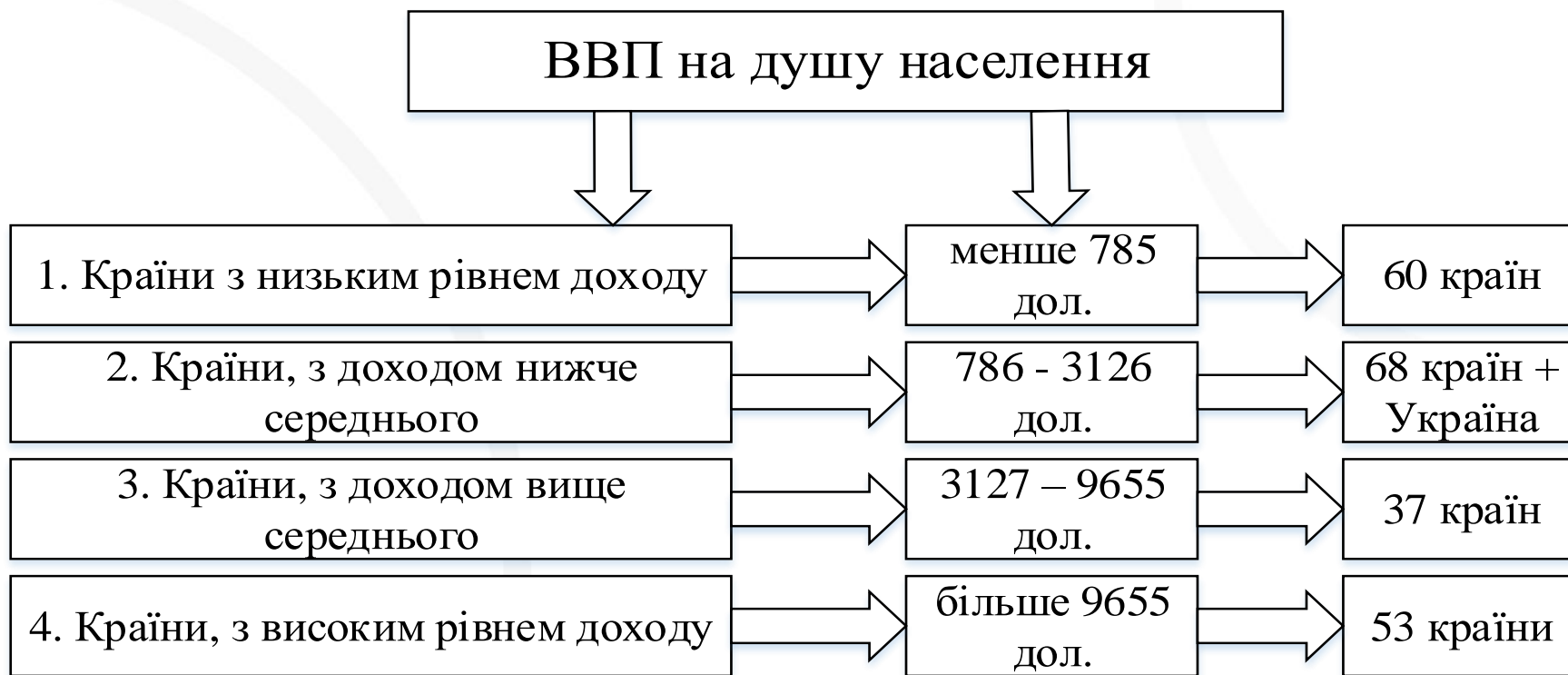

РОЗДІЛ 2 СТРУКТУРА СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Тема 5. Структура світової економіки

1. Структура та типологія країн у світовій економіці та МЄВ
2. Основні критерії структури світової економіки та МЄВ
3. Структура МЄВ на основі рейтингу країн світу за ВВП
4. Рейтинг країн світу за рівнем життя

Структура світової економіки за методикою Світового Банку

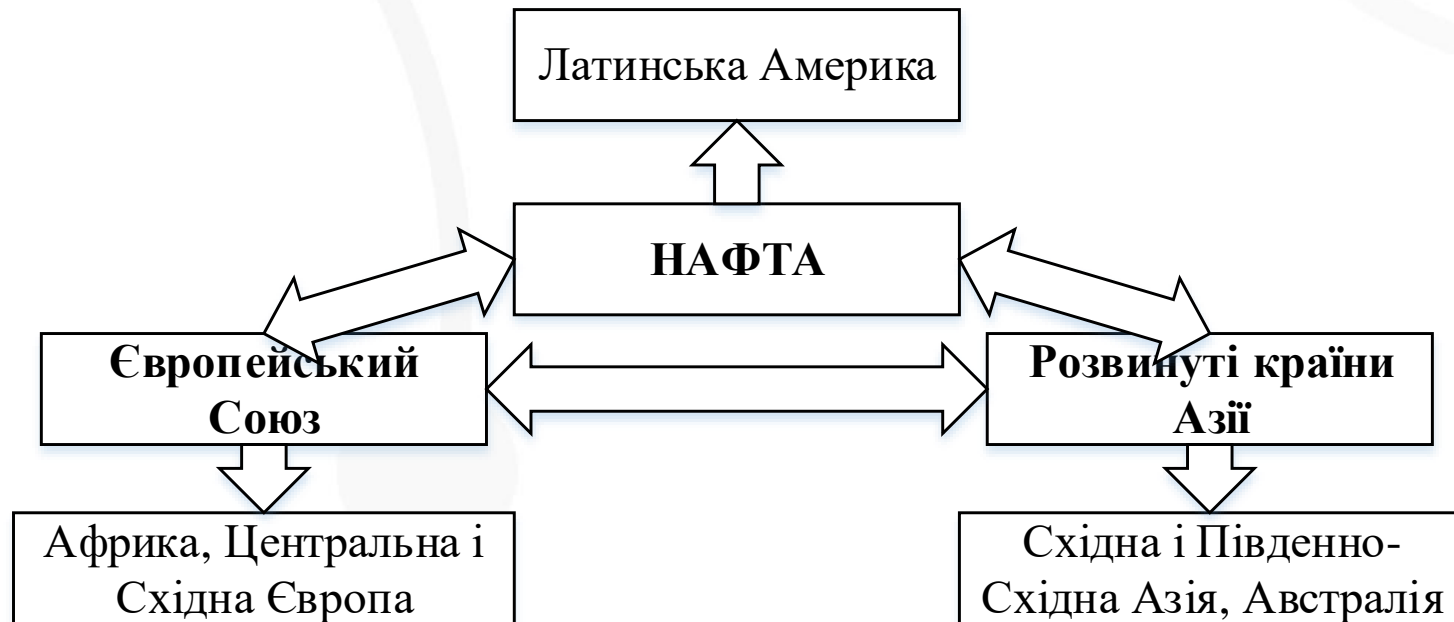

Структура світової економіки за методикою ООН / МВФ

- промислово розвинені країни (з ринковою економікою);
- країни, що розвиваються (країни третього світу);
- країни з перехідною економікою (Східна Європа, Балтика, СНД).

Тріада і її підсистеми в світовій економіці

Рейтинг країн світу за ВВП (за ПКС), млрд. дол.

Місце	2006 рік		2019 рік	
1	ЄС	13080,0	Китай	27308,9
2	США	13060,0	ЄС	22774,2
3	Китай	10210,0	США	21439,5
4	Японія	4218,0	Індія	11325,7
5	Індія	4164,0	Японія	5747,5
6	Німеччина	2632,0	Німеччина	4444,4
7	Великобританія	1928,0	Росія	4349,4
8	Франція	1902,0	Бразилія	3456,4
9	Італія	1756,0	Великобританія	3131,2
10	Росія	1746,0	Франція	3061,1
...	Україна (31 місце)	364,3	Україна (52)	409,3

Частка найбільших 15 країн в світовому ВВП (за ПКС) за даними МВФ (2019 р.)

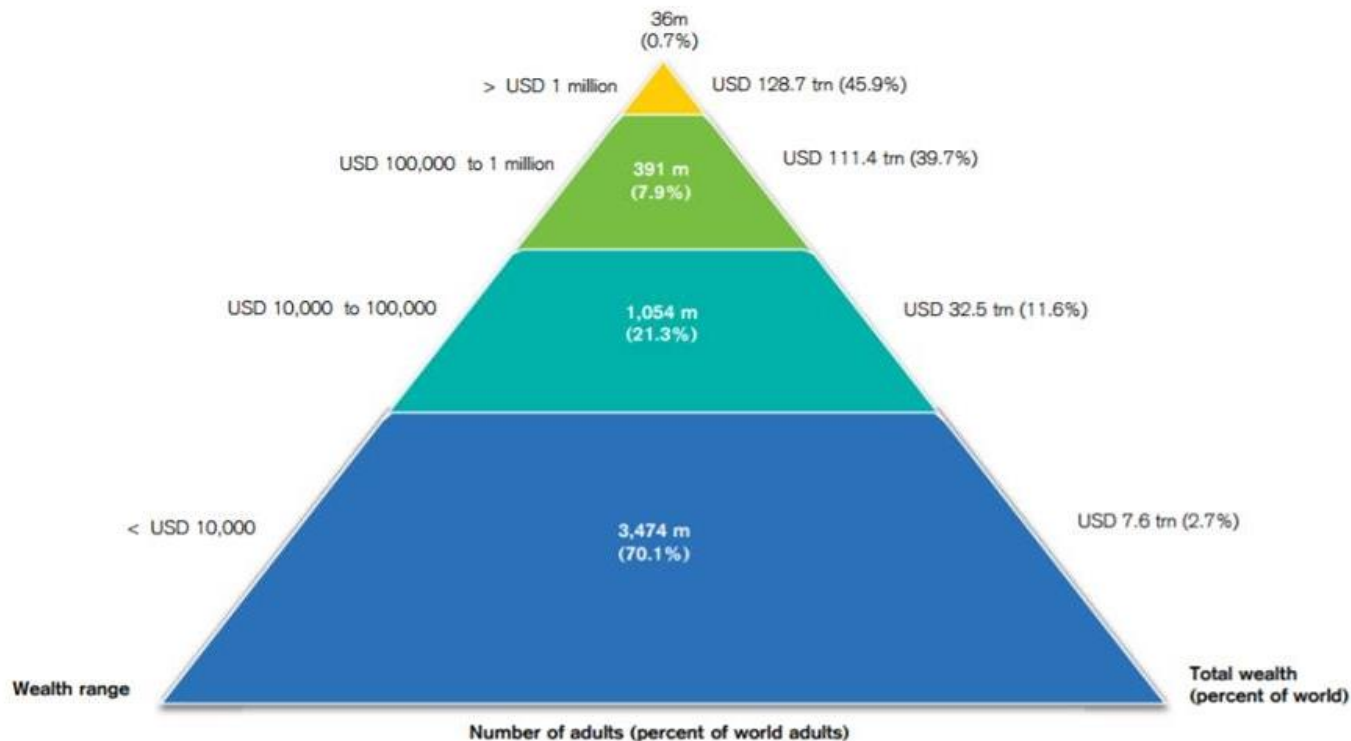
№	Країни	ВВП за ПКС, млрд. дол.	% світового ВВП
	Світ	141859,6	100
1	Китай	27308,9	19,25
2	США	21439,5	15,11
3	Індія	11325,7	7,98
4	Японія	5747,5	4,05
5	Німеччина	4444,4	3,13
6	Росія	4349,4	3,07
7	Індонезія	3737,5	2,63
8	Бразилія	3456,4	2,44
9	Великобританія	3131,2	2,21
10	Франція	3061,1	2,16
11	Мексика	2627,9	1,85
12	Італія	2442,8	1,72
13	Туреччина	2346,6	1,65
14	Південна Корея	2319,6	1,64
15	Іспанія	1940,5	1,37
52	Україна	409,3	0,29
	Інші країни	100088,3	70,55

Глобальна піраміда багатства, 2017 р.

- 70% людей в світі має накопичення менш 10 тис. дол. і володіють 2,7% світового багатства.
- 0,7% населення планети (вершина піраміди) контролює майже 46% світового багатства.

The global wealth pyramid 2017

Розподіл глобального багатства, 2017 р.

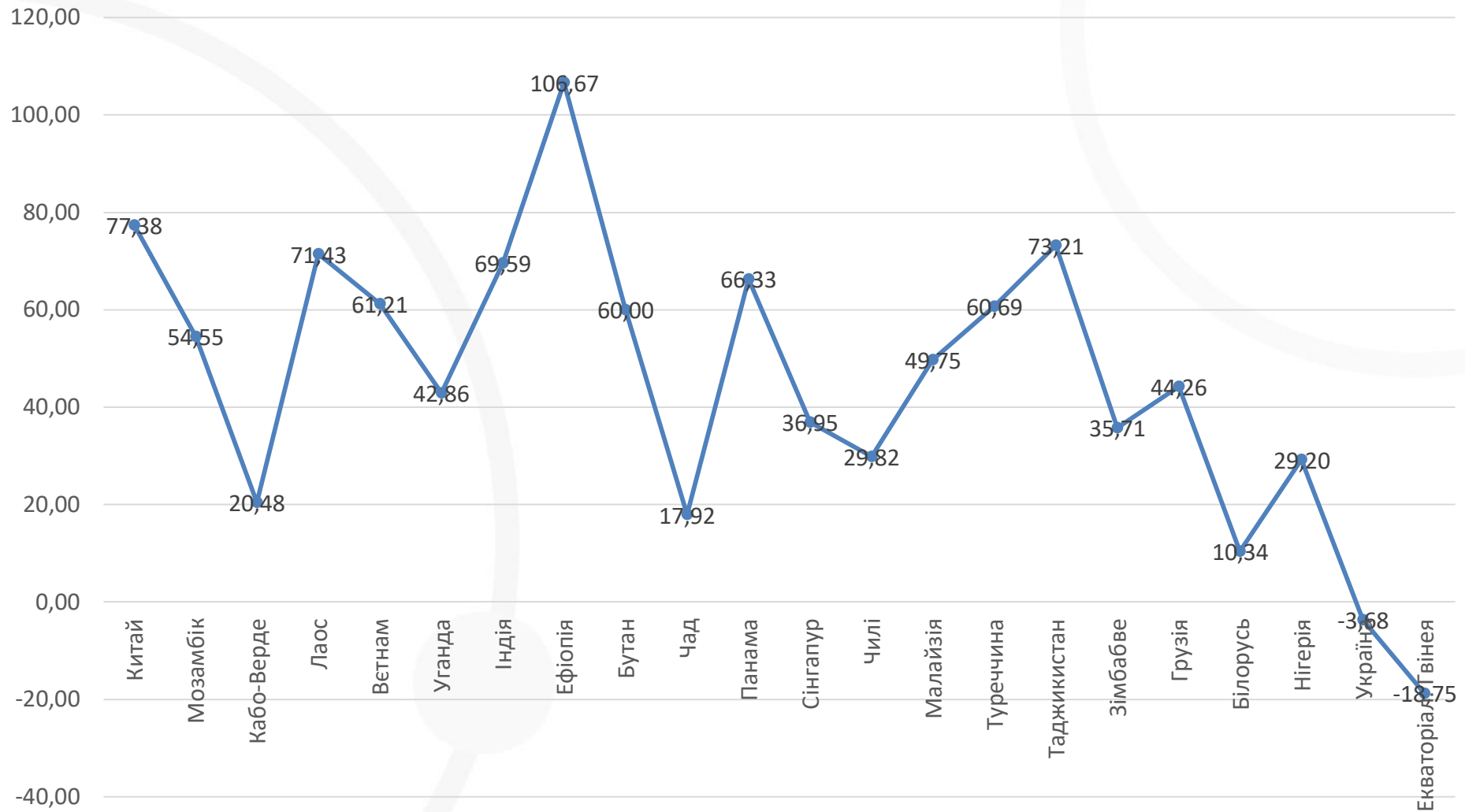
Рівень добробуту (дол.)	Частка дорослого населення (%)	Частка багатства даної вибірки населення в глобальному багатстві (%)
Більше 1 млн. дол.	0,7 % (36 млн. чол.)	45,9 % (128,7 трлн. дол)
Від 100 тис. дол. до 1 млн дол	7,9 % (391 млн. чол.)	39,7 % (111,4 трлн. дол)
Від 10 тис. дол. до 100 тис. дол.	21,3 % (1 054 млн. чол.)	11,6 % (32,5 трлн. дол)
До 10 тис. дол.	70,1 % (3 471 млн. чол.)	2,7 % (7,6 трлн. дол)

Країни, що розвиваються (2019 р.)

Країни	ВВП на душу населення (за ПКС), тис. дол.	Країни	ВВП на душу населення (за ПКС), тис. дол.
Латинська Америка		Азія	
Аргентина	20,06	Тайвань	55,08
Бразилія	16,46	Південна Корея	44,74
Мексика	20,87	Малайзія	32,88
Північна Африка, Близький та Середній Схід		Тайланд	20,36
Туніс	12,66	Індія	8,38
Туреччина	28,26	Китай	19,50
Іран	17,66	Індонезія	14,00
Саудівська Аравія	55,70	Філіппіни	9,47
Кувейт	66,39	Африка	
ОАЕ		ПАР	13,75
Ірак	18,03	Габон	19,06
		ДР Конго	0,85

Темпи приросту ВВП (по ПКС, у цінах 2010 р.) з 2010 по 2018 р., %

Роль національних економік в МЕВ

Країна	Територія, тис. кв. км	Населення, млн. чол.			ВВП по ПКС, млрд. дол.			ВВП на душу населення, тис. дол.		
		2014	2016	2019	2014	2016	2019	2014	2016	2019
Росія	17098,2	142,5	142,3	146,7	3956	3745	4349	27,3	26,1	29,6
Канада	9984,7	34,8	35,4	37,9	1638	1674	1899	46,1	46,2	50,1
США	9826,7	318,9	323,9	331,4	17348	18560	18560	54,6	57,3	64,7
Китай	9596,9	1356	1374	1401,8	18088	21271	21271	13,6	15,4	19,5
Бразилія	8514,9	202,6	205,8	211,2	3276	3135	3135	16,1	15,2	16,4
Австралія	7741,2	22,5	22,9	25,57	1100	1189	1189	47,8	48,8	53,3
ЄС	4324,8	511,4	504	447	18640	19180	19180	37,3	38,1	45,6
Індія	3287,3	1236	1289	1374,7	7534	8721	8721	5,9	6,7	8,2
Аргентина	2780,4	43	43,8	44,9	951	879	879	20,5	20,2	20,1
Казахстан	2724,9	17,9	18,3	18,6	458	460	460	26,3	25,7	28,9
Україна	603,6 (576,6)	44,3	42,7	41,7	382	349	349	8,9	8,2	9,8

Країни з найвищим ВВП на душу населення дол. США

Місце	2008 р.		2013 р.		2015 р.		2019 р.	
	Країни	ВВП на д.н.	Країни	ВВП на д.н.	Країни	ВВП на д.н.	Країни	ВВП на д.н.
1	Катар	102,1	Катар	102,1	Монако	-	Катар	132,9
2	Ліхтенштейн	89,4	Ліхтенштейн	89,4	Катар	145,0	Макао	114,4
3	Бермуди	86,0	Бермуди	86,0	Люксембург	102,9	Люксембург	108,9
4	Люксембург	77,9	Люксембург	77,9	Ліхтенштейн	-	Сінгапур	103,2
5	Монако	65,5	Монако	65,5	Сінгапур	85,7	Ірландія	83,4
6	Сінгапур	62,4	Сінгапур	62,4	Бермуди	85,7	Бруней	80,4
7	Норвегія	55,4	Норвегія	55,4	Кувейт	-	Норвегія	76,7
8	Бруней	54,8	Бруней	54,8	Бруней	79,7	ОАЕ	69,4
9	США	52,8	США	52,8	Норвегія	68,4	Кувейт	66,4
10	ОАЕ	49,0	ОАЕ	49,0	ОАЕ	67,0	Швейцарія	66,2
11	Швейцарія	46,0	Швейцарія	46,0	Австралія	65,4	США	65,1
12	Канада	43,1	Канада	43,1	Швейцарія	59,3	Гонконг	65,9
13	Австралія	43,0	Австралія	43,0	США	56,3	Сан-Маріно	61,6
14	Австрія	42,6	Австрія	42,6	Саудівська Аравія	54,6	Нідерланди	58,3
15	Кувейт	42,1	Кувейт	42,1	Ірландія	54,3	Ісландія	56,1
...	Україна (124)	7,4	Україна (139)	9,4	Україна (148)	8,0	Україна (119)	9,8

Країни з найнижчим ВВП на душу населення, дол.

Місце	2008 р.		2013 р.		2015 р.		2019 р.	
	Країни	ВВП на д.н.	Країни	ВВП на д.н.	Країни	ВВП на д.н.	Країни	ВВП на д.н.
1	Зімбабве	200	ДР Конго	400	ЦАР	600	Бурунді	727
2	ДР Конго	300	Зімбабве	500	ДР Конго	800	ЦАР	822
3	Бурунді	300	Бурунді	600	Бурунді	900	ДР Конго	849
4	Ліберія	500	Сомалі	600	Ліберія	900	Ерітрея	1059
5	Сомалі	600	Ліберія	700	Нігер	1100	Нігер	1105
6	Гвінея-Бісау	600	ЦАР	700	Малаві	1200	Малаві	1240
7	Нігер	700	Нігер	800	Мозамбік	1300	Мозамбік	1303
8	ЦАР	700	Малаві	900	Гвінея-Бісау	1500	Ліберія	1413
9	Малаві	800	Мадагаскар	1000	Сьєрра-Леоне	1600	Пд. Судан	1602
10	Афганістан	800	Афганістан	1100	Ефіопія	1700	Сьєрра-Леоне	1690
11	Руанда	900	Мали	1100	Гаїті	1800	Мадагаскар	1699
12	Сьєрра-Леоне	900	Гвінея-Бісау	1200	Мали	1800	Того	1825
13	Того	900	Ефіопія	1300	Буркіна Фасо	1800	Гаїті	1878
14	Мозамбік	900	Гаїті	1300	Бенін	2000	Гвінея-Бісау	2018
15	Ефіопія	900	Сьєрра-Леоне	1400	Південний Судан	2000	Буркіна Фасо	2077

Роль груп країн світу в світовій економіці

<i>Групи країн</i>	<i>Роки</i>	<i>ВВП, млрд. дол.</i>	<i>% світового ВВП</i>	<i>ВВП на душу населення, дол.</i>	<i>Населення, млн. чол.</i>	<i>% світового населення</i>
Весь світ	2000	33255	100,0	5428	6270	100,0
	2015	74753	100,0	10173	7349	100,0
	2018	85304	100,0	11181	7631	100,0
1.Розвинуті країни	2000	25686	77,2	26325	875	13,9
	2015	42491	56,8	40618	1046	14,2
	2018	49200	57,7	46378	1061	13,9
2. Країни, що розвиваються	2000	7193	21,6	1483	4985	79,6
	2015	30327	40,6	5056	5998	81,6
	2018	5405	6,3	5405	6260	82,0
3. Країни з перехідною економікою	2000	375,4	1,2	1247	410	6,5
	2015	1934	2,6	6360	304	4,1
	2018	2274	2,7	7332	310	4,1

Основні економічні рейтинги світу

Назва рейтингу	Організація, що складає рейтинг	Електронний ресурс
Глобальний інноваційний індекс	Bloomberg	https://www.globalinnovationindex.org/
Індекс аутсорсингової привабливості	консалтингова компанія AT Kearney	https://www.atkearney.com/
Індекс економічної свободи	Heritage Foundation	https://www.heritage.org/index/ranking
Індекс інвестиційної привабливості	Гамбургський інститут світової економіки	http://www.fdiattractiveness.com/
Індекс конкурентоспроможності	Всесвітній економічний форум	https://www.weforum.org
Індекс легкості ведення бізнесу	Світовий банк	http://www.doingbusiness.org/
Індекс логістичної ефективності	Світовий банк	https://lpi.worldbank.org/
Індекс людського капіталу	Всесвітній економічний форум	https://www.weforum.org
Індекс прав власності	Альянс прав власності	https://www.internationalpropertyrightsindex.org/
Індекс сприяння міжнародній торгівлі	Світовий економічний форум	https://www.weforum.org
Індекс демократії	The Economist	https://www.eiu.com/topic/democracy-index

Рейтинг країн за рівнем процвітання (за версією інституту Legatum Institute)

Місце в рейтингу	2016		2019	
	Країна	Рейтинговий бал	Країна	Рейтинговий бал
1	Норвегія	3,504	Данія	83,96
2	Швейцарія	3,337	Норвегія	83,96
3	Данія	3,272	Швейцарія	83,64
4	Нова Зеландія	3,246	Швеція	83,04
5	Швеція	3,224	Фінляндія	82,39
6	Канада	3,186	Нідерланди	82,19
7	Австралія	3,088	Нова Зеландія	81,24
8	Нідерланди	3,046	Німеччина	81,14
9	Фінляндія	3,013	Люксембург	80,95
10	Ірландія	2,974	Ісландія	80,72
11	США	2,931	Великобританія	80,7
12	Ісландія	2,909	Ірландія	80,38
13	Люксембург	2,897	Австрія	80,26
14	Німеччина	2,76	Канада	80,01
15	Великобританія	2,727	Гонконг	79,9

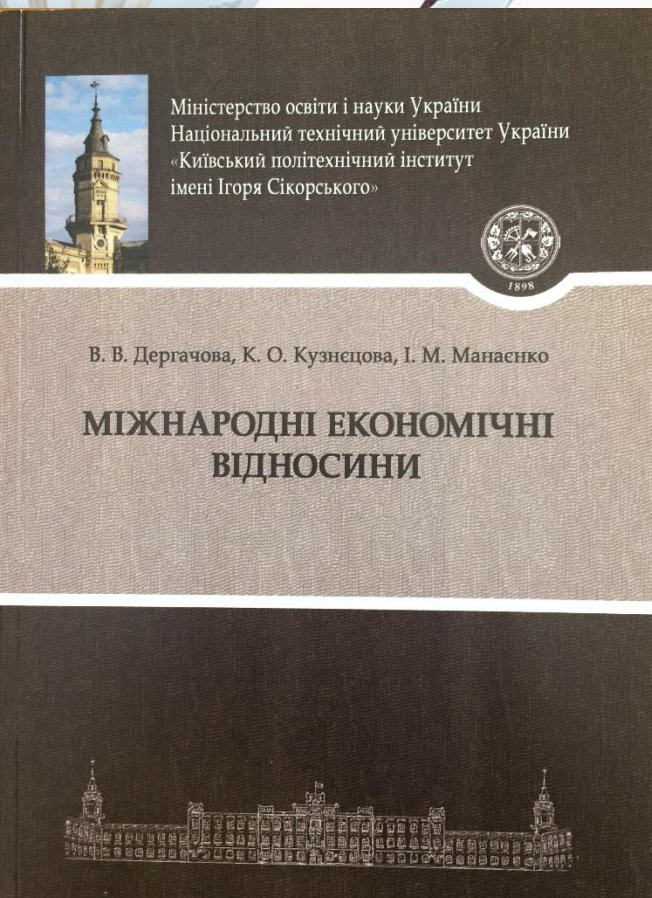
<https://gtmarket.ru/ratings/legatum-prosperity-index/info>

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

РОЗДІЛ 2 СТРУКТУРА СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Тема 6 Розвинуті країни

1. Статистичні характеристики розвинутих країн
2. Напрями розвитку розвинутих країн
3. Переваги розвинутих країн
4. Соціально-економічні моделі розвинутих країн
5. Співставні характеристики
6. Фінансовий сектор розвинутих країн

Розподіл світової економіки на зони впливу і взаємозалежності

Розвинуті країни

<https://www.imf.org/>

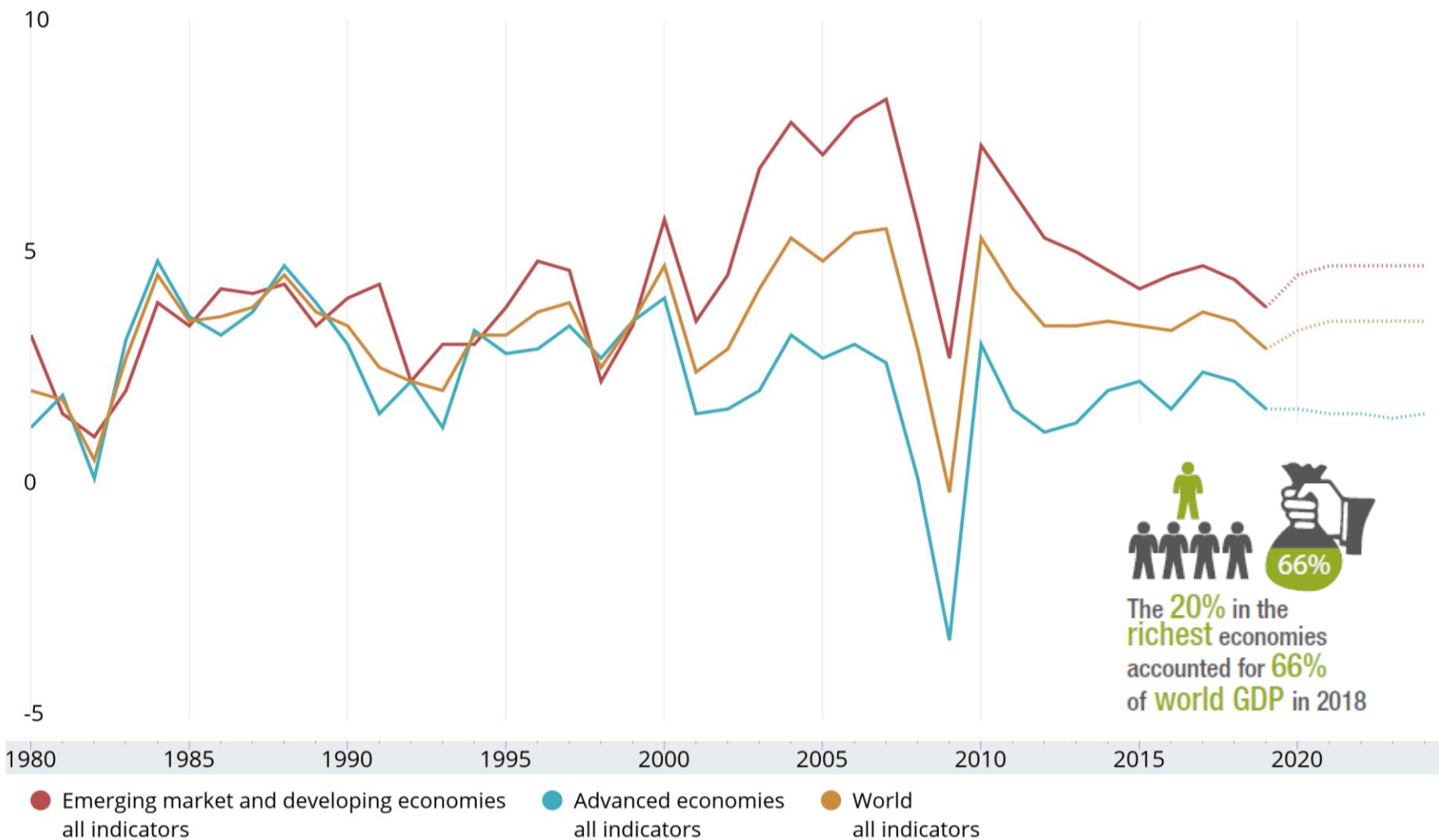
Країни		Члени	ВВП на душу		ВВП, млрд. дол.		Населення, млн. чол.	
		ЄС+ЄАВТ	населення, тис. дол.					
				2015	2019	2015	2019	2015
Розвинуті країни:		15+4	44,2	55,4	41172,8	51017,1	931,18	945,3
1	Австралія		51,2	53,4	1225,3	1364,8	23,78	25,6
2	Австрія	1995 р.	43,4	53,6	374,3	479,4	8,61	8,9
3	Бельгія	1957 р.	40,5	49,5	454,3	567,5	11,29	11,5
4	Великобританія	1973 р.	43,9	46,8	2858,5	3131,2	65,14	66,9
5	Німеччина	1957 р.	41	53,6	3365,3	4444,4	81,41	82,9
6	Греція	1981 р.	18	30,3	195,3	324,1	10,82	10,7
7	Данія	1973 р.	52,1	53,9	295,1	312,8	5,68	5,8
8	Ірландія	1973 р.	61,2	83,4	283,7	412,8	4,64	4,9
9	Ісландія	ЄАВТ	50,3	56,1	16,7	20	0,331	0,4
10	Іспанія	1986 р.	25,8	41,6	1199,7	1940,5	46,41	46,7
11	Італія	1957 р.	29,9	40,5	1815,8	2442,8	60,8	60,4
12	Канада		43,3	50,7	1550,5	1899,9	35,85	37,5
13	Люксембург	1957 р.	102,7	109	57,8	66,8	0,569	0,6
14	Нідерланди	1957 р.	44,3	58,3	750,7	1005,3	16,94	17,2
15	Нова Зеландія		37,1	40,9	172,3	206,2	4,6	5
16	Норвегія	ЄАВТ	74,6	76,7	388,3	410,7	5,2	5,4
17	Португалія	1986 р.	19,1	33,7	199	345,6	10,35	10,3
18	США		56,1	65,1	18036,7	21439,5	321,42	329,3
19	Фінляндія	1995 р.	42,4	50	232,1	264,7	5,48	5,5
20	Франція	1957 р.	37,7	47,2	2420,2	3061,1	66,81	64,8
21	Швейцарія	ЄАВТ	80,6	66,2	664	565,6	8,29	8,5
22	Швеція	1995 р.	50	56,4	493	563,9	9,8	10,3
23	Японія		32,5	45,5	4124,2	5747,5	126,96	126,2

За методикою МВФ до групи розвинутих країн також відносяться

Країни		ВВП на душу		ВВП, млрд. дол		Населення, млн. чол.	
		населення, тис. дол					
		2015	2019	2015	2019	2015	2019
24	Кіпр	22,8	41,4	19,3	36,3	1,17	0,87
25	Чехія	17,6	38,8	185,2	413,1	10,55	10,6
26	Ізраїль	35,7	39,1	299,4	354,2	8,38	9,1
27	Мальта	22,7	47,4	9,8	30	0,431	0,49
28	Сінгапур	52,9	103,2	292,7	585,1	5,54	5,67
29	Словаччина	16	36,6	86,6	199,7	5,42	5,45
30	Словенія	20,7	38,5	42,8	79,6	2,06	2,07
31	Естонія	17,3	35,9	22,7	47,3	1,31	1,3
32	Південна Корея	27,2	44,7	1377,9	2319,6	50,62	51,8
33	Андорра	36	42	2,8	3,2	0,08	0,07
34	Бермудські о-ви	84,3	106,1	5,9	6,5	0,07	0,06
35	Сан-Марино	49,6	61,6	1,6	2,1	0,031	0,03
36	Фарерські о-ви	50	47	2,5	2,4	0,05	0,05
37	Ліхтенштейн	168,1	176,3	6,2	6,7	0,037	0,038
38	Монако	115,7	194,6	7,6	7,2	0,037	0,037
Всього (п. 24-38)		49,11	70,21	2363,00	4093,00	85,79	87,64

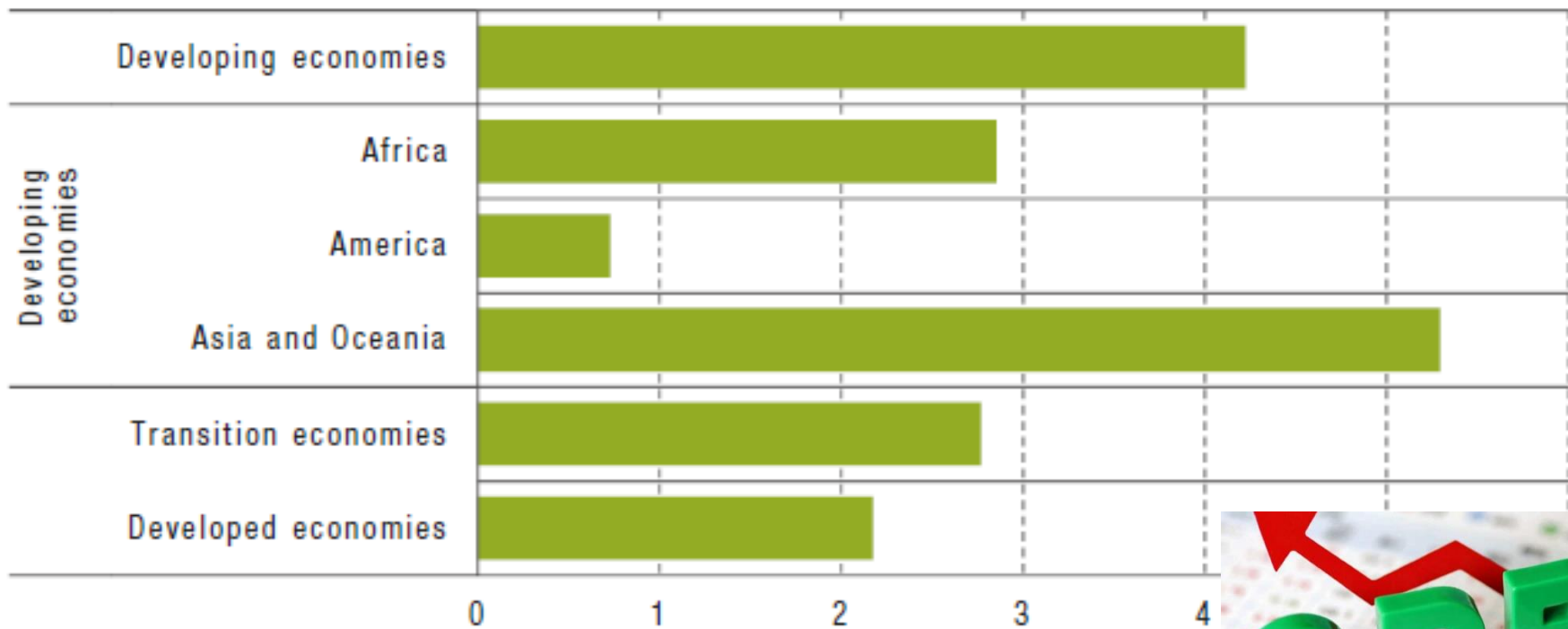
Динаміка зростання світового ВВП, %

Динаміка зростання світового ВВП за регіонами

Figure 3.1.2 | Growth of real gross domestic product by group of economies, 2018
(Percentage)

Note: At constant 2010 United States dollars.

Figure 1.1.1 | **World merchandise exports**
(Trillions of United States dollars)

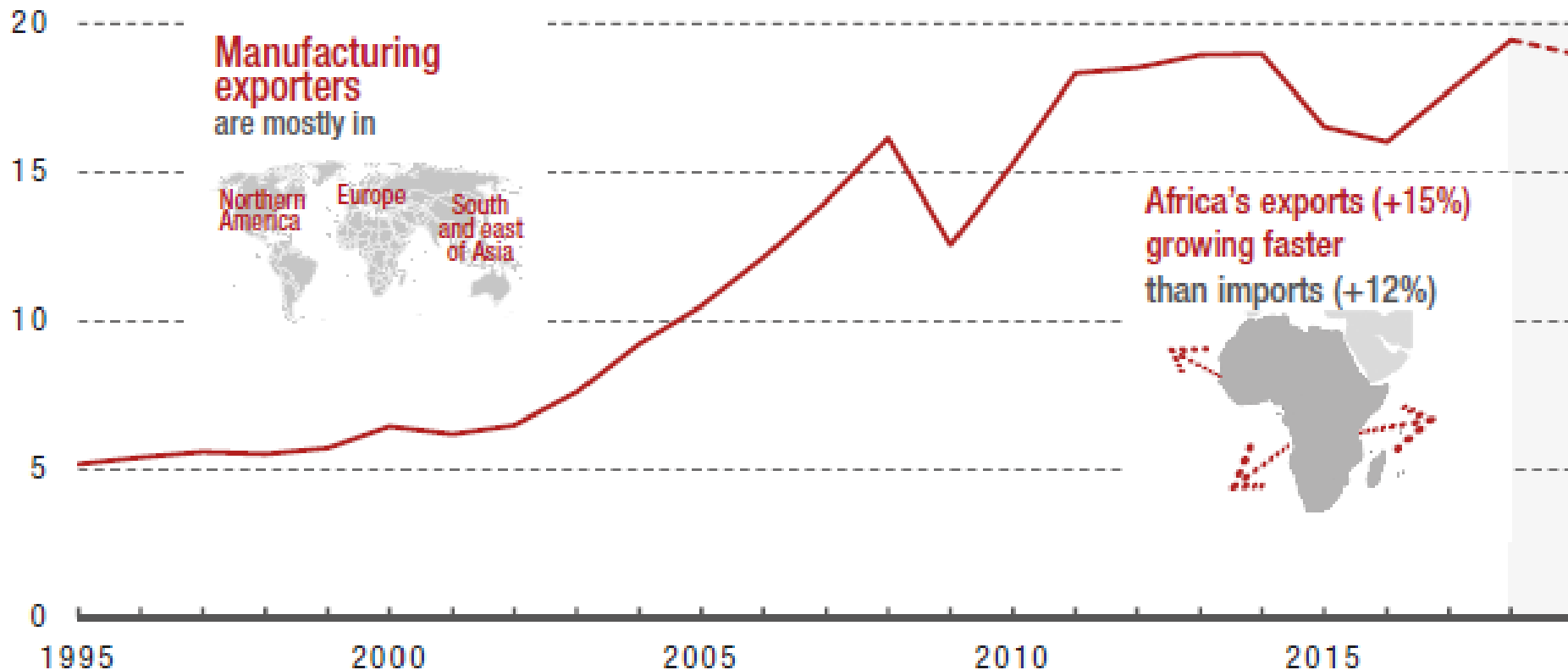
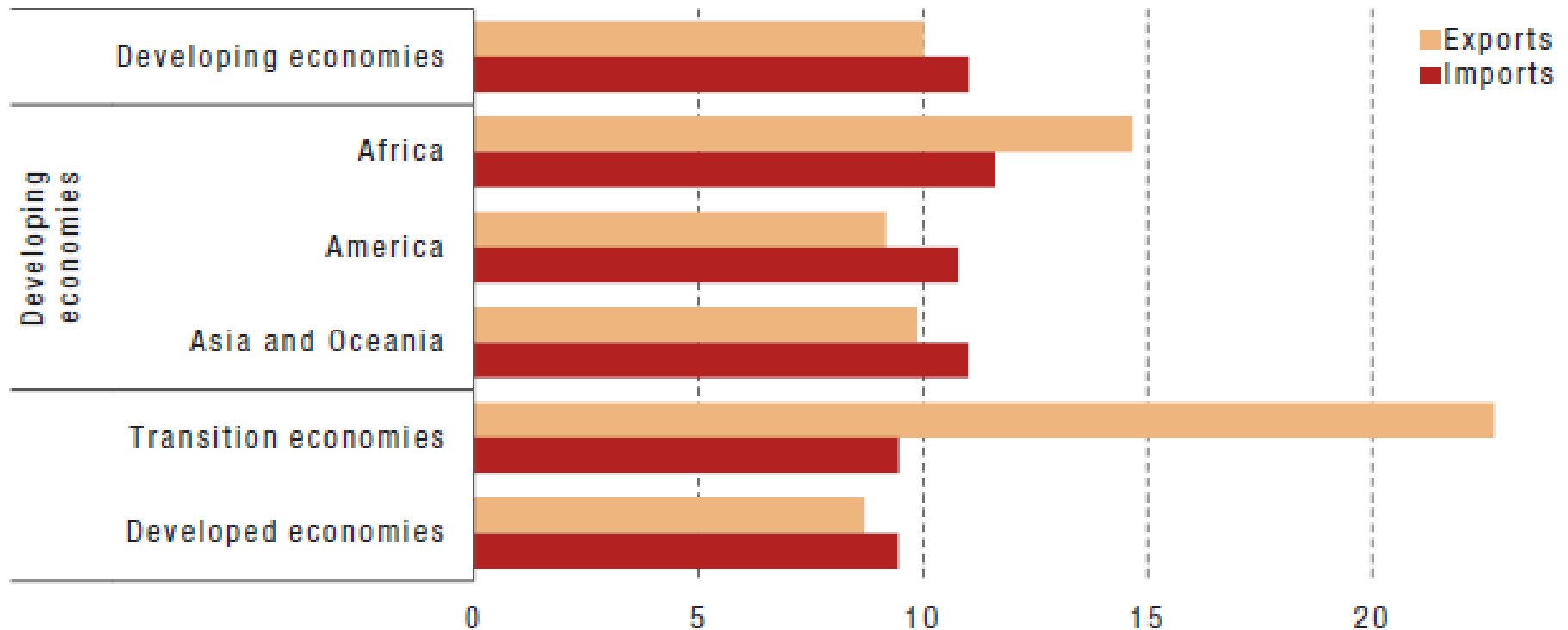

Figure 1.1.2 | **Merchandise trade annual growth rates, 2018**
(Percentage)

Напрями розвитку розвинутих країн

Пріоритети розвитку розвинутих країн

1) соціальна орієнтованість економіки

підтримка малозабезпечених прошарків населення – пенсіонерів, студентів, інвалідів

2) більші капіталовкладення в науку, впровадження її досягнень у виробництво

2-3 % ВВП, висока інтелектуальна складова праці

3) соціальний захист та гарантії

високий рівень видатків на медицину, освіту, культуру

4) значні витрати на охорону навколишнього середовища

3-4% ВВП, високий рівень екологізації економіки

Переваги розвинутих країн

-
- ➔ Розвинута ринкова економіка
 - ➔ Постіндустріальний етап техніко-економічного розвитку (6-й технологічний уклад)
 - ➔ Домінуюче положення у світовій економіці
 - ➔ Збільшення частки третинного сектору (сфери послуг)
 - ➔ Зростання фінансового сектору (віртуальна економіка)

Соціально-економічні моделі розвинутих країн (тріада – слайд 2)

Американська

заснована на індивідуалізмі

Західноєвропейська

корпоративна модель

Японська

комуналізм / колективізм

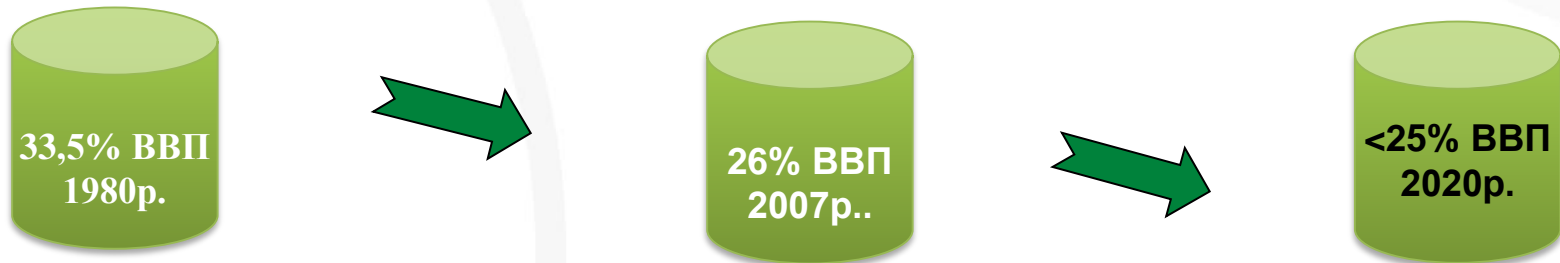
Зміни у галузевій структурі ВВП розвинутих країн

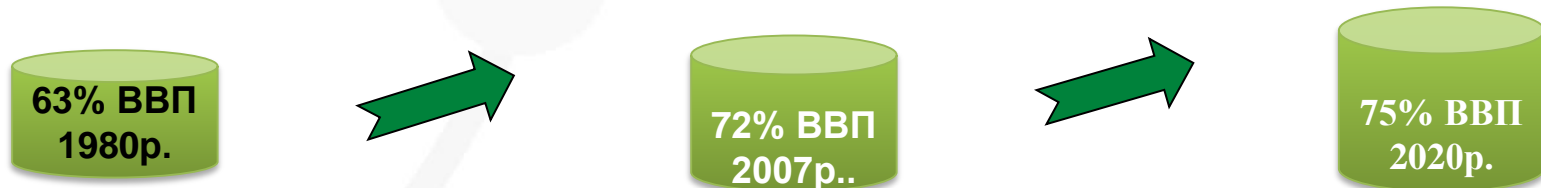
1. Частка первинного сектору (сільське, лісове, рибне господарство)

2. Частка вторинного сектору (промисловість та будівництво)

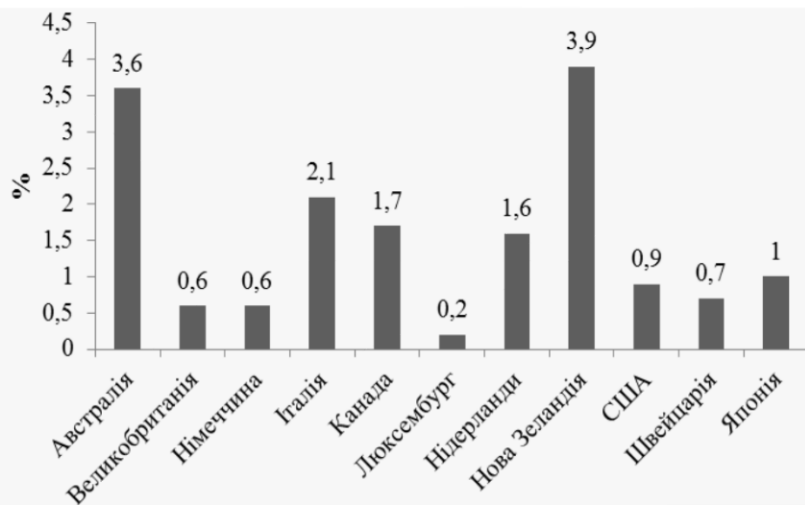
3. Частка третинного сектору (сфера послуг)

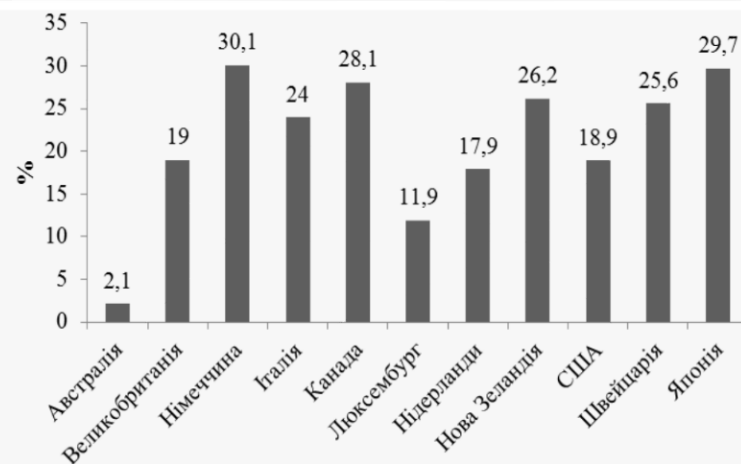
Сектори економіки розвинутих країн

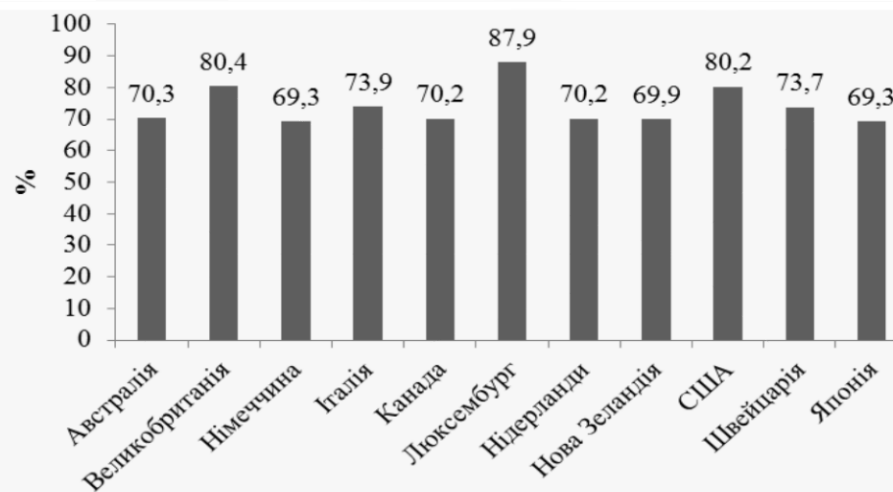
Частка сільського господарства у структурі ВВП окремих розвинутих країн, 2017 р.

Частка промисловості у структурі ВВП окремих розвинутих країн, 2017 р.

Частка сфери послуг у структурі ВВП окремих розвинутих країн, 2017 р.

Характеристика технологічних укладів

3-й технологічний уклад

- металургія;
- хімічна промисловість;
- аграрний сектор

4-й технологічний уклад

- нафтохімія;
- «застаріла» енергетика;
- важке машинобудування.

5-й та 6-й технологічні уклади

- електроніка;
- телекомунікаційна техніка;
- програмне забезпечення;
- робототехніка;
- інформаційні послуги;
- біомедична інженерія;
- нанотехнології

Фінансовий сектор

Маастрихтські критерії

Відношення державного дефіциту до ВВП

не повинно перевищувати 3%

Відношення державного боргу до ВВП

не повинно перевищувати 60%

Фінансовий сектор

Золотовалютні резерви деяких країн світу 2009-2019 рр., млрд. дол.

№	Країни	2009	2010	2011	2016	2019
1	КНР	2463,4	2895,2	3316	3092	3390
2	Японія	1049,4	1096,2	1063	1223	1379,5
3	Саудівська Аравія	405,8	-	556,2	553,7	503,5
4	Росія	439,5	479,3	513	365,5	529,1
5	Бразилія	238,5	288,5	357,9	352,1	386,5
6	Індія	284,7	300,1	345,8	359,1	430,3
7	Південна Корея	270,8	292,1	320,1	372,7	401,5
8	Швейцарія	135	270,5	270,3	602,7	833,9
9	Сінгапур	192,1	231,3	248,7	249,7	272,4
10	Німеччина	180,8	216,5	216,5	173,7	226,6
11	Таїланд	138,4	172,1	202,2	181,4	220,2
12	Алжир	-	-	185,9	115	160
13	Франція	133,1	166,3	166,2	138,2	200,8
14	Італія	132,8	158,9	158,9	130,6	176,3
15	Мексика	99,8	117,4	142	176,4	189,4
16	Індонезія	66,1	96,2	136,2	106,4	126,4
17	США	406,1	490,8	132,4	145,6	128,9
18	Україна	26,5	34,6	31,8	16,01	22,1

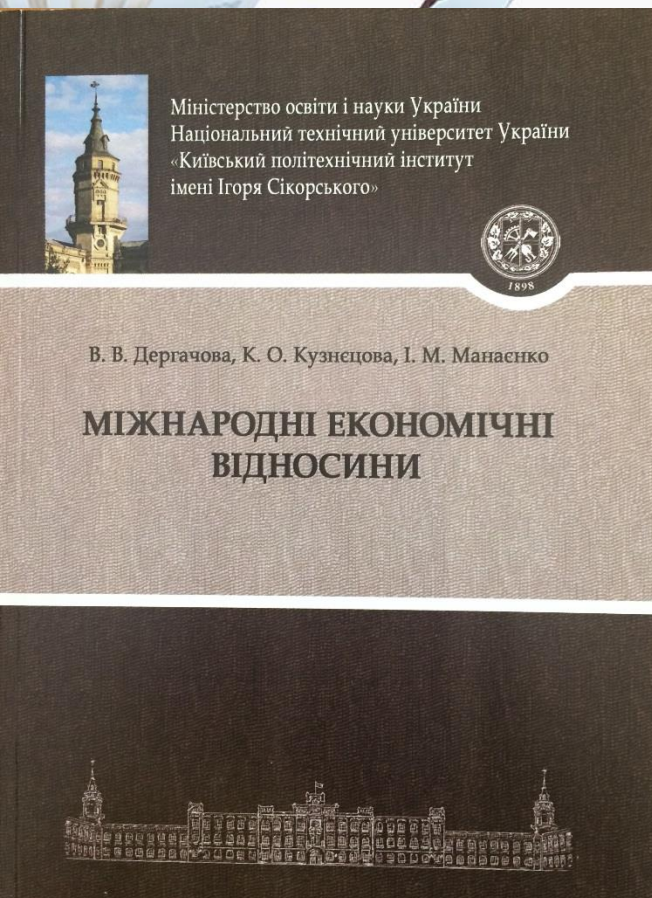
МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

РОЗДІЛ 2 СТРУКТУРА СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Тема 7

Країни, що розвиваються

1. Типологія країн, що розвиваються
2. Економічні показники а макроекономічні закономірності країн, що розвиваються
3. Відмінності між розвинутими країнами і країнами, що розвиваються
4. Нові індустріальні країни
5. Характеристики реального та фінансового сектору країн, що розвиваються
6. Зовнішні фактори розвитку та соціальні проблеми країн, що розвиваються
7. Акроніми з країнами, що розвиваються

Типологія країн, що розвиваються

Типологія країн за рівнем ВВП на душу населення

ВВП на душу населення

країни з низьким рівнем доходу	→ 785 дол. і менше	34,4% країн
країни з середнім рівнем доходу	→ 786 до 9655 дол.	51,0% країн
а) країни з доходом нижче середнього	→ 786 до 3125 дол.	31,8% країн
а) країни з доходом вище середнього	→ 3126 до 9655 дол.	19,2% країн
країни з високим рівнем доходу	→ 9656 дол. і більше	14,6% країн

Економічні показники країн, що розвиваються (2018 р.)

Країни	ВВП на душу населення (тис. дол.) за ПКС	ВВП за ПКС	Населення
		млрд. дол.	млн. осіб
Латинська Америка			
Аргентина	20,57	518,48	44,49
Бразилія	16,07	1868,63	209,47
Мексика	19,97	1223,81	126,19
Північна Африка, Близький та Середній Схід			
Туніс	12,48	39,86	11,57
Туреччина	9,41	766,51	83,43
Іран	5,42	454,01	81,80
Саудівська Аравія	55,12	782,48	33,70
Кувейт	73,71	141,68	4,14
ОАЕ	74,94	414,18	9,63
Ірак	17,51	225,91	38,43
Азія			
Сінгапур	101,35	364,16	5,64
Південна Корея	40,48	1619,42	51,64
Малайзія	31,70	354,35	31,53
Тайланд	19,02	504,99	69,43
Індія	7,76	2726,32	1352,62
Китай	18,21	13608,15	1392,73
Індонезія	13,06	1042,17	267,66
Філіппіни	8,94	330,91	106,65
Африка			
ПАР	13,66	368,29	57,78
Габон	17,91	17,07	2,20
ДР Конго	0,93	47,23	84,07

Макроекономічні закономірності країн, що розвиваються (3-4 рівень типології)

- 1) низька внутрішня конкурентоспроможність кінцевих товарів національного виробництва, 2) підвищена частка імпорту на ринках кінцевих товарів, 3) значний вплив коливань курсу іноземних валют на реальні доходи і рівень життя;

- 1) деформована структура зовнішньоторговельного обороту з перевагою сировини та продукції невисокого ступеня обробки в експорті та високотехнологічної продукції в імпорті, 2) висока залежність від коливань цінової кон'юнктури на світових ринках;

- високий ступінь соціального розшарування як наслідок висока норма експлуатації при низькому накопиченні;

Макроекономічні закономірності країн, що розвиваються (3-4 рівень типології)

- 1)підвищена схильність до вивозу капіталу за кордон, обумовлена високими внутрішніми ризиками політичного і кримінального походження, 2)низький рівень довгострокових іноземних інвестицій з тих же причин;

- 1)відносно високий рівень бюджетного дефіциту, 2)високий рівень зовнішньої заборгованості;

- низький рівень золотовалютних резервів, недостатній для самостійної підтримки керованого (або фіксованого) курсу національної валюти

Відмінності між розвинутими країнами і країнами, що розвиваються

Розвинуті країни

споживають непропорційну більшу кількість енергоносіїв та інших ресурсів

«золотий мільярд», що користується всіма благами цивілізації

Країни, що розвиваються

Переважає ресурсоемний тип економіки в умовах екстенсивного розвитку та загострюються екологічні проблеми

1,5 млрд бідних, що залишаються поза сучасною цивілізацією

високі темпи економічного росту більшості

АЛЕ

в абсолютному вимірі, дистанція, що відділяє їх від країн з високими доходами продовжує збільшуватися (в т.ч. для густонаселених країн)

Причини відсталості країн, що розвиваються

колоніальне та залежне
минуле

перенаселення

низький рівень технологій

багатоукладність економіки

специфіка етносоціополітичної
структури

характер взаємовідносин країн
багатої «Півночі» з відсталим
«Півднем»

Стратегічні напрямки розвитку

- подолання економічної та
соціальної відсталості

- досягнення економічного
зростання

- підвищення рівня життя
населення

- зміна позиції в світовому
господарстві

Типологія країн, що розвиваються

Типологія країн, що розвиваються

4. Індія, Малайзія, Індонезія

*Населення: 1,7 млрд. осіб
Площа: 5,9 млн. км²*

- країни з великою кількістю населення, територією та природно-ресурсним потенціалом;
- значний притік іноземного капіталу;
- низькі показники добробуту населення

5. Група відносно благополучних країн

*Країни-експортери нафти
(ОАЕ, Катар, Кувейт,
Саудівська Аравія)*

- високий дохід на душу населення;
- вигідне економіко-географічне положення;
- солідний природно-ресурсний потенціал;

*Острівні держави –
туристичні та фінансові
центри (Кіпр, Ямайка,
Науру, Багами)*

- ліберальна економіка;
- політична стабільність;
- податкові гавані;
- високий дохід на душу населення

6. «Класичні» країни, що розвиваються

*Колумбія, Гватемала,
Перу, Парагвай, Туніс*

- найбільш численна група країн;
- аграрно-індустріальний тип економіки;
- розвиток добувної промисловості і експорт сировини;
- ВВП на душу населення 2-4 тис. дол.

7. Найменш розвинуті країни

*Ангола, Бангладеш,
Замбія, Ємен, Ліберія,
Конго, Того, Танзанія,
Непал, Чад, Еритрея,
Ефіопія і т.д.*

- не мають виходу до моря або слабо пов'язані із зовнішнім світом;
- сільське господарство – основна ланка економіки;
- значний приріст населення;
- низький рівень доходу населення, грамотності та тривалості життя.

Динаміка показників чисельності та ВВП країн, що розвиваються

Країни	Населення, млн. осіб			ВВП, млрд. дол.			ВВП на душу населення, дол.		
	2010	2015	2018	2010	2015	2018	2010	2015	2018
Країни, що розвиваються	5603,43	5998,78	6260	21492,1	30327,1	33829	3850	5056	5405
Латинская Америка									
Аргентина	41,22	43,42	44,49	464,62	615,91	518,48	11508	14186	20570
Бразилія	198,61	207,85	209,47	2143,04	1739,96	1868,6	10978	8371	16070
Мексика	118,62	127,02	126,19	1049,93	1143,33	1223,8	8906	9001	19970
Північна Африка, Близький та Середній Схід									
Туніс	10,63	11,25	11,57	44,05	43,38	39,86	4143	3855	12480
Туреччина	72,31	78,67	83,43	731,14	719,22	766,51	10135	9143	9410
Іран	74,25	79,11	81,8	421,72	436,34	454,01	5663	5516	5420
Саудівська Аравія	28,09	31,54	33,7	526,81	794,99	782,48	19327	25205	55120
Кувейт	3,06	3,89	4,14	115,41	158,88	141,68	38579	40822	73710
ОАЕ	8,33	9,16	9,63	286,05	428,17	414,18	33886	46759	74940
Ірак	30,87	36,42	38,43	117,14	233,78	225,91	3783	6418	17510
Азія									
Сінгапур	5,08	5,56	5,64	188,85	287,92	364,16	45933	51380	101350
Південна Корея	49,1	50,29	51,64	1094,5	1356,67	1619,4	22588	26975	40480
Малайзія	28,12	30,33	31,53	247,53	293,73	354,35	8754	9685	31700
Тайланд	66,69	67,96	69,43	338,78	391,23	504,99	5102	5757	19020
Індія	1230,98	1311,05	1352,6	1704,8	2219,67	2726,3	1414	1693	7760
Китай	1340,97	1376,05	1392,7	5949,79	11156,25	13608	4375	8107	18210
Індонезія	241,61	257,56	267,66	709,19	877,64	1042,2	2947	3407	13060
Філіппіни	93,04	100,7	106,65	199,64	298,19	330,91	2136	2961	8940
Африка									
ПАР	51,62	54,49	57,78	375,35	314,82	368,29	7295	5780	13660
Габон	1,54	1,73	2,2	12,88	14,62	17,07	8278	8474	17910
Конго	65,94	77,27	84,07	21,56	38,92	47,23	2987	2680	930

Нові індустріальні країни

Зовнішні фактори економічного зростання

1. НІК виявилися в сфері особливих політичних та економічних інтересів промислово розвинених країн:

- сфера політичних інтересів США охоплювала Тайвань і Південну Корею як країни, які протистоять «комуністичному впливу» країн Східної Азії (Китаю та Північної Кореї), цим країнам було надано економічну допомогу і військову підтримку;
- весь латиноамериканський регіон є потужним ринком збуту продукції для американських ТНК і сферою вкладення їх інвестицій, але особливе значення для них має Мексика, яка є їхнім найближчим сусідом, нестабільне становище країни може негативно відбитися на економіці США;
- південно-азіатські країни були сферою особливих інтересів японських ТНК, які створювали тут свої численні філії, що було особливо вигідно через дешеву, працювиту і дисципліновану робочу силу зі схожим менталітетом, також зіграв роль фактор близького розташування країн регіону

Нові індустріальні країни

Внутрішні чинники економічного зростання

2. На активізацію економічних зв'язків НІК вплинула структурна перебудова в економіці розвинених країн, перш за все, формування в них потужних ТНК і посилення їх експансії. Серед промислово розвинених країн найбільшим інвестором підприємницького капіталу в НІК є США. На другому місці за обсягом прямих інвестицій в НІК була Японія.

- майже у всіх країнах склалися автократичні або близькі до них режими, лояльні до розвинених країн, які забезпечували їм політичну та фінансову стабільність: політичні перетворення були спрямовані на користь ринкових економічних реформ; іноземним інвесторам всередині НІК гарантувалася висока ступінь безпеки для їх інвестицій
- всі НІК мають надлишкову армію робочої сили, якій притаманні працелюбність і дисциплінованість. Цей фактор давав можливість транснаціональним компаніям із США і Японії забезпечувати зниження витрат виробництва, перенесеного на територію цих країн
- майже всі країни мають значну сировинну базу і достатньо місткі внутрішні ринки

Етапи розвитку нових індустріальних країн

Модель економічного розвитку НІК

1-й етап – розвиток імпортозаміщуючих галузей

50-60-ті рр. Основна задача – розвиток галузей промисловості, які замінять своєю продукцією імпорт аналогічних товарів з-за кордону. Економія валютних коштів і насичення внутрішніх ринків НІС основними споживчими товарами.

Цей етап був однаковим для всіх НІК за якісними характеристиками та результатами.

2-й етап – створення експортоорієнтованих галузей

кінець 60-х – кінець 70-х рр. – структурна перебудова в промислово розвинених країнах та зміна в міжнародному поділі праці. Ціль експортної орієнтації – створення галузей виробництва продукції, орієнтованої на експорт з метою використання доходів від експорту для збільшення фінансових ресурсів країни та модернізації структури господарства.

Цей етап мав принципові відмінності в азіатських та латиноамериканських НІК

3-й етап – орієнтація на розвиток наукоємних галузей

Регіональні відмінності нових індустріальних країн

НІК Південно-Східної Азії

Створення переважно **трудомістких** підприємств з випуску продукції масового споживання

Перехід від **трудомісткого**, орієнтованого на експорт виробництва (по мірі накопичення досвіду та капіталу) – до **капіталомістких** галузей, а поступово і до розвитку **наукомістких** галузей та створення власної науково-дослідної бази.

Латиноамериканські НІК

Розвиток **високотехнологічних** капіталомістких галузей, переважно в обробній та добувній промисловості

На другому етапі індустріалізації фактично не змогли забезпечити випереджаюче зростання експорту над імпортом. Темпи економічного росту виявилися недостатніми для вирішення внутрішніх економічних проблем.

Після стрімкого зростання на першому етапі індустріалізації ці країни мали велику кількість боргів на початку 80-х рр.

Китай

Прогноз від PricewaterhouseCoopers (PwC)

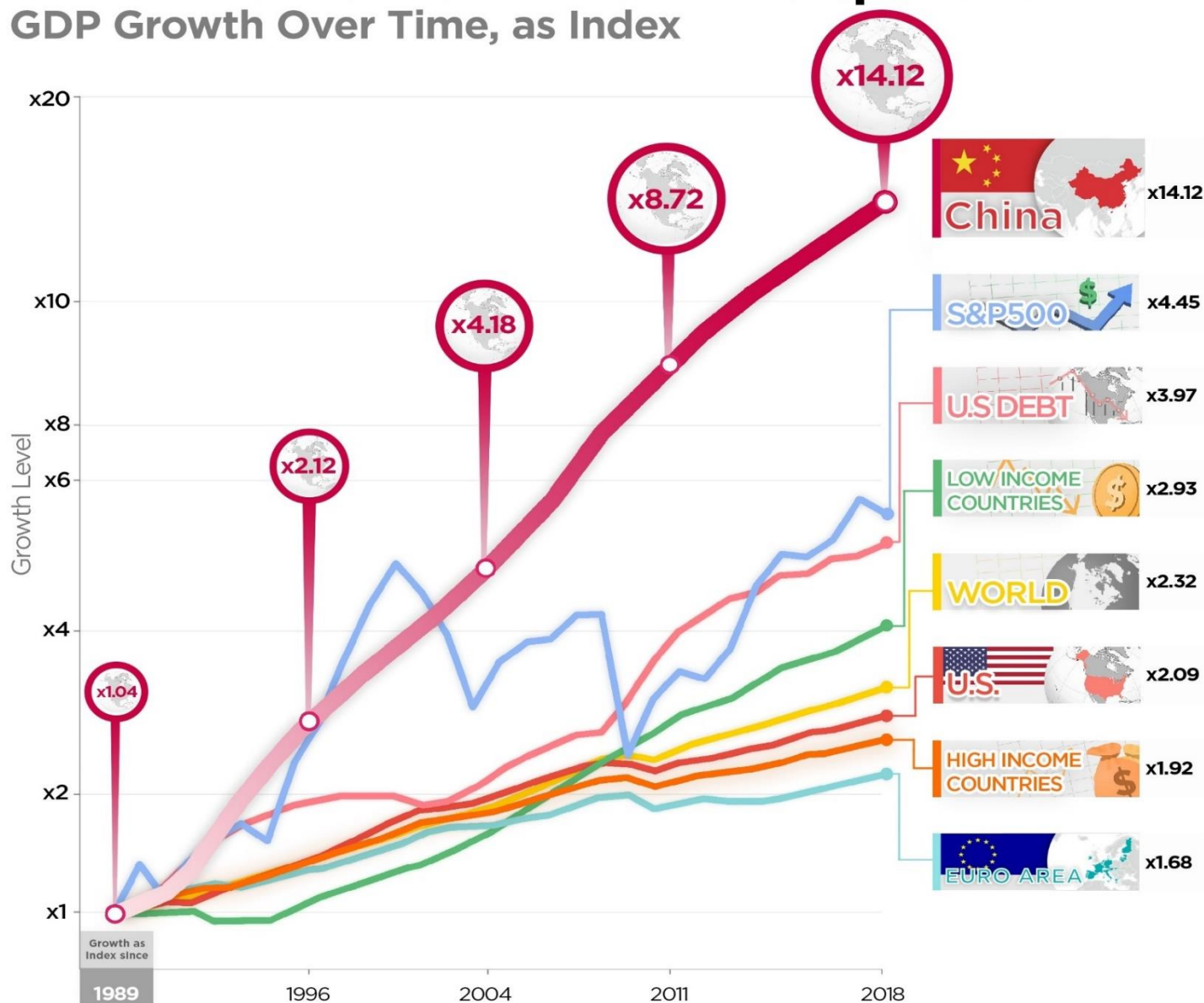

❑ Прогноз на 2030 р.: ВВП (по ПКС) Китаю = 36 трлн. дол.,
ВВП (по ПКС) США = 25 трлн. дол.;

❑ Прогноз на 2050 р.: ВВП (по ПКС) Китаю = 61 трлн. дол.,
ВВП (по ПКС) США = 42 трлн. дол.

China's Economic Growth in Perspective

GDP Growth Over Time, as Index

INDIA

The Himalayan mountains contain **9** of the world's ten highest peaks.

According to UN estimates, India will have around **1.45 billion inhabitants** in just 14 years' time.

The LafargeHolcim merger would result in the creation of India's biggest cement producer, with a capacity of around 69 million tpa.

India is the world's **second largest** producer of cement.

In 2013, there were **183 large plants** and over 365 small-scale plants operating in the country.

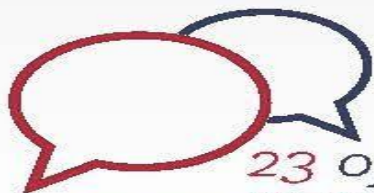

In terms of purchasing power, India is the **world's third largest economy**.

India is the world's **biggest, oldest, continuous** civilisation.

The game of chess
was invented in India.

India is the world's **second largest** country by population and **seventh largest** by land mass.

23 official languages and over **1000** minor languages or dialects are spoken throughout the country.

India's cement production is expected to touch **407 million t** by 2020.

Cement consumption is expected to **rise by 8 — 9%** over the next year.

Економічна динаміка країн, що розвиваються

- випереджаючі темпи росту ВВП
більшої частини країн, що
розвиваються в порівнянні з
відповідним показником розвинутих
країн Заходу

За статистикою ООН, за 1951-
2000 рр.:

1) **ВВП** країн, що розвиваються, зріс
в 10,3 рази, а розвинутих – **в 5,5 раз**

2) **Населення** країн, що
розвиваються виросло **в 2,8 рази**, а
розвинутих – тільки **в 1,5 рази**.

- в результаті модернізації в
економіці розвинутих країн зазвичай
співіснують два сектори – сучасний
і традиційний

1) **сучасний сектор** – індустріальні
підприємства: вітчизняні та іноземні
ТНК, індивідуальні та фермерські
господарства.

2) **традиційний сектор** –
доіндустріальні підприємства
(кустарні промисли, приватні і
громадські господарства).

Характеристики реального сектору країн, що розвиваються

Реальний сектор

Відстала галузева структура ВВП – одна з головних ознак соціально-економічної відсталості

Розвинуті країни

- первинний сектор

2% ВВП

- вторинний сектор

27% ВВП

- третинний сектор

71% ВВП

Країни, що розвиваються

Індія співвідношення 23:26:51

Африка, південніше Сахари
співвідношення 23:26:51

Характеристики фінансового сектору країн, що розвиваються

Фінансовий сектор

Бідність основної маси населення і слабкість приватного бізнесу призводить до **незначного об'єму податкової бази бюджету**

В країнах з високими доходами на **податки від зовнішньої торгівлі** припадає **1%** всієї суми податків, які збираються до центрального бюджету, а в інших країнах – **9%**

Невелика дохідна частина бюджету (в порівнянні з розвиненими країнами) створює протиріччя з необхідністю значних державних видатків

В країнах, що розвиваються бюджети по відношенню до ВВП значно менші, ніж в розвинених, але **дефіцит держбюджету** значний.
В розвинених країнах це обумовлено значними соціальними видатками, а в країнах, що розвиваються – низькою нормою валового збереження.

Дефіцит держбюджету в країнах, що розвиваються фінансується багато в чому за рахунок зовнішніх позичкових коштів. В результаті бюджетний дефіцит став потужним джерелом **росту зовнішнього боргу** країн, що розвиваються

Основні фінансові показники окремих країн, що розвиваються, 2018 р.

№ п/п	Країни	Дефіцит/профіцит державного бюджету, % ВВП	Зовнішній борг, % ВВП	Рівень інфляції, %
1.	Бразилія	-7,23	87,9	3,7
2.	В'єтнам	-4,72	55,6	3,5
3.	Ефіопія	-3,03	61	13,8
4.	Індія	-6,40	68,1	5,2
5.	Китай	-4,82	50,6	2,1
6.	Кіпр	-4,4	102,5	1,4
7.	Колумбія	-2,7	52,2	3,2
8.	Мексика	-2,2	53,6	4,81
9.	ОАЕ	-1,42	19,1	3,1
10.	Аргентина	-5,23	86,1	47,6

Зовнішні фактори розвитку країн, що розвиваються

Зовнішні фактори розвитку

Експортоорієнтований розвиток: **експорт**, на який працює лише невелика частина економіки, часто **стає головним рушієм економічного зростання**

Сильна залежність економічного росту від експорту часто ускладнюється **монотоварністю експорту**. Невелика номенклатура експорту з країн, що розвиваються, призводить до сильної залежності всієї національної економіки від світової кон'юнктури на один-два товари.

Залежний характер соціально-економічного розвитку країн, що розвиваються, в **міжнародному русі капіталу** – більшість країн, що розвиваються, продовжують залишатися в більшості імпортерами капіталу, який використовується для погашення дефіциту держбюджету.

Соціальні проблеми країн, що розвиваються

Соціальні проблеми

Соціальна інфраструктура

слабка та відстала — дефіцит в бюджетах держав коштів на утримання сучасної системи освіти, охорони здоров'я, житлово-комунального господарства.

- збільшення **неграмотності** (Бразилія — 11% населення від 15 років і вище, Нігерія — 31%, Індія — 39%, Єгипет — 29%);

- низька очікувана **тривалість життя** (50 років у Африці на півдні від Сахари, 73 роки в Латинській Америці проти 79 років в країнах з високим рівнем доходів);

- **забезпечення населення каналізацією та водопроводом** (менше 40% в Африці на півдні від Сахари та менше 80% в Латинській Америці).

Безробіття

приховане безробіття (сільська місцевість — не зареєстрований надлишок робочої сили), коливання безробіття за регіонами.

В Африці на півдні від Сахари середньорічне зростання ВВП в 1990-2004 рр. — 3%, середньорічний темп зростання населення — 2,5%, реальне безробіття - більше ніж в 1/3 населення.

В Латинській Америці з такими ж темпами економічного зростання, темпами приросту населення 1,6%, реальне безробіття рідко перевищувало 1/5 населення

Показники соціального розвитку окремих країн, що розвиваються, 2018 р.

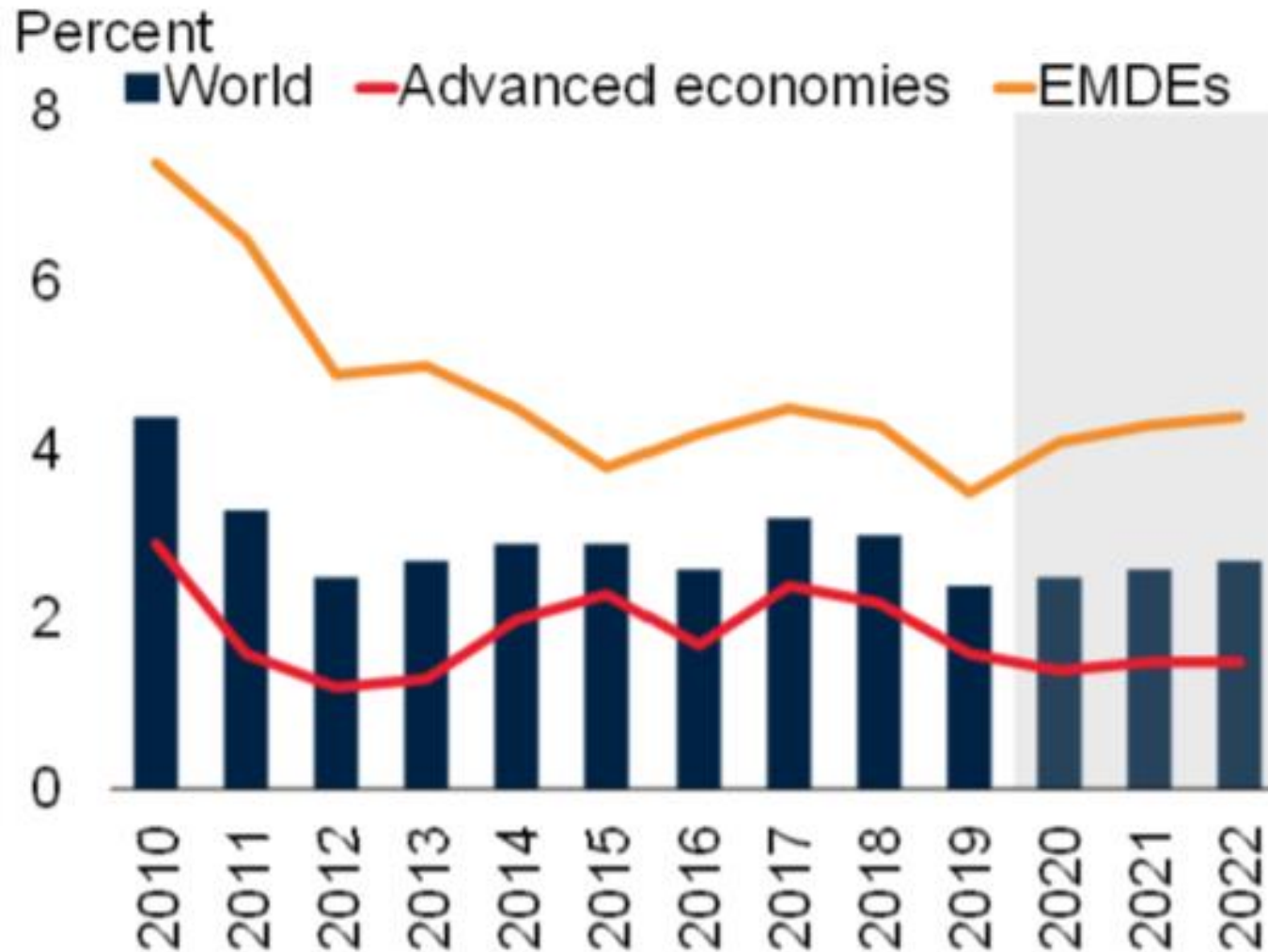
№ п/п	Країни	ВВП душу населення, тис. дол.	Рівень безробіття, %	Рівень бідності, %
1.	Аргентина	20,57	9,5	32
2.	Індонезія	13,06	4,3	9,8
3.	Китай	18,21	4,4	3,9
4.	Куба	8,82	2,3	-
5.	Кувейт	73,71	2,1	-
6.	Непал	3,06	1,3	25,2
7.	Перу	14,39	2,8	20,5
8.	Сінгапур	101,35	3,8	-
9.	Туніс	12,48	15,5	15,2
10.	Ямайка	5,41	9,4	19,2

Позиції у світових рейтингах окремих країн, що розвиваються

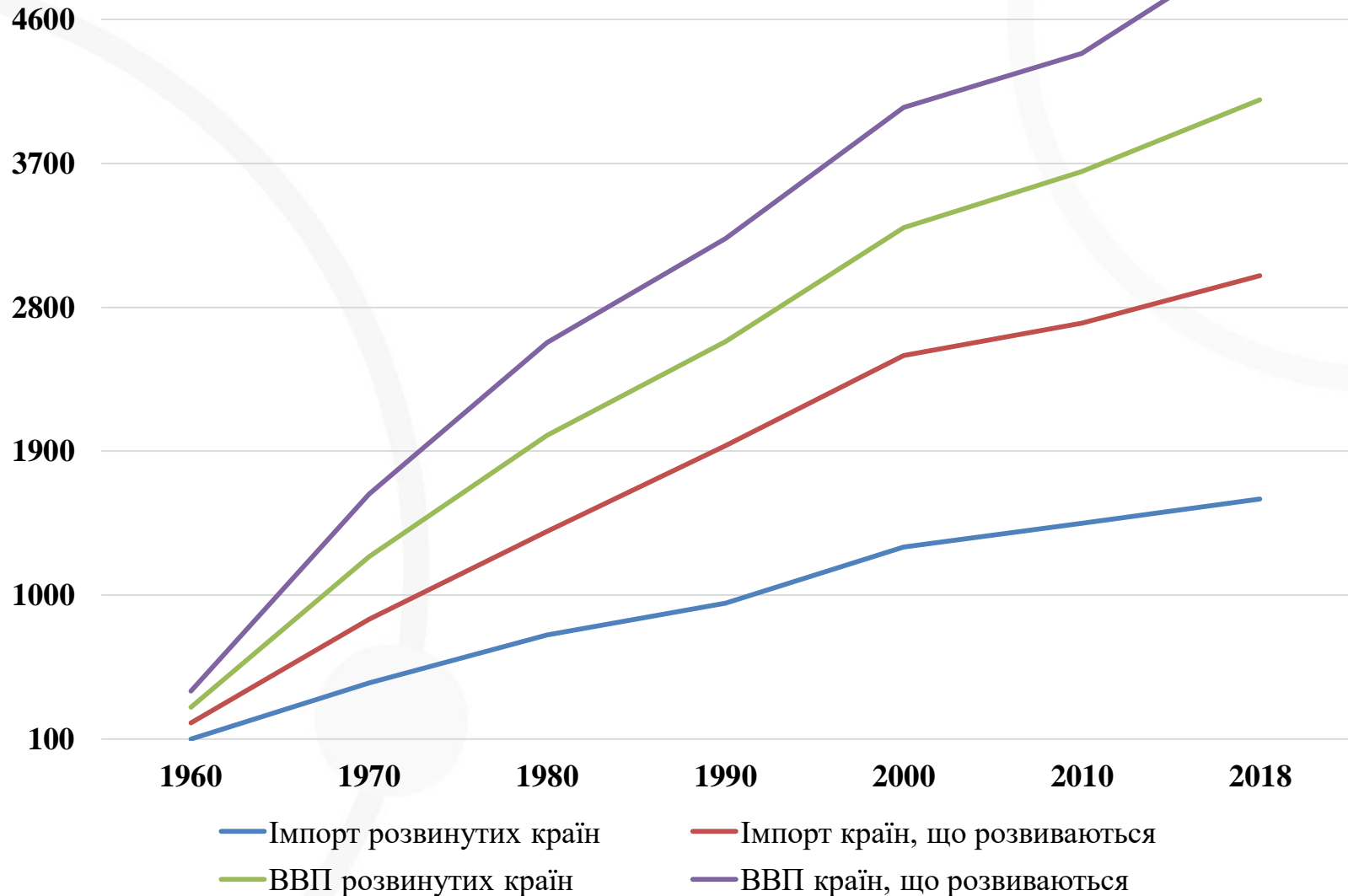

№ п/п	Країни	Індекс людського розвитку 2018	Індекс процвітання LEGATUM 2019	Індекс соціального розвитку 2018	Індекс гендерної рівності 2019
1.	Аргентина	47	59	42	29
2.	Бразилія	79	69	47	92
3.	Ефіопія	173	150	134	82
4.	Індія	130	101	103	111
5.	Китай	86	57	88	106
6.	Кіпр	32	34	29	91
7.	Куба	73	97	73	31
8.	Мексика	74	67	59	25
9.	Непал	149	115	104	101
10.	Нігерія	157	148	119	129
11.	ОАЕ	34	40	62	120
12.	Перу	89	56	58	66
13.	Південна Корея	22	29	23	108
14.	Сінгапур	9	16	27	54
15.	Туреччина	64	91	78	130
Кількість країн в рейтингу		189	167	148	154

Середньорічний приріст ВВП у світі, у розвинутих країнах та у країнах, що розвиваються, %

Торгівля та зростання реального ВВП, 1960-2018 рр.

Зростання світового виробництва, 2015–2019 рр., %

Регіони світу	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.*
Світ в цілому	<u>2,7</u>	<u>2,4</u>	<u>3,0</u>	<u>3,0</u>	<u>3,0</u>
Розвинуті країни, у т.ч. :	2,2	1,6	2,2	2,0	1,9
США	2,9	1,5	2,2	2,1	2,1
Японія	1,1	1,0	1,7	1,2	1,0
ЄС	2,2	1,9	2,2	2,1	1,9
Країни, що розвиваються, у т.ч. :	3,9	3,8	4,3	4,6	4,7
Африка	3,1	1,7	3,0	3,5	3,7
Південно-Східна Азія	5,8	6,0	6,0	5,8	5,9
Близький Схід	3,6	3,0	1,9	2,3	2,7
Латинська Америка та Карибський басейн	-1,9	-1,3	1,0	2,0	2,5
Країни з перехідною економікою, у т.ч.:	-2,2	0,4	2,2	2,3	2,4
Південно-Східна Європа	2,0	2,9	2,5	3,2	3,3
СНД	-2,4	0,3	2,2	2,3	2,4
Росія	-2,8	-0,2	1,8	1,9	1,9

Акроніми з країнами, що розвиваються

Акроніми

Акронімізація

Групування

1.«Азіатські
тигри»

*Південна Корея, Сінгапур,
Гонконг, Тайвань*

2.«BRICS»

*Бразилія, Росія, Індія, Китай,
ПАР*

3.«MIST»

*Мексика, Індонезія, Південна
Корея, Туреччина*

Акроніми з країнами, що розвиваються

4. «CIVETS»

*Колумбія, Індонезія,
В'єтнам, Єгипет,
Туреччина, ПАР*

Прямі іноземні
інвестиції

5. «CASSH»

*Канада, Австралія,
Сінгапур, Швейцарія,
Гонконг*

Ліквідність
фінансових
ринків

6. «CARBS»

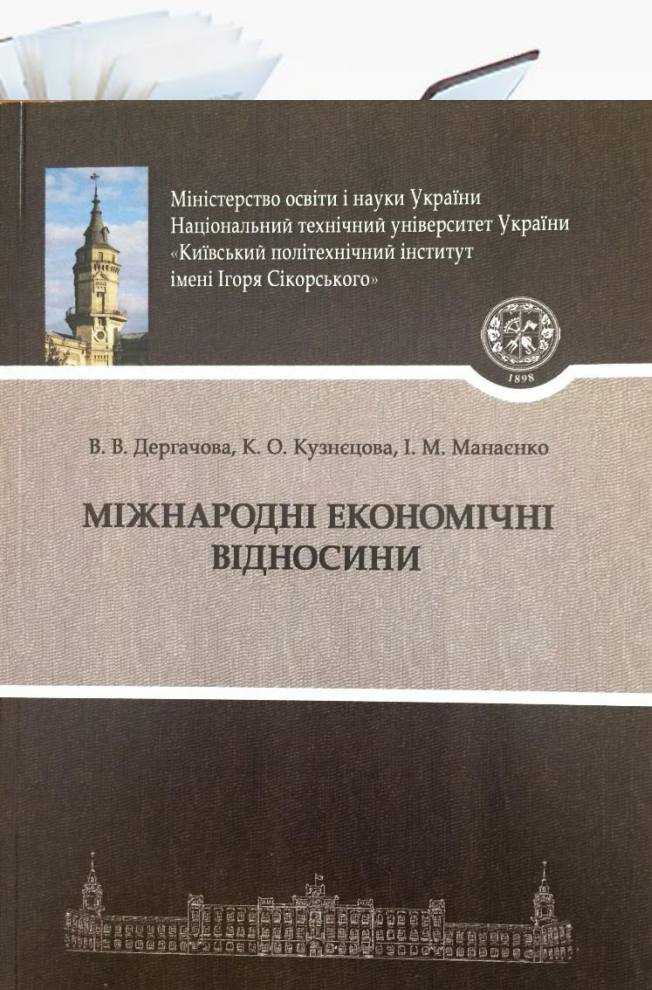
*Канада, Австралія,
Росія, Бразилія, ПАР*

Сировинні центри

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

РОЗДІЛ 2 СТРУКТУРА СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Тема 8. Країни з перехідною економікою

Країни з перехідною економікою

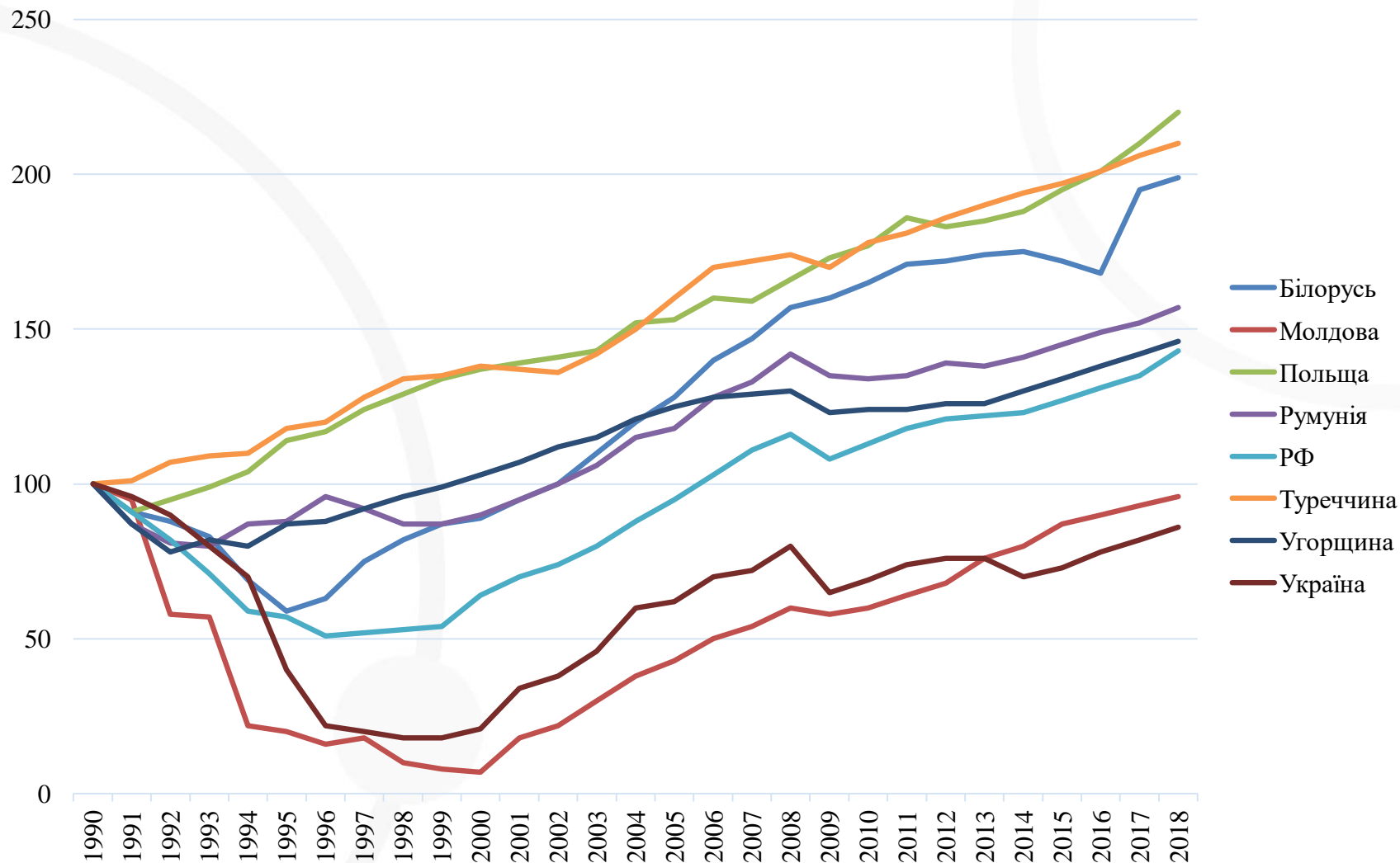
Центральна та Східна Європа		СНД	
Країна	Столиця	Країна	Столиця
Естонія	м. Талін	Росія	г. Москва
Латвія	м. Рига	Україна	м. Київ
Литва	м. Вільнюс	Казахстан	м. Астана
Польща	м. Варшава	Білорусь	м. Мінск
Угорщина	м. Будапешт	Азербайджан	м. Баку
Чехія	м. Прага	Арменія	м. Єреван
Словаччина	м. Братислава	Грузія	м. Тбілісі
Словенія	м. Любляна	Киргизія	м. Бишкек
Румунія	м. Бухарест	Молдова	м. Кишинів
Болгарія	м. Софія	Туркменістан	м. Ашхабад
Албанія	м. Тірана	Таджикистан	м. Душанбе
Македонія	м. Скоп'є	Узбекистан	м. Ташкент
Хорватія	м. Загреб		
Сербія	м. Белград		
Чорногорія	м. Подгоріца		
Боснія і Герцеговіна	м. Сараєво		

Економіка країн із перехідною економікою

№	Країни	ВВП (за ПКС), млрд.дол.		Населення, млн. чол.		ВВП на душу населення, дол.	
		2000	2018	2000	2018	2000	2018
1	Албанія	3,64	15,06	3,07	2,87	1185	12316
2	Вірменія	1,91	12,43	3,08	2,95	621	9178
3	Азербайджан	5,27	46,94	8,11	9,94	650	16011
4	Білорусь	10,42	59,66	10,06	9,49	1036	17742
5	Боснія і Герцеговина	5,55	19,78	3,69	3,32	1503	12712
6	Хорватія	21,52	60,81	4,51	4,09	4776	23664
7	Грузія	3,06	16,21	4,75	3,73	644	10652
8	Казахстан	18,29	170,54	14,96	18,28	1223	24738
9	Киргизія	1,37	8,09	4,96	6,32	277	3447
10	Чорногорія	-	5,45	-	0,62	-	17315
11	Молдова	1,29	11,31	4,11	3,55	314	6452
12	Росія	259,45	1657,55	146,76	144,48	1768	27147
13	Сербія	-	50,51	-	9,98	-	16049
14	Таджикистан	0,86	7,52	6,17	9,1	139	3061
15	Македонія	3,59	12,67	2,01	2,08	1785	13483
16	Туркменістан	4,93	40,76	4,5	5,85	1096	17129
17	Україна	31,26	130,83	48,89	44,62	639	9233
18	Узбекистан	13,76	50,5	24,78	32,95	555	7592
	Всього	397,6	4394,62	305,15	2332,22	1303	13885,5
19	Естонія	5,86	30,28	1,37	1,32	4144	31035
20	Латвія	7,77	34,85	2,39	1,93	3260	26219
21	Литва	11,5	53,25	3,5	2,79	3286	31178
22	Польща	171,28	585,78	38,06	37,98	4472	28786
23	Угорщина	46,39	155,7	10,21	9,77	4543	28465
24	Чехія	58,8	245,23	10,24	10,63	5741	33436
25	Словаччина	20,4	106,47	5,41	5,45	3775	31226
26	Румунія	37,31	239,55	22,19	19,47	1681	24538
27	Болгарія	12,9	65,06	8,01	7,02	1612	19321

Динаміка ВВП України та сусідніх з нею країн за період 1990-2018 рр., % до показника 1990 року

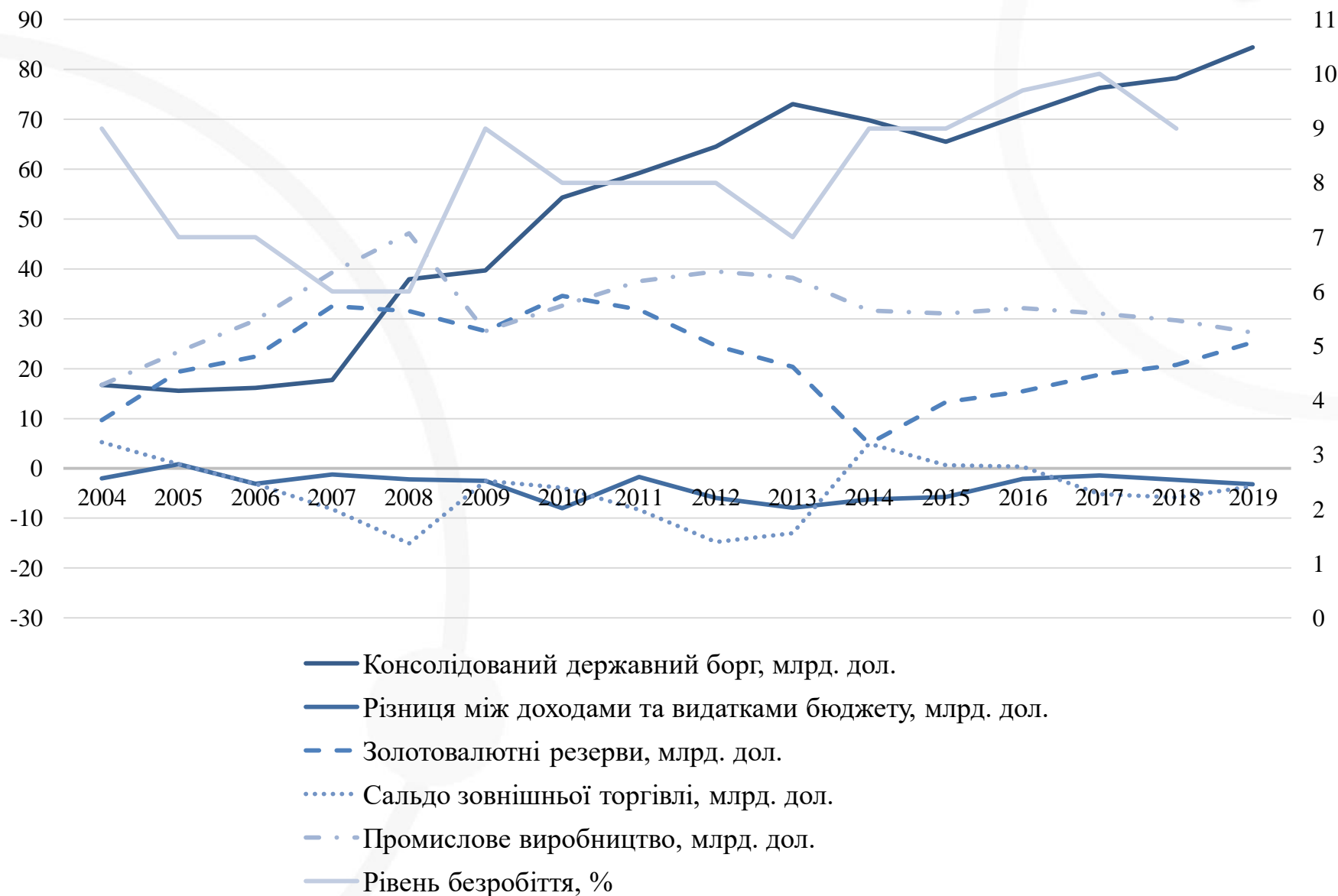

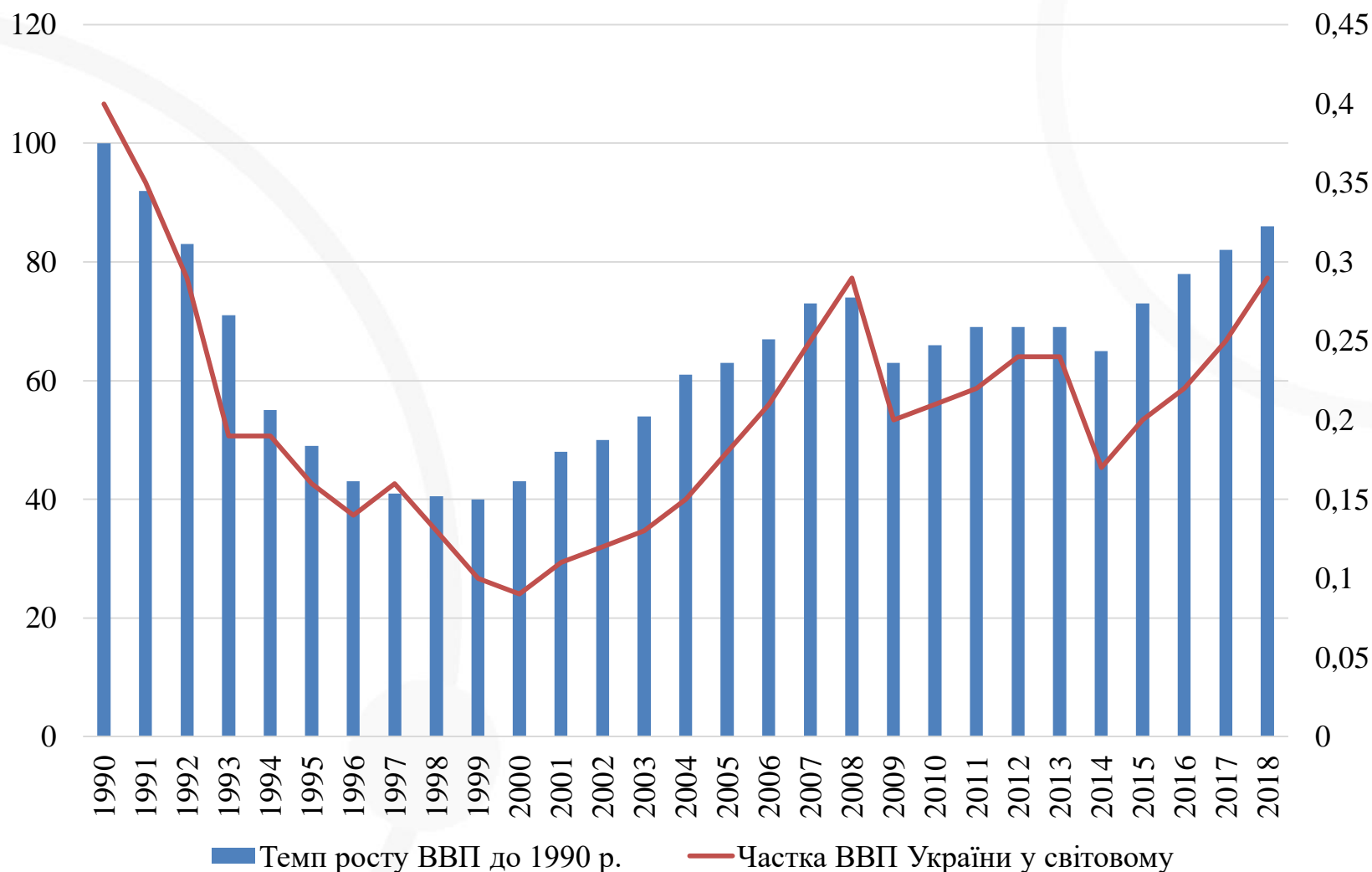
Темпи зростання економіки України 1990-2018 рр.

Рік	ВВП	ВВП до попереднього року	ВВП до базового 1989 р.	ВВП на душу населення	ВВП на душу населення до попереднього року
-	млрд. руб.	%	%	тис. руб.	%
1989	-	100	100	-	-
1990	167	96,4	96,4	3	-
1991	299	91,3	88	6	91,3
1992	5033	90,1	79,2	97	82,3
1993	148273	85,8	68	2842	70,6
1994	1203769	77,1	52,4	23184	54,4
1995	5451642	87,8	46	105793	47,8
-	млрд. грн.	%	%	грн.	%
1996	81,52	90	41,4	1595	-90,7
1997	93,37	97	40,2	1842	97,8
1998	102,59	98,1	39,3	2040	98,8
1999	130,44	99,8	39,3	2614	100,6
2000	170,07	105,9	41,8	3436	106,7
2001	204,19	109,2	45,5	4195	111,1
2002	225,81	105,2	47,8	4685	106,3
2003	267,34	109,6	52,4	5591	110,5
2004	345,11	112,1	58,7	7273	113
2005	441,45	102,7	60,3	9372	103,5
2006	544,15	107,3	64,7	11630	108,1
2007	720,73	107,9	69,8	15496	108,6
2008	948,06	102,3	71,4	20495	102,9
2009	913,35	85,2	60,8	19832	85,6
2010	1082,57	104,1	63,3	23600	104,6
2011	1316,6	105,2	66,7	28488	105,6
2012	1408,88	107	71,4	30627	107,5
2013	1475	104,7	74,3	32065	104,6
2014	1566,73	117,7	76,8	35834	112
2015	1979,46	126,3	79,4	46210,2	129
2016	2383,18	120,4	85,8	55853,5	120,9
2017	2983,18	125,2	91,2	70224,3	125,7
2018	3558,71	119,3	97,3	84235	120,0

Основні макроекономічні показники України за період 2004-2015 рр.

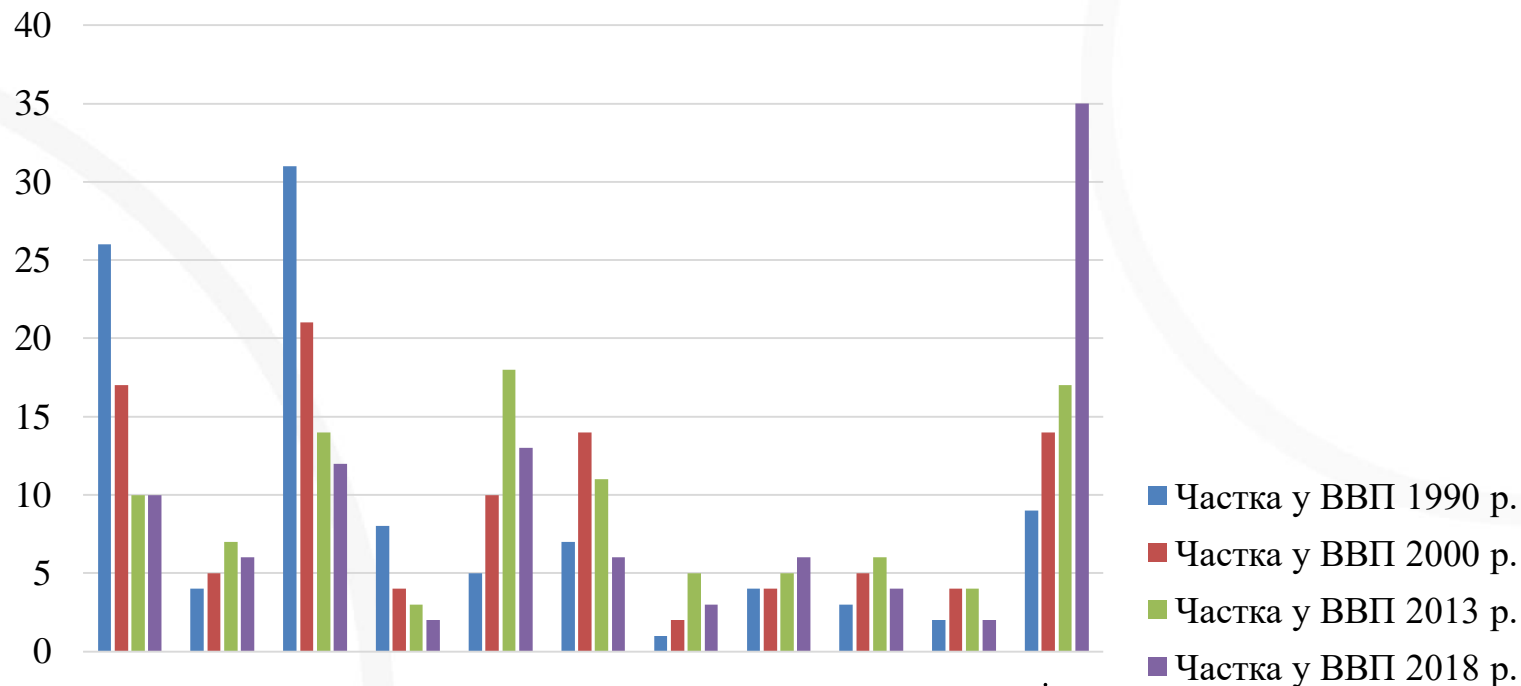

Темпи зростання валового внутрішнього продукту України за період 1990-2018 рр. відносно 1990 р. та його частка у світовому ВВП, %

Складено за даними Світового банку

Структурні зміни в економіці України за період 1990-2018 рр.

Місце України у світових економічних рейтингах

Назва рейтингу	Кіл-ть країн	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
The Human Development Index (HDI) <i>Індекс людського розвитку</i>	177	76	85	85	85	76	57	78	83	81	85	88	88
Economic Freedom of the World Index <i>Індекс економічної свободи</i>	141	128	-	152	162	164	161	155	155	162	162	166	150
Corruption Perceptions Index <i>Індекс сприйняття корупції</i>	159	122	137	152	134	152	144	144	142	130	131	130	120
The Global Competitiveness Index <i>Глобальний індекс конкурентоспроможності</i>	117	73	72	82	89	82	73	84	76	79	81	89	83
Ease of Doing Business Index <i>Індекс простоти ведення бізнесу</i>	-	128	139	146	142	137	137	112	112	96	83	80	76

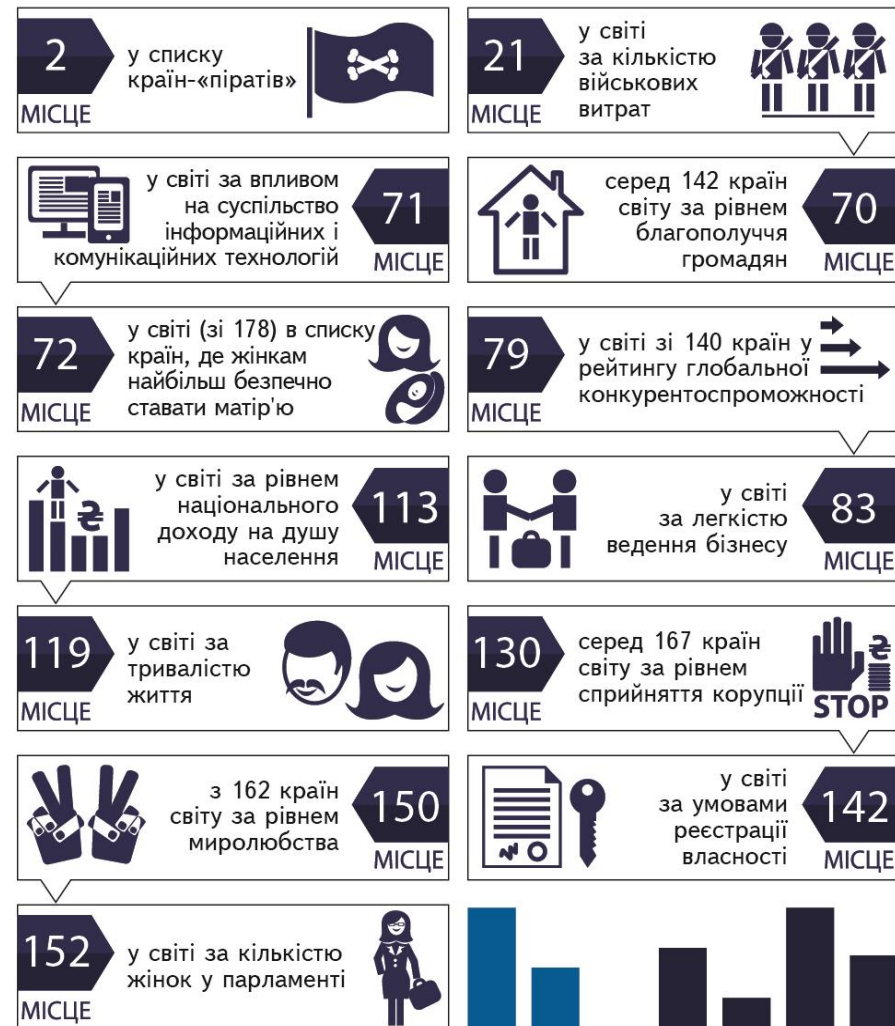
Місце України у світових рейтингах

Позитив

Негатив

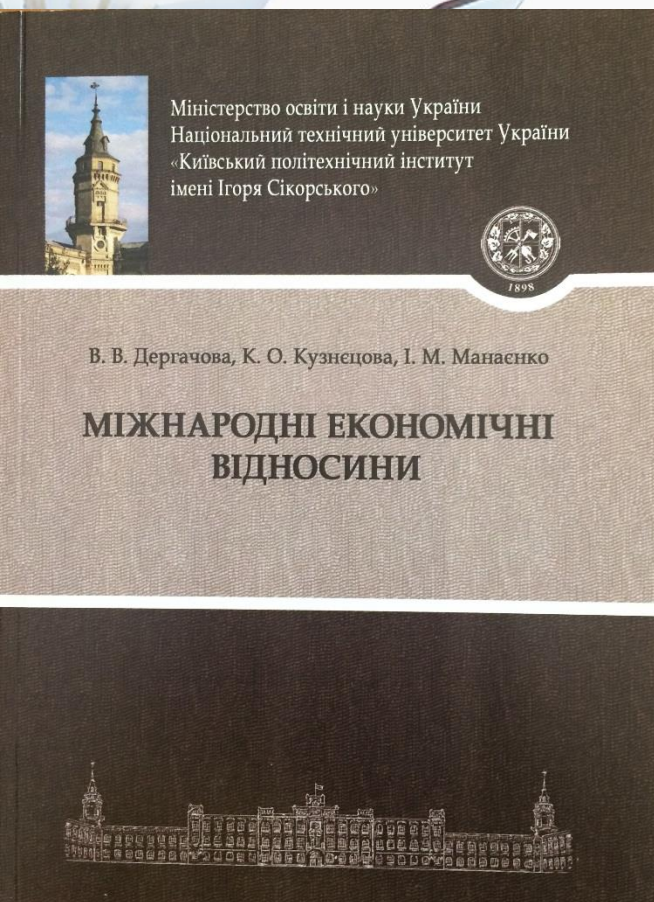

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Розділ 3 МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

Тема 9. Сутність та передумови міжнародної економічної інтеграції (МЕІ)

1. Сутність, цілі та передумови МЕІ
2. Форми МЕІ
3. Переваги та недоліки МЕІ

1. Сутність, цілі та передумови міжнародної економічної інтеграції (МЕІ)

Міжнародна економічна інтеграція (МЕІ) -

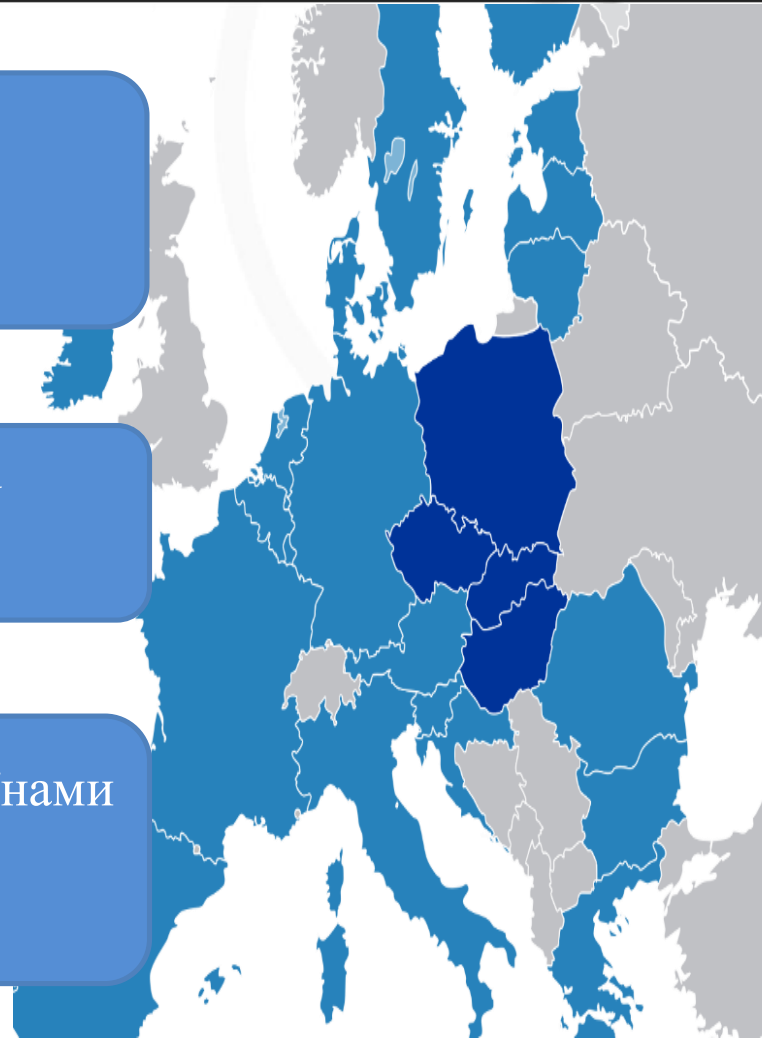
процес економічної взаємодії країн, що приводить до зближення національних економік і здійснюється у формі міждержавних угод, регулюється між-державними органами

Передумови міжнародної економічної інтеграції

- географічна близькість країн, що інтегруються, наявність історично сформованих економічних зв'язків;
- близькість рівнів економічного розвитку країн, що інтегруються;
- спільність завдань, що стоять перед країнами в області економічного, політичного, культурного співробітництва.

Цілі міжнародної економічної інтеграції

- використання переваг економіки масштабу;
- поліпшення умов міждержавної торгівлі;
- створення сприятливих умов для фінансових (кредитних і інвестиційних) відносин;
- полегшення візового режиму;
- створення сприятливого зовнішньополітичного середовища;
- сприяння технологічному зростанню шляхом доступного науково-технічного співробітництва.

2.Форми міжнародної економічної інтеграції

Форма економічної інтеграції	Зона вільної торгівлі	Митний союз	Спільний ринок	Економічний союз	Валютний союз
Відміна тарифів та квот між учасниками економічної інтеграції	ТАК	ТАК	ТАК	ТАК	ТАК
Єдина торговельна політика відносно третіх країн	НІ	ТАК	ТАК	ТАК	ТАК
Відміна обмежень на рух факторів виробництва	НІ	НІ	ТАК	ТАК	ТАК
Гармонізація економічної політики	НІ	НІ	НІ	ТАК	ТАК
Єдина валюта та валютна система	НІ	НІ	НІ	НІ	ТАК

Формування економічних інтеграційних об'єднань країн

Зверху вниз

Створюється інтеграційне об'єднання країн

Регулювання на національному рівні

Цілісна форма МЕВ

Угоди між країнами
про створення ЗВТ, ОС або ОР

Підтримка на державному рівні

Тривалий період розвитку міжнародних зв'язків

Знизу вверху

3. Переваги міжнародної економічної інтеграції

- ✓ збільшення розмірів ринку (для країн з малою ємністю національного ринку);
- ✓ зростання конкуренції між країнами, що тягне за собою зниження цін і підвищення якості продукції;
- ✓ забезпечення більш вигідних умов торгівлі;
- ✓ полегшений доступ до наукових відкриттів і досягнень передової технології;
- ✓ вільне переміщення трудового фактору виробництва

Негативні наслідки інтеграції:

- перерозподіл ресурсів на користь більш сильних країн-учасниць (для більш відсталих країн - відтік ресурсів);

LOSS OF RESOURCES

- монопольні домовленості між транснаціональними корпораціями країн-учасниць, що призводить до підвищення цін;

MONOPOLY

- порушення рівноваги попиту-пропозиції в рамках однієї країни-учасниці інтеграційного об'єднання при прагненні створити рівновагу в рамках групи країн.

Світові центри інтеграційних процесів

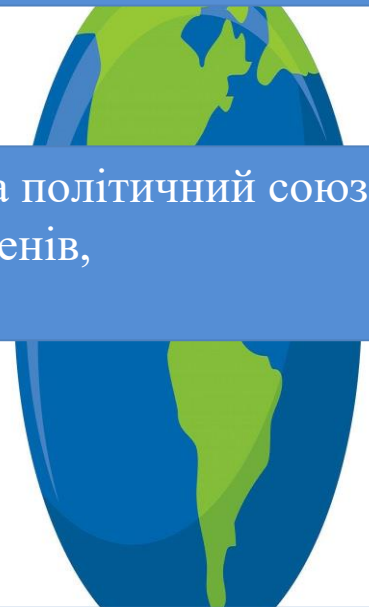
Північноамериканська угода про вільну торгівлю – угода про вільну торгівлю між Канадою, США і Мексикою.

Європейський Союз— економічний та політичний союз, що об'єднує 27 незалежних держав-членів, що розташовані в Європі.

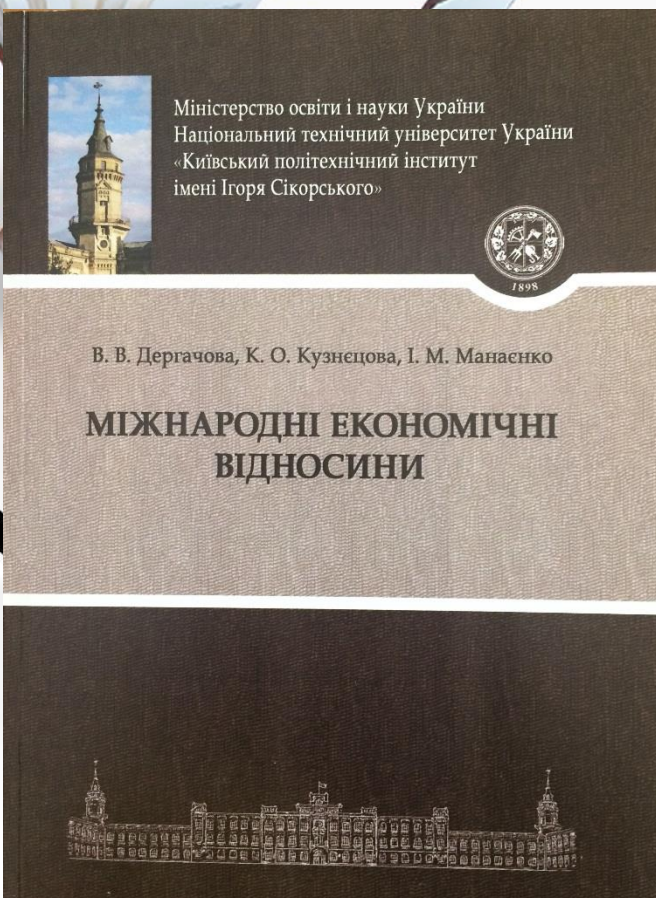
Східна та Південно-Східна Азія, Австралія

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Розділ 3 МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

Тема 10 Інтеграційні процеси в Західній Європі

1. Передумови західноєвропейської інтеграції
2. Хронологія західноєвропейської інтеграції
3. Умови отримання членства в ЄС
(Маастрихські критерії)
4. Система управління ЄС
5. Етапи розширення Європейського Союзу
6. Ступінь інтеграції в ЄС
7. Європейська асоціація вільної торгівлі
(ЄАВТ)
8. Європейська економічна зона (ЄЕЗ)
9. Порівняння регіональних блоків

1. Передумови західноєвропейської інтеграції

У 1 половині XX ст. гостро проявилися протиріччя між інтернаціональним характером глобальної економіки і національно-державними рамками її функціонування

Необхідність зміни системи відокремлених національних держав, яка була не в змозі запобігти виникненню нових воєн і забезпечити розрізненим європейським країнам можливість самостійного розвитку.

Це вимагало створення в Європі принципово нової економічної і політичної структури, здатної припинити франко-німецьке протистояння і забезпечити взаємовигідне співробітництво двох великих країн.

Ідея побудови «Єдиної Європи»

19 вересня 1946 р У. Черчілль в Цюріху закликав створити «Сполучені Штати Європи» як добровільний союз демократичних країн континенту при лідируючій ролі Франції та Німеччини на чолі з Радою Європи

Післявоєнне відновлення вимагало:

- Координацію економічної політики європейських країн у співпраці з США в рамках прийнятого в 1947 р. Плану Маршалла
- Проведення протекціоністської торгової політики і обмеження експорту матеріалів, необхідних для відновлення національних економік
- Тільки Бельгія, Нідерланди і Люксембург утворили 1 січня 1948 р. митний союз БЕНІЛЮКС, інші країни регулювали зовнішню торгівлю на основі двосторонніх угод
- Організація Європейського Економічного Співробітництва (ОЄЕС), створена за Паризьким Договором 16 квітня 1948 року, виконувала функції координатора робіт за планом Маршалла і не мала інтеграційної спрямованості

Причини успішної інтеграції:

Національні економіки Західної Європи виявилися в тісній взаємодії в період 2-х світових воєн і післявоєнної відбудови економік, тому в більшій мірі були підготовлені до інтеграції один з одним

Висока залежність західноєвропейських країн від зовнішніх сировинних ринків, територіальна близькість, схожість їх економік

Прагнення західноєвропейських країн зміцнити позиції на світовому ринку в конкуренції з глобальним лідером – США

Прагнення компенсувати розвал колоніальної системи і втрату втрачених колоніальних можливостей і торговельних зв'язків

2. Хронологія західноєвропейської інтеграції

9 травня 1950 р.

оприлюднили розроблений план (Ж. Монне - Р. Шумана) об'єднання вугільної та сталеливарної промисловості Франції і ФРН в Декларації міністра закордонних справ Франції

18 квітня 1951 р.

країни підписали договір про створення Європейського Об'єднання вугілля та сталі (ЄСВС), який набрав чинності 23 липня 1952 р.

25 березня 1957

країни ЄСВС підписали в Римі Договори про створення ще двох інтеграційних об'єднань: Європейського Економічного Співтовариства (ЄЕС) і Європейського Співтовариства з Атомної Енергії

1958-1969 рр.

Вступ в силу Римського Договору ЄЕС дозволило створити в Західній Європі в 1958-1969 рр. велику ЗВТ. Об'єднавчий Договір вступив в чинності 1 липня 1967 року і була створена ЄКС.

1949 р.

Рада Економічної Взаємодопомоги (РЕВ) - інтеграційне об'єднання, створене в 1949 р СРСР і іншими соціалістичними країнами, запропонував встановити договірні відносини між РЕВ і ЄЕС

7 лютого 1992 р

країни підписали договір про створення Європейського Об'єднання вугілля та сталі (ЄСВС), який набрав чинності 23 липня 1952 р.

Етапи створення Європейського Союзу

Європейське об'єднання
вугілля та сталі (ЄОВС)
1952 р.

Європейська
економічна спільнота
(ЄЕС) 1958 р.

Європейська спільнота з
атомної енергії
(Євроатом) 1958 р.

Єдине європейське співтовариство (ЄЄС)
1967 р.

Європейський Союз (ЄС)
1993 р.

2. Хронологія західноєвропейської інтеграції

1948 р.

митний союз БЕНІЛЮКС (Бельгія, Нідерланди, Люксембург); Організація Європейського Економічного Співробітництва (ОЄЕС) – координатор робіт за планом Маршалла

1949-1950 рр.

Французький Інститут Планування під керівництвом Ж.Монне розробив план об'єднання вугільної та сталеливарної промисловості Франції та Федеративної Республіки Німеччини

9 травня 1950 р.

День народження ЄС (Декларація міністра закордонних справ Франції Р. Шумана)

1951 р.

Паризький договір про створення Європейського об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС) за участю ФРН, Франції, Італії, Бельгії, Нідерландів і Люксембургу

1957 р.

Римські договори про створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) і Європейського співтовариства з атомної енергії (Євратом), в які увійшли ті ж шість країн.

2. Хронологія західноєвропейської інтеграції

1967 р.

договори про злиття - утворюється Європейське Співтовариство

1968 р.

створення митного союзу

1978 р.

створення Європейської валютної системи (єдина розрахункова одиниця - ЕКЮ (ECU); Система «європейської валютної змії»; Європейський фонд валютного співробітництва).

1985 р.

підписання угоди про створення Шенгенської зони

1986 р.

завершення створення єдиного внутрішнього ринку

1992 р.

підписання Маастрихтського договору, який вступив в силу 1.11.1993 р. і дав нову назву – Європейський Союз

2. Хронологія західноєвропейської інтеграції

1999 р.

початок переходу до єдиної валюти - євро

2002 р.

обмін національних валют країн єврозони на євро (готівкові розрахунки)

2004 р.

підписання Конституції ЄС (в силу не вступила, так як не ратифікована).

2007 р.

підписання Договору про реформування в Лісабоні (замість Конституції).

19 лист. 2009 р.

обраний перший постійний голова Європейської Ради (Херман Ван Ромпей)

Глибина інтеграції в ЄС

EUROPEAN UNION

1952-1968

Зона вільної торгівлі

1968-1986

Митний союз

1987-1992

Спільний ринок

1993 - сьогодні

**Економічний і валютний
союз**

3. Умови отримання членства в ЄС (Маастрихські критерії)

- Дефіцит державного бюджету не повинен перевищувати 3% ВВП
- Державний борг - менше 60% ВВП
- Держава повинна протягом двох років брати участь в механізмі валютних курсів і підтримувати курс національної валюти в заданому діапазоні
- Рівень інфляції не повинен перевищувати більш, ніж на 1,5% середнього значення трьох країн-учасниць Євросоюзу з найбільш стабільними цінами
- Довгострокові процентні ставки за державними облігаціями не повинні перевищувати більш ніж на 2% середнє значення від повідних ставок в країнах з найнижчою інфляцією.

4. Органи управління ЄС

Система наддержавних органів ЄС

Європейський Союз (ЄС)

центральный банк Єврозони, зони де в обігу перебуває валюта Євро. Є головним елементом Європейської системи центральних банків (ЄСЦБ)

Європейська рада

вищий політичний орган - Брюссель - (глави держав або урядів + голова ЄС + голова Європейської комісії) - стратегічні напрямки розвитку ЄС (голова - Херман Ван Ромпей - Бельгія - з 2009 р.)

Європейська комісія

виконавчий орган - Брюссель - (28 членів, по одному від кожної держави-члена пропонує урядами держав-членів ЄС строком на 5 років) - (голова - Жозе Мануел Баррозу - Португалія - з 2004 р.)

Рада Європейського Союзу

законодавчий орган - Брюссель - (28 міністрів урядів країн-членів у складі, що залежить від обговорюваного кола питань) має 10 формацій: Рада із загальних питань, Рада із зовнішніх відносин, Рада по сільському господарству, Рада з питань довкілля та т.д.

Система наддержавних органів ЄС

Європейська рахункова палата

один з семи інститутів, які керують Європейським союзом.
Палата створена в 1975 році для аудиторської перевірки
бюджету союзу і його установ.
Штаб-квартира Рахункової палати знаходиться в Люксембурзі

Європейський парламент

законодавчий орган - Страсбург
(збори з 736 депутатів безпосередньо обраних громадянами держав-членів ЄС строком на 5 років) – затвердження бюджету ЄС + твердження всіх рішень Ради ЄС

Європейський суд

(28 суддів + 8 генеральних адвокатів) - судовий орган ЄС вищої інстанції регулює розбіжності між державами-членами, між державами-членами і самим Європейським союзом, між інститутами ЄС, між ЄС і фізичними або юридичними особами

5. Етапи розширення Європейського Союзу

Роки	Кількість членів	Країни, що приєдналися	Територія тис. кв. м.	Населення млн. осіб
1957	6	Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Франція, ФРН, Італія	1,167	185
1973	9	Великобританія, Данія, Ірландія	1,524	273
1981	10	Греція	1,658	287
1986	12	Іспанія, Португалія	2,252	338
1995	15	Австрія, Фінляндія, Швеція	3,234	370
2004	25	Польща, Чехія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Кіпр, Мальта, Латвія, Литва, Естонія		
2007	27	Румунія, Болгарія	4,892	501
2013	28	Хорватія	4,948	505,25

Етапи розширення Європейського Союзу

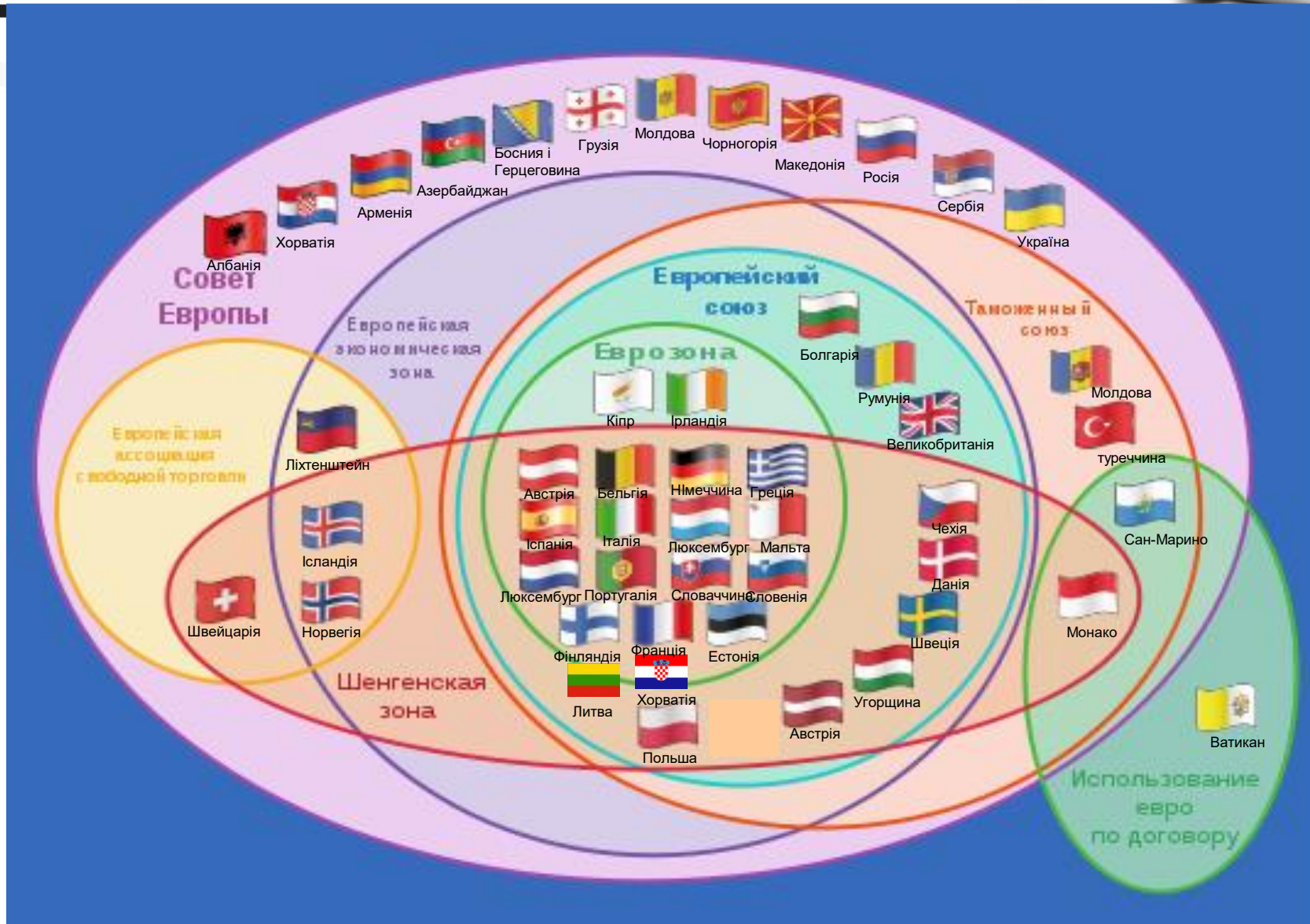

Successive EU Enlargement

*Not all EU Member States are represented on this map

6. Ступінь інтеграції в ЄС

Європейський Союз – 28 країн

Єврозона: 18 + 3 по договору = 21 країна

Ввійшли до Єврозони

2001 р.

Австрія, Бельгія, Німеччина, Греція

2007 р.

Нідерланди, Португалія, Словенія

2008 р.

Кіпр, Ірландія, Іспанія, Італія, Люксембург, Мальта

2009 р.

Словаччина

2011 р.

Фінляндія, Франція, Естонія

2014 р.

Латвія

Не увійшли до Єврозони

Болгарія, Румунія, *Великобританія*,
Чехія, Данія, Швеція, Угорщина,
Литва (з 2015 р.), Польща, Хорватія

Ввійшли до Єврозони за договором

1999 р.

Сан-Марино, Монако, Ватикан

Шенгенська зона

Шенгенська зона: $(22 + 4) + 3$ за договором = 29 країн

Членство в ЄС не обов'язково тягне за собою участь в Шенгені.

Ввійшли до
Шенгенської зони

1995 р.

БєНіЛюкс, Франція, Німеччина,
Португалія, Іспанія

1997 р.

Італія, Австрія

2000 р.

Греція

2001 р.

Данія, Швеція, Фінляндія + Ісландія (ЄАВТ),
Норвегія (ЄАВТ)

2007 р.

Чехія, Естонія, Угорщина, Латвія, Литва,
Мальта, Польща, Словаччина, Словенія

2008 р.

Швейцарія (ЄАВТ)

2011 р.

2011 р. –(ЄАВТ)

Шенгенська зона: $(22 + 4) + 3$ за договором = 29 країн

Членство в ЄС не обов'язково тягне за собою участь в Шенгені.

Ввійшли до Шенгенської зони за
договором

Сан-Марино, Монако, Ватикан, Андорра

Не ввійшли до
Шенгенської зони

Болгарія, Румунія, **Великобританія**,
Ірландія, Кіпр, Хорватія

7. Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ)

ЄАВТ була створена з ініціативи Великобританії 3 травня 1960 року як альтернатива для європейських держав, які не могли або не бажали приєднатися до ЄЕС (тепер ЄС)

1960

Великобританія (1973), Австрія (1995), Данія (1973), Норвегія, Португалія (1986), Швеція (1995) і Швейцарія
5 вийшло + 2 залишилось (Норвегія, Швейцарія)

1970

Ісландія (залишилась)

1986

Фінляндія (1995)

1991

Ліхтенштейн (залишилась)

Члени ЄАВТ: Норвегія, Швейцарія, Ісландія, Ліхтенштейн.

Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ)

Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ)

Стокгольм

Протидія Спільному ринку

1960 р. - Великобританія

1960 р. - Данія

1960 р. - Португалія

1960 р. - Австрія

1960 р. - Швеція

1960 р. - Фінляндія

3 1973 р. – у ЄС

3 1986 р. – у ЄС

3 1995 р. – у ЄС

Дійсні країни учасниці ЄАВТ

1960 р. - Швейцарія

1960 р. - Норвегія

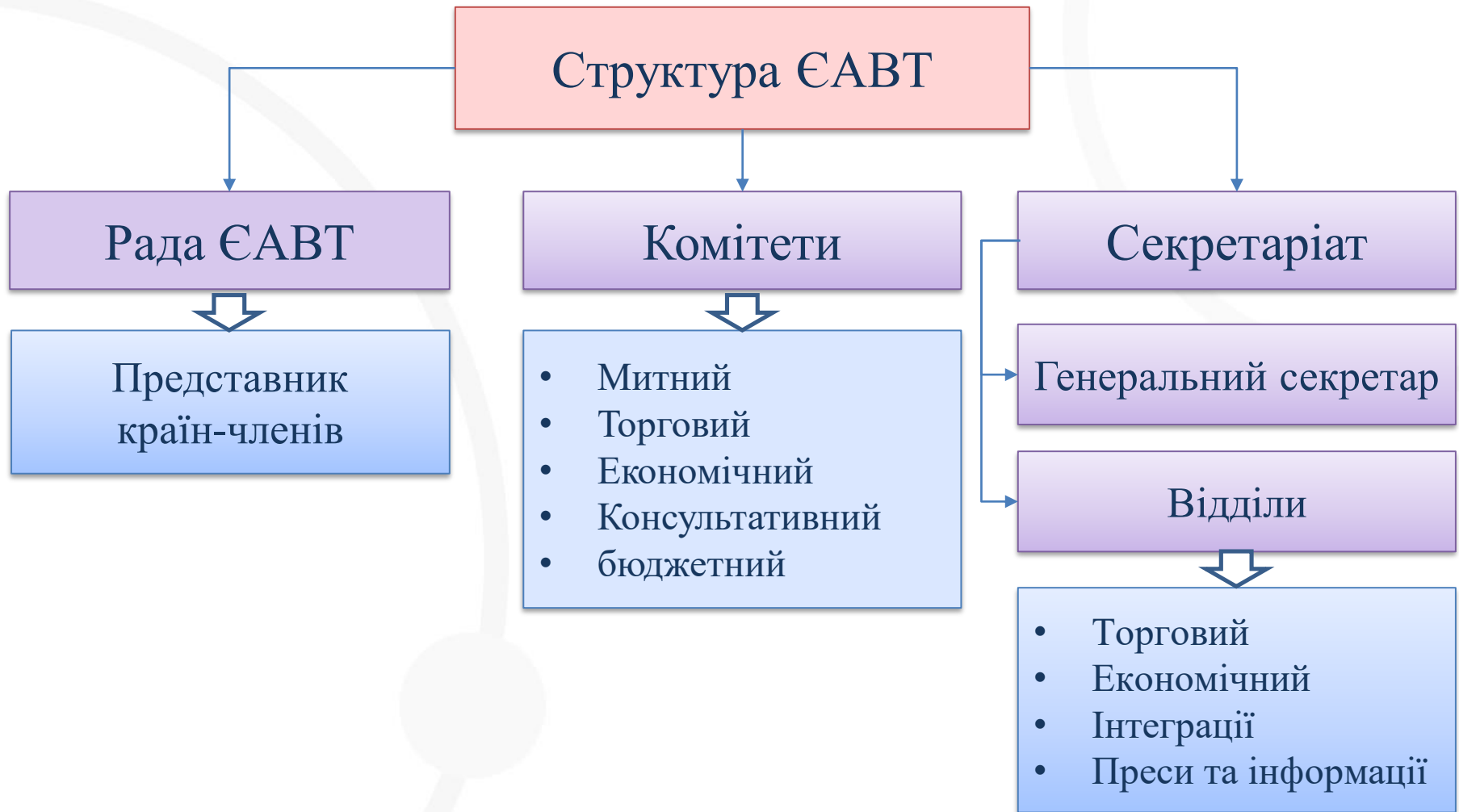

1960 р. - Ісландія

1960 р. - Ліхтенштейн

Структура Європейської асоціації вільної торгівлі

Етапи Європейської асоціації вільної торгівлі

ЄАВТ

1967р.

- ліквідовані всі митні збори і кількісні обмеження в торгівлі промисловими товарами між країнами-учасницями

1973р.

- угоди про вільну торгівлю промисловими товарами між ЄЕС і ЄАВТ

1977р.

- повне скасування митних зборів між ЄЕС і ЄАВТ

1984р.

- ЄЕС і ЄАВТ уклали угоду про створення єдиного господарського простору

1992р.

- ЄС і ЄАВТ уклали угоду про створення Європейського економічного простору

Цілі Європейської асоціації вільної торгівлі

Цілі ЄАВТ:

- сприяння сталому зростанню економіки, фінансової стабільності, раціональному використанню ресурсів
- сприяння розширенню світової торгівлі і усунення торговельних бар'єрів
- розвиток торгівлі між країнами-членами
- створення умов для добросовісної конкуренції
- сприяння забезпеченню повної зайнятості населення, підвищення рівня життя в країнах-членах

8. Європейська економічна зона (ЄЕЗ)

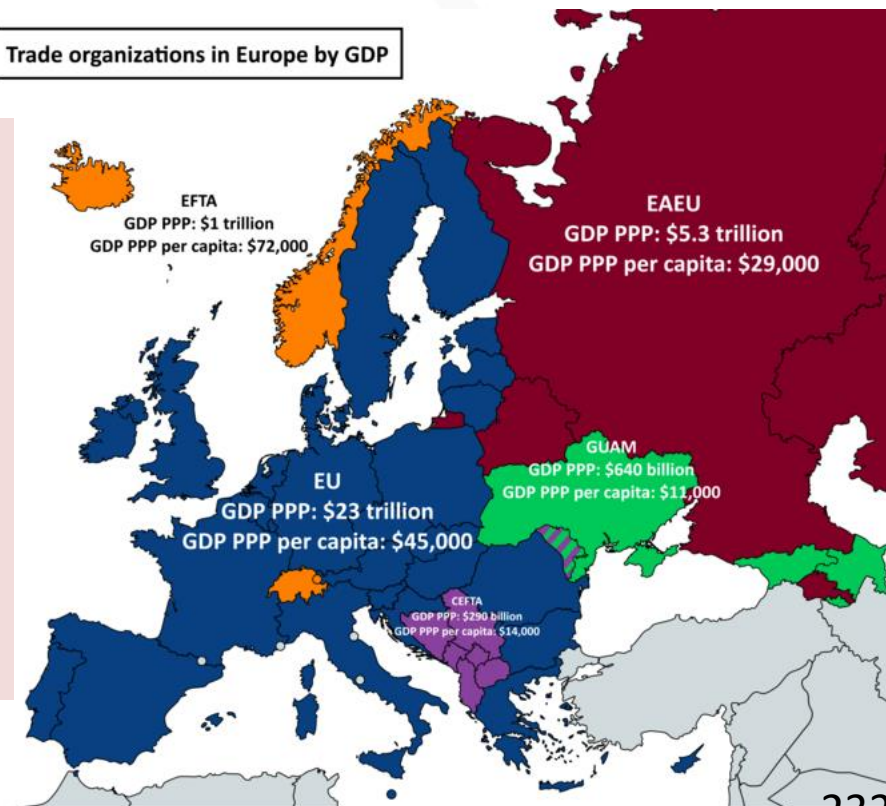

Європейська економічна зона (European Economic Area, EEA) – створена 01.01.1994 р. з метою надати можливість країнам, які не є членами ЄС, приєднатися до Європейського спільного ринку (ЄС + ЄАВТ без Швейцарії).

Між країнами Європейської економічної зони встановлені вимоги на забезпечення наступних «свобод»:

- вільна торгівля товарами,
- вільна торгівля послугами,
- вільне пересування трудових ресурсів,
- вільне пересування капіталу.

Trade organizations in Europe by GDP

Структура Європейської економічної зони

Структура ЄЕЗ:

- Рада - верховний орган прийняття рішень (члени Ради ЄС, члени Європейської комісії, по одному представнику від кожного члена ЄАВТ)
- Спільний комітет - форум для обміну думками та інформацією
- Консультативний комітет
- Спільний парламентський комітет

9. Порівняння регіональних блоків

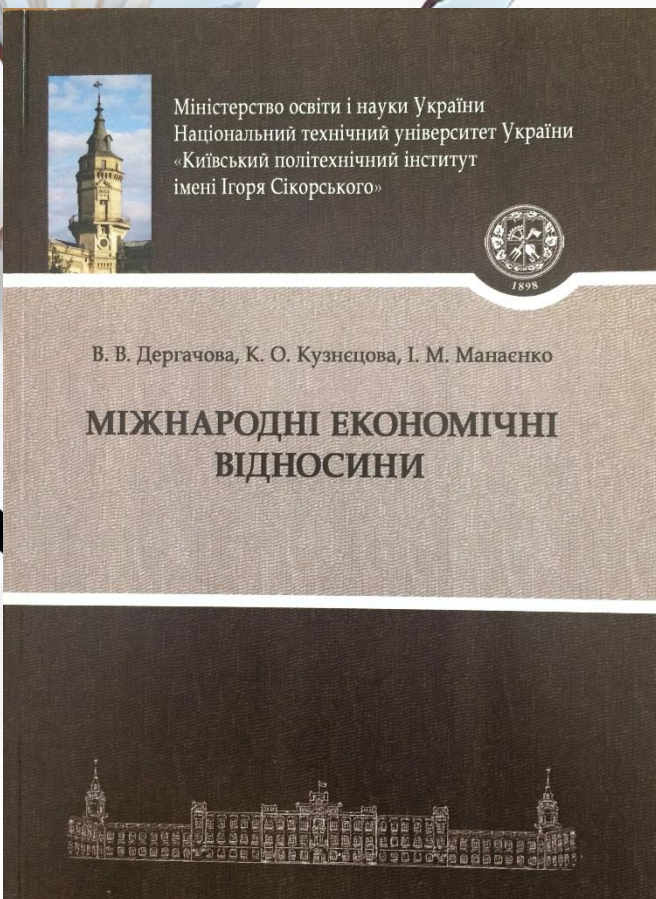
Регіональний блок	Країни	Площа, тис. кв. км	Населення, млн. люд.	ВВП (по ПКС), млрд. дол.	ВВП на душу населення, дол.
ЄС-28 (2019 р.) Європейський Союз	-	4324	511,3	22774,2	44539
ЕАВТ-4 (2019 р.) Європейська Асоціація вільної торгівлі	Ісландія	103	0,36	20	56066
	Норвегія	323,8	5,4	410,7	76684
	Швейцарія	41,3	8,5	565,6	66196
	Ліхтенштейн	0,16	0,038	6,7	176300
	Всього	468,26	14,30	1003,00	93811,50
НАФТА-3 (2019 р.) Північноамериканська угода про вільну торгівлю	США	9518,9	329,3	21439,5	65112
	Канада	9976,1	37,5	1899,9	50725
	Мексика	1964,4	126	2627,9	20868
	Всього	21459,40	492,80	25967,30	45568,33
АСЕАН-10 (2019 р.) Асоціація країн Південно-Східної Азії	-	4435,7	649,5	3574,9	55069
АТЕС-21 (2019 р.) Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво	-	3545,8	3021,4	3086,8	10216
МЕРКОСУР-5 (2019 р.) Південноамериканський спільний ринок	Аргентина	2780,4	45,1	903,5	20055
	Бразилія	8514,9	210	3456,4	16461
	Уругвай	176,2	3,5	83	23580
	Парагвай	406,8	7,2	97,2	13584
	Венесуела	912,1	27,5	280	10182
	Всього	12790,40	293,30	4820,10	16772,40

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Розділ 3 МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

Тема 11 Інтеграційні процеси в Америці та Азіатсько- Тихоокеанському регіоні

1. Асоціація держав Південно-Східної Азії
2. Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво
3. Східноазійське співтовариство

4. Інтеграційні процеси в Північній Америці

Північно-Американська угода про вільну торгівлю North American Free Trade Agreement (NAFTA)

1947 р.

«план Еббота», метою якого було стимулювання інвестицій США в провідні галузі канадської економіки

1959 р.

США і Канада уклали угоду про спільне військово-виробництво (сприяло впровадженню американських стандартів в канадське виробництво військової техніки)

1965 р.

заклучення двосторонньої угоди про лібералізацію торгівлі продукцією автомобілебудування (стимулювало інтеграцію і багатьох інших галузей)

1970-і

ідея енергетичного союзу США-Канада-Мексика

1980-і

ідея торгово-політичного союзу США-Канада-Мексика підтримано Р. Рейганом, Дж. Бушем

1988 р.

підписано американо-канадська угоду про вільну торгівлю (CUSFTA), згідно з яким протягом 10 років між США і Канадою повинна була сформуватися ЗВТ

1 січня
1994 року

Північно-Американська угода про вільну торгівлю (NAFTA)

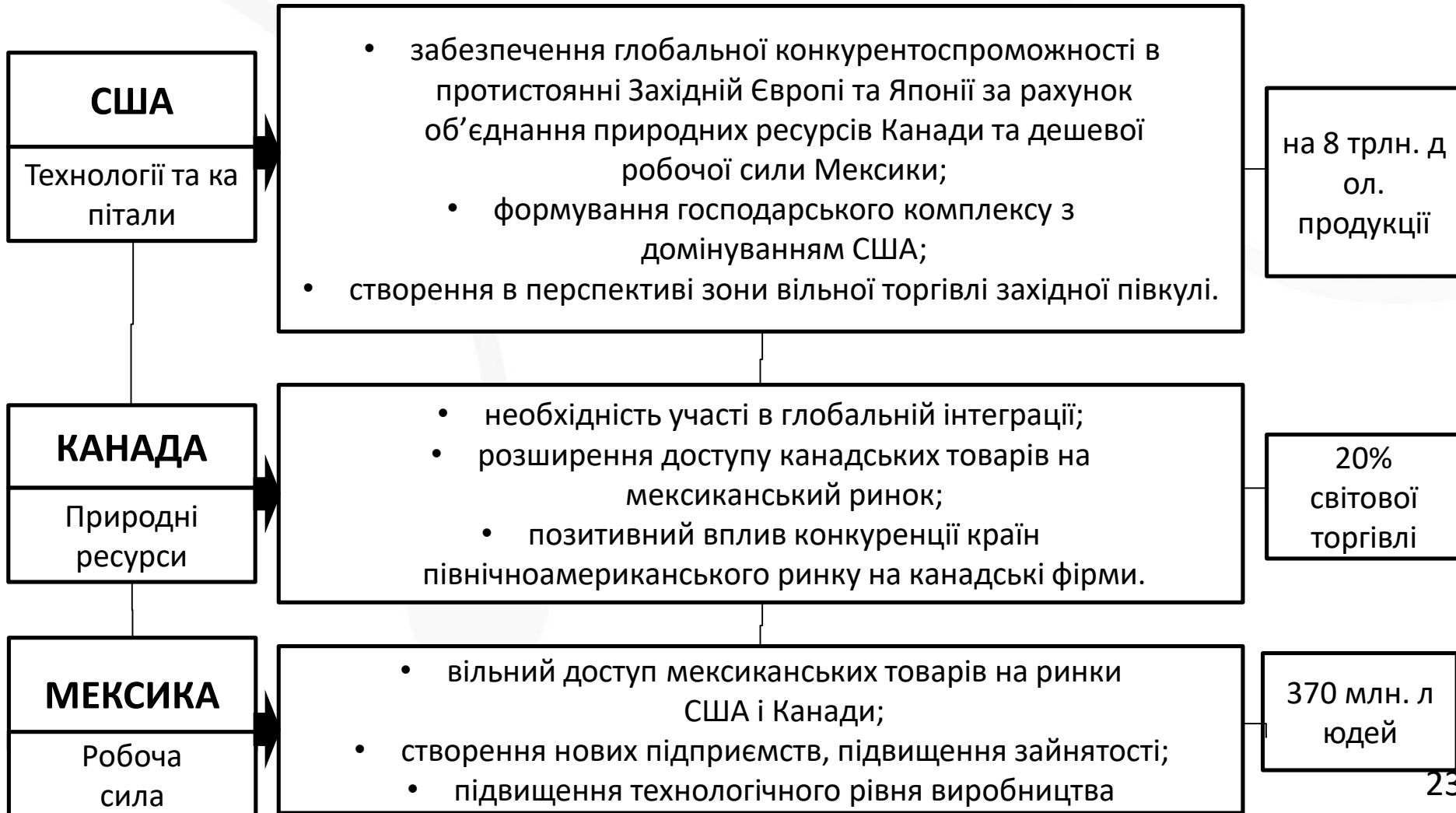
НАФТА

Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА) 1994 р.

Причини інтеграції країн-учасниць

Основні показники економічного розвитку країн-учасниць НАФТА при підписанні Договору, 1993 р.

Країни	Населення, млн. люд.	ВВП, млрд. дол.	ВВП на душу населення, дол.	Експорт, млрд. дол.	Імпорт, млрд. дол.
США	255,0	5920,2	23240	640,5	670,1
Канада	27,4	493,6	20710	150,5	153,7
Мексика	89,5	329,0	3470	42,8	52,7

Основні показники економічного розвитку країн-учасниць НАФТА, 2019 (2018) р.

Країни	Населення, млн. люд. (2019)	ВВП, млрд. дол. (2019)	ВВП на душу населення, дол. (2019)	Експорт, млрд. дол. (2018)	Імпорт, млрд. дол. (2018)
США	329,3	21439,5	65112	1665,3	2611,4
Канада	37,5	1899,9	50725	544,9	581,1
Мексика	126	2627,9	20868	450,7	464,3

Причини створення НАФТА

- ✓ географічна близькість країн-учасниць і взаємодоповнюваність їх національних економік;
- ✓ тісні торговельні зв'язки між країнами-учасницями і широке виробниче кооперування;
- ✓ велика мережа підконтрольних підприємств американських ТНК в Канаді та Мексиці і Канадських ТНК в США;
- ✓ посилення позицій ЄС, Японії і нових індустріальних країн на світовому ринку
- ✓ поетапна відміна митних зборів, стимулювання руху товарів і послуг між країнами-учасниками угоди
- ✓ захист північноамериканського ринку від експансії азіатських і європейських компаній
- ✓ лібералізація інвестиційного режиму, залучення інвестицій в країни-члени угоди
- ✓ створення і підтримання умови для справедливої конкуренції в зоні вільної торгівлі;
- ✓ розробка спільної програми по боротьбі із забрудненням навколишнього середовища;
- ✓ забезпечення високого рівня захисту інтелектуальної власності.

5. Економічна інтеграція в Південній Америці та Азіатсько-Тихоокеанському регіоні

МЕРКОСУР

Mercado Común de Cono del Sur - MERCOSUR
Об'єднаний ринок країн Південного конуса

1986 р. Аргентина + Бразилія

1990 р. Парагвай + Уругвай

2006 р. повноправним членом стала Венесуела

На правах асоційованих членів в МЕРКОСУР беруть участь ще 5 держав - Б
олівія, Колумбія, Перу, Чилі, Еквадор

Це: 60% території, 46% населення, понад 50% ВВП Латинської Америки

Стратегічна мета МЕРКОСУР - формування спільного
ринку, а як перехідний етап - митного союзу

МЕРКОСУР

Союз південноамериканських націй (Union of South American Nations)

- 2004 р. - 12 країн Південної Америки - Аргентина, Бразилія, Венесуела, Парагвай, Уругвай (МЕРКОСУР) + Болівія, Колумбія, Перу, Еквадор (Андське співтовариство) + Чилі, Гайана, Сурінам підписали декларацію про створення ЗВТ
- Головна мета - досягнення зони вільної торгівлі в Південній Америці в рамках об'єднання МЕРКОСУР і Андського співтовариства на основі ліквідації митних зборів до 2014-2019 рр.
- Планується формування до 2019 р. економічного союзу за європейською моделлю, що передбачає також введення спільної валюти, загального парламенту і єдиного паспорта

Загальна американська зона вільної торгівлі (ФТАА)

У 1994 р. в Майамі відбувся I загальноамериканський саміт глав держав і урядів 34 країн Західної півкулі. За підсумками прийняті декларація і план дій, в яких поставлені цілі - ліквідація бідності і дискримінації, гарантування стійкого розвитку і сприятливої екології.

Для їх реалізації схвалені 23 ініціативи, головна з яких – формування В сеамериканської зони вільної торгівлі, ФТАА (Free Trade Area of the Americas, FTAA).

Очікувалося підписання угоди по ФТАА на IV саміті в Мар-дель-Плата (Аргентина) в 2005 р. Але через опозицію з боку ряду країн (насамперед учасників МЕРКОСУР) угоду про ФТАА так і не було підписано.

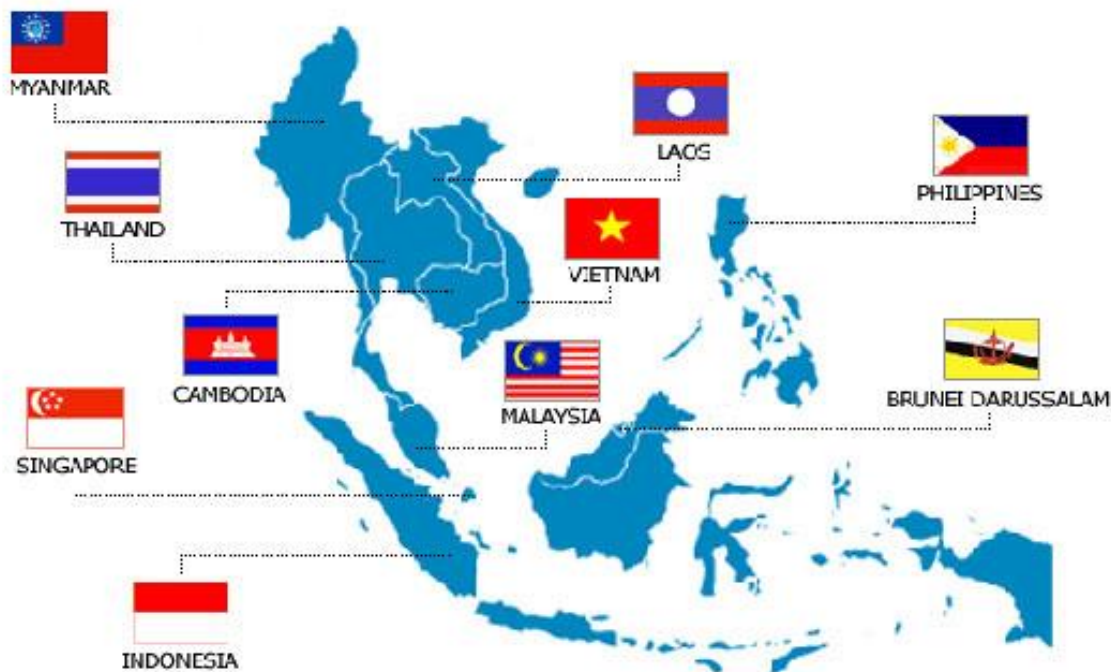

В результаті 8 країн відмовилися від подальшої участі в переговорному процесі, але 26 країн домовилися відновити в майбутньому переговори щодо підписання угоди про ФТАА.

Асоціація держав Південно-Східної Азії (Association of South East Asian Nations, ASEAN)

1967 р. - **10 країн**: Бруней, В'єтнам, Індонезія, Камбоджа, Лаос, Малайзія, М'янма, Сінгапур, Таїланд і Філіппіни.

Основні цілі АСЕАН:
військово-політична стабілізація
в Південно-Східній Азії,
створення митного союзу,
сприяння економічному
зростанню країн.

Асоціація держав Південно-Східної Азії (Association of South East Asian Nations, ASEAN)

У 1992 р. на саміті в Сінгапурі прийнято рішення про формування зони вільної торгівлі АФТА (ASEAN Free Trade Agreement, AFTA) протягом 15 років, але в подальшому для шести найбільш розвинених країн – Сінгапуру, Малайзії, Таїланду, Філіппін, Індонезії та Брунею – датою був названий 2000 р.

У підсумку країни АСЕАН створили зону вільної торгівлі для шести країн в 2000 р. і для В'єтнаму в 2003 р., реалізувавши головну мету - зниження мит до 0-5%. Три інших країни (Камбоджа, М'янма, Лаос) приєднуються до АФТА в 2012 - 2013 рр.

Наступним етапом стане остаточна ліквідація мит до 2015 року для шести країн і до 2018 року - для інших країн АСЕАН

АСЕАН

Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво, (АТЕС) - Asia Pacific Economic Cooperation (APEC)

1989 р.

12 країн: США, Канада, Австралія, Нова Зеландія, Японія, Південна Корея + найбільш розвинені країни АСЕАН: Сінгапур, Малайзія, Таїланд, Філіппіни, Індонезія і Бруней;

1991 р.

Китай, Гонконг, Тайвань;

1993 р.

Папуа-Нова Гвінея, Мексика;

1994 р.

Чилі;

1998 р.

В'єтнам, Перу і Росія (21 країна). Введено 10-річний мораторій на подальше розширення складу членів Форуму (продовжений в 2008 р.)

Організацію часто називають Форумом АТЕС, так як вона має лише консультативний статус. Цілі діяльності Форуму визначено в Сеульській декларації (1991 р.):

- сприяння економічному зростанню країн;
- зміцнення багатосторонньої системи торгівлі з урахуванням високої економічної взаємозалежності країн-учасниць;
- проведення торговельної та інвестиційної лібералізації.

2001 р.

Шанхайська угода - розробка ідеї «нової економіки», зміцнення функціонування ринків і реалізацію стратегії «Електронний АТЕС» (e-APEC), мета якої - створення «цифрового» суспільства (digital society) в регіоні.

2004 р.

Сантьягська Декларація - Ініціатива по розширенню торгівлі між економіками-учасниками АТЕС.

2007 р.

Сіднейська Декларація - план АТЕС щодо спрощення процедур в області зовнішньої торгівлі, який передбачав зниження вартості торгових угод на 5% до 2010 р.

2010 р.

мораторій на протекціоністські заходи в торгівлі та інвестиціях до 2013 р.

2013 р.

Саміт на Балі - лібералізація інвестицій і торгівлі.

2016 р.

Саміт АТЕС в Перу на тему «Якісний ріст і розвиток людського потенціалу».

АТЕС

*Китай з провінціями Гонконг и Тайвань

Азіатський торговий союз (проект)

Учасники: Китай, Японія, Південна Корея (20% світового ВВП)

Глибина інтеграції: ЗВТ.

Зняття взаємних обмежень: 3-6 років (залежно від глибини інтеграції).

У **2013 р.** пройшло три раунди переговорів: ключові питання за масштабами і засобами зниження імпорتنих тарифів, створені і задіяні робочі групи по вибірці товарів і послуг, а також з інтелектуальної власності та електронної комерції.

Березень 2014 року - четвертий раунд в Сеулі - обговорення основних моментів письмової угоди про митні бар'єри, санітарних норм і технічні бар'єри в торгівлі.

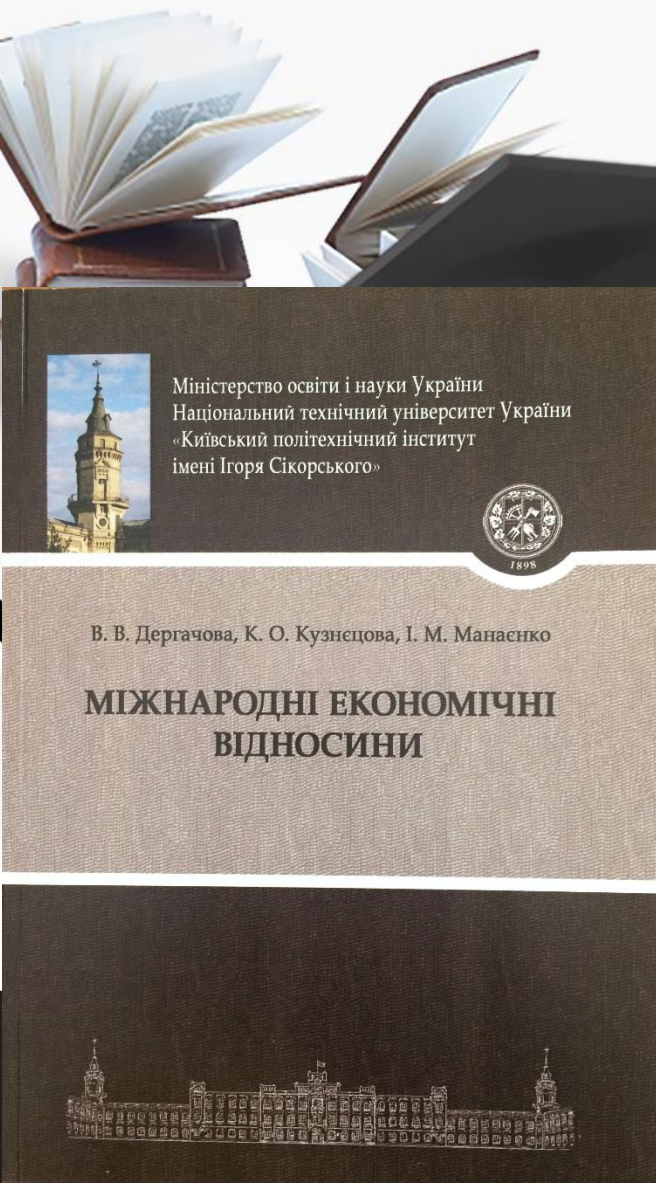
Січень 2017 року - 11-й раунд переговорів між Китаєм, Японією і Республікою Корея щодо угоди про зону вільної торгівлі (ЗВТ). Обмін думками з питань інвестицій, торгівлі товарами і послугами.

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Розділ 3 МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

Тема 12 Інтеграційні процеси країн з перехідною економікою

1. Етапи інтеграції
2. Співдружність незалежних держав (СНД)
3. Євразійське економічне співтовариство (ЄврАзЕС)
4. Центральнo-Азійське економічне співробітництво
5. Організація за демократію та економічний розвиток (ГУАМ)
6. Організація чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС)
7. Ашхабадська угода
8. Україна: СНД і ЄС

Інтеграційні процеси країн з перехідною економікою

СНД-Співдружність незалежних держав

створено в **1991 р.** колишніми республіками Радянського Союзу за винятком країн Балтії.

У 1993 р.

держави-члени підписали Угоду про створення Економічного союзу, яке передбачає:

вільний рух товарів, послуг, капіталів і робочої сили;

здійснення узгодженої політики в таких областях, як грошово-кредитні відносини

бюджети, ціни та оподаткування, валютні питання і митні збори

заохочення вільного підприємництва та інвестицій, підтримка виробничої кооперації і створення прямих зв'язків між підприємствами і галузями

узгодження господарського законодавства

Інтеграційні процеси країн з перехідною економікою

1995 р.

Асоціації вільної торгівлі - Росія і Білорусія (в рамках ТС).

1996 р. в союз увійшли також Казахстан і Киргизія

а в 1998 р. - Таджикистан.

9 грудня 2010 року

Угода зі створення Єдиного економічного простору - Росія, Казахстан і Білорусія (в рамках ЗВТ).

ЄЕП запрацювало з 1 січня **2012 р.**

18 жовтня 2011 року

Договір про Зону вільної торгівлі в СНД (замість так і не вступив чинності Угодою 1993р.) - Росія, Україна, Білорусія, Казахстан, Вірменія, Киргизія, Молдавія і Таджикистан.

СПІВДРУЖНІСТЬ НЕЗАЛЕЖНИХ ДЕРЖАВ

1991 р.

Економічний
союз СНД

Учасники (11)

Азербайджан, Вірменія,
Білорусь, Казахстан, Кирг
изія, Молдова,
Росія, Таджикистан,
Узбекистан, Україна,
Туркменія –
асоційовані члени

1993

Грузія,
Азербайджан

1994

Молдова

2008

Намір про вхід Афга
ністану

2009

Грузія

18.10.2011

Договір про зону вільної тор
гівлі (8 країн)

1995-200 р.р.

ЄврАзЕс

Учасники (6)

Білорусь, Казахстан,
Киргизія, Росія,
Таджикистан;
Асоційовані члени –
Україна, Молдова,
Вірменія.

2006

Створення Митно
го Союзу –
Білорусь, Росія, Ка
захстан

2010

Створення Євразі
йського союзу на
базі Єдиного екон
омічного
простору –
Білорусь, Росія, Ка
захстан

2011

Зона вільної
торгівлі

1992 р.

ОЧЕС

Учасники (12)

Азербайджан,
Албанія, Болгарія,
Вірменія, Греція,
Грузія, Молдова, Росія
Румунія, Сербія,
Туреччина, Україна

2004

Вхід Греції

1997 р.

ГУАМ

Учасники (4)

Грузія, Україна,
Азербайджан,
Молдова

1999

Вхід
Азербайджану

2005

Вихід
Азербайджану

Економічна інтеграція країн з перехідною економікою

1991 р.

Східно-європейська співпраця і вільна торгівля (ВЕССТ): Болгарія, Угорщина, Казахстан, Росія, Польща, Словаччина, **Україна**, Чехія

1991 р.

Балтійський ринок: Латвія, Литва, Естонія;

1992 р.

Чорноморське економічне співробітництво (ЧЕС): Азербайджан, Албанія, Вірменія, Болгарія, Греція, Грузія, Молдова, Росія, Румунія, Туреччина, **Україна**;

1993 р.

Економічний союз СНД: Росія, Білорусія, Казахстан, Вірменія, Киргизстан, Грузія, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан, Молдова (**Україна** - асоційований член)

1994 р.

Зона вільної торгівлі: Білорусія, Казахстан, Киргизстан, Росія, Таджикистан, Узбекистан;

1995 -
2000 рр.

Митний союз: Білорусія, Казахстан, Киргизстан, Росія, Таджикистан

Економічна інтеграція країн з перехідною економікою

1997 р.

ГУУАМ: Грузія, **Україна**, Узбекистан (1999), Азербайджан, Молдова

2000 р.

Євразійське економічне співтовариство (ЄврАзЕС): Білорусія, Казахстан, Киргизстан, Росія, Таджикистан

2003 р.

домовленість про перспективу створення **ЄЕП:** Росія, **Україна**, Білорусія, Казахстан

2010 р.

ЄЕП (Єдиний економічний простір) ЗВТ Росія, Білорусія, Казахстан;

2011 р.

Євразійський економічний союз (ЄАЕС)

1 січня
2015 р.

початок функціонування ЄАЕС

2 травня
2016 р.

ратифікація Угоди про вільну торгівлю ЄАЕС і В'єтнаму

3 квітня
2017 р.

Меморандум про співпрацю ЄАЕС і Молдаві

Економічна інтеграція країн з перехідною економікою

**19 травня
2018 р.**

рішення РНБО України про остаточне припинення участі у роботі статутних органів СНД

**з квітня
2019 р.**

Уряд України поступово припиняє дію угод з СНД

**Жовтень
2019 р.**

МВФ вивів Україну з СНД в рамках своєї класифікації країн – розподілі на групи, відповідно до якої Україна тепер входить до групи «Emerging and Developing Europe» (Європа, що розвивається)

**11 жовтня
2019 р.**

Президент Казахстану запропонував ввести єдину візу для країн СНД

1. Співдружність незалежних держав (СНД)

8 грудня 1991 р.

Угода про створення співдружності незалежних держав (Мінськ)

21 грудня 1991 р.

Декларація про створення Співдружності Незалежних Держав

1993 р.

статут співдружності незалежних держав

1994 р.

статут спостерігача при ООН і ЮНТКАД

Країни-учасниці:

1991 р.

Білорусь, Росія, Туркменістан, Україна (ратифікувала угоду, але не підписала Статут СНД), Казахстан

1992 р.

Вірменія, Узбекистан, Киргизстан

1993 р.

Таджикистан, Азербайджан, Грузія

1994 р.

Молдова

Мета:

розвиток рівноправного і взаємовигідного співробітництва в сфері політики, економіки, культури, освіти, охорони здоров'я, охорони навколишнього середовища, науки, торгівлі, в гуманітарній та інших областях.

У сфері економічного співробітництва - 44 держави і міжнародні ради Співдружності.

2. Економічний союз СНД (1-й етап)

24 вересня 1993

Договір про
створення

1994 р.

Азербайджан, Білорусія, Вірменія, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Росія, Таджикистан, Узбекистан, Грузія, Туркменістан

Країни-учасниці:

1994 р.

Україна - статус асоційованого члена

Мета:

- встановлення між державами режимів вільного переміщення факторів виробництва;
- проведення узгодженої грошово-кредитної, бюджетної, цінової та податкової, митної та валютної політики;
- сприяння підприємництву та інвестиціям, підтримка розвитку виробничої кооперації і прямих зв'язків підприємств і галузей, гармонізація законодавства.

Передбачалося:

союз створюється шляхом поетапної інтеграції, координації дій у здійсненні економічних реформ через:

- зону вільної торгівлі;
- митний союз;
- загальний ринок товарів, послуг, капіталів і робочої сили;
- валютний ринок.

Міждержавний економічний комітет з повноваженнями безпосереднього (обмеженого) управління (1994), скасований в 1999.

3. Зона вільної торгівлі (2-й етап)

15 квітня 1994

Угода про створення
зони
вільної торгівлі

1999 р.

всі країни СНД Україна ратифікувала угоду в 1999 р.
Росія не ратифікувала угоду.

Країни-учасниці:

1994 р.

Україна - статус асоційованого члена

Мета:

- реалізація договору про створення Економічного союзу СНД від 24 вересня 1994 р .;
- формування умов для вільного переміщення товарів і послуг.

2006 – 2009 р.

- Станом на кінець 2006 р. прийнято 39 рішень з 92, необхідних для нормального функціонування зони вільної торгівлі.
- Згідно з концепцією розвитку СНД передбачалося завершити створення зони вільної торгівлі до 2009 р.

4. Митний союз (3-й етап)

20 січня 1995 р.

Угода про митний союз

26 лютого 1999 р.

Договір про створення Митного союзу і
єдиного економічного простору

2000 р.

Договір про створення Митного союзу і
єдиного економічного простору

Країни-учасниці:

- ➔
- Росія;
 - Білорусь;
 - Казахстан (1996 р.);
 - Киргизстан (1996 р.);
 - Таджикистан (1998 р.);

Мета:

- скасування тарифних і нетарифних обмежень у взаємній торгівлі держав-учасниць, встановлення єдиного торгового режиму, загальних митних тарифів і заходів нетарифного регулювання щодо третіх країн;
- об'єднання митних територій держав-учасниць в єдину митну територію з перенесенням митного контролю з внутрішніх на зовнішні кордони Союзу.

1999 р.

Росія в односторонньому порядку прийняла рішення про внесення змін до діючої системи тарифного і нетарифного регулювання у зовнішній торгівлі з третіми країнами. Після цього існування Союзу набуло номінальний характер.

5. Євразійське економічне співтовариство

10 жовтня 2000 р.

Договір про заснування Євразійського економічного співтовариства

2001 р.

Конвенція про привілеї та імунітети ЄврАзЕС

7 жовтня 2007 р.

підписано документи про створення єдиної митної території і формування Митного союзу

Мета:

- ефективне просування процесів формування Митного союзу і Єдиного економічного простору

Відмінності від Митного союзу:

- зміцнення механізму виконання завдань;
- реєстрація об'єднання і суб'єкта міжнародного права в Секретаріаті ООН;
- новий порядок прийняття рішень - не консенсусом, а більшістю голосів.

Розроблено:

- Єдиний перелік вилучень з режиму вільної торгівлі країн-учасниць ЄврАзЕС з країнами-учасницями СНД, що не входять в ЄврАзЕС;
- товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності ЄврАзЕС.

Країни-учасниці:

Казахстан, Киргизстан, Узбекистан, асоційований учасник - Туркменістан, Таджикистан (2006 р.);

Статус спостерігачів:

Молдова, Україна (2002 р.), Вірменія (2003 р.), Білорусь, Казахстан, Росія

6. Центральнo - азіатське співробітництво (ЦАС)

1994 р.

Центральнo-азіатський союз (ЦАС)

1998 р.

Центральнo-азіатський економічний союз (ЦАЕС)

28 лютого 2002 р.

Договір про заснування організації «Центральнo-азійського співробітництва» (ЦАС)

6 жовтня 2006 року

рішення про інтеграцію ЦАСу в ЄврАзЕС

Країни-учасниці:

Казахстан, Киргизстан, Узбекистан, асоційований учасник - Туркменістан, Таджикистан (1 **(1998 р.)**); Росія **(2004 р.)**;

Статус спостерігачів:

Грузія, Туреччина, Україна, Афганістан (2 **(2004 р.)**),

Мета:

- здійснення ефективної співпраці держав-учасниць в політичній, економічній, науково-технічній, природоохоронній, гуманітарної та в сфері безпеки;
- зміцнення стабільності в регіоні, надання взаємної допомоги в питаннях запобігання загроз територіальній цілісності країн-учасниць і ін.

Організаційні структури:

Міждержавна рада, Рада глав держав і прем'єр - міністрів, Рада міністрів закордонних справ і керівників галузевих міністерств і відомств, Комітет національних координаторів.

7. Організація за демократію та економічний розвиток (ГУАМ)

1997 р.

Консультативний форум ГУАМ в рамках саміту
Ради Європи (Страсбург)

7 червня 2001 р.

Об'єднання ГУАМ - Ялтинська хартія

2001 р.

статус міжнародної регіональної організації

2003 р.

статус спостерігача в Генеральній Асамблеї ООН

2003 р.

Декларація про створення організації за демократію та
економічний розвиток

Країни-учасниці:

Грузія, Україна,
Азербайджан, Молдова,
Узбекистан
(1999-2006 рр.);

Цілі (з Статуту організації):

- утвердження демократичних цінностей, забезпечення верховенства права та поваги до прав людини;
- проти дозволу присутності російських збройних контингентів в Грузії, Молдові та Україні;
- зміцнення міжнародної та регіональної безпеки і стабільності;
- поглиблення європейської інтеграції для створення загального простору безпеки, а також розширення економічного та гуманітарного співробітництва;
- розвиток соціально-економічного, транспортного, енергетичного, науково-технічного і гуманітарного потенціалу;
- активізація політичної взаємодії та практичного співробітництва в сферах, що становлять взаємний інтерес.

8. Організація чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС)

25 червня 1992 р.

Декларація про Чорноморське економічне співробітництво(Стамбул)

1992 р.

закріплення терміна «Організація чорноморського економічного співробітництва», підписання статуту

1999 р.

статус міжнародної регіональної організації, статус спостерігача при ООН.

Країни-учасниці:

Росія, Туреччина, Україна, Азербайджан, Албанія, Вірменія, Болгарія, Греція, Грузія, Молдова, Румунія, Сербія.

Статус спостерігачів:

Австрія, Єгипет, Ізраїль, Італія, Німеччина, Польща, Словаччина, США, Туніс, Франція, Хорватія, Конференція енергетичної хартії, Чорноморський клуб.

Мета:

- більш тісне економічне співробітництво країн-учасниць;
- вільне пересування товарів, капіталів, послуг і робочої сили;
- інтеграція економік країн-учасниць в світову економічну систему.

Головний акцент співпраця - не торгівля, а виробництво.

Україна та ЄС (1)

Україна та ЄС

1994 р.	Заклучення першого Угоди про партнерство та співробітництво.
1995 р.	Створення Представництва України при Європейських співтовариствах.
5 вересня 1997 р.	Перший Саміт Україна-ЄС (Київ). Розгляд проблем в договірно-правовій сфері, шляхи економічного співробітництва.
1998 р.	Підписання Угоди про партнерство та співробітництво (вперше в ЄС заговорили про надання Україні окремого статусу і майбутньої інтеграції)
16 жовтня 1998 р.	Другий Саміт Україна-ЄС (Відень). Можливості співпраці в сфері зовнішньої політики і політики безпеки.
23 липня 1999 р.	Третій Саміт Україна-ЄС (Київ). Початок роботи зі створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.
2002 р.	В ЄС визнали, що Україна не стане членом союзу в найближчі 10-20 років
2005 р.	Польща заявила, що готова активно підтримувати позицію України в просуванні до ЄС; - Ухвалення Плану дій щодо приєднання України до ЄС
2008 р.	Початок діяльності Східного партнерства
2009 р.	Початок переговорів про Асоційоване членство України в ЄС
2010 р.	Україна вступила в Європейське енергетичне співтовариство
2011 р.	Заява про завершення підготовки договору про Асоційоване членство України в ЄС

Україна та ЄС (2)

2013 р.	Саміт Україна-ЄС, договір про Асоціацію боку обіцяють підписати до листопада 2013 р
28 листопада 2013 р.	Уряд України не підписав Договір про Асоціацію на XVII Саміті, що спричинило за собою масштабні масові протести в Україні.
21 березня 2014 р.	Підписання політичної частини Угоди про Асоціацію в Брюсселі.
27 червня 2014 р.	Підписання повного Договору про Асоціацію України з ЄС, який був ратифікований 16 вересня 2014 р
18 грудня 2015 р.	Європейська Комісія підтвердила готовність України до безвізового режиму з ЄС без додаткових вимог.
1 січня 2016 р.	Почала функціонувати поглиблена і всеохоплююча зона вільної торгівлі між Україною та ЄС.
11 червня 2017 р.	Вступає в силу безвізовий режим з ЄС.
1 вересня 2017 р.	У повному обсязі набуває чинності Договір про Асоціацію між Україною та ЄС.
25 жовтня 2017 р	Оновлення плану імплементації заходів на виконання Угоди
9 липня 2018 р.	20-й Саміт Україна-ЄС - визначено та деталізовано 4 пріоритетні напрями співпраці для посилення політичної асоціації та економічної інтеграції України з ЄС: в галузях цифрового ринку, митної політики, енергетики, а також у сфері юстиції, свободи та безпеки
8 липня 2019 р.	21-й Саміт Україна-ЄС - в Києві підписані угоди щодо фінансової підтримки громадянського суспільства, децентралізації, антикорупційних заходів і реформ.
2020 р.	Пріоритетними напрямками співпраці є підписання Угоди про спільний авіаційний простір, початок переговорів щодо “промислового безвізу”, поглиблення співробітництва у цифровій сфері та початок системного оновлення додатків до Угоди про асоціацію.

ВВП на душу населення за ПКС * (2019 г.), тис. дол. США

Місце	Країна	ВВП на душу населення
Топ 10 найбагатших країн світу		
1	Катар	132,8
2	Макао	114,36
3	Люксембург	108,9
4	Сингапур	103,18
5	Ірландія	83,39
6	Бруней-Даруссалам	80,38
7	Норвегія	76,68
8	ОАЕ	69,43
9	Кувейт	66,38
10	Швейцарія	66,19
Топ 5 найбідніших країн світу		
185	Нігер	1,1
186	Еритрея	1,06
187	ДР Конго	0,84
188	ЦАР	0,82
189	Бурунді	0,72

Країни СНД

Місце	Країна	ВВП на душу населення
54	Росія	29,6
56	Казахстан	28,8
68	Білорусь	20,6
111	Україна	9,7
128	Молдова	7,7

Сусіди України, що розвиваються за рейтингом

Місце	Країна	ВВП на душу населення
123	Сальвадор	8,3
110	Бутан	9,8
111	Україна	9,7
-	Марокко	9,2
121	Беліз	8,6

*Данні: <https://knoema.ru/atlas/ranks>

Рейтинг богатства (Global Wealth Report 2019)

№	Країна	USD на дорослого (mean wealth per adult)
1	Швейцарія	564,653
2	Гонконг	489,258
3	США	432,365
4	Австралія	386,058
5	Ісландія	380,868
46	Польща	57,873
119	УКРАЇНА	8,792
72	Росія	27,381

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

РОЗДІЛ 4 МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

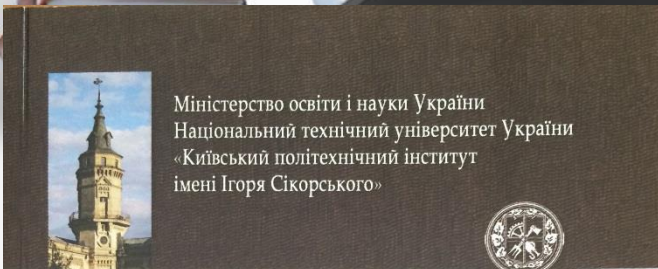
Тема 13

Сутність та види міжнародних організацій

Тема 14

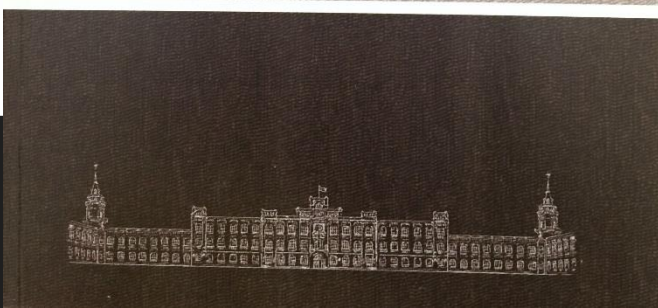
Міжнародні організації глобальної діяльності

1. Ліга Націй
2. Організація Об'єднаних Націй
3. Рада Європи
4. Організація з безпеки
і співробітництва в Європі

В. В. Дергачова, К. О. Кузнецова, І. М. Манаєнко

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Сутність та види міжнародних організацій

Підходи у визначенні сутності міжнародної організації

Вузький (інституційний)

міжнародна організація – це стабільний інститут багатосторонніх міжнародних відносин, що створюється, щонайменше трьома сторонами (державами) і має погоджені учасниками цілі, компетенції та свої постійні органи, а також інші специфічні політико-організаційні норми (статут, процедура, членство, порядок прийняття рішень)

Розширений

міжнародна організація - це будь-яка група або асоціація, яка в своїй діяльності виходить за межі однієї країни і має постійну структуру органів

Етапи розвитку міжнародних організацій

I. Стародавній період

Перший афінський морський Союз (Делоська сімахія)

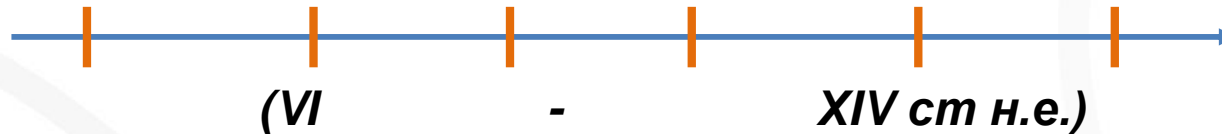
Союз, що виділився із загального союзу держав Еллади проти персів після того, як спартанці кілька разів марно намагалися після битви при Платеях зберегти за собою морську гегемонію, остаточно поступилися її афінянам (477 рік до н. е.).

Метою організацію союзу була війна проти персів, щоб звільнити ще підвладних їм греків і помститися за похід на Елладу. Союз слід розглядати як сімахію. Він розвивав торгівлю і забезпечував безпеку комунікацій, тому його підтримували купецтво і ремісники. Основна мета була досягнута з укладенням Каллієвого миру (мирний договір між афінянами і персами) приблизно близько 449 року

Етапи розвитку міжнародних організацій

II. Середньовіччя

Великий Шовковий шлях

Загальна назва караванних торгових шляхів, що сформувалися у II ст. до н. е. (загальна довжина до 12 тис. км) та проіснували до 16 ст. і являли собою "коридори", по яких відбувався інтенсивний обмін товарами, ідеями та людьми між цивілізаціями Сходу і Заходу. Шлях починався у центральних районах Китаю, і пролягав через територію сучасного Афганістану, Туркменії, Узбекистану, Ірану, Туреччини.

Назвою своєю шлях зобов'язаний виробам із шовку, які тривалий час виготовлялися лише в Китаї і були найпоширенішим товаром, що вивозився з Ханської імперії у Передню Азію та Європу.

Етапи розвитку міжнародних організацій

III. Період великих географічних відкриттів

XV ст н.е. - *XVII ст н.е*

Ост-Індська компанія

Можна стверджувати, що два таких об'єднання початку XVII в. - Англійська і голландська Ост-Індська компанії, є основоположниками сучасних корпорацій. Ці компанії довгий час дозволяли об'єднуватися торговцям, яким необхідно було здійснювати закупівлі та океанічні перевезення товарів на значні відстані

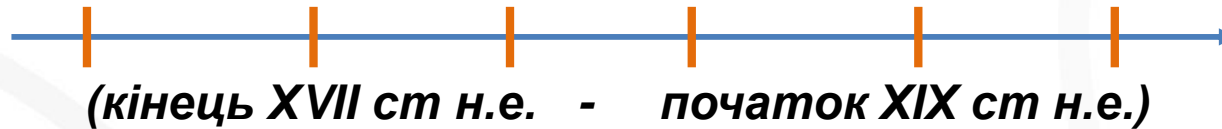
Вест-Індська компанія

також торгове товариство, яке представляло великі європейські країни колоніальної епохи. Відмінність від Ост-Індської компанії полягала у тому, що торговельні потоки були направлені на Американський континент та Західну Африку. Основні напрямки діяльності: работоргівля, торгівля золотом, сріблом, хутром, цукром, слоновою кісткою

Етапи розвитку міжнародних організацій

IV. Період промислових революцій

Головна подія 19 століття

в 1856 році Дунай признано міжнародною річкою.

Відповідно до Паризького мирного договору (яким завершилася Кримська війна) в 1856 році була створена так звана **Європейська Дунайська комісія (ЄДК)**, до складу якої увійшли Австрія та Росія (незважаючи на те, що за Паризьким мирним договором Росія втратила вихід на Дунай) і цілий ряд не дунайських держав - Франція, Великобританія, Пруссія, Сардинія і Туреччина. Серед членів комісії Румунії немає, вона стала членом ЄДК тільки в 1878 році.

Проіснувала ЄДК до 1938 року. ЄДК мала свій прапор, адміністрацію, поліцію, суд, вона навіть могла забороняти придунайським країнам будівництво портових і гідротехнічних споруд. Але так було до початку Другої світової війни.

Етапи розвитку міжнародних організацій

V. Період між I і II світовими війнами

Ліга Націй

перша міжнародна міждержавна організація, створена з метою розвитку співробітництва, досягнення миру і безпеки між народами. На практиці основними завданнями були дотримання прав національних меншин і вирішення територіальних конфліктів у світі після Першої світової війни. Була заснована на Паризькій мирній конференції в 1919–1920 рр.

В Лізі Націй знайшли своє практичне вираження ідеї і проекти, що пропонувалися починаючи з **17 ст. до Першої світової війни**. З **65** великих держав, що існували на планеті в **1920 р.**, всі, за винятком **США і Саудівської Аравії (утвореної в 1932 р.)**, в той або інший період були членами Ліги. Формально організація була **ліквідована 18 квітня 1946 р.** (у зв'язку з утворенням ООН) рішенням спеціально скликаній Асамблеї.

Етапи розвитку міжнародних організацій

VI. Сучасний етап

Організація Європейського Економічного Співробітництва (ОЄЕС)

16 квітня 1948 р 16 європейських держав уклали Конвенцію «Про європейське економічне співробітництво» У відповідності до ст. 1 зазначеної Конвенції була започаткована Організація Європейського Економічного Співробітництва (ОЄЕС).

До цієї організації входило 18 держав та територій. Відповідно до Конвенції, держави-члени ОЄЕС зобов'язались шляхом індивідуальних та колективних рішучих зусиль сприяти розвитку виробництва за рахунок ефективного використання ресурсів, та прогресивної модернізації устаткування та технологій..

Держави-члени ОЄЕС, також повинні були розробити заходи щодо сприяння зниженню перепон у реалізації свободи руху робочої сили по території держав-членів ОЄЕС.

Критерії належності до міжнародних організацій

членство трьох і більше держав

за наявності меншої кількості держав створюється їх спілка, але не міжнародна організація, яка створюється з метою колективного досягнення визначених цілей;

повага до суверенітету держав-членів і невтручання у внутрішні справи

за наявності меншої кількості держав створюється їх спілка, але не міжнародна організація, яка створюється з метою колективного досягнення визначених цілей;

заснування на основі міжнародного договору

чітке визначення прав і обов'язків у документах, які встановлюють та закріплюють наміри держав-членів щодо їх меж та сфер діяльності;

повага до суверенітету держав-членів і невтручання у внутрішні справи

за наявності меншої кількості держав створюється їх спілка, але не міжнародна організація, яка створюється з метою колективного досягнення визначених цілей;

створення необхідної організаційної структури

інституціональна побудова міжнародної організації – наднаціональні управлінські органи (секретаріат, комітети та комісії), що дозволяє відрізнити міжнародні організації від інших форм міжнародного співробітництва.

Типізація міжнародних організацій

Членство

- міждержавні (міжурядові)
- недержавні
- змішані

Географічне охоплення

- глобальні
- регіональні

Функціональне охоплення, спрямованість

- універсальні (загальної компетенції)
- спеціальні (вузької компетенції)

Юридичний статус

- міжнародні
- наднаціональні

Характер діяльності

- регулюючі
- контролюючі
- координаційно-інформаційні
- консультативні

Період функціонування

- тимчасові
- постійні

Ліга Націй

1919 р.

створена в результаті Версальського договору

Штаб-квартира:

м. Женева (Швейцарія).

Офіційна мова:

французька, англійська, іспанська

Цілі діяльності

- роззброєння, запобігання військових дій;
- забезпечення колективної безпеки, врегулювання суперечок між державами дипломатичним шляхом
- покращення якості життя

Асамблея Ліги Націй

Секретаріат

Рада Ліги Націй (виконавчий орган)

Додаткові органи

організація охорони здоров'я
Міжнародна організація праці
Комісія з питань рабства
Комісія у справах біженців
Комітет з дослідження правового статусу жінок

LEAGUE OF NATIONS

SOCIETE DES NATIONS

Ліга Націй

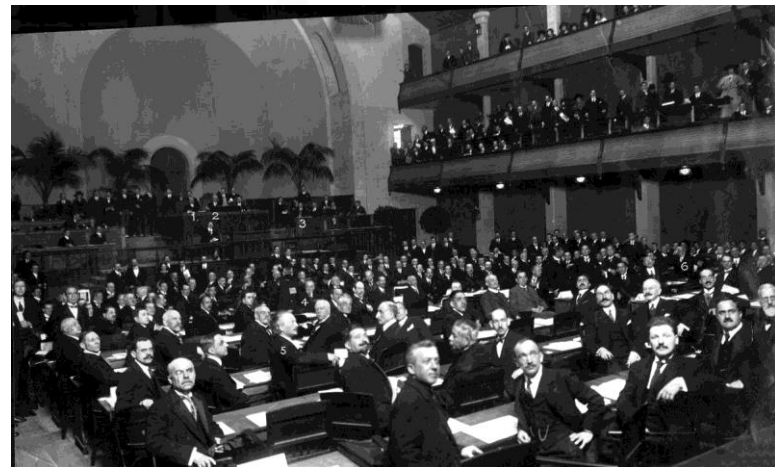
Країни-застовники

Великобританія

Італія (вийшла в 1937 р.)

Франція (вийшла в 1941 р.)

Японія (вийшла в 1933 р.)

1920 р. і 1946 р.

63 країни стали членами Ліги Націй

18-20 квітня 1946 р.

рішення про розпуск Ліги Націй було прийнято представниками **34 країн**, які взяли участь в останньому засіданні Генеральної Асамблеї.

Причини розпуску Ліги

неможливість запобігти Другій світій війні
— не виконання своєї
основної функції «забезпечення миру»;

створення Організації Оєднаних Націй
(ООН) — передача майна і матеріальних
цінностей Ліги у володіння ООН.

Організація Об'єднаних Націй

24 жовтня 1945 р.

вступ в силу Статуту ООН
вважається (День ООН).

51 країна - засновники ООН
(в тому числі і Україна)

Сьогодні –
193 держав-членів ООН

Штаб-квартира

м. Нью-Йорк (США).

Офіційна мова (6):

французька, англійська,
іспанська, російська, китайська, арабська

Генеральний секретар

Антоніу Гутерріш (Португалія)

Цілі організації

підтримувати міжнародний мир і безпеку

розвивати дружні відносини між націями на основі поваги
принципу рівноправності і самовизначення народів

здійснювати співробітництво для вирішення міжнародних проблем економічного,
соціального, культурного і гуманітарного характеру для заохочення і розвитку поваги
до прав людини і основних свобод

Принципи діяльності ООН

суверенна рівність всіх країн-членів

рішення країнами-членами своїх міжнародних спірних питань мирними способами і таким чином, щоб не загрожувати миру, безпеці і справедливості

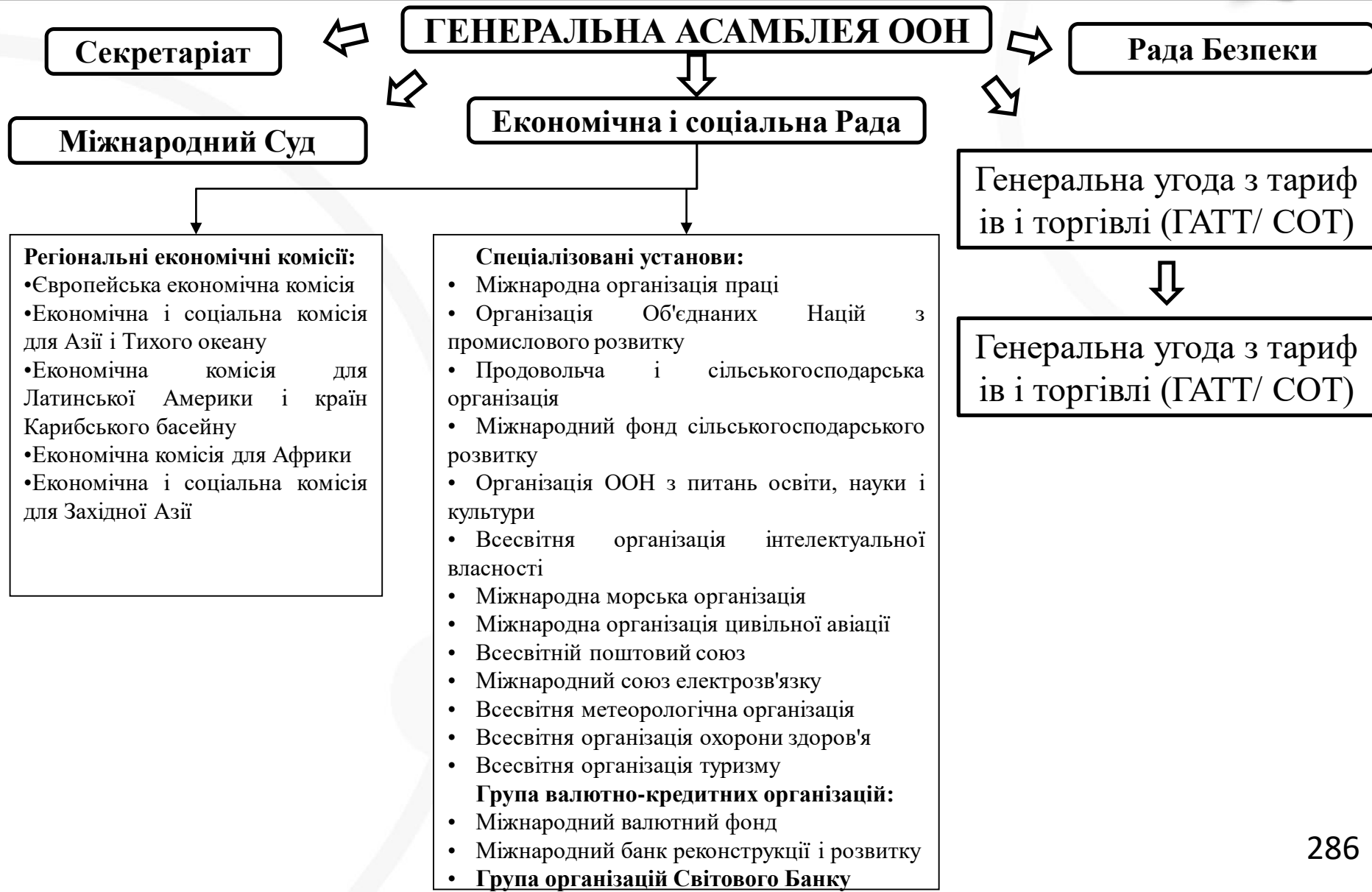
утримання будь-якої держави від застосування сили проти інших держав

надання державами-членами допомоги ООН у всіх її діях, які здійснюються відповідно до Статуту, і утримання від допомоги будь-якій країні, проти якої ООН вживає заходів превентивного чи примусового характеру

забезпечення дотримання країнами, які не є членами ООН, одних і тих же принципів, оскільки це необхідно для підтримки міжнародного миру і безпеки

невтручання в справи, які входять до внутрішньої компетенції будь-якої держави

Організаційна структура ООН

Функції та повноваження Генеральної Асамблеї ООН

Розгляд принципів співпраці для підтримки міжнародного права і безпеки

Обговорення питань щодо міжнародного миру і безпеки та розробка рекомендацій, крім тих випадків, коли суперечливе питання є в компетенції Ради Безпеки

Обговорення та надання рекомендацій будь-яких питань, щодо повноважень і функцій будь-якого органу ООН

Здійснення досліджень і розробка рекомендації з метою сприяння міжнародному співробітництву в політиці, в розвитку і кодифікації міжнародного права, дотриманні прав людини і основних свобод, в економічній і соціальній сферах

Розробка рекомендації щодо мирного врегулювання будь-яких ситуацій, якщо вони можуть пошкодити дружнім відносинам між державами

Розгляд доповідей Ради Безпеки та інших органів ООН

розгляд і затвердження бюджету, а також визначення розмірів внесків членів ООН

вибори непостійних членів Ради Безпеки, членів Економічної і соціальної ради, членів Рад и з опіки; спільні з Радою Безпеки вибори суддів Міжнародного суду і (за рекомендацією Р ади Безпеки) призначення генерального секретаря

Рада Безпеки ООН

Несе головну відповідальність за підтримання міжнародного **миру та безпеки**.

Кількість членів - 15:

5 постійних членів - Великобританія, Китай, Росія, США, Франція
+ 10 членів, які обираються Генеральною Асамблеєю на два роки.

Кожен член Ради Безпеки має один голос. Для прийняття рішень потрібно 9 голосів, включаючи голоси всіх 5 постійних членів Ради.
Це і є так зване правило однастайності великої п'ятірки, або право вето.

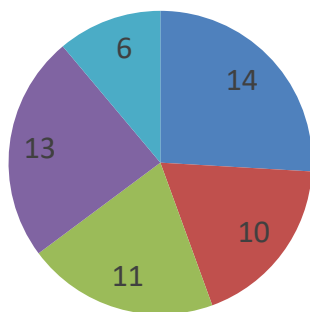
На відміну від інших органів ООН,
тільки Рада Безпеки має **право приймати рішення, обов'язкові для виконання всіма членами ООН.**

Економічна і соціальна рада (ЕКОСОР)

Представництво країн в ЕКОСОР розподіляється по регіонах:

- Африка
- Латинська Америка
- Азія
- Західної Європи, та інших країн
- країн Східної Європи

головний орган з координації економічної діяльності ООН і спеціалізованих установ, пов'язаних з ООН

Кожен член Ради має один голос, **рішення** приймаються **простою більшістю голосів**

Основні функції і повноваження

обговорює міжнародні економічні і соціальні проблеми глобального і міжгалузевого характеру і розробляє рекомендації щодо політики цих проблем для країн-членів і для системи ООН

проводить дослідження, складає доповіді та розробляє рекомендації щодо міжнародних проблем в економічній і соціальній сферах

скликає міжнародні конференції і розробляє для подання Генеральній Асамблеї проекти конвенцій з питань, які входять в її компетенцію

Міжнародний суд

**Складається з
15 суддів**

окремо обирають Генеральна Асамблея і
Рада Безпеки на 9 років.

Місцезнаходження:

Гаага (Нідерланди).

Секретаріат:

адміністративний орган ООН

Функції:

- керівництво операціями з підтримання миру;
- організація міжнародних конференцій з проблем світового значення;
- підготовка оглядів світових економічних і соціальних тенденцій і проблем;
- здійснення досліджень; переклад виступів, документів;
- забезпечення світових засобів масової інформації відомостями про діяльність ООН.

**Персонал
Секретаріату налічує
майже 30 тисяч
співробітників більше
ніж з 150 країн**

Регіональні економічні комісії ЕКОСОР

Основні функції комісій

- ⇒ займаються науково-дослідницькою діяльністю
- ⇒ займаються питаннями підготовки і підвищення кваліфікації кадрів
- ⇒ поширюють інформацію про взаємодію держав в економічній і соціальній сферах
- ⇒ вивчають проблеми розвитку і поглиблення регіональної інтеграції
- ⇒ розробляють рекомендації щодо підвищення результативності співпраці
- ⇒ допомагають урядам країн регіону у виборі шляхів і методів регіонального співробітництва

Під егідою ООН діє п'ять регіональних комісій

ЄЕК - Європейська економічна комісія

ЕСКАТО - Економічна і соціальна комісія для Азії і Тихого океану

ЕКЛАК - Економічна комісія для Латинської Америки і країн Карибського басейну

ЕКА - Економічна комісія для Африки

ЕКЗА - Економічна і соціальна комісія для Західної Азії

Рада Безпеки ООН

Рада безпеки ООН

постійно діючий орган ООН –
головна відповідальність
за підтримання міжнародного
миру та безпеки
(ст. 24 Статуту ООН)

15 країн-членів

5 постійних (Великобританія, Франція,
США, Росія, Китай) - право «вето»

Повноваження Ради

«... розслідування будь-якого спору або будь-якій ситуації,
яка може призвести до міжнародних тертя або викликати
спір, для визначення того, чи не може продовження цієї
суперечки або ситуації загрожувати підтримці
міжнародного миру і безпеки ...»

визначення санкцій проти держав-порушників
(в т.ч. військові операції);

запровадження миротворчих формувань в зоні конфлікту

10 непостійних, які обираються Генеральною
Асамблеєю ООН на 2 роки
(по 5 щороку):

5 від держав Африки і Азії

1 від держав Східної Європи

2 від держав Латинської Америки

2 від держав Західної Європи

організація постконфліктного
врегулювання

Україна в Організації Об'єднаних Націй (1)

Орган ООН	Участь України
ООН	Член ООН з моменту заснування (1945 р.)
Генеральна Асамблея	Представники України обиралися заступниками голови в 1970, 1981 і 1991 рр., в 1997-1998 р.
Рада Безпеки	Була членом в 1948–1949, 1984–1985, 2000–2001, 2016–2017 рр.
Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД)	Член Ради з питань торгівлі та розвитку з 1972 р.
Програма розвитку ООН (ПРООН)	Обрана до Ради керуючих в 1995 р.
Фонд ООН допомоги дітям (ЮНІСЕФ)	Обрана до Ради керуючих в 1995 р.
Програма ООН з охорони навколишнього середовища (ЮНЕП)	Член Ради в 1981-1988, 1990 1993 рр.
Економічна і соціальна рада ООН (ЕКОСОР)	Була членом в 1977-1979, 1989-1991 року, 1993-1995, 2002-2004, 2010-2012 рр., а також обрано на 2019-2021 рр.
Європейська економічна комісія (ЄЕК)	Член з 1947 р.
Міжнародний Суд ООН	Член з 1945 р.
Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ)	Член з 1957 р.
Організація ООН з промислового розвитку (ЮНІДО)	Член з 1985 р.
Організація ООН з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО)	Член з 1954 р.

Україна в Організації Об'єднаних Націй (2)

Орган ООН	Участь України
Міжнародна організація праці (МОП)	Член з 1954 р.
Всесвітній поштовий союз (ВПС)	Член з 1947 р.
Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ)	Член з 1947 р.
Всесвітня метеорологічна організація (ВМО)	Член з 1951 р.
Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ)	Член з 1970р.
Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)	Член в 1948-1949 рр., Членство відновлено з 1992 р.
Міжнародна морська організація	Член з 1994 р.
Міжнародний валютний фонд (МВФ)	Член з 1992 р.
Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР)	Член з 1992 р.
Міжнародна фінансова корпорація (МФК)	Член з 1993 р.
Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій	Член з 1996 р.

Рада Європи

5 травня 1949 р.

заснована провідна міжнародна організація на континенті в області прав людини

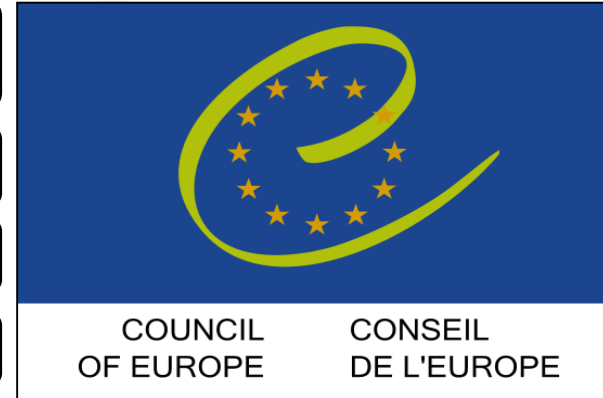
47 країн-членів (з них 28 - члени ЄС).

Офіційна мова:

англійська, французька.

Штаб-квартира:

м Страсбург (Франція).

Цілі діяльності:

- «побудова Європи без розділових ліній, що ґрунтується на принципах демократії, прав людини і верховенства закону»;
- забезпечення і захист прав людини.

Комітет міністрів
(Керівний орган)

Європейський суд з прав людини

Парламентська асамблея
(Консультативний орган)

Венеціанська комісія

Конгрес місцевих і регіональних органів влади Європи

Секретаріат

Організація з безпеки і Співробітництва в Європі (ОБСЄ)

1 серпня 1975 р.

Створена регіональна організація з
питань безпеки

57 країн-членів, 11 партнерів по співпраці.

Офіційна мова:

англійська, іспанська, італійська,
німецька, російська, французька

Штаб-квартира:

м.Відень (Австрія).

Цілі діяльності:

- контроль над поширенням озброєнь; запобігання конфліктів;
- економічна та екологічна безпека;
- захист прав людини, розвиток демократичних інститутів.

рішення приймаються
на основі **консенсусу**

Саміт
(Зустріч на вищому рівні)

**Рада міністрів за
ордонних справ**

**Генеральний се
кретар**

Постійна Рада

Чинний Голова

Форум зі співробітництва в галузі безп
еки

Верховний комісар у справах націона
льних меншин

Бюро з демократичних інститутів і пр
ав людини ОБСЄ

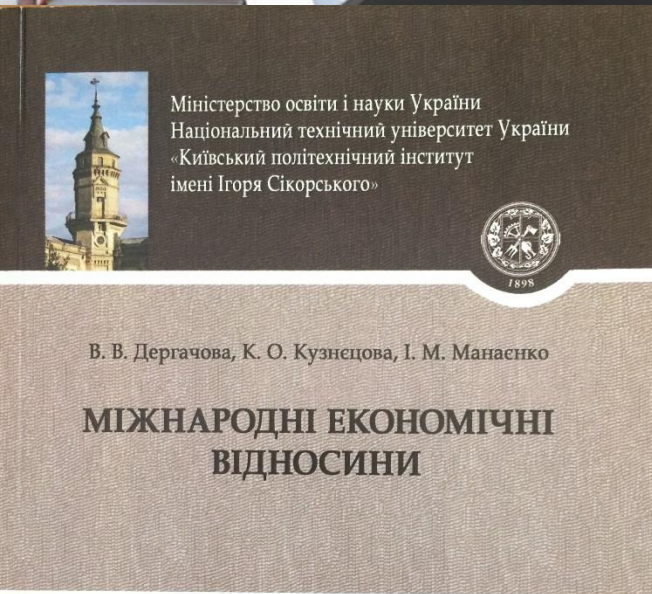
Парламентська асамблея

Представник з питань ЗМІ

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

РОЗДІЛ 4 МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Тема 15. Міжнародні фінансово-кредитні організації

1. Міжнародний валютний фонд

2. Міжнародний банк реконструкції та розвитку та група Світового Банку :

- Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР);
- Міжнародна асоціація розвитку (МАР);
- Міжнародна фінансова корпорація (МФК);
- Багатостороннє агентство гарантування інвестицій (БАГІ);
- Міжнародний центр врегулювання інвестиційних конфліктів (МЦУІК).

3. Європейський банк реконструкції та розвитку

4. Порівняльна характеристика МФКО

1. Міжнародний валютний фонд (МВФ)

Міжнародний валютний фонд (МВФ) - міждержавна організація, призначена для регулювання валютно-кредитних відносин між державами-членами та надання їм фінансової допомоги при валютних труднощах, пов'язаних з дефіцитом платіжного балансу, шляхом надання коротко- та середньострокових кредитів у іноземній валюті.

Це спеціалізована установа ООН, яка є інституційною основою світової валютної системи.

Голова МВФ
(обирається на 5 років):
з 2019 року – Крісталіна Георгієва
(Болгарія)

Історія створення МВФ

Рішення про створення МВФ було прийнято у липні **1944 року** під час проведення Бреттон-Вудської конференції (США), на якій зібралися представники 44 країн. МВФ розпочав свою діяльність у Вашингтоні в **травні 1946 року** у складі **39 країн**.

Найбільш істотний внесок у розробку концепції МВФ внесли Джон М. Кейнс (Великобританія) і Гаррі Д. Уайт (США).

В **1944 р.** Радянській Союз активн о брав участь у Бреттон-Вудській конференції і навіть підписав заключний Акт про створення, але пізніше не ратифікував ці документи. Усі колишні республіки СРСР вступили в МВФ у **травні - вересні 1992 року**.

Цілі МВФ

Функції МВФ

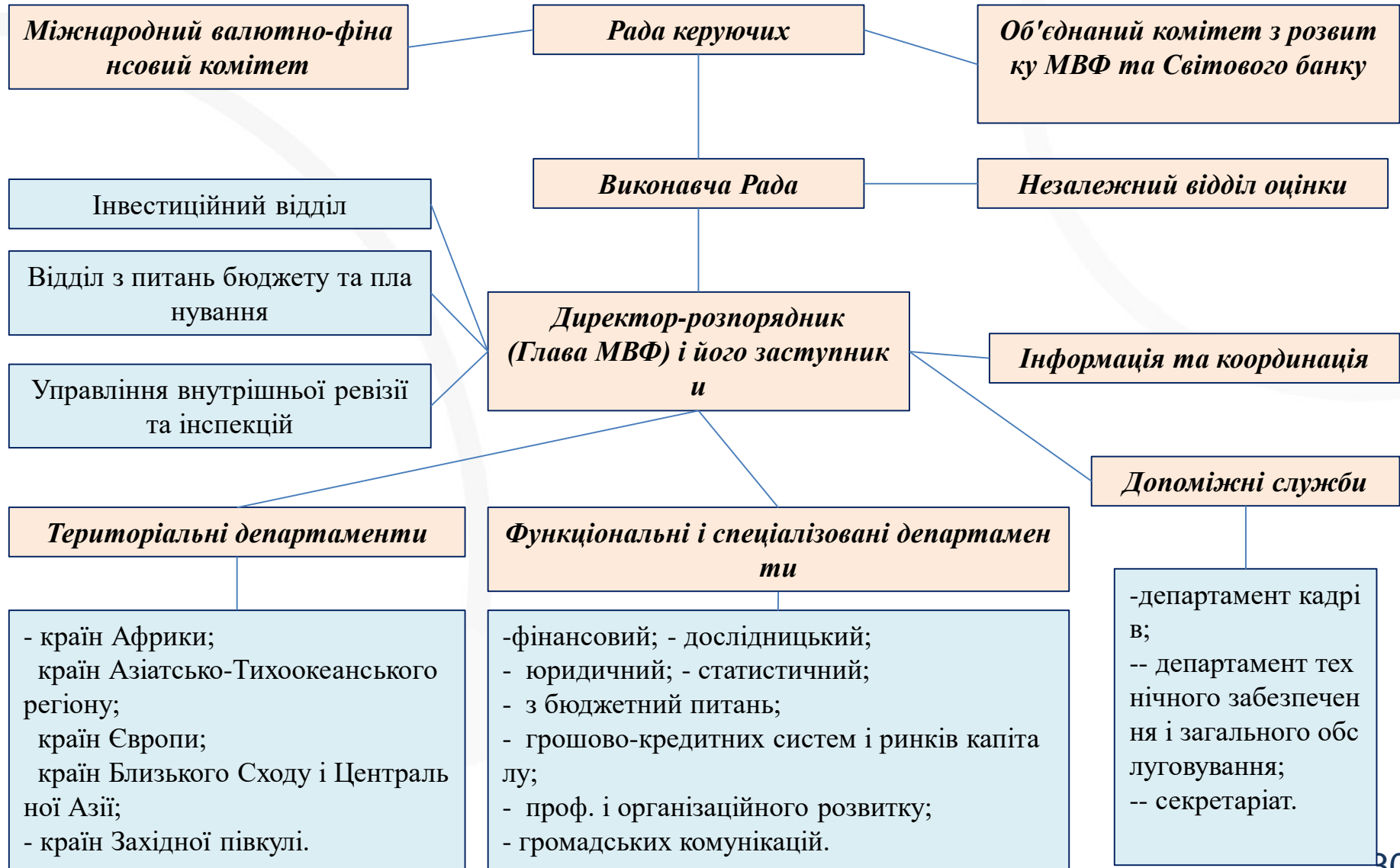
Функції МВФ

здійснення нагляду за узгодженою системою благоустрою обміну національних валют;

надання кредитів своїм членам на реорганізацію економіки для встановлення більш ефективного співробітництва;

надання додаткових послуг країнам-членам (підвищення кваліфікації персоналу, технічна допомога в спеціалізованих сферах, інформаційне обслуговування).

Організаційна структура МВФ

Фінансові ресурси МВФ

Капітал МВФ складається з внесків держав-членів, отриманих по підписці. **Кожна країна має квоту**, виражену в СПЗ.

Квота визначає:

- 1) суму підписки країни на капітал МВФ;
- 2) можливості використання ресурсів Фонду;
- 3) кількість голосів, який країна розміщує у Фонді.

Розміри квот устанавлюються на основі питомої ваги країн у світовій економіці і торгівлі.

Тому квоти розподіляються нерівномірно.
Перегляд квот проводиться не менше 1 разу у п'ять років. З 1947 р. квоти переглядалися чотирнадцять разів (останній перегляд відбувся 26 січня 2016 р.).

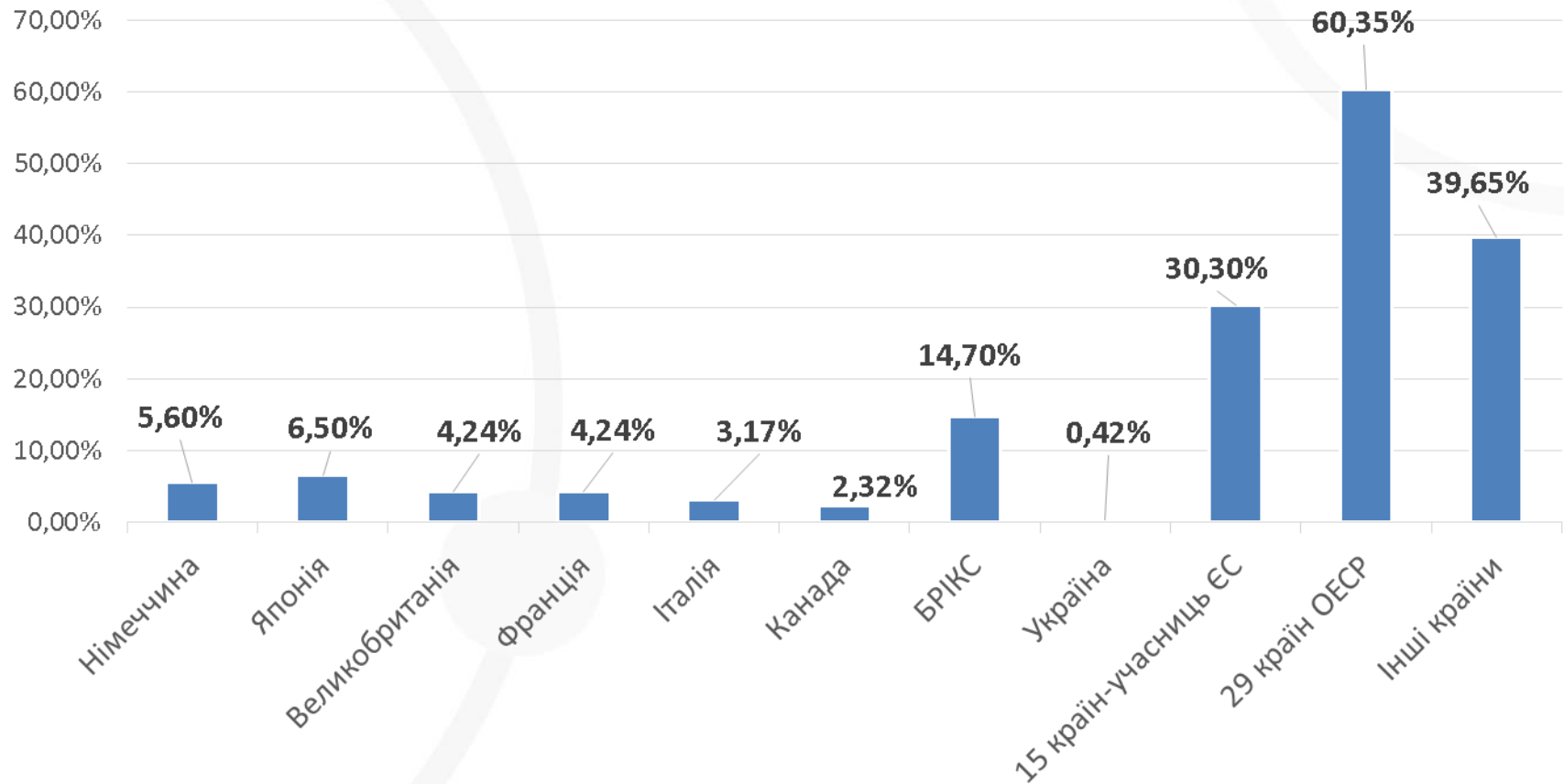
У результаті підвищення квот і збільшення числа країн-членів капітал Фонду збільшився з 7,7 млрд. СПЗ у 1947 р. до 477 млрд. СПЗ (понад 659 млрд. дол.) у 2016 р., тобто в майже у 62 рази.

Розподіл квот у МВФ

З урахуванням останнього 14-го перегляду квот у 2016 р.:

найбільшою державою-членом МВФ залишається **США**, квота яких становить **42,1 млрд. СДР** (приблизно 58 млрд. дол.).

Утворення додаткових спеціальних фондів

Утворення *додаткових спеціальних фондів*

- це один з механізмів МВФ щодо міждержавного кредитування і валютного регулювання в умовах глобальної мінливої економіки. Вони розрізняються по цілям, умовам і вартості кредиту. До них відносяться:

Фонд компенсаційного і не передбаченого кредитування

(діє з 1963 р.) призначений для кредитування країн-членів МВФ, у яких дефіцит платіжного балансу обумовлений зовнішніми, що не залежать від них факторами

Фонд кредитування резервних запасів

(діє з 1969 р.) для надання допомоги країнам, що беруть участь у створенні подібних запасів сировинних товарів відповідно до міжнародних угод, якщо це погіршує їхній платіжний баланс.

Фонд фінансової підтримки і операцій по скороченню й обслуговуванню зовнішнього боргу

(діє з 1989 р.). При наданні резервних або розширених кредитів країнам-боржникам частина суми цих кредитів (до 25%) може бути зарезервована в цілях скорочення основного боргу.

Фонд підтримки структурних перетворень

(діє з 1993 року) орієнтований на країни, що здійснюють перехід до ринкової економіки шляхом радикальних економічних і політичних реформ.

Тимчасові кредитні фонди

Нафтовий фонд

надавав кредити країнам-членам МВФ для покриття додаткових витрат, викликаних збільшенням вартості імпорту нафти і нафтопродуктів.

Довірчий фонд

створений в основному за рахунок прибутку від продажу на аукціонах частини золотого запасу МВФ

Фонд додаткового кредитування

надає додаткові кредити країнам, що мають особливо різкі і затяжні кризи платіжних балансів і які вичерпали ліміти звичайних кредитів МВФ

Фонд розширеного доступу до ресурсів

МВФ - спадкоємець фонду додаткового кредитування, ціль фонду - надавати додаткові кредити країнам-членам, у яких масштаби нерівноваги платіжних балансів непомірно великі в порівнянні з розмірами їхніх квот

Фонд структурної перебудови

надає пільгові кредити найбільшій країнам, що розвиваються, що випробує хронічну кризу платіжного балансу з метою здійснення середньострокових програм макроекономічної і структурної перебудови

Розширений фонд структурної перебудови

надає кредити за рахунок як невикористаних ресурсів фонду структурної перебудови, так і спеціальних позик і пожертвувань

Кредитування МВФ

Кредитна діяльність МВФ включає можливість фінансування за рахунок так званої резервної чи кредитної частки.

Резервна частка – від 25% квоти країни

Доступ країн-членів до власних кредитних ресурсів МВФ обмежений визначеними умовами:

сума валюти, отриманої країною-членом за 12 місяців, що передували новому звертання у Фонд, не повинна перевищувати 25% величини квоти країни

загальна сума валюти даної країни в активах МВФ не може перевищувати 200% величини її квоти

Кредитування МВФ

Кредитна діяльність МВФ включає можливість фінансування за рахунок так званої резервної чи кредитної частки.

Кредитна частка – від 100% квоти країни

Кошти в іноземній валюті, що можуть бути придбані країною-членом понад резервну частку (100% величини квоти), поділяються на чотири кредитні частки (транші) по 25% квоти.

Гранична сума кредиту, що країна може придбати в МВФ у результаті повного використання резервної і кредитної часток, складає 125 % розміру її квоти.

Умови надання кредитів для країн-позичальниць:

Вступаючи в МВФ, країна зобов'язується:

ОБОВ'ЯЗКИ

постійно інформувати інші країни про заходи щодо визначення вартості своїх грошей щодо грошей інших країн

відмовитися від обмежень на обмін національних грошей на інші валюти

дотримуватися тієї економічної політики, яка призводить до зростання як національного багатства, так і всієї спільноти в цілому

країна, яка вступає до МВФ, вносить певну суму грошей - квоту - які мають такі функції

створюють об'єднані грошові запаси, якими МВФ користується для надання позик своїм членам

з їх допомогою визначається сума, яку країна може позичити або отримати в МВФ. Чим більший внесок, тим більший кредит при необхідності може отримати країна

2. Група Світового банку (СБ)

Світовий банк являє собою групу споріднених організацій, тому д осить часто говорять про групу Світового банку. У неї входять:

1. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР);

2. Міжнародна асоціація розвитку (МАР);

3. Міжнародна фінансова корпорація (МФК);

4. Багатостороннє агентство гарантування інвестицій (БАГІ);

5. Міжнародний центр урегулювання інвестиційних конфліктів (МЦУІК).

Глава Світового банку:
(Обирається на 5 років)
з 2017 р –
Крісталіна Іванова Георгієва
(Болгарія)

2.1. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР)

МБРР створено в 1944 р.

На момент створення головна мета була - створення міжнародної організації, яка фінансує для підтримки реконструкції і розвитку економіки.

Після реалізації «плану Маршалла» Банк зосередив основну увагу на співпраці з країнами, що розвиваються, і перш за все на надання фінансової допомоги найбільш біднішим країнам світу.

В кінці 80-х - початку 90-х рр. Банк почав надавати фінансову підтримку країнам з перехідною економікою.

У 1992 р. Україна стала 167 країною-учасницею МБРР.

На сьогоднішній день МБРР складається з **188 країн**.

Основні цілі МБРР

сприяння реконструкції і розвитку територій країн-членів за допомогою заохочення капіталовкладень на виробничі потреби

заохочення приватних іноземних капіталовкладень і надання фінансової допомоги з метою розвитку виробничого сектора економіки

Цілі МБРР

сприяння довгостроковому збалансованому зростанню міжнародної торгівлі

підтримка рівноваги платіжних балансів за допомогою залучення міжнародних капіталовкладень в розвиток країн-членів Банку

Організаційна структура МБРР

Основні види кредитів МБРР (в залежності від їх призначення)

Спеціальні інвестиційні кредити

для створення нових виробничих потужностей та / або розвитку нових об'єктів економічної, соціальної або інституційної інфраструктури

Кредити розвитку галузі

для надання основних або оборотних коштів

Надзвичайні пост конфліктні кредити

для відновлення виробництва після надзвичайних подій;

Кредити технічної допомоги

для підтримки юридичних осіб, які займаються розробкою політики, стратегії та інституційних реформ в сферах реформування суспільних підприємств і розпродажу активів, цивільної служби і правової реформи, управління державним бюджетом, а також розробкою економічної політики;

Адаптаційні програмні кредити

для фінансової підтримки довгострокових програм розвитку

Кредити на навчання та новації

для підтримки найбільш актуальних пілотних проектів на розшування економічного потенціалу, експериментальних перспективних проектів розвитку.

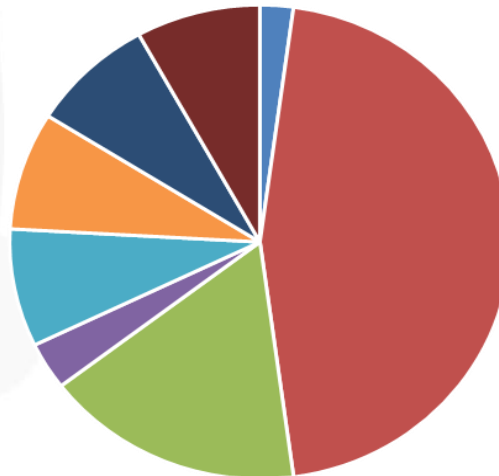
Ресурси МБРР

Статутний капітал МБРР утворюється шляхом підписки країн-членів на його акції.

Таким способом МБРР сприяє експорту капіталу з промислово розвинених країн в країни, що розвиваються, виконуючи роль посередника між ними і забезпечуючи приватних інвесторів подвійний гарантією (самого МБРР і урядів країн-членів). шляхом підписки країн-членів на його акції.

Оскільки підписка країн-членів на акції банку здійснюється згідно з їхньою економічною потужністю і **кожна країна має свою квоту в статутному капіталі**, то станом на 2019 р. квота: України становить 0,62% капіталу банку, США – 16,46%, Японії – 8,26%, Росії, Саудівської Аравії – 2,85%, Індії – 3,12% та Італії – 2,71%.

■ Україна ■ США ■ Японія ■ Росія ■ Канада ■ Саудівська Аравія ■ Індія ■ Італія

Ресурси МБРР

Відповідно до Статуту МБРР кожна країна має певну квоту в статутному капіталі, **пропорційно квоті розподіляються голоси при прийнятті рішень.**

Станом на 2019 р. голоси розподілялися наступним чином:

Країна	Частка, %	Країна	Частка, %
США	16,46	Канада	3,02
Японія	8,26	Росія	2,85
Німеччина	4,13	Саудівська Аравія	2,85
Франція	3,87	Нідерланди	1,96
Велика Британія	3,87	Бразилія	2,29
Китай	5,08	Бельгія	1,60
Індія	3,12	Іспанія	2,00
Італія	2,71	Швейцарія	1,48

Вступ в МБРР

МБРР - це міжнародне відкрите акціонерне товариство.

Вимоги до вступу

незалежна зовнішня політика країни-претендента на вступ

дотримання прав і обов'язків, визначених у статуті Банку

членство в МВФ

Щоб вийти з МБРР за власним бажанням, країна повинна розплатитися за взятими кредитами МБРР.

Вступ в МБРР

2.2. Міжнародна асоціація розвитку (МАР)

МАР (International Development Association - IDA)

була створена в 1960 році (спочатку як філія МБРР) з метою надання фінансової підтримки найменш розвиненим країнам на більш «ліберальних» засадах, ніж ті, які пропонувало МБРР.

До складу МАР входять 173 країни

категорія I - економічно розвинені країни

категорія II - менш економічно розвинені країни

Щоб стати членом МАР, країна повинна стати членом МБРР і, відповідно, МВФ.

Цілі МАР

підвищення рівня життя в найменш розвинених країнах-членах

надання довгострокових кредитів найбіднішим країнам світу

Цілі МАР

сприяння підвищенню продуктивності праці в країнах з найбільш низькими річними доходами на душу населення

сприяння економічному розвитку

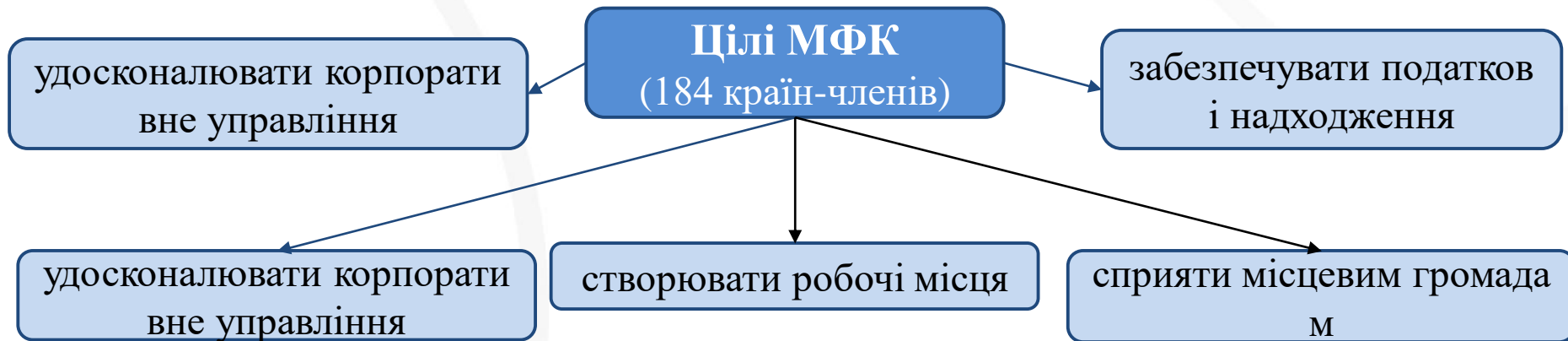
- ❑ МАР є одним із найбільш доступних джерел допомоги для **75 найбідніших країн світу, 39 з яких знаходяться в Африці.**
- ❑ МАР надає фінансування на пільгових умовах, кредити мають **нульовий** або **дуже низький відсоток**, а **строк погашення від 25 до 40 років**, включаючи пільговий період від 5 до 10 років.
- ❑ З моменту свого заснування **кредити та гранти МАР склали більше 400 млрд. дол., зокрема у 2019 р. - 21,9 млрд. дол.**
- ❑ У **2019 р.** найбільше фінансування отримали : Ефіопія – **2,6 млн. дол.**, Бангладеш – **2,2 млн. дол.**, Пакистан – **1,2 млн. дол.**

2.3. Міжнародна фінансова корпорація (МФК)

МФК (International Finance Corporation – IFC)

створена в 1956 році як філія МБРР (тому і потрібно спочатку стати членом МБРР, а потім вже членом МФК та МАР) і працює виключно з приватним сектором країн, що розвиваються.

МФК веде діяльність в Україні з **1993 р.** і інвестувала понад **3,3 млрд. дол.** в **90 проектів** у різних секторах економіки. За 2012-2018 рр. МФК інвестувала в Україну більше 1 млрд. дол.

2.4. Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ)

БАГІ (Multilateral Investment Guarantee Agency - MIGA)

засноване в 1988 році як організація Групи Світового банку, юридично і фінансово незалежна від МБРР.

МЕТА БАГІ
(181 країн-членів)

створення цієї організації було спряня на надходження інвестицій в країни, що розвиваються шляхом:

заохочення іноземних інвестицій в виробничу сферу

надання гарантій (включаючи страхування і перестрахування некомерційних ризиків).

Гарантії надаються на термін від **3 до 15-20** років. Гарантії не виділяються для інвестицій у виробництво тютюну і алкоголю, в організацію азартних ігор. Максимальний розмір гарантій складає в даний час **110 млн. дол.** на один інвестиційний проект і **440 млн. дол.** на одну країну. У 2019 р. загальний обсяг страхового покриття склав **5,5 млрд. дол.** З моменту свого створення БАГІ надало гарантій на суму **55 млрд. дол.**

2.5. Міжнародний центр по врегулюванню інвестиційних суперечок (МЦВІС)

ЦВІС (*International Centre for Settlement of Investment Disputes - ICSID*)

створений 1966 року

Мета - стимулювання приватних інвестицій за допомогою врегулювання конфліктів між іноземними інвесторами та місцевими урядами

Участь МЦВІС у вирішенні можливих спірних питань передбачається умовами багатьох інвестиційних контрактів, а також багато-і двосторонніх угод.
займається врегулюванням таких спірних питань, як:

інвестиційні розбіжності, що стосуються, наприклад, відшкодування грошових втрат у випадку збройних конфліктів, порядку та умов виплати компенсації в разі націоналізації

господарські та майнові суперечки (наприклад, між учасниками підприємства з іноземними капіталовкладеннями і фізичними особами або компаніями іншої держави);

розбіжності в області інвестицій між урядовими органами певної країни і інвесторами

3. Європейський банк реконструкції та розвитку

European Bank
for Reconstruction and Development

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР)

є регіональним міжнародним банком, що розпочав свою діяльність у 1991 р.

Банк було створено для сприяння переходу до відкритої економіки, орієнтованої на ринок, та розвитку приватної підприємницької діяльності в країнах Центральної та Східної Європи.

Президент ЄБРР
(обирається на 4 роки):
обраний у 2012 р. **Сума Чакрабарті** (Індія),
переобраний у 2016 р.

Основні функції ЄБРР:

Функції ЄБРР

підтримка економічного розвитку і реформування країн Центральної та Східної Європи

підтримка проведення структурних економічних реформ

організація, модернізація і розширення виробничої приватної підприємницької діяльності

сприяння інвестиціям у виробництво, в сферу послуг, фінансовий сектор та інфраструктуру

стимулювання ключових і економічно обґрунтованих проектів

гарантування розміщення цінних паперів, що випускаються підприємствами приватного сектора і державними підприємствами

заохочення прямих іноземних інвестицій

Основні функції ЄБРР:

Задачі ЄБРР

політичні:

сприяння в створенні нових економічних умов у країнах-членах ЄБРР
у період зміни політичної системи

економічні:

заохочення інвестицій, удосконалювання комерційної практики, п
риватизація і структурна перебудова)

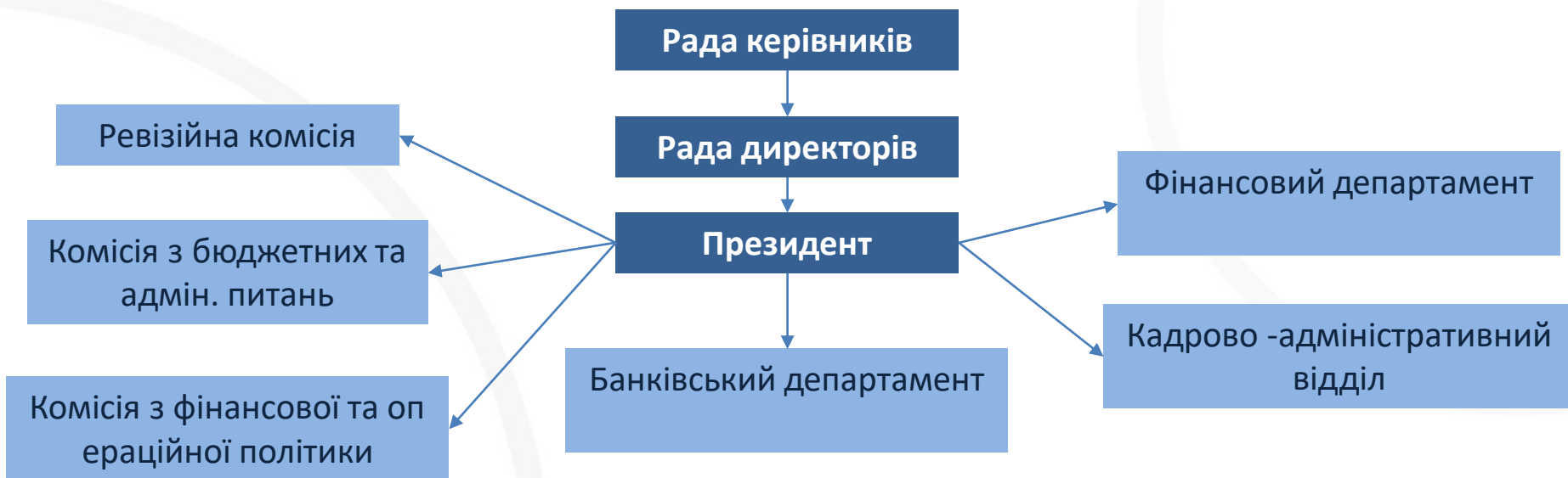
інфраструктурні:

відновлення, модернізація і розширення мереж зв'язку, енергетичн
их систем, муніципальних служб і житлового господарства

екологічні:

удосконалювання політики і прямі інвестиції у відновлення навко
лишнього середовища

Організаційна структура ЄБРР

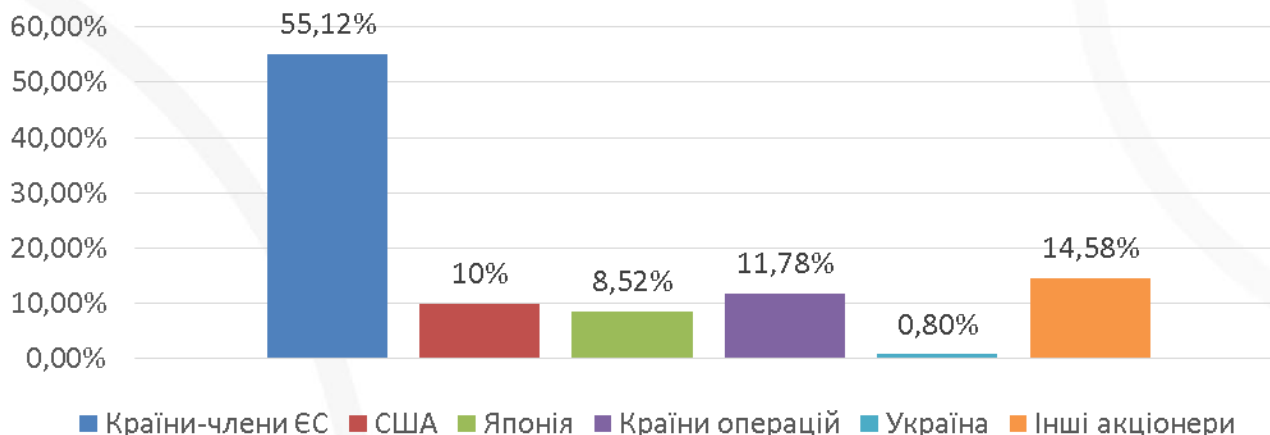
Україна, разом із Румунією, Боснією і Герцеговиною та Хорватією, входять до складу групи Центральної і Південно-Східної Європи.

Фінансові ресурси ЄБРР

Статутний капітал банку становить 30 млрд. євро.

Статутний капітал

Сукупні кредитні ресурси ЄБРР представлені звичайними ресурсами і засобами спеціальних фондів.

Велику частину залучених коштів ЄБРР, як і інші міжнародні банківські організації, запозичає на світових ринках капіталів по пільгових відсоткових ставках. Зі звичайних ресурсів ЄБРР надає кредити на ринкових умовах країнам на реалізацію рентабельних проектів розвитку. Кошти спеціальних фондів використовуються, як правило, для пільгового кредитування низькорентабельних галузей соціальної інфраструктури і надання технічної допомоги країнам-членам.

Кредитні кошти зі звичайних ресурсів

Включають

дозволений до випуску статутний капітал ЄБРР
(оплачувані акції і акції, які підлягають сплаті на вимогу)

залучені позикові кошти

кошти, отримані в рахунок погашення або позик за гарантіями, а також виручка від реалізації інвестицій в акціонерний капітал

інші засоби і доходи ЄБРР, які не є частиною ресурсів спеціальних фондів

Спеціальні фонди ЄБРР

Спеціальні фонди

включають кошти, спрямовані у відповідний спеціальний фонд та доходи, отримані від інвестицій, зроблених з ресурсів спеціальних фондів. ЄБРР здійснює управління двома фондами.

Перший - призначений для кредитування технічного співробітництва та використовується для підготовки інвестиційних проектів

Другий - для здійснення інвестицій в акціонерні капітали і кредитування проектів

Перші два відкритих спеціальних фонди були створені в квітні 1992 року в рамках Балтійської інвестиційної програми, прийнятої міністрами економіки та фінансів північних країн (Данії, Ісландії, Норвегії, Фінляндії і Швеції).

Головна мета програми - сприяти розвитку приватного сектора шляхом підтримки дрібних і середніх підприємств в Латвії, Литві та Естонії.

Кредитування ЄБРР

Кредитування від ЄБРР здійснюється у вигляді прямого та непрямого фінансування

Принципи роботи ЄБРР

використання різноманітних інструментів для гнучкого кредитування на основі загальноприйнятих у розвинутих країнах стандартів банківської справи

гармонійна реалізація завдань, що підтримують ініціативи приватного сектора

співпраця з приватними інвесторами, їх консультантами і комерційними банками

співробітництво з урядами щодо здійснення довгострокових планів розвитку

взаємодія з міжнародними валютно-кредитними і фінансовими організаціями

гармонійне поєднання міждержавних і регіональних підходів

Кредитування ЄБРР

Кредитування на основі прямого фінансування здійснюється банком великих за обсягом інвестицій або інфраструктурних проектів на основі наступних **інструментів**:

Кредити

надаються на конкретні проекти з урахуванням кредиту та платоспроможності позичальника, кредитний ризик частково або повністю бере на себе банк, кредит може бути забезпечений майном позичальника або пов'язаний з акціонерним капіталом

Інвестиції в акціонерний капітал

банк купує субконтрольний проект акцій і гарантує розміщення випуску акцій, а також призначає свого представника в наглядовий комітет

Гарантії ЄБРР

допомагають позичальникам в отриманні доступу до фінансування і розподілу ризиків відповідно до побажань ЄБРР і його партнерів по фінансуванню

Мінімальна сума прямих кредитів, що надаються ЄБРР, становить 5 млн. євро, хоча за певних обставин може бути скоригована. **Термін виплати** кредитів у середньому **5 – 10 років**, у деяких випадках - **15 років**. ЄБРР покриває 35% загальних витрат за проєктом

Кредитування ЄБРР

Кредитування на основі непрямого фінансування здійснюється для надання незначних за обсягом кредитів як правило у вигляді:

кредитні лінії ЄБРР

середньо- і довгострокового характеру фінансовим посередникам для задоволення внутрішнього попиту на кредити

інвестиції в приватні акціонерні капітали

здійснюються банком шляхом підписки на звичайні і привілейовані акції інвестиційних фондів, які надалі самі вкладають ці кошти в приватні середні компанії, або в капітали банків з метою підтримки і розвитку фінансового сектора

програми розвитку банків

де ЄБРР виступає в ролі гаранта на міжнародних фінансових ринках, що допомагає місцевим банкам мати доступ до інвестиційних ресурсів, та здійснює програму різноманітної технічної допомоги банкам

співфінансування

з основними партнерами: комерційними банками, державними організаціями, міжнародними фінансовими установами, експортно-кредитними агенціями.

Частка інвестицій ЄБРР в проектах приватного сектора, як правило, обмежується 35%, тому він виступає в ролі каталізатора залучення інших інвесторів

4. Порівняльна характеристика МФКО

МФКО	Призначення
МВФ	сприяння міжнародному валютному співробітництву та стабілізації валют, створення багатосторонньої системи платежів і розрахунків, підтримання рівноваги платіжних балансів країн-членів, консультативна допомога з фінансових та валютних питань.
МБРР	сприяння сталому економічному зростанню, яке призводить до скорочення бідності в країнах, що розвиваються і підвищення життєвих стандартів країн-членів шляхом сприяння економічного розвитку останніх і залучення ресурсів з розвинутих країн до країн, що розвиваються
ЄБРР	сприяти переходу до відкритої економіки, орієнтованої на ринок та розвитку приватної підприємницької діяльності у країнах Центральної та Східної Європи та країнах колишніх республік СРСР.

Елементи інвестиційної політики МВФ, МБРР, ЄБРР

	МВФ	МБРР	ЄБРР
Джерела ресурсів, які надаються	внески країн-членів	підписання країн-членів на його акції, відповідно до їхніх квот у МВФ та від випуску облігацій на світових фінансових ринках	кошти приватного і державного секторів економіки країн-акціонерів
Здійснюють кредитні операції	тільки з офіційними органами - казначействами, центральними банками і стабілізаційними фондами	з урядами, центральними банками.	як через місцеві банки або інвестиційні фонди, так і безпосередньо ЄБРР фінансують приватні проекти
Об'єкт інвесту-вання	кредитування макроекономічних стабілізаційних програм країн-членів МВФ і країнам-членам, які намагаються подолати проблему платіжного балансу	перетворення на мікрорівні у питаннях галузевих перетворень, сприяє, реформуванню енергетичної галузі, сільського господарства, соціального сектора	приватні фірми, державні підприємства, новостворені компанії, включаючи СП з міжнародними інвестиціями

<i>Етапи</i>	<i>Період</i>	<i>Сума кредиту (млн. дол.)</i>
1-й етап	1994-1995	763,1
2-й етап	1995-1998	1935,0
3-й етап	1998-2002	1591,0
4-й етап	2002-2008	225,3
5-й етап	2008-2013	15100,0
6-й етап	2014-2017	4300,0
7-й етап	2018-2019	1340,0
8-й етап	2020	5000,0

МБРР і Україна

<i>Назва проекту</i>	<i>Термін реалізації</i>	<i>Сума кредиту</i>
"Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей"	2015-2020 рр.	214,7 млн. дол.
"Передача електроенергії-2"	2015-2020 рр.	330 млн. дол.
"Розвиток міської інфраструктури-2"	2014-2020 рр.	292,1 млн. дол.
На підтримку державної політики у сфері економічного зростання та фіскально стійких послуг	2020-2030 рр.	529 млн. євро

У **2019 р.** Україною використано **37%** коштів кредитів, наданих МБРР – **261,8 млн. дол.**

За період 2014-2019 рр. МБРР надав Україні позик на суму **5,9 млрд. дол.**

За цей період найбільш суттєвими були: проекти поліпшення автомобільних доріг та безпеки руху, проект «Будівництво Канівської ГАЕС», проект підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання України, проект модернізації системи соціальної підтримки населення України, проект модернізації державних фінансів.

ЄБРР и Україна

ЄБРР є третім найбільшим фінансовим інвестором в Україні.

У 2019 р. обсяг інвестицій ЄБРР в Україну склав 1,1 млрд. євро в рамках 51 проекту в державному і приватному секторах України

За період співпраці з ЄБРР (1992-2019 рр.) Банк інвестував в українську економіку у близько 14,6 млрд євро, профінансувавши 450 проектів. 75% цих інвестицій припадає на приватний сектор. Головні напрями кредитування: енергетика, інфраструктура та фінансовий сектор. Кредитний портфель ЄБРР в Україні складається із семи проектів на загальну суму 1,5 млрд євро, з яких невибраними залишаються близько 723 млн.

ЄБРР не фінансує витрати державного бюджету, а здійснює фінансування тільки інвестиційних проектів розвитку у приватному та державному секторі.

Міністр фінансів є Керуючим від України - членом Ради Керуючих ЄБРР.

Компанія Franklin Templeton Investments (США, Каліфорнія)

У 2015 р. увійшла до найбільших українських кредиторів: викупил держоблігації України на суму 7 млрд. дол. (40% від загальних облігацій, що реструктуруються)

Державний борг України у 2018 р. склав 76,3 млрд. дол. – 60% складають зовнішні позички

У 2019 р. згальний зовнішній борг України становить 40,45 млрд дол. Найбільша заборгованість держави за позиками, одержаними від міжнародних фінансових організацій становить 12,18 млрд дол. Борг перед МБРР - 4,86 млрд дол., Європейським Співтовариством – 3,63 млрд дол., МВФ – 2,41 млрд дол. ЄБРР - 490 млн дол., ЄІБ - 760 млн дол., Фонд чистих технологій - 20 млн дол.